

JEUGDBEWEGINGEN IN VLAANDEREN

Een onderzoek bij groepen, leiding en leden

'De geruchten over mijn dood zijn schromelijk overdreven'
(Mark Twain)

JEUGDBEWEGINGEN IN VLAANDEREN

Een onderzoek bij groepen, leiding en leden

'De geruchten over mijn dood zijn schromelijk overdreven'

(Mark Twain)

Inhoud

Inleiding	7
1. Situering van het onderzoek	8
2. Onderzoeksopzet, inhoudelijk	8
2.1. Profielschets van de lokale afdelingen	8
2.2. Profielschets van de leiding	9
2.3. Profielschets van de leden	9
3. Onderzoeksopzet, methodisch	10
3.1. Inventarisatie van de vraag	10
3.2. Dataverzameling en -analyse	10
4. Bemerkingen bij het onderzoeksverloop	14
4.1. Het aanmaken van de onderzoeksinstrumenten	14
4.2. De verzameling van de gegevens	14
5. Respons	14
6. Opmerkingen bij de rapportering	17
7. Voorstelling jeugdbewegingen	17
Deel 1: Profiel van de groep	31
1. De samenstelling van de groepen	33
1.1. Het ledenbestand	33
1.2. Bedreigingen voor het voortbestaan van de groep	46
2. De huisvesting van de groepen	50
2.1. Beheer	51
2.2. Ligging, capaciteit, delen & verhuren	54
2.3. Elementen voor kwaliteitsverbetering van verenigingslokalen	57
2.4. Zekerheid over het behoud van lokalen en/of speelterrein	59
2.5. Bouwplannen	60
2.6. Huisvesting en groepswerking	60
3. Het netwerk van de groepen	62
3.1. Contacten met personen en organisaties	62
3.2. Sleutelfiguren en –organisaties in geval van behoefte aan hulp	63
4. De werking van de groepen	65
4.1. Vergadering met alle leiding uit de groep	65
4.2. Het jaarthema	67
4.3. Levensbeschouwelijke activiteiten & traditie	68
4.4. Het gebruik van de bewegingswinkel	69
4.5. Betrokkenheid bij adviesorganen	70
4.6. Regels & sancties	70
5. De vorming van de leiding	73
6. Omgevingsfactoren	74
6.1. Rekruteringsgebied	74
6.2. Aanwezigheid andere organisaties	75
Deel 2: Profiel van de leiding	77
1. Inleiding	79
1.1. Steekproef	79
2. De leiding	80
2.1. Geslacht	80

2.2.	Leeftijd	80
2.3.	Etnische afkomst	83
2.4.	Functiebeperking	83
2.5.	Sociaaleconomisch profiel	84
3.	Gezinssituatie van de leiding	88
3.1.	Sociaaleconomisch profiel van het gezin	88
3.2.	Demografisch profiel van het gezin	91
3.3.	Cultureel profiel van het gezin	92
4.	Vrijtijdsbesteding en verenigingsleven	94
4.1.	Vrijtijdsbesteding	94
4.2.	Verenigingsleven	97
5.	Motivatie & engagement	100
5.1.	Wekelijkse tijdbesteding aan jeugdbeweging	100
5.2.	Extra verantwoordelijkheid/functie binnen groep	102
5.3.	Meewerken in structuren	102
5.4.	Aanzet tot lidmaatschap/ leiding	103
5.5.	Redenen om in leiding te staan	105
5.6.	Afstand	106
5.7.	Opstappen	107
5.8.	Mogelijke verbanden met motivatie & engagement leiding	110
6.	Waardering	114
6.1.	Waardering door personen/groepen	114
6.2.	Tevredenheid met groep	115
7.	Houding tegenover de beweging	116
8.	Werking van de leeftijdsgroep	119
8.1.	Vergadering met de leiding van de leeftijdsgroep	119
8.2.	Activiteiten met de leden	119
9.	Pedagogisch profiel	121
9.1.	Begeleidershouding	121
9.2.	De ideale leiding	122
9.3.	Problemen & conflicten in de leeftijdsgroep	123
9.4.	Vorming	124
9.5.	Competenties	126
9.6.	Competenties naar kadervorming	128
10.	Waardenpatronen	131
10.1.	Geloof	131
10.2.	Maatschappelijke opvattingen	133
10.3.	Belangrijke aspecten in het leven	145
10.4.	Milieubewustzijn	146
11.	Beleving van de persoonlijke levenssfeer	147
11.1	Sociale steun, zelfbeeld en toekomstbeeld	147
11.2	Risicogedrag	149
11.3	Relaties & seksualiteit	153
Deel 3: Profiel van de leden		159
1.	Inleiding	161
1.1.	Steekproef	161
2.	De leden	162
2.1.	Geslacht	162

2.2.	Leeftijd	162
2.3.	Etnische afkomst	163
2.4.	Functiebeperking	161
2.5.	Studierichting	164
3.	Gezinssituatie van de leden	165
3.1.	Sociaaleconomisch profiel van het gezin	165
3.2.	Demografisch profiel van het gezin	168
3.3.	Cultureel profiel van het gezin	169
4.	Vrijtijdsbesteding en verenigingsleven	170
4.1.	Vrijtijdsbesteding	170
4.2.	Verenigingsleven	173
5.	Motivatie & engagement	177
5.1.	Hoe vaak aanwezig op de activiteiten	177
5.2.	Aanzet tot lidmaatschap	178
5.3.	Redenen om lid te blijven	179
5.4.	Afstand	180
5.5.	Opstappen	181
5.6.	Verbanden met intensiteit en duur van het engagement van de leden	184
5.7.	Later in leiding	187
6.	Waardering	191
6.1.	Waardering lidmaatschap door personen/groepen	191
6.2.	Tevredenheid met groep	192
7.	Houding tegenover de beweging	193
8.	Werking van de leeftijdsgroep: activiteiten	194
8.1.	Inspraak	194
8.2.	Favoriete activiteiten	195
9.	Pedagogisch profiel	197
9.1.	Begeleidershouding	197
9.2.	De ideale leiding	199
10.	Waardenpatronen	200
10.1.	Geloof	200
10.2.	Maatschappelijke opvattingen	202
10.3.	Belangrijke aspecten in het leven	212
10.4.	Milieubewustzijn	213
11.	Beleving van de persoonlijke levenssfeer	214
11.1	Sociale steun, zelfbeeld en toekomstbeeld	214
11.2	Risicogedrag	216
11.3	Relaties & seksualiteit	221
	Conclusie	231
	Referenties	238
	Bijlage 1: Tabellen	241
	Bijlage 2: Vragenlijsten	242

Twintig jaar geleden vond het eerste grootschalige jeugdbewegingsonderzoek (Bral, 1991) plaats, met als aanleiding de vraag vanuit de jeugdbewegingen om een globale beschrijving te schetsen van de lokale groepen en de leefwereld van leiding en leden. Het beantwoordde aan een duidelijke nood aan empirische gegevens over een maatschappelijk fenomeen dat, in tegenstelling tot vele andere landen, de tand des tijd glansrijk lijkt doorstaan te hebben. Het beeld dat dit onderzoek – een samenwerking tussen de Katholieke Jeugdraad en de KULeuven – heeft opgeleverd, is daar toen vrij goed aan tegemoetgekomen. In huidig rapport, dat kan opgevat worden als een vervolgonderzoek, wordt dan ook gehoor gegeven aan de wens van de opdrachtgevers (afdeling Jeugd van de Vlaamse overheid) om zo dicht mogelijk aan te sluiten bij het originele onderzoeksdesign uit 1991. Uiteraard is er ook ruimte voor actuele uitdagingen, en wordt gebruik gemaakt van nieuwe, moderne onderzoekstechnieken, zowel op het vlak van dataverzameling als dataverwerking.

Tevens wilden de onderzoekers twintig jaar geleden antwoorden aanreiken op de vele vragen die leven binnen en buiten het jeugdwerk over de zin en betekenis van deze jeugdwerkvormen (Bral, 1991, p.9). Die behoefte leeft nog steeds. Het jeugdwerk in Vlaanderen, maar ook daarbuiten, blijft een empirisch onderbelicht maatschappelijk gegeven waarover vaak in abstracte termen wordt gesproken (Coussée, 2006). Ook op dat vlak wil dit onderzoek een hernieuwde stimulans bieden.

1. Situering van het onderzoek

Het jeugdbewegingsonderzoek 1991 kwam er in een uiterst boeiende periode. De grote vragen en uitdagingen die zich toen stelden, waren een dalend ledenbereik, een verjonging van het ledenbestand en gevoel van maatschappelijke onderwaardering. De context lijkt vandaag helemaal anders en toch ook niet. We schetsen de ambivalente situatie van de jeugdbewegingen in drie spanningsvelden die in dit onderzoek nader belicht worden.

De **ledenaantallen** zitten terug in de lift. De drie grote jeugdbewegingen (Chiro, Scouts en Gidsen Vlaanderen en KSJ-KSA-VKSJ) bereiken nu – in tijden van vergrijzing en ontgroening – een dikke 200.000 leden. Dat is maar nipt onder de aantallen die werden bereikt in de topjaren op het einde van de jaren '70. In de tweede helft van de jaren '80 was dat aantal naar beneden gedonderd tot een 160.000-tal. Voegen we er vandaag ook de leden van KLJ en FOS Open Scouting aan toe (die in het eerste jeugdbewegingsonderzoek niet aan bod kwamen), dan mogen we stellen dat de Vlaamse jeugdbewegingen samen zo'n kwart miljoen kinderen en jongeren weten te bekoren (Baumers, 2008)¹. Een vrij uitzonderlijke situatie in internationaal perspectief. Tegelijk doemt een oud pijnpunt terug op in de discussie: de jeugdbeweging bereikt voornamelijk 'autochtone jeugdigen uit de middenklasse' (zie Coussée et al., 2009). **Toegankelijkheid**, inclusie, diversiteit, interculturalisering, etc.: het zijn sleutelwoorden van de laatste jaren in de discussie. Met dit onderzoek hopen we empirische voeding aan te reiken om het etnische profiel van de jeugdbewegingsleden nauwkeuriger te schetsen en tegelijk willen we ook het perspectief van leden en leiding met betrekking tot dit thema in de discussie brengen.

Ook in de **verjonging** van het ledenbestand zou een kentering zijn. De oudste leeftijdsklassen zijn weer dichter bevolkt. Toch lijkt die stijging niet helemaal te zijn doorgezet, want er zijn hardnekkige signalen over een **leidersgebrek** in tal van lokale jeugdbewegingen. Dit zou te maken hebben met hogere studiedruk, meer individuele vrijetijdsbesteding en in mindere mate met toegenomen weekendwerk en vakantiebaantjes (Stevens et al., 2006). Ook dit is een van de aandachtspunten in voorliggend onderzoek.

Ook wat de maatschappelijke **waardering** van de jeugdbeweging betreft, lijkt een en ander veranderd (vgl. Giesecke, 1985; Damm, 1987). Sinds Vlaanderen in 2000 voor het eerst een Minister van Jeugd had, wordt de jeugdbeweging, en het jeugdwerk in het algemeen, hoog gewaardeerd. Het jeugdwerk heeft een wat ambivalente verhouding ten opzichte van deze positieve benadering. Vrijwilligers en beroepskrachten in het jeugdwerk voelen een zekere trots, maar tegelijk waarschuwen ze voor het gevaar op **instrumentalisering** (Coussée, 2006). Het jeugdwerk ziet het niet als haar primaire taak om aan kinderopvang, onderwijsondersteuning, hulpverlening of preventie doen.

2. Onderzoekopzet, inhoudelijk

In dit onderzoek wordt de opdeling gevolgd zoals die werd opgemaakt in het jeugdbewegingsonderzoek van 1991: een profielschets van de lokale afdelingen, de leiding en de leden.

2.1. Profielschets van de lokale afdelingen

In dit stuk zal het onderzoek zich richten op het functioneren van de lokale groepen van de bewegingen. Zoals bij Bral (1991) komen hier onder andere aan bod:

- De samenstelling van de groepen (in termen van ledenaantallen, leeftijd, diversiteit, etc.)
- De omkadering (aantal leid(st)ers, betrokkenheid van volwassenen, etc.)

¹ Zie ook: <http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/Cijfers/Pages/Excel.aspx#Jeugdwerk>

- De werking van de groepen (frequentie, verloop en inhoud van bijeenkomsten, etc.)
- Het gebruik van bewegingsmateriaal
- De gevolgde kadervorming
- De inbedding in de lokale gemeenschap (verhouding tot het verenigingsleven)
- Huisvesting (lokale, speelruimte, etc.)
- De verhouding tussen 'stadsgroepen' en 'landelijke groepen'

Een klein aantal onderwerpen vallen weg, zoals de door de beweging aangeboden publicaties (die immers door de koepels zelf al uitgebreid onderzocht worden), terwijl andere items juist meer aandacht krijgen dan in het vorige onderzoek, zoals de huisvesting van de groepen. Daarnaast vinden ook enkele nieuwe thema's hun weg in dit onderzoek, zoals de regels en sancties die al dan niet gebruikelijk zijn in de groepen.

Het is een hoofdzakelijk beschrijvend deel waarin 'de sociale staat van de jeugdbeweging' wordt weergegeven. In de volgende delen wordt dit beeld vervolledigd met een gedetailleerd profiel van leiding en leden, maar wordt er ook dieper ingegaan op het perspectief en de beleving van de betrokkenen zelf.

2.2. Profielschets van de leiding

In dit stuk gaan we in op het **profiel van de leid(st)er** in de jeugdbeweging: leeftijd, sociaal-economische achtergrond, gezinssituatie, opleiding, vrijetijdsbesteding, etc. We vergelijken de leidersprofielen overheen de verschillende bewegingen. Daarbij zoeken we niet alleen naar verschillen en gelijkenissen overheen de verschillende bewegingen an sich, maar ook naar relevante punten van verschil tussen bijvoorbeeld landelijke en stedelijke bewegingen.

Een nieuw punt in vergelijking met Bral (1991) is de niet te vermijden aandacht voor toegankelijkheid en **diversiteit**. Bij de leiding wordt voornamelijk gepolst naar hun houding ten opzichte van inclusie en toegankelijkheid. Hoe wordt die discussie beleefd, welke maatregelen worden er genomen?

Bral (1991, p. 58) verwijst naar de vicieuze cirkel waar jeugdbewegingen in terecht (kunnen) komen: jongeren willen zich niet meer voor langere tijd engageren, jeugdbewegingen hebben het moeilijk om leiding te rekruteren, leiders worden steeds jonger en voor steeds kortere tijd aangetrokken, dit leidt tot een kwaliteitsvermindering van het aanbod, dat maakt het moeilijker om jongeren warm te maken voor **engagement**,... In dit onderzoek toetsen we de realiteitswaarde van gans deze spiraal (cf. Fauser et al., 2006), en gaan we onder meer dieper in op 'anciënniteit', hun motivatie, vormingsnoden, etc. Meer algemeen schetsen we, in het spoor van Bral (1991), een profiel van de leid(st)er op het vlak van waardenbeleving en **maatschappelijke overtuigingen**. We vergelijken de figuur van de leid(st)er met het beeld van de 'gemiddelde jongvolwassene' zoals dat geconstrueerd wordt in ander onderzoek.

Tot slot, maar zeker niet onbelangrijk wordt hier ook gepeild naar het **pedagogisch** profiel van de leiding. De begeleidershouding is een van de zaken die bepalend is voor de ontplooiingskansen die kinderen en jongeren al dan niet vinden in het jeugdwerk (Hermans et al., 2000; Coussée, 2006). Toch weten we daar niet zo heel veel over. Tenzij dat de leiding zelf deze meerwaarde vaak onderschat. Een vaststelling die overigens ook door Bral (1991, p.137) werd gemaakt. Leid(st)ers zelf vonden vooral hun praktische vaardigheden belangrijk. De leden vonden dat de leiding een 'boodschap' moet hebben.

2.3. Profielschets van de leden

In het laatste hoofdstuk focussen we op ons op de oudere leden, waarbij we grotendeels het onderzoek naar de leiding volgen.

Een aantal zaken worden wel op een andere manier belicht. Zo polsen we onder meer naar de bereidwilligheid van de leden om later in leiding te stappen, gezien onze doelgroep de cruciale leeftijd heeft bereikt waarop deze mogelijkheid dichterbij komt.

Ook wordt de vraagstelling dikwijls aangepast, zodat interessante vergelijkingen kunnen worden gemaakt. Wat zijn de favoriete **activiteiten** van de leden, en sluit dit aan bij wat de leiding organiseert? Is er een verband tussen de zelfverkleerde **pedagogische vaardigheden** van de leiding en hoe de leden deze ervaren?

3. Onderzoekopzet, methodisch

3.1. Inventarisatie van de vraag

Belangrijke inhoudelijke onderzoeksvragen werden al aangereikt, op basis van het vorige jeugdbewegingsonderzoek (Bral, 1991) en meer recente literatuur. Daarnaast hebben we de sector ook zelf aan het woord gelaten over de vragen die hen bezighouden, via regelmatige vergaderingen, telefonische en elektronische contacten met vertegenwoordigers van de verschillende jeugdbewegingen. De vragenlijsten die hieruit voortkwamen werden eerst getest door de leden en de leiding van de verschillende jeugdbewegingen, om na te gaan of de vragen vanuit het perspectief van de betrokkenen ook peilden wat wij onderzoekers dachten dat ze peilden.

3.2. Dataverzameling en -analyse

Het rapport van Bral (1991) vormde het eerste aanknopingspunt voor het huidige onderzoeksdesign. Nieuwe analysemethoden zoals multilevelanalyse, die toelaten om de schat aan informatie die met een grootschalige bevraging wordt verkregen beter te ontginnen, vereisten echter aanpassingen aan het door Bral (1991) gebruikte design.

3.2.1. Multileveldesign

Wegens de relatief korte termijn waarop dit veelomvattende onderzoek volbracht diende te worden, vertrokken we hoofdzakelijk van een beschrijvende studie. Gezien we in dit rapport wel enkele aanzetten boden tot verklaring en diepgaandere analyse, opteerden we toch voor een meer geavanceerd multilevel-design.

Multilevelanalyse laat immers toe om de leden en de leiding te bestuderen als deel van een bepaalde groep. Dit maakt het mogelijk om na te gaan of er significante verschillen zijn tussen groepen op vlak van de bestudeerde kenmerken, en om die verschillen te verklaren. Via deze techniek kunnen specifieke kenmerken van groepen in verband gebracht worden met de bestudeerde afhankelijke variabelen, en kan de wisselwerking tussen kenmerken van groepen, leiding en leden in kaart worden gebracht. Hierdoor kunnen we bijvoorbeeld achterhalen welke groeps- en leidingskenmerken de tevredenheid over de werking bij de leden maximaliseren.

3.2.2. De steekproef

Bral (1991) selecteerde 360 groepen, verspreid over Chirojeugd Vlaanderen, het toenmalige VVKSM (nu Scouts & Gidsen Vlaanderen) en KSJ-KSA-VKSJ. Omdat huidig onderzoek daar twee koepels² (KLJ en FOS Open Scouting) aan heeft toegevoegd, en omdat multilevelanalyse specifieke vereisten heeft met

---

² Oorspronkelijk rekenden we ook op de deelname van VNJ (Vlaams Nationalistisch Jeugdverbond), maar deze haakte af vooraleer de bevraging van start kon gaan.

betrekking tot de datastructuur, pasten we zijn design op een aantal punten aan.

In het onderzoek van Bral werd, bijvoorbeeld, zwaar ingezet op de diversiteit tussen de groepen, terwijl het aantal respondenten per groep eerder beperkt was. Een multileveldesign, dat een duidelijke analytische meerwaarde kan opleveren, maakte het noodzakelijk om op zijn minst een '25-25-design' na te streven: +/-25 groepen met telkens +/-25 leden.

Wel kozen we net als Bral voor een gestratificeerde, getrapte disproportionele steekproef: in de eerste trap worden de groepen geselecteerd, en binnen deze groepen in de tweede trap alle leiders en leden.

- **Trap 1**

We gingen uit van een steekproefgrootte van 185 groepen, met de nodige reserves om weigeringen op te vangen. De groepen werden ingedeeld in vier geneste strata: grootte van de koepel (grote, middelgrote en kleinere koepels), de koepel zelf (Chiro, Scouts & Gidsen Vlaanderen, KSJ-KSA-VKSJ, KLJ & FOS Open Scouting), urbanisatiegraad (groepen uit zwak, matig en sterk verstedelijkte gemeenten) en groeps-grootte (klein, middelgroot en groot).

De opdeling in grote, middelgrote en kleinere koepels werd bepaald op basis van het aantal groepen per beweging. De verstedelijkingsgraad van de gemeenten waarin de groepen zich bevinden werd vastgelegd met behulp van een door de Afdeling Statistiek in 1998 gemaakte indeling in elf categorieën³ (Van Hecke, Van der Haegen & Mérenne-Schoumaker, 1998), door ons samengevoegd tot drie. De verdeling in kleine, middelgrote en grote groepen gebeurde verschillend per beweging, rekening houdend met de spreiding van het aantal groepsleden.

Bij een gestratificeerde proportionele steekproef wordt per stratum een enkelvoudig aselechte steekproef van groepen getrokken, evenredig aan de omvang van de strata. We kozen echter doelbewust voor een disproportionele steekproef, waarbij binnen de grote bewegingen (Chiro en Scouts & Gidsen Vlaanderen) 89 groepen werden geselecteerd, binnen de middelgrote (KSJ-KSA-VKSJ en KLJ) 72 groepen, en binnen de kleine bewegingen (FOS Open Scouting) 24. De selectie binnen iedere koepel is proportioneel, rekening houdend met het aantal groepen per beweging. Voor de kleinste koepel (FOS Open Scouting), werd evenwel een minimum van 15 groepen vastgelegd.

Het vooropgestelde design heeft als voordeel dat het toelaat om niet enkel uitspraken te doen over iedere koepel, en over de aanwezige diversiteit binnen de koepels, maar ook over het volledige werkveld.

De groepen konden niet altijd gelijk worden verdeeld over de strata. In zwak verstedelijkte gebieden vonden we bijvoorbeeld geen FOS-groepen, en onvoldoende (middel)grote S&GV-groepen. Los daarvan is de spreiding erg evenwichtig, zoals onderstaande tabel laat zien.

---

3 *De volkstelling waarop deze indeling van gemeenten gebaseerd is, stamt reeds uit 1991. Voor zover onze kennis reikt zijn er geen pogingen gedaan om deze oefening opnieuw te maken op basis van de volkstelling van 2001. Hoewel er uiteraard veranderingen zijn opgetreden in de verstedelijking van de gemeenten doorheen de tijd, is het zo dat "onze hedendaagse nederzettingsstructuur nog grotendeels overeenkomt met hoe ze er een 10- tot 15-tal jaar geleden uitzag. Of we nu het bebouwingspatroon bekijken, de bebouwingsdichtheid of de spreiding van huishoudens per oppervlakte-eenheid" (De Decker e.a., 2010). Overigens werden de elf oorspronkelijke categorieën teruggebracht tot drie, waardoor recente veranderingen in de werkelijke verstedelijkingsgraad van de gemeenten hoogst waarschijnlijk geen invloed hebben.*

Tabel 1 Verdeling groepen over strata steekproeftrekking

Grootte koepels	Koepel	Urbanisatiegraad	Groepsgrootte		
			Klein	Middelgroot	Groot
Groot (N=89)	Chiro	Zwak	6	6	6
		Matig	6	6	6
		Sterk	6	6	6
	Scouts & Gidsen VI.	Zwak	4	2	2
		Matig	4	5	4
		Sterk	4	5	5
Middelgroot (N=72)	KSJ-KSA-VKSJ	Zwak	4	4	4
		Matig	4	4	4
		Sterk	4	4	4
	KLJ	Zwak	4	4	4
		Matig	4	4	4
		Sterk	4	4	4
Klein (N=24)	FOS	Zwak			
		Matig	4	4	4
		Sterk	4	4	4

• **Trap 2**

Een multileveldesign dat toelaat om op voldoende representatieve wijze uitspraken te doen op het niveau van de groep en op het niveau van het individu, vereist een voldoende 'kritische massa' op beide niveaus. Daarom kozen we er voor om binnen iedere groep zoveel mogelijk leden en leiding te bevragen, en om de leeftijd waarop het toegestaan is voor de leden om de vragenlijst in te vullen uit te breiden tot 14, 15 en 16 jaar. Dit is een groot verschil met de werkwijze van Bral, die (afhankelijk van de groepsgrootte) op aselecte wijze telkens één, twee of drie leid(st)ers en 15-jarige leden per groep selecteerde om te bevragen.

3.2.3. **Bevraging**

De afname van de vragenlijsten gebeurde via het internet, wegens de voordelen hieraan verbonden. Websurveys zijn kosten- en tijdsbesparend, en laten toe om complexere vragenlijsten te construeren waarin de respondenten enkel de vragen beantwoorden die op hen van toepassing zijn. Verder leek deze keuze ons gelegitimeerd door de hoge mate van toegang tot het internet bij jongeren, en door de ervaring die wij er als onderzoekers reeds mee hebben.

Per beweging verliep de contactname met de plaatselijke groepen anders. Om de geselecteerde groepen in te lichten en te overtuigen deden we hoofdzakelijk beroep op de nationale secretariaten van de koepels, die hiervoor elk hun eigen middelen inschakelden: brieven, e-mails, aankondigingen op websites, telefoons, voorleggen op vergaderingen,... Dit werd herhaald, afhankelijk van de responsgraad. Zelf woonden we enkele vergaderingen bij om de pedagogische krachten van elke beweging aan te zetten tot medewerking, en zonden we e-mailberichten met uitleg over het onderzoek naar de leden en de leiding

van de geselecteerde groepen, indien hun e-mailadressen tenminste voorhanden waren. Bijkomende mailadressen werden verzameld via de websites van de groepen.

We ontwikkelden drie verschillende meetinstrumenten voor dit onderzoek: één voor de groepsleiding, die belast is met de algemene organisatie en begeleiding van de groep (Dehertogh e.a., 2005), één voor de leiding, die instaat voor de leeftijdsgroepen, en één voor de 14- tot 16-jarige leden. Per groep werd één groepsleid(st)er verzocht om de vragenlijst rond het groepsprofiel in te vullen. We vroegen hen tevens om de leiding en leden van hun groep warm te maken voor het afleggen van hun eigen respectievelijke enquêtes. Daarbovenop trachtten we de leden en leiding zoveel als mogelijk afzonderlijk te contacteren via e-mail, om de oproep kracht bij te zetten en de toegang tot de websurvey te vergemakkelijken.

3.2.4. Analyses

Zoals reeds vermeld, vormen klassieke beschrijvende statistische technieken de basis van dit onderzoeksrapport, aangevuld met een aantal verkennende multilevelanalyses die toelaten om de voorspellende kracht van meerdere kenmerken van individu en groep tegelijkertijd te schatten.

Additioneel vergeleken we - waar mogelijk en relevant - de leden en leiding van de jeugdbewegingen met de volledige bevolking van de respondent, hierbij gebruik makende van de gegevens van de JOPII-monitor⁴ (Vettenburg, Deklerck & Siongers, 2010). Dit liet ons toe de resultaten beter te kaderen.

Om diezelfde reden organiseerden we ook een focusgroep met de leiding en de hoofdleiding van een aantal groepen. Hierin gingen we hun ervaringen, opvattingen en meningen na ten aanzien van een aantal thema's waaraan veel belang gehecht wordt in dit onderzoek. Doordat de focusgroep gebruikt maakt van de interactie over een onderwerp, is het immers een geschikte methode voor het onderzoeken van meer complexe houdingen en motivaties. Op het einde van het onderzoek organiseerden we nog een afsluitende focusgroep om een aantal opmerkelijke resultaten te toetsen aan de praktijk.

Een kort overzicht van de onderwerpen die aan bod kwamen in de focusgroepen:

- Focusgroep 1 (juni, 2010): eigenheid van elke jeugdbeweging, ouders, diversiteit, motivatie en begeleidershouding.
- Focusgroep 2 (september, 2010): ledenwerving, opnieuw diversiteit en begeleidershouding, relaties intern en extern, opvoeding, inspraak, vorming en regels.

Hier past ook een dankwoordje aan de deelnemers van de focusgroepen: Lore Berteloot (Chiro), Marijntje Broeckx (S&GV), Tine Geens (KLJ), Pieter Jan Meire (KLJ), Siebren Nachtergaele (S&GV), Ruben Naessens (KSA), Brecht Peleman (FOS), Katlijn Raus (Chiro), Eline Vanduyver (VKSJ), Jasmien Van Erdeghe (KLJ) en Matthijs Vermeersch (S&GV).

De verwerking van de vele kwantitatieve gegevens gebeurde voornamelijk met behulp van het statistische softwarepakket IBM SPSS. Voor de multilevelanalyses werd HLM 6.08 ingezet, een statistisch programma dat specifiek ontworpen werd om hiërarchisch gestructureerde data te analyseren.

---

⁴ Het JOP (Jeugdonderzoeksplatform) werd opgericht in 2003 als initiatief van het Vlaamse ministerie van Jeugd en is sinds 2007 geïntegreerd als onderzoekslijn 'Jeugdbeleid' in het Steunpunt Cultuur, Jeugd en Sport. Het JOP is een interdisciplinair en interuniversitair samenwerkingsverband tussen drie onderzoeksgroepen (Jeugddelinquentie en Preventie van het Leuvens Instituut voor Criminologie, K.U.Leuven; de onderzoeksgroep TOR van de Vakgroep Sociologie, V.U.B.; de Vakgroep Sociale Agogiek, UGent) en wordt gecoördineerd door de vakgroep Sociale Agogiek, UGent.

Eén van de opdrachten van het JOP is een periodieke afname van de 'JOP-monitor', een vragenlijst die peilt naar de leefwereld, de levensomstandigheden en het gedrag van de Vlaamse Jeugd. De resultaten van de JOP-monitor 2, afgenomen in het najaar 2008, werden beschreven in Vettenburg, Deklerck en Siongers (2010).

4. Bemerkingen bij het onderzoeksverloop

4.1. Het aanmaken van de onderzoeksinstrumenten

Eind 2009 werden de vragenlijsten aangemaakt, die door de ruime onderzoeksopdracht al gauw zeer uitgebreid werden. Dit bleef zo, desondanks het feit dat vele items - in overleg met de stuurgroep van dit onderzoek - werden geschrapt. De lengte van de vragenlijst zorgde voor heel wat frustraties bij de respondenten, zoals later bleek uit de opmerkingen waarvoor ruimte werd gemaakt op het einde van de bevraging.

Van de vragenlijst voor de leiding werden vijf versies opgesteld, elk verschillend op vlak van de terminologie die gebruikelijk is in de vijf bestudeerde bewegingen. Waar we het in dit rapport bijvoorbeeld hebben over de lokale 'groep', is dit voor KLJ 'afdeling' en voor FOS 'eenheid'. 'Leeftijdsgroep' in huidig rapport wordt dan 'afdeling' in Chiro, en 'tak' in FOS en S&GV.

4.2. De verzameling van de gegevens

Initieel waren we van plan om enkel de (groeps)leiding met een websurvey te bevragen. Voor de leden had dit dan moeten gebeuren door middel van een klassieke, schriftelijke, gestandaardiseerde vragenlijst, gezien we bij hen minder zeker waren over de toegang tot het internet. Het korte tijdsbestek van dit onderzoek en het gebrek aan medewerkers noopte ons echter toch tot een elektronische bevraging van de leden.

Een bijkomend probleem hierbij betreft het feit dat de jeugdbewegingen doorgaans enkel beschikken over (het merendeel van) de e-mailadressen van de leiding, en niet of in veel mindere mate over die van de leden. We dienden dus de leiding niet enkel te overhalen om deel te nemen aan het onderzoek, maar ook om op hun beurt de leden te overtuigen om de vragenlijst in te vullen.

We waren ons ervan bewust dat deze aanpassingen, samen met de lengte van de vragenlijst, konden leiden tot motivatieproblemen bij de respondenten, en vooral bij de leden. Om zeker te zijn van een voldoende hoge responsgraad besloten we dan maar om een deel van het onderzoeksbudget - dat werd uitgespaard door de leden niet ter plaatse te bevragen - te besteden aan incentives. Aan de tien groepen met het hoogste aandeel volledig ingevulde enquêtes loofden we elk een geldsom uit van 500€, zodat leden en leiding elkaar zouden aanmoedigen tot deelname.

Meteen maakten we ook van de gelegenheid gebruik om meer groepen te bevragen dan voorzien. Met de webenquêtes konden we immers op kortere tijd meer respondenten bereiken en de verkregen gegevens sneller verwerken, en door de geldprijs veronderstelden we te kunnen rekenen op een hogere bereidwilligheid tot deelname. Terwijl we aanvankelijk planden om 150 groepen te betrekken in het onderzoek, namen we uiteindelijk contact op met 185 groepen.

5. Respons

Hoewel we niet alle groepen konden aanzetten om mee te werken, zijn we toch tevreden over het eindresultaat van de dataverzameling. In totaal ontvingen we bruikbare gegevens van 131 groepsleid(st)ers, van 1551 leid(st)ers uit 172 groepen en van 815 leden uit 117 groepen, over de vijf bewegingen heen. Daarmee overstijgen we ruimschoots de 609 leid(st)ers en 545 leden uit het vorige jeugdbewegingsonderzoek (Bral, 1991), hoewel deze toen afkomstig waren uit 300 verschillende groepen.

Het verschil in bereik tussen leden en leiding is niet zo verwonderlijk, en niet enkel omwille van de obstakels waarvan daarnet sprake. Ook is het zo dat in heel wat groepen gewoonweg geen 14- tot 16-jarige leden terug te vinden zijn, en dan voornamelijk in de kleine groepen. Teneinde het toevallige karakter van het steekproefdesign te respecteren en uitspraken te kunnen doen over groepen van alle groottes, hebben we er voor gekozen om deze ‘ledenloze’ groepen te behouden en ze niet te vervangen door grotere groepen met meer leden.

Het gebrek aan leden in sommige groepen heeft ook tot gevolg dat de spreiding van de respondenten over de groepen niet steeds optimaal is, in het licht van het streven naar een 25-25-design. Dit bleek echter geen probleem te vormen: niet alle groepen omvatten 25 leden en leid(st)ers, maar wel weerhiel den we minstens 25 groepen met voldoende leden en leid(st)ers om complexere analyses uit te kunnen voeren.

Over de totale responsgraad van 41,4% kunnen we ook niet klagen. We slaagden erin om ongeveer een derde van het aantal beoogde leden te bevragen, net niet de helft van de leiding, en bijna drie kwart van de groepsleid(st)ers. Uit Tabel 2 blijkt echter dat het deelnamepercentage niet voor elke beweging even hoog is.

Tabel 2 Verdeling respons naar beweging (I=Ingevuld, T=Totaal)

	Leden			Leiding C			Groepsleiding			Groepstotaal		
	I	T	I/T	I	T	I/T	I	T	I/T	I	T	I/T
Chiro	171	638	26,8%	347	860	40,3%	31	54	57,4%	549	1552	35,4%
S&GV	329	689	47,8%	476	773	61,6%	31	35	88,6%	836	1497	55,8%
KSJ	98	472	20,8%	312	747	41,8%	25	36	69,4%	435	1255	34,7%
KLJ	136	436	31,2%	189	396	47,7%	24	36	66,7%	349	868	40,2%
FOS	81	398	20,4%	227	433	52,4%	19	24	79,2%	327	855	38,2%
Algemeen	815	2633	31,0%	1551	3209	48,3%	131	185	70,8%	2496	6027	41,4%

Wat de data van de leden en de leiding betreft, dienen we nog te vermelden dat de respons naar het einde van de vragenlijst gevoelig lager ligt, omdat we daar de bevraging gesplitst hebben over vier groepen respondenten (op basis van hun geboortemaand), teneinde de respondenten te sparen van een al te uitgebreide vragenlijst. De opgedeelde stukken betreffen onderwerpen die minder respondenten vereisen (omdat we toch niet van plan waren om ze te analyseren met behulp van multileveltechnieken) en thema's waar we minder belang aan hechten, maar die we toch liever niet geschraapt zagen ⁵.

In welke mate wijkt de finale respons (op het niveau van de groepen) in onze steekproef af van de werkelijke populatie? We berekenden het aandeel groepen per stratum (zoals beschreven in 3.2.2 van deze inleiding), zowel in de huidige steekproef als in de volledige populatie. Tabel 3 laat zien dat het percentageverschil tussen beiden zelden meer dan vijf percent bedraagt:

⁵ De opsplitsing van de bevraging is van toepassing op de items omtrent relaties en seksualiteit, de 'ideale leid(st)er', de houding tegenover de jeugdbeweging, de uitspraken over diversiteit, de houding ten opzichte van TSO & BSO, de waarden die belangrijk geacht worden voor het leven, de houding ten opzichte van traditionele mannelijke en vrouwelijke rolpatronen, de houding ten opzichte van drugs, en het milieubewustzijn.

Tabel 3 Verdeling groepen naar steekproefstrata (in steekproef en populatie)

			Steekproef (N=174)			Populatie (N=2104)			Verschil steekproeven - pop		
Grootte koepels	Koe- pel	Urb. graad	Groepsgrootte			Groepsgrootte			Groepsgrootte		
			Klein	M.gr.	Groot	Klein	M.gr.	Groot	Klein	M.gr.	Groot
Groot	Chiro	Zwak	2,9%	4,6%	2,3%	0,9%	1,1%	1,0%	2,0%	3,5%	1,3%
		Matig	3,4%	2,9%	2,3%	5,9%	5,9%	7,4%	-2,5%	-3,0%	-5,1%
		Sterk	5,7%	2,3%	2,3%	8,5%	8,1%	6,8%	-2,7%	-5,8%	-4,5%
	S&GV	Zwak	0,6%	1,7%	2,3%	0,3%	0,2%	0,1%	0,3%	1,5%	2,2%
		Matig	1,7%	2,3%	3,4%	1,9%	2,9%	2,3%	-0,2%	-0,6%	1,1%
		Sterk	1,7%	1,7%	4,6%	6,3%	5,2%	6,0%	-4,5%	-3,5%	-1,4%
Middel- groot	KSJ	Zwak	1,1%	2,3%	2,3%	0,5%	0,4%	0,5%	0,6%	1,9%	1,8%
		Matig	0,6%	3,4%	1,7%	2,1%	1,9%	1,9%	-1,5%	1,5%	-0,1%
		Sterk	2,3%	2,3%	1,7%	1,9%	2,1%	2,0%	0,4%	0,2%	-0,3%
	KLJ	Zwak	4,6%	0,6%	1,1%	0,8%	1,0%	0,9%	3,8%	-0,4%	0,2%
		Matig	3,4%	3,4%	0,0%	2,6%	2,1%	2,4%	0,9%	1,3%	-2,4%
		Sterk	2,9%	1,7%	1,7%	1,2%	1,3%	1,1%	1,6%	0,4%	0,6%
Klein	FOS	Zwak	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
		Matig	1,7%	1,1%	4,0%	0,2%	0,3%	0,3%	1,5%	0,9%	3,7%
		Sterk	1,7%	1,7%	3,4%	0,7%	0,5%	0,5%	1,1%	1,2%	3,0%

Enkel van grote, matig verstedelijkt gelegen en middelgrote, sterk verstedelijkt gelegen Chirogroepen is er een ondervertegenwoordig in de steekproef van meer dan vijf percent. Het aandeel oververtegenwoordigde groepen bedraagt per stratum maximaal 3,8%.

Wat de univariate analyses betreft, kunnen deze afwijkingen voor een kleine vertekening van de resultaten zorgen. Op de regressieanalyses, waarbij steeds gecontroleerd wordt voor cruciale variabelen zoals groepsgrootte en verstedelijkingsgraad, heeft dit echter geen invloed.

Wegens technische beperkingen en overwegingen⁶ hebben we ervoor geopteerd om de data ongewogen te laten. Voor de wegingscoëfficiënten verwijzen we de geïnteresseerde lezer naar de bijlage (tabel 1) van dit rapport.

⁶ Omdat we een disproportionele steekproef hebben getrokken, overschrijden een aantal wegingscoëfficiënten de waarde van 1,5, waardoor wegen niet mogelijk is.

6. Opmerkingen bij de rapportering

Om de leesbaarheid van het rapport te bevorderen, werden technische details zo veel als mogelijk achterwege gelaten.

Om dezelfde reden schreven we de officiële benamingen van de jeugdbewegingen niet steeds voluit. Chirojeugd Vlaanderen kortten we af tot Chiro, Scouts en Gidsen Vlaanderen tot S&GV, KSJ-KSA-VKSJ tot KSJ, en FOS Open Scouting tot FOS.

Wanneer de resultaten van de analyses significant werden bevonden, werd dit als volgt aangegeven: $*=p<0.05$, $**=p<0.01$, $***=p<0.001$ (tweezijdig). Als dit het geval is, betekent dit dat de kans dat de resultaten (hier voornamelijk de verschillen tussen de bewegingen) bij toeval gevonden werden kleiner is dan 5%, 1% of 0,1% respectievelijk. 'NS', of het ontbreken van *, ** of ***, duidt op non-significantie.

Het kwam regelmatig voor dat de variatie (naar beweging, verstedelingsgraad, groepsgrootte, ...) in het algemeen niet significant bleek te zijn, maar wel de verschillen tussen een aantal categorieën afzonderlijk (bijvoorbeeld enkel tussen KLJ en FOS). In deze gevallen werd dit niet aangeduid in de tabellen, maar wel besproken in de tekst.

Voor vragen waarbij meerdere antwoorden mogelijk waren, kon de significantie niet worden berekend.

7. Voorstelling jeugdbewegingen

Vooraleer we de resultaten van het onderzoek bespreken, laten we elk van de vijf koepels in dit onderzoek zichzelf voorstellen. Om het rapport vlot te kunnen lezen en een aantal bevindingen te kunnen duiden, gaan de jeugdbewegingen in wat volgt kort in op hun specifieke geschiedenis, werking, structuur en levensbeschouwelijke achtergrond. Belangrijk is dat er in alle jeugdbewegingen een grote variatie is tussen de lokale groepen qua grootte, aantal leeftijdsgroepen, al dan niet gemengd werken, banden met de koepel, etc. Als u meer informatie wil over de huidige werking van de jeugdbewegingen, kan u rechtstreeks contact opnemen met hen. We bespreken in alfabetische volgorde: Chiro, FOS Open Scouting, KLJ, KSJ-KSA-VKSJ en Scouts & Gidsen Vlaanderen.

Meer informatie kan rechtstreeks verkregen worden via de contactgegevens die hieronder voor elke koepel worden weergegeven.

CHIROJEUGD VLAANDEREN

1. Ontstaan – korte historiek

In de 19de eeuw richten de Kerk en de rijke burgerij de patronaten op, met twee doelen voor ogen: de volksjeugd beschermen tegen de verlokkingen van de 'verderfelijke' buitenwereld, zoals het socialisme en de volksjeugd opvoeden en kennis bijbrengen, vooral over godsdienst. De Kerk hoopt zo de zedenverloering tegen te gaan. Net na de Eerste Wereldoorlog dreigen de patronaten ten onder te gaan. De concurrentie neemt toe: de scholen worden beter uitgebouwd en er komen andere vormen van ontspanning zoals de cinema, de dancing en een spiksplinternieuwe vorm van jeugdwerk: de jeugdbeweging, waaronder de KSA, de KAJ, de BJB en de scouts.

De Kerk onderneemt verschillende pogingen om de patronaten nieuw leven in te blazen. Uit één van deze pogingen zal de Chiro ontstaan. Die roots in de patronaten verklaren tot nu de nog dikwijls sterke banden van een Chirogroep met de kerk of parochie. Net na de Eerste Wereldoorlog ziet het er niet goed uit voor de patronaten. Daar komt verandering in wanneer in 1934 Jos Cleymans op het toneel verschijnt.

Cleymans ontfermt zich over de jongenspatronaten. Met enkele nieuwe ideeën en technieken wil hij het patronaat opnieuw aantrekkelijk maken. En hij introduceert de naam Chiro. Dit alles giet hij in een aantrekkelijk artikel, Nieuw Leven, dat in oktober 1934 in het leiderstijdschrift het Katholieke Patronaat wordt gepubliceerd: het startschot van de Chirobeweging. Hij moet bij de oprichting heel wat weerstand overwinnen bij de andere, oudere jeugdbewegingen. Uiteindelijk worden er ook een aantal akkoorden gesloten. Vb. de Chirojeugd mag geen uniformen dragen, ze mogen niet in tenten op kamp gaan, leden ouder dan 14 jaar zijn niet toegelaten, enz.

Na de tweede wereldoorlog ontstaat ook een overkoepelende nationale structuur: de Landsbond. Die organiseert vorming en geeft publicaties uit, waaronder een eigen tijdschrift: "Mededeelingen voor Chirojeugd". In 1945 kan de Landsbond Kardinaal Van Roey overtuigen om de Chiro te erkennen als volwaardige jeugdbeweging. Vanaf dan mag de Chiro ook een eigen uniform invoeren en moet ze minder rekening houden met de andere jeugdbewegingen.

De evolutie van meisjesgroepen liep anders. De meisjespatronaten waren meestal verbonden aan scholen, maar waren na de eerste wereldoorlog grotendeels verdwenen. Daarom werden meisjesgroepen opgericht naar voorbeeld van de jongensgroepen. In die jaren waren het trouwens de verbonden die beslisten of ze zich aansloten bij "nationaal". De meeste verbonden deden dat vrij snel, maar in West-Vlaanderen deden de jongens dat pas in 1950. En voor de meisjes was er in West-Vlaanderen nog tot 1965 een eigen jeugdbeweging: de Kroonwacht.

De jaren 1950 zijn een bloeiperiode voor de Chiro. Talloze publicaties (waaronder ook films) zien het daglicht, en het ledenaantal groeit enorm. Het is in die periode dat de Chiro overzee ontstaat: Chirogroepen in landen als Congo, Taiwan, Filipijnen, Burundi, enz. De maatschappelijke omwenteling van de jaren 1960 dringt ook door in de Chiro. Gemengde werking wordt mogelijk, er komt meer ruimte voor democratie en creativiteit. En de Chiro begint met een verbredingswerking: jeugthuizen worden opgericht, catechesemateriaal wordt aangeboden.

De jaren 1970 zijn een zoektocht: is Chiro een maatschappijbeweging of een spelbeweging?

Het antwoord is eenvoudig: de Chiro verandert de wereld door te spelen. In de jaren 1980 ziet de Chiro net zoals de andere jeugdbewegingen een heel aantal van haar groepen en leden verdwijnen. De Chiro zet door en ontdekt een aantal nieuwe uitdagingen: Chiro in de Stad, gemengde Chirogroepen en nood aan een nieuwe visie. De jaren 1990 betekenen een revival, met grote leidingsbivakken (Krinkel), nieuwe Chirokieren, duidelijke Chirowaarden en Steun op Maat voor Chirogroepen.

Chirojeugd Vlaanderen blijft groeien in de volgende eeuw. Het voorlopige hoogtepunt ligt in 2007, waar de Chiro meer dan 95 000 leden en leiding telt. Thema's waar de Chiro in die periode op focust zijn: middelgrote en grote steden, diversiteit, continuïteit van groepen en engagement van leden en leiding.

2. Werking

a. Leeftijd

De leeftijdsverdeling in Chiro is niet standaard. Chirogroepen passen hun leeftijdsgroepen aan naargelang het aantal leden dat ze hebben. Uiteraard is er wel een "officiële" indeling, maar groepen kunnen daar dus hun zin mee doen. De officiële verdeling is Ribbels (eerste en tweede leerjaar), Speelclub (derde en vierde leerjaar), Rakwi's (vijfde en zesde leerjaar), Tito's (eerste en tweede secundair), Keti's (derde en vierde secundair), Aspi's (vijfde en zesde secundair). Leiding word je meestal op je 18de, maar in veel groepen gebeurt dat al op zestien- of zeventienjarige leeftijd.

b. Diversiteit

Chiro kiest al jaren voor inclusie. Dat betekent dat we er niet voor pleiten om aparte groepen (of afdelingen) op te richten voor mensen met een beperking. De Chiro stimuleert daarentegen dat leidingsploegen ervoor kiezen om kinderen met een beperking in de gewone werking op te nemen. Daarvoor hebben ze een aantal instrumenten, zoals het Draagkrachtspel of de brochure Komkommerin.

3. Structuur

Chiro heeft 949 groepen (2009-2010), 73 gewesten, 10 verbonden, 1 nationaal secretariaat. Groepen zijn wel zeer autonoom. De tussenniveaus zijn geen vertegenwoordigingsstructuren, maar vrijwilligersploegen die het onderliggende niveau ondersteunen en doorgeefluik spelen voor klanken en verzuchtingen uit dat niveau. Ze bestaan ook vaak uit leiding die niet meer zelf actief is, wat een aantal verschillen kan verklaren in het profiel van de groep.

73 gewesten ondersteunen de groepen. Verschillende groepen vormen samen een gewest. De opdracht van de gewesten is de TIL-werking (Taken, Inhoud en Leven). Een gewest heeft 5 taken: de groepen van het gewest kennen en steun op maat bieden; groepsleiding bijeenbrengen; alle leiding bijeenbrengen; inleidingscursus (IK) organiseren; ledeninitiatieven organiseren.

10 verbonden ondersteunen op hun beurt de gewesten. De opdracht van de verbonden bestaat in grote lijnen uit volgende taken: groepen vorming of steun op maat geven, samen met de gewesten; de gewesten ondersteunen; vorming en ontmoetingskansen organiseren, zowel voor leiding als voor gewestverantwoordelijken; samen standpunten bepalen op de Nationale raad die groepen, gewesten of verbonden aanbelangen. Een, twee of drie verbonden vormen samen een regio. De vijf regio's vallen samen met de vijf Vlaamse provincies (Brussel is opgenomen bij de provincie Vlaams-Brabant). Elke regio beheert een regionaal secretariaat, maar is ook vertegenwoordigd in de Beleidsraad, de raad van Bestuur van Chirojeugd Vlaanderen vzw.

In de nationale beslissingsstructuur is een onderscheid gemaakt tussen het beheersmatige werk en het educatieve werk (de inhoudelijke sturing).

- Pedagogisch werk:

De drie beslissingsorganen op pedagogisch vlak zijn de Nationale raad, de Pedagogische Leiding en de Agenda's (de Agenda van de beweging en de Agenda van de pedagogische leiding; samen vormen beide Agenda's de Gezamenlijke Agenda). Daarnaast zijn er 14 commissies (vergaderingen met een permanent karakter), werkgroepen (tijdelijk karakter) en redacties.

- Beheersmatig werk:

De beslissingsorganen op beheersmatig vlak zijn de Algemene Vergadering, de Beleidsraad (= Raad van Bestuur), het Dagelijks Bestuur, de beheersgroep Chiro, de beheersgroep De Banier en de beheersgroep Huizen.

4. Levensbeschouwelijke achtergrond

Chiro heeft katholieke roots, maar is de laatste tien jaar geëvolueerd naar een ruimere visie op zingeving. We vinden het nog altijd belangrijk dat Chirogroepen durven stilstaan bij een aantal zaken, maar dat moet niet binnen de katholieke context zijn. Daarom voorzien we boeken en andere publicaties met zingevende momentjes en methodieken. We verwijzen wel nog naar Jezus, omdat dat de verhalen zijn die we het beste kennen.

5. Contactgegevens

Nationaal secretariaat Chirojeugd Vlaanderen
Kipdorp 30
2000 Antwerpen
03-231 07 95
E-mail: info@chiro.be
www.chiro.be

FOS OPEN SCOUTING

1. Ontstaan – korte historiek

De scouts- en gidsenbeweging werd in 1907 door Lord Baden Powell of Gilwell gesticht. In 1910 werd in Brussel de eerste scoutsgroep op het vasteland opgericht. Dit werd meteen de start van de beweging, “De Boy-Scouts van België”, die in de loop van hetzelfde jaar van start ging. In 1914 ontstond de eerste groep seascouts in Antwerpen. In 1919 werd de vereniging der “Girl-Guides van België” opgericht, die in 1928 medestichtster werd van het wereldbureau voor Guiding. In 1945 versmolten de Open Guides- en Scouts-beweging tot één vereniging: de “Boy-Scouts en Girl-Guides van België” (BSB-GGB) die Open Scouting in ons land vertegenwoordigt.

In 1964 werd in BSB-GGB de autonomie per taalgewest voorbereid, die in 1966 uitmondde in 2 autonome verenigingen “La Fédération des Eclaireuses et Eclaireurs”, nu “Scouts et Guides Pluralistes” en de “Federatie voor Open Scoutisme.” Op 22 maart 1981 fusioneerde de vereniging van Sea-Scouts en Sea-Guides van België (SSB-SGB) met de “Federatie voor Open Scoutisme.”

Op 17 oktober 2001 keurde de Algemene Vergadering de missie en visie goed. Deze missie herdefinieerde de neutrale “openheid” van FOS tot “actief pluralisme.” Begin 2005 werd als gevolg hiervan, bij de vernieuwing van het pedagogisch project, de officiële naam van de waarde “openheid” vervangen door “actief pluralisme.” Ook de oude waarde “dienstgedachte” kreeg een nieuwe invulling onder de noemer “solidariteit.”

Op 18 oktober 2007 wijzigde de naam van de vzw “Federatie voor Open Scoutisme” definitief in het moderne “FOS Open Scouting.”

2. Werking

FOS Open Scouting is een jeugdbeweging, met 50 groepen (of eenheden) verspreid over Vlaanderen en Brussel. Elke week trekken 8.000 Fossers hun blauwe uniform aan om zich te amuseren, in bos en stad. FOS Open Scouting is echter meer dan een leuke vrijetijdsbesteding. Wij zijn een scouts- en gidsenbeweging, die deel uitmaakt van een wereldwijd netwerk. Samen met de meer dan 35 miljoen scouts en gidsen over de hele wereld maken wij graag gebruik van een pakket van methodes & speelterreinen om de kinderen naast plezier bij een aantal waarden stil te laten staan die in de maatschappij van vandaag nog steeds even actueel zijn.

Elke jeugdbeweging en scoutsfederatie heeft de vrijheid om vanuit bepaalde overtuigingen te vertrekken, zo ook FOS Open Scouting. Wij jongleren niet met woorden als co-educatie en actief pluralisme, maar zetten ze ook daadwerkelijk om in de praktijk. Onze groepen zijn daar het beste bewijs van.

a. Leeftijd

FOS Open Scouting is er voor alle kinderen en jongeren vanaf 6 jaar. Maar die kan je uiteraard niet allemaal in één grote groep laten spelen. Daarom werken we met leeftijdsgroepen: de takken.

FOS Open Scouting heeft een officiële takindeling, gebaseerd op goeie argumenten en gemaakt in sa-

menspraak met de eenheden. Niet alle FOS-groepen volgen deze indeling, dat hoeft ook niet. Maar het overgrote deel van onze groepen doet het wel.

In de takindeling zijn er zeven takken. De eerste vijf zijn:

- Bevers-Zeehonden (6-7 jaar)
- Welpen (8-10 jaar)
- Jongverkenners & Jonggidsen–Aspiranten (11-13 jaar)
- Verkenners & Gidsen-Juniors (14-15 jaar)
- Seniors. (16-17 jaar)

De dubbele benaming wordt in de praktijk niet gebruikt. Bij de seascouts noemen de allerkleinsten de Zeehonden, terwijl de landscouts over Bevers spreekt. Na deze vijf takken heb je ook nog de **leiding** en de **Stam**. Beide staan voor het overgrote deel van de tijd in functie van de overige vijf, maar natuurlijk hebben ook deze scouts & gidsen plezier op maat naast de wekelijkse activiteiten en praktische besloomingen.

Elke tak focust zich in feite op een bepaalde leeftijdsgroep waardoor het makkelijker is om een aantal zaken aan te passen. De waarden van FOS Open Scouting, de speelterreinen en de methodes worden per tak vertaald en afgestemd op de mogelijkheden & vaardigheden. De idee blijft dus dezelfde, maar de invulling verschilt.

Elke tak heeft ook z'n eigen stijl, met specifieke afspraken, ideeën en activiteiten. Alles is afgestemd op de leefwereld, noden en interesses van de leeftijd en de eigenheid van de groep. Zo worden de activiteiten echt maatwerk, pareltjes uit eigen kweek!

b. Diversiteit

Scouting moet er zijn voor alle kinderen en jongeren en moet hen bewust trachten te betrekken. Scouting moet kinderen en jongeren de kans geven om interculturele en internationale ervaringen op te doen, om zo een genuanceerder beeld te krijgen van onze sterk globaliserende samenleving.

FOS Open Scouting heeft als een van haar kerntaken het diversifiëren van haar ledenbestand . Op lokaal niveau is het ideaalbeeld dat elke afdeling een spiegel is van de wijk of buurt waarin deze ingebed is. Betreft het een wijk met veel moslimjongeren of een wijk met veel (kans)armoede, dan wil de vereniging deze afdeling ondersteunen om zich te richten naar deze kansengroepen. Én wil ze contact leggen met bestaande (zelf)organisaties in die kansengroep om het project van scouting aan hen voor te stellen. Het slagen van deze kerntaak wordt gemeten op basis van het stijgend bewust omgaan met diversiteit in de lokale afdelingen, via de stijging van de diversiteit in het ledenbestand, en via het aantal effectief bereikte kansengroepen bij begeleidingen.

3. Structuur

FOS Open Scouting is een bloeiende beweging met zo'n 8.000 leden gespreid over 50 lokale afdelingen in Vlaanderen. Als kleinere jeugdbeweging slagen we er in om rechtstreeks contact te onderhouden met onze eenheden. Onze structuur is dus beperkt tot twee niveaus: het lokale & het nationale.

a. Lokaal niveau

Het hoogste beslissingsorgaan van elke lokale afdeling (eenheid in het FOS-jargon) is de **eenheidsraad**. Daarin zetelt alle actieve leiding van de afdeling. Zij beslissen over alle pedagogische en beheersmatige kwesties in hun lokale afdeling. Elke eenheidsraad kiest op democratische wijze een of meer eindverantwoordelijken van hun werking: de eenheidsleiding.

b. Nationaal niveau

Op nationaal niveau opteren we voor een 'éénkoppige structuur'. Beleids- en beheersmateries worden in één gezamenlijk orgaan samengebracht: Het **Federaal Bestuur**.

Maximaal 15 scouts en gidsen maken deel uit van het Federaal Bestuur, waarvan één Federaal Verantwoordelijke is. Deze scouts en gidsen worden rechtstreeks verkozen door de Algemene Vergadering. De Federaal Verantwoordelijke is het rechtstreeks gekozen gezicht van onze beweging en is in die functie lid van het federaal bestuur.

Het Federaal Bestuur is de Raad van Bestuur van de vzw FOS en staat in voor het globale beleid van de beweging. Dit behelst zowel pedagogische, beheersmatige, externe als afdelingsgebonden kwesties. Hun beslissingen worden voorbereid door de verschillende commissies in de structuur.

- De taak van de commissies is tweeledig: enerzijds bereiden ze beslissingen van het Federaal Bestuur voor en geven ze adviezen, anderzijds coördineren ze de materie waarvoor ze verantwoordelijk zijn. De structuur van FOS Open Scouting telt **vier commissies**: commissie eenheden, commissie beleid, commissie beheer en commissie externe relaties.
- Alle lokale afdelingen hebben 3 stemmen in de **Algemene Vergadering**. Elke ploeg of commissie heeft 2 stemmen en de leden van het Federaal Bestuur elk 1 stem. De Algemene Vergadering heeft het eindbeslissingsrecht in de organisatie. Het Federaal Bestuur en de Federaal Verantwoordelijke worden er verkozen. Alle concrete pedagogische beslissingen worden hier genomen. Daarnaast worden de begrotingen, de beleidsplannen en het financieel verslag er goedgekeurd en indien nodig onderweg bijgestuurd.

Doordat elke lokale afdeling drie vertegenwoordigers heeft in de Algemene Vergadering is een rechtstreekse inspraak gegarandeerd. Om de participatiegraad nog meer te verhogen en onze eenheden toe te staan de richting van onze beweging te bepalen verzamelen we éénmaal om de drie jaar een grote vertegenwoordiging van alle leid(st)ers om zich te buigen over de grote pedagogische keuzes in het spel van FOS Open Scouting: de **Grote Raad**.

4. Levensbeschouwelijke achtergrond

Als je je afvraagt wat FOS Open Scouting anders maakt dan de andere jeugdbewegingen, dan vind je het antwoord in ons '**actief pluralisme**'. Pluraliteit is in onze samenleving een realiteit. In Vlaanderen leven verschillende groepen mensen en die groepen houden er verschillende waarden, waarheden en ideeën op na. Als actief pluralistische vereniging beschouwen wij deze ideeën als gelijkwaardig. Wij juichen deze diversiteit toe, omdat we geloven dat ze een motor kan zijn voor vooruitgang.

5. Contactgegevens

FOS Open Scouting
Kortrijksesteenweg 639
9000 Gent
Tel 09 245 45 86
Fax 09 245 45 88
E-mail info@fos.be
www.fosopenscouting.be

1. Ontstaan – korte historiek

KLJ ontstond in 1927 onder de naam Boerenjeugdbond (BJB) als jongerenafdeling van de toenmalige Boeren- en Boerinnenbond. Zij vonden het nodig dat er een beweging kwam die gericht was op de totale ontwikkeling van jonge land- en tuinbouwers.

Na de tweede wereldoorlog kwam in de BJB de nadruk steeds meer op ontspanning te liggen. Zo kwam onder andere de sportfeestwerking met het vendelen en wimpelen tot stand. In 1965 krijgt BJB een nieuwe naam: Katholieke Landelijke Jeugd of KLJ. Deze verandering reflecteert een belangrijke maatschappelijke verandering: de sterke daling van het aantal land- en tuinbouwjongeren. Daardoor ging de beweging voortaan openstaan voor alle jongeren van het dorp. Stilaan ontstonden na een jarenlange scheiding tussen jongens- en meisjesgroepen ook de eerste gemengde afdelingen.

Van bij het begin vormden +16'ers de belangrijkste doelgroep van BJB en KLJ. De -16 werking werd beschouwd als een aanloop naar de +16. De -12 leden die sommige afdelingen hadden werden niet als leden erkend. Dit veranderde in 1993. Op de Nationale Raad van 1993 werd beslist deze leeftijdsgroep te erkennen. De laatste jaren nam het belang van leeftijdsgericht werken in KLJ toe en dit heeft geleid tot de erkenning van 2 nieuwe leeftijdsgroepen, -9 en +20, door de Nationale Raad in 2006.

2. Werking

Daarnaast stellen we vast dat KLJ de grootste jongerenbeweging is. In vergelijking met de andere jeugdbewegingen verschilt de werking van KLJ in een aantal aspecten.

De +16 is en blijft met ruime voorsprong de grootste leeftijdsgroep in KLJ. Jaarlijks heeft KLJ meer leden ouder dan 16 dan het jaar ervoor. Jongeren moeten in KLJ dus niet per se op hun 16 of 18 jaar leiding worden. Ze kunnen gewoon nog deelnemen aan activiteiten die specifiek voor hen ontwikkeld zijn.

Verder is een veel gehoorde kritiek dat de jeugdbeweging al te exclusief gericht is op ASO-jongeren. Voor KLJ geldt dit in geen geval. Dit gegeven heeft een invloed op hoe KLJ haar afdelingsondersteuning, haar kadervorming en haar aanbod moet uitwerken. In die zin wil KLJ in de toekomst blijvend investeren in een aanpak op maat van haar plaatselijke leden en bestuursleden.

KLJ is een ledenbeweging en richt zich voornamelijk naar (alle) kinderen en jongeren op het platteland. Dat is een bijzonder specifieke instelling, die uniek is in Vlaanderen. Het is daarnaast ook een invalshoek die voor veel mensen die niet vertrouwd zijn met het thema, vaak bevreemdend overkomt, zeker voor een jeugd- en jongerenbeweging. Toch hecht KLJ aan haar identiteit als plattelandsbeweging. Ze wil zo haar afdelingen stimuleren en ondersteunen om plaatselijk mee te bouwen aan de leefbaarheid van hun dorp. In elk dorp wonen immers kinderen en jongeren die er zelf ook belang bij hebben dat hun dorp een aangename plek is om te vertoeven.

Het uniform van de KLJ bestaat enkel uit een sjaaltje.

a. Leeftijd

Lidmaatschap is mogelijk vanaf het kalenderjaar waarin men zes jaar wordt en blijft mogelijk tot op de 35ste verjaardag. KLJ werkt met vijf evenwaardige leeftijdsgroepen: -9, -12, -16, +16 en +20.

Dit is de grote indeling die gehanteerd wordt binnen het leeftijdsgericht aanbod. Het is een aandachtspunt om binnen het ledenaanbod ook gericht naar specifieke ledengroepen te werken

(vb. de oudere -16). De afdelingen zijn vrij om andere opsplitsingen te maken, naargelang de plaatselijke behoeften en mogelijkheden. KLJ streeft ernaar om in elke afdeling een +16-werking op te zetten. De doorgroei/doorstroom vanuit -9, -12 en -16 is daarbij een uitdaging. Mede vanuit haar traditie blijft KLJ de keuze maken om te willen werken met +16-jarigen.

b. Diversiteit

KLJ besteedt aandacht aan de integratie van bijzondere doelgroepen, mede vanuit een aantal waarden die ze belangrijk vindt. Waar het kan, roept KLJ haar plaatselijke afdelingen op om bijzondere doelgroepen te integreren in de gewone werking. Afdelingen worden niet aangemoedigd om een specifieke werking op te starten met bijzondere doelgroepen.

KLJ streeft ernaar om zoveel mogelijk gemengd te werken. De keuze ligt uiteraard bij de plaatselijke afdeling, maar KLJ wil hen aanmoedigen om gemengd te werken omdat dit een aantal extra vormingskansen inhoudt voor wat betreft het werken aan relatievorming.

3. Structuur

Organisatorisch organigram:

De beheersmatige eindverantwoordelijkheid ligt bij de **Algemene Vergadering** en de **Raad van Bestuur**. Het dagelijks management is door de Algemene Vergadering en de Raad van Bestuur gedelegeerd aan het **directiecomité**, dat het beheersmatige management op zich neemt. Het directiecomité is samengesteld uit de administratief directeur, de voorzitter van KLJ (tevens voorzitter van KLJ & Groene Kring vzw) en de voorzitter van Groene Kring (tevens ondervoorzitter van KLJ & Groene Kring vzw).

Het beroepskader is opgesplitst in drie diensten:

- Het pedagogisch beroepskader KLJ
- Het pedagogisch beroepskader Groene Kring
- Centrale dienst administratie en beheer

Bewegingsorganigram KLJ:

4 niveaus:

- **Afdelingen** o.l.v. een afdelingsbestuur
- **Gewesten** o.l.v. een Gewestbestuur (met minstens 1 vertegenwoordiger uit elke afdeling)
- **Provinciaal niveau**
Beleid: Provinciaal Bestuur (1 vertegenwoordiger van elk gewest en 1 vrijwillig provinciaal voorzitter en 2 vrijgestelden) en Provinciale Leiding (1 vrijwillig provinciaal voorzitter en 1 vrijwillig ondervoorzitter en 2 vrijgestelden)
Uitvoerend: algemeen is er een Provinciale Ploeg (= provinciale vrijgestelden), daarnaast functioneren verschillende structurele en tijdelijke werkgroepen
- **Nationaal niveau:**
Beleid: Nationale raad (vergadering met alle provinciale bestuursleden en alle pedagogische beroepskrachten), Nationaal Bestuur (provinciale voorzitters en Nationale Leiding) en Nationale Leiding (nationaal voorzitter en 2 vrijwillige nationale ondervoorzitters).
Uitvoerend: algemeen is er de Dienstvergadering (= alle pedagogische beroepskrachten), daarnaast functioneren verschillende structurele en tijdelijke thematische werkgroepen. Deze werkgroepen zijn hoofdzakelijk samengesteld uit vrijwilligers, begeleid door een of meer coachende beroepskrachten.

4. Levensbeschouwelijke achtergrond

KLJ hoort thuis in het rijtje van de christelijk geïnspireerde jeugdbewegingen zoals Chiro, Scouts en KSJ-KSA-VKSJ. Maar in tegenstelling tot de meeste van deze jeugdbewegingen, kiest KLJ nog bewust voor haar christelijke identiteit en is er binnen de beweging absoluut geen sprake om bijvoorbeeld de 'K' uit de naam 'KLJ' te schrappen.

5. Contactgegevens

KLJ & Groene Kring vzw
Waversebaan 99
3050 Oud-Heverlee
Tel 016/47 99 99
Fax 016/47 99 95
E-mail info@klj.be
www.klj.be

KSJ/KSA/VKSJ

1. Ontstaan – korte historiek

In de loop van de **19de eeuw** ontstonden katholieke Vlaamse studentengilden. Uit contacten tussen de verschillende gilden groeide een eerste samenwerking. Zo werd in 1877 de Algemene Studentenbond opgericht die al snel werd opgevolgd door de Katholieke Vlaamse Studentenbeweging. De studentenbeweging kwam pas echt tot grote bloei met de stichting van het AKVS (Algemeen Katholiek Studentenverbond) in 1903.

Na de Eerste Wereldoorlog kreeg het AKVS een duidelijk Vlaams-nationalistisch karakter. Dit stootte de bisschoppen tegen de borst. Binnen dit klimaat, en in combinatie met de oproep van paus Pius XI voor Katholieke Actie, moet de **oprichting in de jaren 1928-1929 van KSA (Katholieke Studenten Actie) en VKSJ (Vrouwelijke Katholieke Studerende Jeugd)** worden gezien. In Vlaanderen werd vanuit dit gedachtegoed het Jeugdverbond voor Katholieke actie (JVKA) opgericht, dat verschillende standenorganisaties, zoals KAJ voor jonge arbeiders, KLJ (toen BJB) voor landbouwerskinderen en KSA voor studenten verenigde. Ook voor de vrouwelijke studenten werd dergelijke koepelorganisatie met onder andere VKSJ in het leven geroepen.

In de periode van het interbellum wordt duidelijk dat jongeren niet enkel te motiveren zijn rond studie en optochten voor het katholieke geloof. De jeugdbewegingsmethodiek sijpelt voor het eerst binnen, nu ook jongere leden hun opwachting maken. Waar tot dan toe de verschillende bisdommen elk hun eigen werking hadden uitgebouwd, vinden ze elkaar in deze nieuwe methodiek: in **1943** ontstaat zo een beperkte samenwerking: de Interdiocesane Federatie KSA-Jong-Vlaanderen wordt gesticht. Ook bij VKSJ wordt de werking opengesteld voor jongere leden: de Roodkapjeswerking zag het levenslicht. Met de zoektocht naar een eigen stijl en identiteit profileerden beide bewegingen zich steeds meer in de richting van een jeugdbeweging met eigen methodieken. Onder invloed van de maatschappelijke evoluties **in de jaren 1960-1970** ontstaat ook binnen KSA en VKSJ een grotere betrokkenheid op de maatschappij. Het verlangen naar een maatschappelijk engagement groeit, net als het streven naar een gemengde werking. Dit resulteert uiteindelijk in **1978** in een samengaan op nationaal niveau: KSA-VKSJ. Nieuwe groepen worden opgericht onder de naam KSJ.

Steeds jongere leden vinden hun weg naar de werkingen van KSJ-KSA-VKSJ en dat vraagt om een nieuwe benadering. Minder maatschappijkritiek maakt plaats voor meer spelen. Toch blijft de bevraging van de samenleving een belangrijke plaats innemen binnen de beweging. Dit gebeurt o.a. met een duidelijke profilering van de beweging aan de hand van het uitwerken van een hernieuwde visie, het werken rond thema's als diversiteit, kansarmoede en duurzaamheid. Concreet vertaalt zich dit in inleefreizen naar o.a. Zuid-Afrika en Vietnam, deelname aan Worldshake en Verdraaide Wereld, een open brief aan de Kerk of een verkoopsdienst met duurzame producten.

Zo is KSJ-KSA-VKSJ een jeugdbeweging geworden met ruim 34 000 leden verspreid over zo'n 300 plaatselijke groepen in heel Vlaanderen. KSJ-KSA-VKSJ staat vandaag voor één beweging waarin de plaatselijke groepen een grote zelfstandigheid hebben (manier van vergaderen, frequentie van activiteiten, leeftijdsindeling, groepsstructuur,...) De **recentste evoluties** kunnen onderverdeeld worden in twee categorieën. Organisatorisch is de vereniging steeds op zoek naar een gezond evenwicht tussen nationale eenheid en provinciale eigenheid. Op pedagogisch vlak verdiept de beweging zich in een aantal inhoudelijke thema's. Diversiteit, communicatie en groepsoprichting zijn enkele belangrijke projecten van de afgelopen jaren.

2. Werking

Spelend samen-zijn kent heel wat verschillende facetten. We vinden het als beweging belangrijk onze werking niet te beperken tot enkel competitie, enkel openluchtlevens, enkel sport, enkel crea,... Daarom bieden we de plaatselijke groepen impulsen en een kader om werk te maken van een gevarieerd activiteitenaanbod. Daartoe bieden we enerzijds ideeën en materiaal aan, maar anderzijds willen we deze visie vooral zelf voorleven en uitdragen door het goede voorbeeld te geven tijdens onze eigen initiatieven. We vertrekken hierbij steeds van de leefwereld van elke leeftijdsgroep. Eén van die impulsen is het jaarthema, waar groepen creatief mee aan de slag kunnen.

a. Leeftijd

We zijn een jeugdbeweging voor zowel kinderen als jongeren die bij ons een lange 'carrière' kunnen uitbouwen. Kinderen van 6-8 jaar zijn leeuwkes, kabouters & sloebbers, van 8-10 jaar springers en pagadders, van 10-12 jaar jongknapen, roodkapjes en joro's, van 12 tot 14 jaar knapen, jimmers en knimmers, van 14-16 jaar sjo'ers, simmers en jonghernieuwers, vanaf 16 jaar +16'ers. Vanaf 17 of 18 jaar leiding of hernieuwers. Bij sommige groepen vormt de +16-werking een onderdeel van de leidingsploeg, andere groepen hebben een aparte +16-werking, nog andere kiezen ervoor om geen +16-werking te organiseren.

b. Diversiteit

In 2007-2008 werd gekozen voor een jaarthema rond het thema diversiteit "Portie Gemengd". KSJ-KSA-VKSJ maakte toen samen met het Steunpunt van Allochtone Meisjes en Vrouwen werk van 'diversiteit' en 'interculturaliseren', d.m.v. het iQ-project. Streefdoelen van dit project waren ervoor zorgen dat onze begeleiders en vrijwilligers een open houding hebben t.o.v. diversiteit en over de vaardigheden beschikken om met die diversiteit om te gaan. In interactie treden met een diverse omgeving betekent ook dat we kinderen en jongeren uit diverse groepen bereiken. Diversiteit is een belangrijk deel van onze eigenheid als jeugdbeweging!

3. Structuur

De structuur bestaat uit vier 4 niveaus, met elk hun eigen taakomschrijving:

- **De plaatselijke groep**
- **Het gewest of streekwerking** (In Oost-Vlaanderen is dit het geval voor alle groepen. In de andere

provinciale werkkringen zijn slechts enkele groepen verbonden in een (actief) gewest.)

- **De provinciale werkring**

KSJ-KSA-VKSJ heeft 6 provinciale werkkringen. In iedere Vlaamse provincie is er één provinciaal secretariaat, enkel in West-Vlaanderen tel je er twee. Iedere provinciale werkring heeft pedagogische en administratieve beroepskrachten, heeft provinciale vrijwilligers, wordt bestuurd door een pedagogisch en een financieel beleidsorgaan en een dagelijks bestuur, telkens bestaande uit vrijwilligers, biedt ook kadervorming aan (animator- en hoofdanimatorcursus, los vormingsaanbod en vorming op maat), biedt aan zijn groepen en gewesten ook een uitgebreide waaier van activiteiten, initiatieven en ondersteuning aan. (waaronder ook telkens een verkoopsdienst)

- **De nationale werking**

De nationale werking wordt opgebouwd vanuit het samenkomen van plaatselijke en provinciale medewerkers ⁷. Op het nationaal secretariaat werken één coördinator, één financieel verantwoordelijke, twee administratieve beroepskrachten, vijf pedagogische beroepskrachten, de nationale proost, een lay-outer en één onderhoudsmedewerker. De voorzitters van de nationale werking zijn nationale vrijwilligers. Daarnaast zijn nationale vrijwilligers actief in verschillende werkgroepen. Verder gebeurt er op nationaal niveau heel wat vertegenwoordigingswerk. Ook de verzekeringen, de ledenadministratie, de algemene boekhouding, het algemene secretariaatswerk en de verkoopsdienst (uniformen, gadgets, publicaties, ...) worden door de nationale administratieve ploeg geregeld. Op het nationaal niveau wordt bovendien met vrijwilligers gewerkt aan het eigen beleid van de organisatie om de verschillende niveaus in de beweging beter op elkaar af te stemmen en de toekomst van de beweging verder uit te stippelen.

4. Levensbeschouwelijke achtergrond

KSJ-KSA-VKSJ draagt zingeving hoog in het vaandel (cfr. visietekst)

Door de vele vragen van groepen naar ondersteuning bij zingeving, merken we dat de visie op zingeving geen dode letter blijft. Vroeger werd op deze vragen veelal een antwoord geboden door personen uit het lokale netwerk van de groepen. Ons klassieke netwerk van voornamelijk proosten brokkelt echter af, parallel met een duidelijke maatschappelijke evolutie. We stimuleren groepen om te zoeken naar een nieuw netwerk dat ruimer ingevuld kan worden door iedereen die met zingeving in de ruimste betekenis van het woord bezig is. Anderzijds versterken we onze groepen om zelf een invulling te kunnen geven aan die zingeving.

5. Contactgegevens

KSJ-KSA-VKSJ Landelijk Verbond vzw
Vooruitgangstraat 225
1030 Brussel
Tel 02/201 15 10
Fax 02/201 04 74
E-mail info@kls.be
www.ksj.be

---

⁷ *Onder medewerkers verstaan we zowel beroepskrachten als vrijwilligers.*

1. Ontstaan – korte historiek

Scouting startte in 1907 in Engeland. Sir Robert Baden Powell en Lady Olave Baden Powell waren de stichters van de scouts en van de gidsen. Hieruit groeien twee wereldbewegingen: WAGGGS en WOSM.

Scouts en Gidsen Vlaanderen is erkend door en lid van beide organisaties. Scouting is verspreid in meer dan 160 landen. Scouting is vandaag een internationale beweging en voert 'wereldbroederschap' hoog in het vaandel. Het kan dan ook niet anders dan dat Scouts en Gidsen Vlaanderen een stevige internationale werking heeft. We pogen als lid van de wereldorganisaties mee de missies van zowel WAGGGS als WOSM te verwezenlijken.

2. Werking

Missietekst Scouts en Gidsen Vlaanderen:

'Wij zijn scouts en gidsen, meisjes en jongens, elk met een eigen verhaal. Iedereen kan erbij. We gaan samen op verkenning en durven tuimelen in het leven. De natuur is onze troef. We geloven in onszelf, in elkaar en in iets meer. We spelen een spel dat niet luchtledig is, in vrije tijd die niet vrijblijvend is. Met groot plezier en kleine daden komen we op voor onze omgeving en voor een kleurrijk Vlaanderen. Zo dromen we luidop van gelukkige mensen in een rechtvaardige wereld.'

Methode:

De methode van scouting richt zich op de ontplooiing van jonge mensen als individu, in groep en binnen de samenleving en steunt op vijf basispijlers: ploegwerk, dienst, zelfwerkzaamheid, medebeheer en engagement. De basispijlers zijn de principes van de manier waarop we scouting vorm geven. Dit gebeurt in de vrije tijd en in een speelse, sportieve, creatieve en ontspannende sfeer, in harmonie met de natuur.

a. **Leeftijd**

- o Kapoenen en zeehondjes (6- 7 jaar)
- o Welpen, kabouters en zeewelpen (8 – 10 jaar)
- o Jonggidsen, jongverkenners en scheepsmakkers (11 – 13 jaar)
- o Gidsen, verkenners en zeeverkenners (14 – 16 jaar)
- o Jins en loodsen (17 jaar)
- o AKABE: Scouting voor kinderen en jongeren met een beperking. (6 – 25 jaar)

b. **Diversiteit**

Iedereen kan erbij – de tweede zin uit onze missietekst.

Naast het diverser maken van onze groepen door te sensibiliseren en hen te ondersteunen als zij toegankelijk willen zijn voor kinderen en jongeren met een handicap of kinderen en jongeren met maatschappelijk kwetsbare achtergrond ... hebben we ook een aantal doelgroep-specifiekere werkingen:

Akabe, Anders Kan Best

Akabe staat voor de werking met, voor en door kinderen en jongeren met een handicap. Akabe bestaat in verschillende vormen. Elk bijzonder op zijn eigen manier. Je hebt akabetakken in 'gewone' groepen, akabegroepen die zich helemaal richten op kinderen en jongeren met een handicap. En 'open' akabegroepen. Deze groepen richten zich naast kinderen met een handicap ook op kinderen zonder handicap. Daarnaast heb je ook nog 'gewone' groepen die ook open staan voor kinderen en jongeren met een handicap, naast voornamelijk kinderen en jongeren zonder handicap.

Open kamp

Een open kamp is een kamp van leiding van Scouts en Gidsen Vlaanderen voor kinderen en jongeren uit maatschappelijk kwetsbare gezinnen die niet bij Scouts en Gidsen Vlaanderen zijn aangesloten. Momenteel zijn er tien 'Open Kampen' binnen Scouts en Gidsen Vlaanderen. Het ene al wat langer bezig dan het andere. Deze kampen zijn meestal georganiseerd in samenwerking met de gouw.

3. Structuur

Groepen

De 650 plaatselijke scouts- en gidsengroepen zijn uiteraard de basis van de beweging. Elke groep bepaalt zelf op welke manier er wordt gewerkt: gemengd of niet gemengd, planning van activiteiten en de inhoud ervan, beheer van financiën, lokalen en materiaal ...

De vergadering van alle leid(st)ers van een groep noemen we de groepsraad die wordt voorgezeten door een verkozen eindverantwoordelijke: de groepsleid(st)er. In een gemengde groep verkiezen we een man/vrouw duo om de kar te trekken. Het is de groepsraad die de werking van de groep bepaalt.

District

De eerste schakel na de groep is het district. Dat groepeerd een tiental groepen uit eenzelfde buurt. De groepsleid(st)ers uit een district zitten samen in de districtsraad en kiezen een districtscommissaris als eindverantwoordelijke. Er zijn 56 districten.

Gouw

Een viertal districten vormen dan weer een gouw. Ook hier kiezen de verschillende districtscommissarissen een eindverantwoordelijke.

Verbond

De gouwen - 12 in het totaal - samen zijn "het verbond" dat geleid wordt door een verbondsraad, waarin alle eindverantwoordelijken van de gouwen en districten vertegenwoordigd zijn. De verbondsraad bepaalt het algemeen financieel en pedagogisch beleid van Scouts en Gidsen Vlaanderen. Verschillende commissies, commissariaten, ploegen en diensten werken dat beleid op verbondsniveau uit.

Professionele ondersteuning

Enkel op verbondsniveau en in de drie grote steden Gent, Brussel en Antwerpen werken, naast vele vrijwilligers, enkele beroepskrachten.

4. Levensbeschouwelijke achtergrond

Op het groepsleidingscongres "360° scouting" (2005) werd gekozen voor een zingevend aanbod vanuit Christelijke inspiratie en tegelijk voor een actief pluralistische houding. De groepsleiding wenste zich te profileren als "scouting in een verdraagzaam, vredelievend, multicultureel, ecologisch Vlaanderen."

Deze aanleiding tot naamsverandering eindigt in een beslissing van de verbondsraad in 2006 om de naam VVKSM te veranderen in "SCOUTS en GIDSEN VLAANDEREN"

Idee

Scouting doe je niet alleen. Samen met anderen vorm je een groep. Die groep vrienden helpt jou dan weer om op te groeien. Het leuke daaraan is dat je binnen scouting jezelf kan en mag zijn. Samen gaan we op ontdekking, naar onszelf en naar elkaar, naar echter en beter. Soms ben je de ontdekker, soms degene die ontdekt wil worden. Soms draag je de groep, soms word je gedragen. Maar altijd gebeurt dat in verbondenheid. Dat is voor ons het basisidee van scouting.

Thema's

- Scouting heeft zin

Natuurlijk beleef je in scouting spel en avontuur, maar onze werking is meer dan dat. We gaan allerlei dingen inzien over onszelf en over het leven. Soms gebruiken wij hiervoor speciale momenten. Belofte, totemisatie of de raadsrots worden pas zingeving als je er bewust mee omgaat.

- Inspiratie is nodig

Samen gaan scouts en gidsen op zoek naar antwoorden op moeilijke vragen. Wie ben ik? Wat denkt de ander van mij? Wat brengt de dag van morgen? Inspiratie kunnen we vinden we in het christelijke verhaal, maar iedereen is welkom met zijn eigen verhaal. We maken plaats voor allerlei soorten zingeving: het Jezusverhaal, Mohammed, Boeddha, Faithless of gewoon wat sterren aan de hemel...

5. Contactgegevens

Scouts en Gidsen Vlaanderen vzw

Lange Kievitstraat 74

B-2018 Antwerpen

(0032)(0)3 231 16 20

E-mail info@scoutsengidsenvlaanderen.be

www.scoutsengidsenvlaanderen.be

Deel 1

PROFIEL VAN DE GROEP

1. De samenstelling van de groepen

1.1. Het ledenbestand

1.1.1. Aantal leden

Ledencijfers zeggen niets over de kwaliteit van de bewegingen. We overlopen ze toch (zie Tabel 4), omdat dergelijke informatie niet kan ontbreken in een grootschalig jeugdbewegingsonderzoek⁸.

Chirojeugd Vlaanderen telt vandaag meer dan 93000 leden – een aantal dat licht gedaald is sinds 1994 (+94000 leden) – en vormt daarmee de grootste Vlaamse jeugdbeweging. Ze wordt daarin gevolgd door Scouts & Gidsen Vlaanderen, die sinds 1990 gegroeid is van 65000 naar 68000 leden vandaag.

Een stuk verder verwijderd van deze twee is KSJ-KSA-VKSJ, die de derde grootste jeugdbeweging in Vlaanderen is met ruim 32000 leden. Dit cijfer is trouwens erg stabiel gebleven sinds 1991. KLJ volgt met een kleine 22000 leden, een aantal dat de voorbije 15 jaar eveneens aan weinig schommelingen onderhevig is geweest. FOS Open Scouting sluit het rijtje af als kleinste beweging met een 7000-tal leden, wat een forse stijging is ten opzichte van de 5000 van twee decennia terug.

1.1.2. De grootte van de groepen

Bij het bepalen van de steekproeftrekking hebben we per beweging telkens een andere maatstaf gehanteerd voor de indeling in kleine, middelgrote en grote groepen. De verschillen tussen de koepels in groeps grootte zijn immers erg uitgesproken, en dat stellen we ook vast bij de deelnemende groepen. Chiro omspannt het grootste aantal groepen (961). Deze zijn dan ook relatief klein, met gemiddeld 97 leden per groep. S&GV heeft heel wat minder groepen (575), die echter wel een stuk groter (gem. 119) zijn.

KSJ overvleugelt 291 groepen, met gemiddeld 111 leden per groep. KLJ heeft ongeveer evenveel groepen, maar wel de kleinste, met een gemiddelde groeps grootte van 76 leden.

FOS bestaat uit 52 groepen, die met gemiddeld 134 leden de grootste zijn.

Tabel 4 Aantal leden, aantal groepen, en groeps grootte

	Leden + leiding (/kader)	Aantal groepen	Groeps grootte populatie (gem.)	Groeps grootte steekproef nu (gem.) ***	Groeps grootte steekproef '91 (gem.)
Chiro	93373	961	97	91	64
S&GV	68344	575	119	169	110
KSJ-KSA-VKSJ	32247	291	111	141	76
KLJ	21535	282	76	92	x
FOS	6990	52	134	222	x
Algemeen	44554	433	108	144	83

De gemiddelde groeps grootte, zoals gemeten in de gehele jeugdbewegingspopulatie, wijkt (gezien de disproportionele steekproef) wat af van die uit de steekproef; de volgorde wordt wel min of meer gerespecteerd.

De groepen in huidig onderzoek zijn merklijk groter dan die in het vorige jeugdbewegingsonderzoek (Bral, 1991), wat een weerspiegeling is van de tendens naar minder groepen met meer leden.

8 De ledencijfers die hier worden weergegeven omvatten de leden en de leiding (zonder kader).

1.1.3. Maatschappelijk diverse samenstelling

A. GEMENGD WERKEN

In welke mate de jeugdbewegingen gemengd zijn is moeilijk te achterhalen. Tijdens het voorbereiden van de steekproeftrekking werd immers duidelijk dat heel wat groepen die als gescheiden (of gemengd) geregistreerd staan in praktijk toch een gemengde (of gescheiden) werking hebben op bepaalde momenten en/of voor bepaalde leeftijdsgroepen. Daarom opteerden we er voor om rechtstreeks aan de leiding te vragen in welke mate de activiteiten gemengd zijn, op een continuüm van 1 (nooit) tot 5 (altijd).

Tabel 5 Verdeling respons naar frequentie waarmee activiteiten gemengd zijn (%) ***

	Chiro	S&GV	KSJ	KLJ	FOS	Algemeen
Nooit	8,2%	5,6%	22,8%	5,4%	0,0%	8,9%
Zelden	24,8%	28,1%	13,3%	0,7%	0,6%	17,4%
Soms	11,9%	15,7%	4,6%	1,4%	0,0%	8,8%
Vaak	3,1%	2,2%	1,1%	4,1%	1,7%	2,3%
Altijd	52,0%	48,4%	58,2%	88,5%	97,8%	62,6%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	294	413	263	148	180	1298

Bijna twee op drie leiders zeggen dat de activiteiten in hun leeftijdsgroep altijd gemengd zijn, tegenover een kleine 9% die beweert dat dit steeds gescheiden verloopt. Ongeveer één leider op zes organiseert wel eens activiteiten voor jongens en meisjes samen, maar dan zelden.

Volledig gemengd werken blijkt het meest voor te komen bij KLJ & FOS (waar dit bijna altijd het geval is), en het minst bij S&GV, Chiro en KSJ (waar ongeveer de helft van de leeftijdsgroepen gemengde activiteiten kennen). Zo'n kwart van de leiding van Chiro en S&GV geeft echter aan dat de activiteiten in zeldzame gevallen wel eens gemengd kunnen verlopen. KSJ is de beweging met het grootste aandeel strikt gescheiden werkende leeftijdsgroepen (22,8%).

Toch leunen deze cijfers redelijk nauw aan bij de officiële cijfers, althans wat het aandeel gemengde groepen betreft. Enkel bij Chiro is er een relatief groot verschil, in die zin dat iets minder dan vier op tien groepen gemengd zijn volgens de administratie, terwijl meer dan de helft van de leiding (52%) laat weten dat de activiteiten steeds gemengd gebeuren.

Tabel 6 Officieel aandeel gemengde groepen

	Gemengd	Gescheiden
Chiro	39,4%	60,6%
S&GV	52,0%	48,0%
KSJ	52,3%	47,7%
KLJ	91,0%	9,0%
FOS	100,0%	0,0%
Algemeen	60,9%	39,1%

Tabel 7 Verdeling respons naar frequentie waarmee activiteiten gemengd zijn (1=nooit; 5=altijd) ***

	Gemiddelde op 5	SD	N
Chiro	3,66	1,503	294
S&GV	3,60	1,453	413
KSJ-KSA-VKSJ	3,59	1,747	263
KLJ	4,70	0,967	148
FOS	4,97	0,257	180
Algemeen	3,92	1,485	1298

Opgesplitst naar leeftijd is er enkel bij S&GV een noemenswaardig verschil: bij +12-jarigen komt het 11,5% meer voor dat activiteiten altijd gemengd zijn. Ook stellen we vast dat groepen in zwak verstedelijkte gebieden er heel wat vaker een gemengde werking op nahouden (gem. 4,39).

B. 'DIVERSE' LEDEN

• Op niveau van de groep

Aan de groepsleiding werd gevraagd om een schatting te maken van het aantal 'diverse' leden in hun groep, en in het bijzonder het aantal allochtone leden, leden met een beperking, leden in kansarmoede en holebi leden. Onderstaande tabel toont de gemiddelde proporties diverse leden per groep, zowel afgeleid uit de schatting van de groepsleiding (a) als uit de gecombineerde steekproeven van de leden en de leiding (b)⁹.

Tabel 8 Gemiddeld aandeel 'diverse' leden per groep

	Schatting groepsleiding	N	Steekproef leden + leiding	N
% alloctonen per groep	2,1%	125	11,7%	174
% leden met beperking per groep	2,1%	125	7,9%	174
% leden in kans-armoede per groep	3,6%	124	10,1%	173
% holebi leden per groep	1,4%	116	6,6%	174

a. Als we de **schatting van de groepsleiding** volgen, zou per groep gemiddeld 2,1% van de leden allochtoon zijn, 2,1% een beperking hebben, 3,6% in kansarmoede verkeren en 1,4% holebi zijn.

b. De **gemiddelde percentages uit de steekproef** liggen telkens heel wat hoger, met meer dan een op tien leden in kansarmoede¹⁰ en van 'allochtone' origine¹¹, 7,9% leden met een beperking en 6,6% holebi leden¹².

9 Om het aantal diverse leden te schatten op basis van de steekproeven, voegden we de data van de leden en leiding samen. In functie van de leesbaarheid hebben we het in de bespreking van de resultaten over diverse 'leden' en 'jongeren', in plaats van 'leden en leiding'.

10 De bevraagden werden als kansarm beschouwd indien ze aangaven dat hun gezin zeer tot eerder moeilijk kan rondkomen met het beschikbare inkomen.

11 Respondenten werden geclassificeerd als 'allochtoon' of niet-Belgisch indien de jongere zelf of één van de ouders of grootouders geboren is in een land buiten België.

12 Homoseksuele leden en leiding zijn in dit onderzoek diegene die zichzelf tussen score drie en zeven positioneerden op een zevenpuntencontinuüm, gaande van 1= exclusief heteroseksueel tot 7= exclusief homoseksueel.

Deze discrepantie heeft mogelijk niet alleen te maken met de criteria die we gebruikten om te bepalen of de respondenten uit de steekproef al dan niet behoren tot de verschillende categorieën van diverse leden, maar ook met het feit dat diversiteit niet steeds zichtbaar is en waargenomen wordt door de groepsleiding.

- a. Wat de **schattingen van de groepsleiding** betreft, verschillen de koepels enkel significant qua proportie allochtone leden en leden in kansarmoede. Het grootste aandeel allochtone leden zou men aantreffen in KSJ (3,5%), gevolgd door FOS (2,4%), Chiro (2,2%), S&GV (1,8%), en tenslotte KLJ (0,5%). Ook in KSJ zou de proportie leden in kansarmoede tot bijna dubbel zo hoog (6,1%) zijn als in FOS, Chiro en S&GV (elk ca. 3,5%) en vijf keer zo hoog als in KLJ (1,3%). De lage percentages voor KLJ kunnen mogelijk gedeeltelijk gelinkt worden aan het feit dat deze beweging voornamelijk te vinden valt op het platteland. Hier zou armoede vaker verdoken zou zijn dan in stedelijke gebieden, waardoor dit fenomeen makkelijker aan de perceptie van de groepsleiding kan ontsnappen.
- b. Opnieuw krijgen we een ander beeld als we de **gegevens van de leden en de leiding** gebruiken. In deze analyse vinden we enkel variatie tussen de bewegingen op vlak van het aandeel leden in kansarmoede. Deze variatie komt ook heel anders tot uiting: in de gemiddelde FOS-groep zou ongeveer één op vijf leden in kansarmoede verkeren, wat meer dan dubbel zo veel is dan in de groepen van de overige bewegingen, waar dit nooit voor meer dan één op tien leden het geval is.

Tabel 9 Gemiddeld aandeel allochtone en kansarme leden per groep per beweging

	Schatting groepsleiding		Steekproef leden + leiding
	% allochtonen per groep * (N=125)	% kansarme leden per groep * (N=124)	% kansarme leden per groep *** (N=173)
Chiro	2,2%	3,5%	9,5%
S&GV	1,8%	3,3%	7,7%
KSJ-KSA-VKSJ	3,5%	6,1%	8,0%
KLJ	0,5%	1,3%	7,9%
FOS	2,4%	3,6%	20,9%
Algemeen	2,1%	3,6%	10,1%

Welke factoren hangen samen met de variatie tussen groepen in het aandeel 'diverse' leden?

- a. Gebruik makende van de **schattingen door de groepsleiding**, zijn er naar stedelijkheid vreemd genoeg geen significante verschillen waar te nemen, naar groeps grootte echter wel. Over het algemeen zijn er van dergelijke leden bijna gemiddeld 4% meer terug te vinden in kleine groepen (10,1%) als in middelgrote (6,1%) of grote (6,3%) groepen¹³. Leden in kansarmoede zijn zelfs ongeveer dubbel zo sterk vertegenwoordigd in kleine groepen (5,6%) als in hun middelgrote (2,4%) of grote (2,8%) tegenhangers. Deze bevindingen dienen wel met enige omzichtigheid te worden

¹³ Het aandeel 'diverse' leden (op basis van de inschattingen van de groepsleiding) is de optelsom van de proporties leden met een functiebeperking, van allochtone origine, in kansarmoede en met een homoseksuele voorkeur. Hierdoor zijn dubbeltellingen niet uitgesloten.

benaderd. Grote groepen zijn immers moeilijker te overzien voor de groepsleiding, wat bijgevolg kan leiden tot onderschattingen. Anderzijds is het goed mogelijk dat grote groepen een drempel vormen voor diverse leden.

Tabel 10 Gemiddeld aandeel 'diverse' en kansarme leden per groep naar groeps grootte (o.b.v. schatting groepsleiding)

	% 'diverse' leden per groep * (N=125)	% leden in kansarmoede per groep * (N=124)
Klein	10,1%	5,6%
Middelgroot	6,1%	2,4%
Groot	6,3%	2,8%
Algemeen	7,6%	3,6%

b. In de cijfers uit de **steekproef van leden en leiding** vinden we geen variatie naar groeps grootte en verstedelijkingsgraad terug.

○ *Verband met waardenpatronen*

Is er een link tussen de aanwezigheid van allochtonen in de groep en maatschappelijke opvattingen of waardenbeleving?

Gecontroleerd voor een aantal basiskennmerken, gingen we na wat de invloed is van het aandeel niet-Belgische leden (gemiddeld per groep) op de cultuur in de groep. We bestudeerden de verbanden met alle waardenpatronen die aan bod komen in het tweede en derde hoofdstuk over de leiding en de leden, en gedeeld worden in de groep. De analyses op de waarden die een significant effect ondervinden van het aandeel allochtonen worden weergegeven in onderstaande tabel. Alle variabelen hebben betrekking op de samengevoegde data van leden en leiding.

Tabel 11 Effect van gemiddeld percentage allochtone leden per groep op etnocentrisme en houding t.o.v. drugs (lineaire regressie analyse; o.b.v. cijfers steekproef leden + leiding)

	Etnocentrisme				Pos. houding t.o.v. drugs			
	Beta	B	SE	p	Beta	B	SE	p
Constante		16,394	1,912	***		32,480	7,331	***
Chiro (vs. FOS)	0,107	0,517	0,445		-0,245	-3,043	1,621	
S&GV (vs. FOS)	0,098	0,527	0,463		-0,164	-2,127	1,597	
KSJ (vs. FOS)	0,055	0,319	0,479		-0,216	-3,102	1,685	
KLJ (vs. FOS)	0,444	2,444	0,510	***	-0,383	-5,340	1,850	**
Zwak verstedelijkt (vs. sterk)	0,004	0,019	0,332		-0,141	-1,725	1,191	

Matig verstedelijkt (vs. sterk)	0,004	0,020	0,299		0,035	0,403	1,069	
Kleine groep (vs. grote)	-0,053	-0,244	0,324		0,018	0,207	1,158	
Middelgrote groep (vs. grote)	0,014	0,067	0,312		0,130	1,518	1,086	
Gem. % jongens in groep	0,270	0,018	0,004	***	0,102	0,017	0,014	
Gem. leeftijd in groep	-0,195	-0,256	0,087	**	-0,046	-0,179	0,344	
Gem. % met hooggeschoolde ouders in groep	-0,448	-0,035	0,005	***	0,092	0,019	0,020	
Gem. % allochtone leden in groep	-0,130	-0,018	0,008	*	0,165	0,058	0,028	*

Niet opmerkelijk zien we dat **de neiging om vreemde culturen af te keuren** afneemt naarmate de groep uit meer niet-Belgische leden bestaat. Deze analyse laat ons echter niet toe om te stellen dat de aanwezigheid van allochtone leden leidt tot een daling in ethnocentrische gevoelens bij de overige autochtone leden in de groep.

De sterkste effecten gaan uit van de controlevariabelen. In deze analyse is het aandeel leden met hooggeschoolde ouders meest bepalend voor een daling van ethnocentrisme in de groep, en het lidmaatschap van KLJ (vs. FOS) het sterkst samenhangend met een stijging. Verder is er meer ethnocentrisme naargelang de leeftijd en het aantal meisjes in de groep lager ligt.

De proportie niet-Belgische leden is positief en iets sterker verbonden met **positieve houdingen ten opzichte van illegale drugs**. Dit betekent geenszins dat allochtone leden drugs promoten binnen de groep.

Een sterker verband zien we opnieuw bij de leden van KLJ, die heel wat minder van drugs moeten weten dan de leden van FOS.

Vervolgens onderzochten we ook wat de aanwezigheid van allochtonen betekent voor de individuele waardenpatronen van de bewegingsjongeren.

Dit deden we via een verkennende multilevelanalyse, die toelaat rekening te houden met het feit dat leden van dezelfde groep beïnvloed worden door elkaar en door dezelfde kenmerken van de groep en de leiding. Ook hier controleerden we voor enkele cruciale kenmerken van de leden en de groep (met uitzondering van opleidingsniveau, dat anders gemeten werd voor leden en leiding). Opnieuw combineerden we de data van leden en leiding. Anders is dat we voor deze analyse enkel keken naar de eerste generatie om te bepalen of iemand allochtoon is of niet, gezien dit meer interessante en significante resultaten opleverde. Mochten we drie generaties terug gaan zouden we mogelijks ook nationaliteiten bestuderen die niet klassiek onder 'allochtonen' worden gerekend.

Dit vonden we voor de houding ten opzichte van drugs en traditionele opvattingen rond de rol van de man in de samenleving:

Tabel 12 Invloed van aandeel allochtone leden per groep op maatschappelijke opvattingen (multilevelanalyse – op totaal gemiddelde gecentreerde determinanten; o.b.v. cijfers steekproef leden + leiding)

	Positieve attitudes t.o.v. drugs			Genderideologie (mannen)		
	b	SE	p	b	SE	p
VASTE EFFECTEN						
Constante	30,821	1,318	***	14,171	0,689	***
Niveau 1						
Controlevariabelen						
Leeftijd	0,040	0,151		-0,127	0,092	
Man	1,231	0,780		3,774	0,311	***
Niet-Belg (1ste generatie)	-3,172	1,509	*	1,662	0,765	*
Leden (vs. leiding)	0,427	0,983		1,788	0,610	**
Hog. ond. (vs. sec. ond.) ouders	0,162	0,706		-0,077	0,408	
Univ. ond. (vs. sec. ond.) ouders	1,581	0,907		-0,341	0,489	
Niveau 2						
Controlevariabelen						
Chiro (vs. FOS)	-2,850	1,531		1,702	0,669	*
S&GV (vs. FOS)	-1,944	1,311		0,623	0,527	
KSJ (vs. FOS)	-3,017	1,518	*	1,727	0,671	*
KLJ (vs. FOS)	-5,285	1,476	***	2,345	0,657	***
Zwak verstedelijkt (vs. sterk versted.)	-1,780	1,020		0,491	0,457	
Matig verstedelijkt (vs. sterk versted.)	0,652	0,775		0,363	0,353	
Kleine groep (vs. grote groep)	0,348	1,002		-0,302	0,494	
Middelgrote groep (vs. grote groep)	0,681	0,875		0,016	0,393	
Kenmerken leden en leiding						
Gem. % allochtone leden in groep	0,091	0,035	**	-0,038	0,015	*
RANDOM EFFECTEN						
Intercept U0	4,890	2,211		0,654	0,809	

Leeftijd U1	0,001	0,032		0,007	0,086	
Man U2	0,785	0,886		0,000	0,010	
Hog. ond. (vs. sec. ond.) ouders U3	0,833	0,913		0,001	0,039	
Univ. ond. (vs. sec. ond.) ouders U4	12,121	3,481		2,465	1,567	
Niet-Belg (1ste generatie) U5	0,017	0,130		0,577	0,760	
Leden (vs. leiding) U6	8,667	2,944		0,132	0,363	

Typisch bij multilevelanalyse is dat tegelijk rekening gehouden kan worden met invloeden van kenmerken van de groep en van kenmerken van het individu. Op die manier kan zuiver worden vastgesteld of bepaalde uitkomsten al dan niet samenhangen met de groep waartoe men behoort, los van de eigen individuele kenmerken. Wat we hier willen weten is of het percentage allochtone leden in een groep bepalend is voor **opvattingen met betrekking tot drugs** enerzijds en **de rol van de man** anderzijds. In de tabel kunnen we zien dat een hoger percentage leden van allochtone herkomst in een groep leidt tot significant positievere opvattingen ten opzichte van drugs (0,091**) en significant minder traditionele opvattingen met betrekking tot de rol van de man (-0.038*). Dit zijn verbanden die bestaan los van de beschouwde individuele kenmerken: dus stel dat alle leden hetzelfde zijn in termen van leeftijd, geslacht, etniciteit, etc., dan vinden we dat in groepen met een grotere proportie allochtonen de opvattingen significant vooruitstrevender zijn. Nochtans stellen we vast dat niet-Belgen significant minder positief staan ten opzichte van drugs (-3.172*) en er meer traditionele opvattingen op nahouden met betrekking tot de rol van de man (1.662*). Dat de opvattingen in deze groepen vooruitstrevender zijn is dus niet toe te schrijven aan de allochtonen die er deel van uitmaken, want met dit individueel kenmerk houden we rekening op niveau 1. De relaties op niveau 1, of dus de verbanden tussen de beschouwde individuele kenmerken en de opvattingen, bestaan ongeacht de groep waartoe men behoort. Een mogelijke verklaring is dat een groep die veel allochtonen bereikt sowieso een groep is die een 'open' houding aanneemt.

Op niveau 2 kunnen we nog vaststellen dat men in KLJ en KSJ, in vergelijking met FOS, significant minder positief staat ten opzichte van drugs. In vergelijking met FOS, houdt men er in zowel Chiro, KSJ als KLJ significant traditionelere ideeën op na met betrekking tot de rol van de man.

De (niet weergegeven) 'nulmodellen' geven aan dat ongeveer 9% van de totale variantie in zowel de houding ten opzichte van drugs¹⁴ als de traditionele opvattingen over de rol van de man¹⁵ verklaard kan worden door kenmerken die zich situeren op het niveau van de groep.

Als een random effect significant bevonden wordt, betekent dit dat de relatie tussen de desbetreffende onafhankelijke variabele (op het individuele niveau) en de uitkomstvariabele varieert naar gelang de groep waartoe men behoort. Een voorbeeld: stel dat hier het random effect van 'leeftijd'

significant was, dan zou dit betekenen dat het effect van de leeftijd van de jeugdbeweger op diens attitudes ten opzichte van drugs verschilt afhankelijk van de lokale jeugdbewegingsgroep waarvan hij/zij deel uitmaakt.

14 ICC positieve attitudes t.o.v. drugs: 8,8%

15 ICC genderideologie (mannen): 8,5%

Niet weergegeven is het model met **etnocentrisme** als uitkomstvariabele. Deze blijkt immers geen invloed te ondervinden van het percentage allochtone jongeren in de groep. Wel zien we dat allochtone leden minder etnocentrisch ingesteld zijn dan de overige leden, wat kan verklaren waarom het gemiddelde etnocentrismeniveau in de groep daalt naargelang de groep meer niet-Belgische jongeren telt (zie supra).

- **Op niveau van de beweging**

Wat speelt een rol bij de mate waarin de jeugdbewegingen ‘gekleurd’ of ‘divers’ zijn? Om deze vraag te kunnen beantwoorden, gingen we het aandeel diverse leden per jeugdbeweging na, zoals gemeten bij de leden en de leiding. Deze cijfers verschillen niet veel met de gemiddelde percentages diverse leden per groep:

Tabel 13 Aandeel diverse leden (o.b.v. cijfers steekproef leden + leiding)

	%	N
% allochtonen	11,1%	2348
% leden met beperking	7,6%	2355
% leden in kansarmoede	9,1%	2202
% holebi leden	6,3%	2295
% diverse leden ¹⁶	29,9%	2198

Opnieuw zien we dat de bestudeerde koepels enkel significant verschillen op vlak van de proportie kansarme leden. Het is weer FOS die het grootste percentage kansarme leden telt, maar deze keer is het verschil met de overige bewegingen iets minder groot. S&GV heeft het kleinste aandeel van dergelijke leden.

Tabel 14 Aandeel leden in kansarmoede per beweging (o.b.v. cijfers steekproef leden + leiding) **

	% kansarme leden	N
Chiro	9,9%	497
S&GV	6,7%	749
KSJ-KSA-VKSJ	9,3%	378
KLJ	8,7%	299
FOS	14,7%	279
Algemeen	9,1%	2202

Wat de overige types van diversiteit betreft, zijn er echter wel verschillen tussen de afzonderlijke bewegingen. Zo herbergt Chiro een significant groter aandeel niet-Belgische leden dan KSJ en KLJ, en heeft S&GV een groter percentage leden met een beperking dan KLJ. FOS heeft dan weer een grotere proportie ‘diverse leden’ (alle diverse eigenschappen samen) dan S&GV, KSJ en KLJ.

¹⁶ In tegenstelling tot de door de groepsleiding ingeschatte diversiteit, is er in deze berekening van het totale aandeel ‘diverse’ leden geen sprake van dubbeltellingen.

Tabel 15 Aandeel diverse leden per beweging (o.b.v. cijfers steekproef leden + leiding)

	% niet-Belgen ^{NS}	% leden met functiebeperking ^{NS}	% diverse leden ^{NS}
Chiro	13,4%	7,6%	32,1%
S&GV	11,6%	8,5%	28,1%
KSJ-KSA-VKSJ	9,1%	6,9%	28,2%
KLJ	8,8%	5,0%	27,4%
FOS	10,8%	8,8%	36,1%
Algemeen	11,1%	7,6%	29,9%
N	2348	2355	2198

○ *Verbanden met diversiteit in beweging*

Nu we weten dat de jeugdbewegingen over de gehele lijn enkel significant verschillen op vlak van hun aandeel leden in kansarmoede (althans wat samengevoegde data van leden en leiding betreft), kunnen we op zoek gaan naar de factoren die met deze variatie samenhangen. Dit deden we door de correlaties na te gaan tussen het percentage kansarme leden per beweging (berekend op basis van de gecombineerde data van leden en leiding) en alle hiermee mogelijk verband houdende variabelen uit de steekproeven van leden, leiding en groepsleiding. De belangrijkste resultaten zijn weergegeven in volgende tabel.

Tabel 16 Correlaties tussen kenmerken koepel en proportie kansarme leden per koepel

Gemiddeld per jeugdbeweging:	Correlatie met % leden + leiding in kansarmoede per beweging
Leeftijd	0,956 *
Gezinsgrootte	-0,920 *
Leidingsanciënniteit	0,953 *
Stelling diversiteit: groep is erg divers	0,958 *
Stelling diversiteit: mogelijkheden omgeving	0,906 *
Contact met ouders/comité	0,993 **
Contact met secretariaat tussenniveau	0,904 *
Contact nationaal secretariaat	0,947 *
Contact met volwassenenwerk	0,896 *
Ledenwerving in buurt/wijk/parochie	-0,837 ^{NS}
Mate van reglementering	0,906 *
Bouwfysische staat lokalen	0,875 ^{NS}

Een tweetal demografische variabelen blijkt gerelateerd aan de mate waarin de bewegingen divers van samenstelling zijn. Het aandeel kansarme jongeren per beweging is groter naargelang de

gemiddelde leeftijd van de leden en de leiding hoger is, en de gemiddelde gezinsgrootte per koepel kleiner is.

Deze proportie neemt eveneens toe naarmate de (bewegings)gemiddelde anciënniteit van de leiding hoger is.

Verder zien we verbanden met een aantal stellingen rond diversiteit, zoals besproken in volgend onderdeel (1.1.3 c). Niet verwonderlijk vinden we meer kansarme leden in bewegingen waarvan de groepsleiding vaker beweert dat hun groep uit een erg divers publiek bestaat, en van mening is dat hun omgeving voldoende mogelijkheden biedt om kinderen en jongeren van diverse achtergronden te werven.

Ook het contact van de groepen met specifieke personen en organisaties (cf. 3.1) blijkt belangrijk in dit verband. Kansarme bewegingsjongeren treffen we proportioneel meer aan in bewegingen waarvan de groepen vaker contact houden met ouders of oudercomités, de regionale en nationale secretariaten van de koepels, en organisaties voor volwassenenwerk.

Net niet significant ($p=0,077$) is de relatie met de gebieden waar leden worden gerekruteerd (cf. 6.1). Mocht deze bevinding toch stroken met de werkelijkheid, kunnen we stellen dat bewegingen relatief minder jongeren in kansarmoede bereiken naargelang hun aandeel groepen dat doorgaans leden werft in de buurt, wijk of parochie groter is.

Daarnaast zien we dat de koepels een groter aandeel van deze jongeren hebben naarmate hun groepen meer regels en afspraken opstellen voor hun leden¹⁷ (cf. 4.6).

Tenslotte stelden we vast dat de bouwfysische staat van de lokalen¹⁸ (cf. 2.3) positief gerelateerd is aan het aandeel kansarme jongeren in de beweging, maar opnieuw net niet significant ($p=0,052$).

Verbanden tussen de gemiddelde scholingsgraad en diversiteit in de bewegingen konden we niet vinden.

C. UITSPRAKEN OVER DIVERSITEIT

Naast het in kaart brengen van de aanwezige diversiteit in de bewegingen en de lokale groepen, peilden we ook naar de houding ten opzichte van diversiteit in de groepen. We vroegen de groepsleiding in welke mate ze akkoord gingen met een aantal stellingen¹⁹ rond diversiteit in de groep.

---

17 Om de mate van reglementering in de groep te meten werd een schaal (Cronbach's $\alpha=0,78$) aangemaakt met een maximumscore van 33, bestaande uit 11 items die peilen naar het bestaan van (al dan niet geschreven) regels omtrent stiptheid, GSM-gebruik, hygiëne, agressie, tafelmanieren, omgang met andere leden, houding t.o.v. de leiding, voeding, schade aan het lokaal, toegang tot het lokaal, en het dragen van een uniform.

18 De bouwfysische staat werd gemeten aan de hand van een schaal (Cronbach's $\alpha=0,86$) met een maximumscore van 30, bestaande uit items die peilen naar de tevredenheid over de lokalen, veiligheid op vlak van elektriciteit en brand, functioneren en hygiëne van de toiletten, de staat van het dak, de vloerconstructie en de muren, en isolatie tegen tocht en vocht. Hoe hoger de score, hoe beter de bouwfysische staat.

19 Deze stellingen werden grotendeels overgenomen uit het onderzoek 'Bevraging van de lokale KSJ-KSA-VKSJ groepen' (Debusscher & Fonteyne, 2008).

Tabel 17 Verdeling respons naar uitspraken over diversiteit

Diversiteit:	-	+	N
nauwelijks mee bezig	53,8%	46,3%	121
enkel mee bezig n.a.v. jaarthema	82,8%	17,2%	116
niet bewust op zoek	15,3%	84,7%	124
onemigheid in groep	90,3%	9,7%	124
actieve werving	15,9%	84,1%	120
groep is erg divers	62,9%	37,1%	124
beweging biedt voldoende info & ondersteuning	25,2%	74,8%	123
voldoende mogelijkheden in omgeving	52,4%	47,6%	124
moeilijk te bereiken	32,7%	67,3%	122

De kleine helft geeft aan dat men in de groep nauwelijks bezig is met diversiteit, en bijna één op zes groepen zou enkel met het thema bezig zijn naar aanleiding van een jaarthema. Van onemigheid in de groep over het al dan niet openstaan voor 'diverse' kinderen is er echter amper sprake (9,7%). Hoewel 84,7% van de groepen meent niet bewust op zoek te gaan naar een zo divers mogelijk publiek, beweert een even groot deel (84,1%) actief alle jongeren aan te werven, ongeacht hun afkomst, beperkingen of mogelijkheden.

Ongeveer twee derde van de groepsleiding vindt hun groep niet erg divers van samenstelling. 'Diverse' leden zouden volgens meer dan twee op drie moeilijk te bereiken zijn, en meer dan de helft is van mening dat de omgeving niet voldoende mogelijkheden biedt om kinderen en jongeren van diverse achtergronden te werven. Dit desondanks het feit dat drie vierde van de groepen vindt dat hun koepel voldoende informatie en ondersteuning voorziet om dit doel te bereiken.

D. DIVERSITEITSDREMPELS

Welke drempels weerhouden de groepen om 'diverse' jongeren bij hun werking te betrekken?

Tabel 18 Verdeling respons naar grootste drempels om 'diverse' jongeren (-12 & +12 jaar) bij de werking te betrekken - meerdere antwoorden mogelijk

	-12		+12	
	% of Cases	N	% of Cases	N
1: geloofsovertuiging	31,3%	36	23,4%	26
2: gebrek diversiteit omgeving	43,5%	50	55,0%	61
3: moeilijk te integreren	21,7%	25	32,4%	36
4: financiële beperkingen	35,7%	41	34,2%	38
5: NVT	7,8%	9	x	x

De grootste obstakels om zowel -12-jarige als +12-jarige jongeren van diverse achtergronden te bereiken worden voornamelijk gevormd door het gebrek aan diversiteit in de omgeving van de groep, en vervolgens door de financiële beperkingen van kansarme en allochtone kinderen en jongeren, aldus de groepsleiding. De geloofsovertuiging en de daaruit volgende houding van de ouders zou een volgende belangrijke drempel zijn om 'diverse' kinderen jonger dan 12 jaar te bereiken, de moeilijkheid om allochtone kinderen en jongeren te integreren in de groep komt pas op de laatste plaats. Voor +12-jarige 'diverse' jongeren geldt het tegenovergestelde: hun ouders staan potentieel lidmaatschap minder in de weg, en het zouden eerder de jongeren zelf zijn die hun integratie bemoeilijken.

Een andere mogelijke drempel die de vragenlijst niet gehaald heeft, is de mogelijkheid dat ouders van allochtone en kansarme jongeren minder vertrouwd zijn met de 'jeugdbewegingscultuur'.

Het jeugdbewegingsmodel heeft wellicht haar grenzen. Eenzelfde vaststelling kan hier gemaakt worden als in het onderwijs. De jeugdbewegingscultuur sluit beter aan bij de waarden en normen van wat we de 'blanke middenklasse' kunnen noemen. Er zijn verschillende elementen die mogelijks begrenzend werken²⁰:

- de vraag om regelmatig en stipt aanwezig te zijn
- het dragen van bewegingskledij
- vaste, gestructureerde groepen
- een voorgestructureerd spelaanbod
- vaak een gemengde werking
- een minder masculien imago dan voorheen
- een minder competitief imago
- een zware inzet op groepsdynamica en jeugdig leiderschap

1.1.4. Omkadering

In de volledige populatie van de bestudeerde jeugdbewegingen bestaat 15,9% van het totale ledenbestand uit leiding. Dit cijfer verschilt weinig met het percentage in de steekproef, en met de bevindingen uit het vorige jeugdbewegingsonderzoek (16,8%) (Bral, 1991).

Wat de afzonderlijke koepels betreft, zien we dat FOS het grootste aandeel leiding heeft, met bijna één op vijf die in leiding staat. In dalende volgorde krijgen we KSJ (17,5%), Chiro (16,8%), KLJ (15,1%) en tenslotte S&GV (13,5%). Bij FOS is er wel een relatief groot verschil tussen het reële percentage (19,8%) en het aandeel dat werd vastgesteld in de steekproef (12,6%).

Tabel 19 Aandeel leiding in totaal ledenbestand, en omkadering (verhouding leden/leiding)

	Leden	Leiding	Leiding t.o.v. totaal (populatie)	Leiding t.o.v. totaal (steekproef) **	Omkadering (populatie)	Omkadering (steekproef) ***
Chiro	77730	15643	16,8%	16,8%	4,97	5,39
S&GV	59139	9205	13,5%	17,7%	6,42	5,09
KSJ	26531	5612	17,5%	18,6%	4,73	4,68
KLJ	18289	3246	15,1%	16,7%	5,63	6,09
FOS	5608	1382	19,8%	12,6%	4,06	7,86
Algemeen	42252	7961	15,9%	16,8%	5,31	5,67

²⁰ Deze mogelijks begrenzende factoren werden gesuggereerd door Herman Lauwers in een interview met Filip Coussee naar aanleiding van het boek 'Curieuzeneuzepastapot' (zie Bombaerts e.a., 2010).

De omkadering (verhouding leden/leiding) vertoont uiteraard een gelijkaardig patroon. Over alle bestuurde groepen heen moet één leid(st)er instaan voor gemiddeld vijf tot zes leden. Een FOS-leid(st)er ontfermt zich doorgaans over een viertal leden, gevolgd door KSJ en Chiro (vier tot vijf leden), en KLJ en S&GV (vijf tot zeven leden).

Wat de interpretatie van deze cijfers betreft, dienen we wel te waarschuwen dat de omkadering voor elke

beweging sterk verschilt naargelang we te maken hebben met jongere (-12 jaar) of oudere (+12 jaar) leeftijdsgroepen. De beschikbare gegevens lieten niet toe deze opdeling te maken.

1.1.5. Vertegenwoordiging in hogere niveaus van de beweging

Hoe sterk zijn de groepen aanwezig in de hogere kaders van de beweging? In huidig onderdeel bekijken we dit enkel op niveau van de groep, in het hoofdstuk over de leiding wordt dit nagegaan op individueel niveau.

Tabel 20 Aandeel groepen met minstens één persoon die meewerkt in de bewegingsstructuren *

Medewerking structuren	Chiro	S&GV	KSJ	KLJ	FOS	Algemeen
Nu	54,0%	71,4%	56,7%	78,1%	79,2%	66,1%
1991	51,6%	62,0%	51,0%	x	x	54,9%
N (nu)	50	35	30	32	24	171

Uit de analyse blijkt dat er in bijna twee op drie groepen (66,1%) minstens één persoon is die meewerkt binnen de structuren van de beweging, wat een duidelijke stijging is ten opzichte van twee decennia terug (54,9%). Nog meer dan toen blijkt dit aandeel heel wat hoger te liggen bij S&GV (71,4%) dan bij Chiro (54%) of KSJ (56,7%). Bij de jeugdbewegingen die destijds niet in het onderzoek werden vertegenwoordigd treffen we een nog grotere proportie 'structureel betrokken' groepen aan: 79,2 % bij FOS en 78,1% bij KLJ.

1.2. Bedreigingen voor het voortbestaan van de groep

De lokale groepen kunnen met tal van problemen geconfronteerd worden, wat in sommige gevallen kan leiden tot het beëindigen van de werking. We vroegen de groepen welke factoren²¹ hun voortbestaan de komende jaren mogelijk in het gedrang zouden kunnen brengen.

De meest vermelde dreigingen houden verband met de leiding: meer dan de helft van de groepen duidt het gebrek aan inspanning bij de leiding en het tekort aan leiding zelf aan als potentiële gevaren. Dat men minder lang in leiding zou staan dan voorheen zou voor een kleine helft van de groepen eveneens kunnen leiden tot het stopzetten van de activiteiten. Verder ziet een klein derde van de groepen gevaar schuilen bij het engagement van de leden: deze zouden steeds minder snel tevreden zijn en ook moeilijker te behouden zijn eens ze de grens van 12 jaar hebben bereikt. Tenslotte vreest een vijfde van de groepen dat problemen met de lokalen de voortzetting van de werking kunnen bedreigen. Concurrentie met andere verenigingen en problemen om leden te rekruteren baart slechts een kleine – maar niet verwaarloosbare – proportie van de groepen zorgen.

²¹ De lijst met dreigingen bestaat gedeeltelijk uit de 'negatieve factoren voor plaatselijke groepen' zoals die beschreven werden in het onderzoek 'Bevraging van de lokale KSJ-KSA-VKSJ groepen' (Debusscher & Fonteyne, 2008).

Tabel 21 Verdeling respons naar factoren die voortbestaan groep komende jaren in gevaar kunnen brengen - meerdere antwoorden mogelijk

	Chiro	S&GV	KSJ-KSA-VKSJ	KLJ	FOS	Algemeen	
	% of Cases	% of Cases	% of Cases	% of Cases	% of Cases	% of Cases	N
Leiding weinig inspanning	50,0%	48,4%	45,8%	58,3%	57,9%	51,5%	67
Leidingtekort	53,1%	58,1%	41,7%	58,3%	36,8%	50,8%	66
Korter in leiding	43,8%	58,1%	33,3%	25,0%	57,9%	43,8%	57
Leden minder snel tevreden	37,5%	16,1%	25,0%	50,0%	26,3%	30,8%	40
Probleem ledenbehoud +12	34,4%	25,8%	37,5%	29,2%	21,1%	30,0%	39
Lokalenprobleem	15,6%	16,1%	16,7%	33,3%	26,3%	20,8%	27
Concurrentie andere verenigingen	6,3%	12,9%	25,0%	25,0%	15,8%	16,2%	21
Probleem ledenwerving	15,6%	9,7%	12,5%	16,7%	21,1%	14,6%	19
Conflicten leidingsgroep	21,9%	3,2%	16,7%	8,3%	15,8%	13,1%	17
Probleem ledenbehoud -12	12,5%	9,7%	16,7%	4,2%	10,5%	10,8%	14
Geen	3,1%	9,7%	8,3%	0,0%	5,3%	5,4%	7

Om dieper in te gaan op de problematiek van leden- en leidingbehoud, werden de groepsleiders gevraagd of ze het gevoel hebben dat leiding en leden sneller afhaken dan vijf jaar geleden.

Meer dan de helft (54,2%) van de groepen voelt dit zo aan voor de leden, terwijl twintig jaar geleden slechts 13,3% een dalende tendens inschatte (Bral, 1991).

De verschillen tussen de bewegingen zijn opvallend: in KLJ is de proportie groepen die een daling in het ledenaantal meent te zien het grootst (70,8%), in FOS het kleinst (36,8%). Het gevoel dat de leiding de jongste jaren sneller afhaakt leeft nog sterker, en concreet in meer dan twee derde (68,5%) van de groepen. Bij KLJ heeft bijna 80% van de groepen deze indruk, bij KSJ 'slechts' 48%. De vastgestelde verschillen over alle koepels heen zijn echter niet significant, maar zodanig groot tussen deze afzonderlijke bewegingen dat we mogen veronderstellen dat ze de reële toestand (= de verschillen in perceptie) benaderen.

Tabel 22 Verdeling respons naar groepsleiding met gevoel dat leden/leiding sneller afhaken dan 5 jaar geleden

Sneller afhaken dan 5 j. terug:	Chiro	S&GV	KSJ	KLJ	FOS	Groep nu	Groep '91
Leden ^{NS} (N=131)	53,1%	48,4%	60,0%	70,8%	36,8%	54,2%	13,3%
Leiding ^{NS} (N=130)	74,2%	74,2%	48,0%	79,2%	63,2%	68,5%	x

1.2.1. Verband met diversiteit

Tot slot leek het ons interessant om deze gegevens te linken aan de bevindingen omtrent diversiteit (zie 2.1.4.c.). Zijn er dreigingen voor de groep die sterker leven in divers samengestelde groepen? Vertrekkend vanuit de schattingen van de groepsleiding, blijkt dit voor een van de factoren inderdaad het geval te zijn: 'diverse' leden zijn sterker vertegenwoordigd in groepen die te kampen hebben met sneller afhakende leiding (+3,8%, sig. $p < 0,01$). Dit positieve verband behoudt trouwens haar significantie na controle voor groeps grootte en verstedelijgingsgraad.

Tabel 23 Gemiddelde proportie diverse leden per groep naar al dan niet sneller afhakende leiding in groep * (o.b.v. schatting groepsleiding)

	Gem. % diverse leden per groep	SD	N
Niet korter in leiding	5,9%	6,34%	64
Wel korter in leiding	9,7%	9,28%	52
Algemeen	7,6%	7,98%	116

Als we werken met de gegevens uit de databanken van de leden en de leiding om het gemiddelde percentage leden van diverse achtergronden per groep te bepalen, ontdekken we nog verbanden met een aantal factoren die het bestaan van de groep de komende jaren in gevaar kunnen brengen. Zo zien we dat groepen die bedreigd worden door een tekort aan leiding of door leiding die sneller afhaakt, proportioneel meer jongeren met een functiebeperking als lid hebben dan groepen die deze problemen niet kennen.

Tabel 24 Gemiddelde proportie leden met functiebeperking per groep naar gevaren voor groep (o.b.v. cijfers steekproef)

		Gem. % leden met functiebeperking per groep	SD	N
Leidingtekort *	Nee	5,9	7,47	63
	Ja	9,3	11,31	64
	Algemeen	7,6	9,71	127
Korter in leiding *	Nee	6,0	8,85	71
	Ja	9,6	10,44	56
	Algemeen	7,6	9,71	127

Verder stellen we vast dat groepen die moeite hebben om jongere leden aan te werven en te behouden, lijden onder de concurrentie met andere verenigingen, of te kampen hebben met lokaalgerelateerde problemen, een opvallend groter aandeel leden in kansarmoede herbergen dan groepen die hier van gespaard blijven.

Tabel 25 Gemiddelde proportie kansarme leden per groep naar gevaren voor groep (o.b.v. cijfers steekproef)

		Gem. % kansarme leden per groep	SD	N
Probleem ledenbehoud -12 *	Nee	9,8	11,49	113
	Ja	18,2	14,76	14
	Algemeen	10,7	12,12	127
Probleem ledenwerving *	Nee	9,7	11,32	108
	Ja	16,3	15,06	19
	Algemeen	10,7	12,12	127
Concurrentie andere verenigingen *	Nee	9,7	10,84	108
	Ja	16,2	17,06	19
	Algemeen	10,7	12,12	127
Lokalenprobleem *	Nee	9,6	10,64	102
	Ja	15,1	16,39	25
	Algemeen	10,7	12,12	127

Er is dus een duidelijke link tussen diversiteit in de groep en gevaren voor de werking. Van een causaal verband mag er echter allerminst worden uitgegaan. Het is evenzeer mogelijk dat bedreigde groepen bepaalde eigenschappen hebben die in een positief verband staan met het aandeel diverse jongeren.

2. De huisvesting van de groepen

Het hoeft geen betoog dat een goed lokaal onmisbaar is voor een vlotte groepswerking. Daarom wordt een aanzienlijk deel van dit hoofdstuk gewijd aan de huisvesting van de groepen. Hiervoor werd grotendeels gebruik gemaakt van de vragenlijst en de structuur van het onderzoek 'Lokalen onder de loep: een onderzoek naar de jeugdwerkinfrastructuur van plaatselijke Chirogroepen', uitgevoerd door Universiteit Antwerpen in opdracht van Chirojeugd Vlaanderen (Van Assche & Pelleriaux, 2005).

Allereerst dient te worden opgemerkt dat een klein percentage (2,3%) groepen gewoonweg niet over een lokaal beschikt, en de vragen over dit thema dus niet heeft kunnen invullen. Het merendeel beschikt gelukkig over een lokaal, dat in 62,6% van de gevallen voor de groep zelf werd opgericht.

De verschillen per beweging zijn echter opmerkelijk: bijna 80% van de Chirogroepen kan genieten van een speciaal voor hen opgericht lokaal, tegenover slechts 40% van de KLJ-groepen. FOS (66,7%), S&GV (64,5%) en KSJ (56,5%) nemen een tussenpositie in.

Tabel 26 Verdeling respons naar aard van lokaal/lokalegebouw **

	Chiro	S&GV	KSJ-KSA-VKSJ	KLJ	FOS	Algemeen
Speciaal voor groep opgericht gebouw	79,3%	64,5%	56,5%	40,9%	66,7%	62,6%
Omgebouwde woning/gebouw	3,4%	25,8%	8,7%	18,2%	16,7%	14,6%
Deel van schoolgebouw	3,4%	3,2%	4,3%	13,6%	0,0%	4,9%
Deel van jeugdcentrum/ cultureel centrum	10,3%	0,0%	0,0%	4,5%	0,0%	3,3%
Deel van parochiehuis	3,4%	0,0%	0,0%	9,1%	0,0%	2,4%
Andere	0,0%	6,5%	30,4%	13,6%	16,7%	12,2%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	29	31	23	22	18	123

Verder moet 14,6% het stellen met een omgebouwde woning of gebouw. De overige groepen hebben zich gevestigd in een deel van een schoolgebouw (4,9%) of een jeugd- of cultureel centrum (3,3%) of een parochiehuis (2,4%). De overige 12,2% geeft een andere locatie op.

Ook beschikken niet alle groepen (59,7%) over aparte lokalen voor hun leeftijdsgroepen. Bij KLJ is dit slechts voor 13,6% van hun groepen het geval, tegenover ongeveer de helft bij KSJ, drie vierde bij Chiro en S&GV en zelfs 83,3% bij FOS.

Tabel 27 Verdeling respons naar al dan niet apart lokaal voor elke leeftijdsgroep ***

	Chiro	S&GV	KSJ	KLJ	FOS	Algemeen
Ja	72,4%	74,2%	50,0%	13,6%	83,3%	59,7%
Nee	27,6%	25,8%	50,0%	86,4%	16,7%	40,3%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	29	31	24	22	18	124

2.1. Beheer

In dit onderdeel wordt het eigenaarschap van de lokalen in kaart gebracht: het eigenaarstatuut, en het type en de duur van de overeenkomst, maar ook de vaste kosten die men eventueel dient te betalen om het lokaal in gebruik te mogen nemen.

2.1.1. Eigenaarstatuut

Heel wat groepen (9,7%) beweren de lokalen zelf te bezitten, wat juridisch gezien echter onmogelijk is (deze antwoordoptie werd opgenomen ter controle). Bij 21% van de groepen zijn de lokalen in handen van een vzw verbonden aan de groep of van een groep als vzw, en bij 15,3% in handen van de parochies. Het grootste aandeel groepen (37,1%) wordt beheerd door de gemeentes. Qua eigenaarschap zijn andere types vzw's (3,2%), scholen (1,6%) en particulieren (4%) van heel wat minder belang.

Tabel 28 Verdeling respons naar eigenaar lokalen ^{NS}

	Chiro	S&GV	KSJ-KSA-VKSJ	KLJ	FOS	Algemeen
Onze groep zelf	6,9%	9,7%	8,3%	13,6%	11,1%	9,7%
Vzw aan groep/ groep als vzw	13,8%	29,0%	29,2%	4,5%	27,8%	21,0%
Parochie	31,0%	16,1%	8,3%	13,6%	0,0%	15,3%
Gemeente/parage- meentelijke vzw	37,9%	35,5%	37,5%	50,0%	22,2%	37,1%
Ander type vzw	0,0%	3,2%	4,2%	4,5%	5,6%	3,2%
School	0,0%	0,0%	4,2%	0,0%	5,6%	1,6%
Particulier	3,4%	3,2%	0,0%	13,6%	0,0%	4,0%
Andere	3,4%	3,2%	8,3%	0,0%	27,8%	7,3%
Geen idee	3,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,8%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	29	31	24	22	18	124

Niet verwonderlijk zijn er verschillen tussen de onderzochte jeugdbewegingen, hoewel niet steeds significant. Het kan echter niet toevallig zijn dat de parochies eigenaar zijn van 31% van de lokalen van het katholieke Chiro, tegenover geen enkele van de lokalen van het pluralistische FOS. Ook opmerkelijk is dat de helft van de KLJ-lokalen onder eigenaarschap van de gemeentes valt, en slechts 4,5% beheerd wordt door een vzw verbonden aan de groep of door een groep als vzw.

2.1.2. Type overeenkomst

Ongeveer twee op drie groepen hebben een schriftelijke overeenkomst. Dit contract biedt de meeste bescherming en zekerheid. Problematischer is de mondelinge overeenkomst, die door 12,8% van de groepen werd afgesloten. Het grootste risico wordt echter gedragen door groepen zonder overeenkomst, waarvan er 7% zijn. Tenslotte rest er nog 14% die niet op de hoogte is van onder welk type overeenkomst hun lokalen vallen.

Tabel 29 Verdeling respons naar overeenkomst voor lokalen

	%	N
Schriftelijk	66,3	57
Mondeling	12,8	11
Geen	7,0	6
Geen idee	14,0	12
Totaal	100,0	86

De ene schriftelijke overeenkomst is de andere niet: er bestaan verschillende types die elk hun eigen kenmerken hebben. De meeste groepen zijn in het bezit van een gebruiksovereenkomst (34,5%) of een huurovereenkomst (27,6%). In het eerste geval mag de groep kosteloos gebruik maken van het pand, hoewel in de praktijk dikwijls een kleine vergoeding wordt betaald (Van Assche & Pelleriaux, 2005). De overige vormen van schriftelijke overeenkomsten zijn minder in trek. Enkel S&GV vormt hierop een uitzondering: 26,7% van hun groepen betreft de lokalen onder recht van erfpacht, een formule die verschilt van een huurcontract door de langere termijn en de rechten die uitgebreider zijn dan die van een huurder (Van Assche & Pelleriaux, 2005).

Tabel 30 Verdeling respons naar type overeenkomst voor lokalen

	Algemeen
Eigendomsakte/aankoopakte	1,7%
Huurovereenkomst	27,6%
Gebruiksovereenkomst	34,5%
Vruchtgebruiksovereenkomst	6,9%
Recht van erfpacht	8,6%
Andere	6,9%
Geen idee	13,8%
Totaal	100,0%
N	58

2.1.3. Duur van de overeenkomst

Bovenstaande overeenkomsten zijn voor één op drie groepen van onbepaalde duur. Een ongeveer even groot aandeel groepen (31,6%) heeft echter geen idee van de duurtijd van hun overeenkomst. 8,8% van de overeenkomsten zijn jaarlijks hernieuwbaar. Bij 17,6% van de groepen loopt het contract nog 1 tot 10 jaar, bij 3,6% 10 tot 20 jaar en bij 5,3% 20 jaar of langer.

Tabel 31 Verdeling respons naar geldigheidsduur overeenkomst

	Algemeen
Jaarlijks hernieuwbaar	8,8%
Nog 1 tot 10 jaar	17,6%
Nog 10 tot 20 jaar	3,6%
Nog meer dan 20 jaar	5,3%
Voor onbepaalde duur	33,3%
Geen idee	31,6%
Totaal	100,0%
N	57

2.1.4. Vaste kosten

De enige vaste kost die hier aan bod komt is het huurgeld. Het merendeel van de groepen (62,8%) dient geen huurgeld te betalen, en dan zijn er nog die in natura (2,3%) of slechts een symbolisch bedrag (9,3%) hoeven te betalen. 2,3% mag de lokalen gebruiken voor minder dan 150€ per jaar, en voor 10,5% loopt het huurgeld op van 150€ tot 600€ per jaar. Ook hier weten heel wat groepen (12,8%) niet hoe veel de huurkosten bedragen.

Tabel 32 Verdeling respons naar huurgeld voor gebruik van de lokalen

	Algemeen
Geen	62,8%
In natura	2,3%
Symbolisch bedrag	9,3%
< 150€/jaar	2,3%
150-600€/jaar	10,5%
Ik weet het niet	12,8%
Totaal	100,0%
N	86

Een opmerkelijk verschil tussen de bewegingen: het aandeel FOS-groepen dat huur betaalt (63,6%) is ongeveer dubbel zo groot als bij de groepen van de overige bewegingen.

2.2. Ligging, capaciteit, delen & verhuren

In wat volgt wordt bestudeerd waar de lokalen gelegen zijn, welke specifieke ruimtes er aanwezig zijn, en in welke mate ze gedeeld en/of verhuurd worden.

2.2.1. Ligging en capaciteit van de lokalen

In dorpskernen kan het overgrote deel (36,3%) van alle bewegingslokalen worden aangetroffen, gevolgd door woongebieden (28,2%) en landelijke of bosrijke omgevingen (20,2%). In stedelijke gebieden vinden we over het algemeen weinig lokalen (8,9%) terug, met uitzondering van FOS die er bijna een vierde (22,2%) van zijn groepen onderbrengt. FOS verschilt qua ligging echter vooral van de overige bewegingen door zijn hoge vertegenwoordiging in landelijke of bosrijke omgevingen²² (38,9%). Ook KLJ distantiëert zich van de anderen door diens uitgesproken aanwezigheid in de dorpskernen (54,4%).

Tabel 33 Verdeling respons naar locatie lokalen ^{NS}

	Chiro	S&GV	KSJ-KSA-VKSJ	KLJ	FOS	Algemeen
Landelijke/bosrijke omgeving	13,8%	12,9%	16,7%	27,3%	38,9%	20,2%
Dorpskern	44,8%	35,5%	33,3%	54,5%	5,6%	36,3%
Woongebied	31,0%	32,3%	33,3%	18,2%	22,2%	28,2%
Stedelijk gebied	3,4%	9,7%	12,5%	0,0%	22,2%	8,9%
Andere	6,9%	9,7%	4,2%	0,0%	11,1%	6,5%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	29	31	24	22	18	124

Ter plaatse liggen zowat alle lokalen (91,9%) op dezelfde locatie. Voor Chiro en S&GV is dit zo voor alle bevroegde groepen, voor KSJ, KLJ & FOS schommelt dit rond de 80%. Hoe groter de groepen, hoe minder de lokalen in elkaars nabijheid liggen.

Tenslotte vroegen we ons af hoe het zit met de capaciteit van de jeugdbewegingslokalen. Iets minder dan een vijfde van de groepen vindt de lokalen niet ruim genoeg in verhouding tot het aantal leden (18,8%) en de aanwezige bergruimte onvoldoende om het materiaal in onder te brengen (19,7%). Te kleine lokalen vormen vaker een probleem voor KLJ dan voor Chiro en S&GV.

Tabel 34 Verdeling respons naar capaciteit lokalen

Lokaal:	-	-/+	+	N
ruim genoeg	18,8%	13,9%	67,3%	122
voldoende bergruimte	19,7%	17,2%	63,1%	122

²² Waarschijnlijk doelden de respondenten voornamelijk op bosrijke omgeving, eerder dan op landelijke omgeving. Het gros van de FOS-groepen bevindt zich immers in stedelijk gebied.

2.2.2. Aanwezigheid specifieke ruimtes

Over welke ruimtes beschikken de groepen, naast de lokalen voor de leeftijdsgroepen?

Tabel 35 Verdeling respons naar het beschikken over extra ruimtes (naast de lokalen voor de leeftijdsgroepen)

	Ja	Nee, maar er is geen nood aan	Nee, maar dat zou wel handig zijn	Nee, en dat is echt een probleem	Totaal	N
Materiaalhoek	95,1%	0,0%	2,4%	2,4%	100,0%	123
Keuken	74,8%	7,3%	14,6%	3,3%	100,0%	123
Leidingslokaal	74,2%	10,5%	11,3%	4,0%	100,0%	124
Berghok	61,2%	19,8%	14,9%	4,1%	100,0%	121
Grote zaal	58,0%	15,1%	21,0%	5,9%	100,0%	119
Douches	25,8%	49,2%	24,2%	0,8%	100,0%	120
EHBO-lokaal	10,9%	70,6%	18,5%	0,0%	100,0%	119
Slaapruimte	2,5%	89,1%	7,6%	0,8%	100,0%	119

Zo goed als alle groepen (95%) beschikken over een materiaalruimte. De helft van de niet-bezitters (2,4%) vindt het gebrek hieraan problematisch. Ongeveer drie vierde van de groepen heeft een keuken (74,8%) en een afzonderlijk leidingslokaal (74,2%). 58% van de groepen kan gebruik maken van een grote zaal, 21% zou dit goed kunnen benutten.

Slechts een kwart (25,8%) heeft douches, maar de helft (49,2%) van de groepen heeft daar gewoonweg geen nood aan, en voor bijna niemand (0,8%) vormt dit echt een probleem. De resterende groepen (24,2%) laten weten dat douches wel goed van pas zouden kunnen komen. Ook slaapruimtes (2,5%) worden als luxe ervaren: 89,1% heeft hier geen nood aan. Tenslotte beschikt 10,9% van de groepen over een EHBO-lokaal, een faciliteit waar 70,6% weinig behoefte aan heeft, maar wel door 18,5% wel geapprecieerd zou kunnen worden.

Als we een schaal maken van het aantal bovengenoemde extra ruimtes die groepen goed kunnen gebruiken of echt noodzakelijk zijn, zien we een groot en significant verschil tussen KLJ-groepen, die gemiddeld 2,1 extra ruimtes wensen, en Chirogroepen, die gemiddeld slechts behoefte hebben aan 0,9 extra ruimtes.

Tabel 36 Verdeling respons naar aantal benodigde extra ruimtes *

	Gemiddelde op 7	SD	N
Chiro	0,89	1,121	27
S&GV	1,47	1,432	30
KSJ-KSA-VKSJ	1,09	1,621	23
KLJ	2,29	2,053	21
FOS	1,28	1,565	18
Algemeen	1,38	1,600	119

2.2.3. Het delen van lokalen of ruimtes

Een derde (32,3%) van de groepen deelt lokalen (of bepaalde ruimtes/voorzieningen ervan) met andere verenigingen. Chirolokalen worden het meest gedeeld (58,6%), FOS-lokalen het minst (16,7%).

Tabel 37 Verdeling respons naar delen van ruimtes met andere verenigingen *

	Chiro	S&GV	KSJ-KSA-VKSJ	KLJ	FOS	Algemeen
Ja	58,6%	29,0%	25,0%	22,7%	16,7%	32,3%
Nee	41,4%	71,0%	75,0%	77,3%	83,3%	67,7%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	29	31	24	22	18	124

De ruimtes die gedeeld worden zijn voornamelijk speelterreinen aan de lokalen (70,3%), gevolgd door (grote) gemeenschappelijke zalen en bepaalde voorzieningen (sanitair, keuken, douches, etc.) (elk 56,9%) en de lokalen zelf (48,6%).

Tabel 38 Verdeling respons naar ruimtes die gedeeld worden met anderen - meerdere antwoorden mogelijk

	Algemeen	
	% of Cases	N
Bepaalde voorzieningen	56,8%	21
Lokalen	48,6%	18
Speelterrein	70,3%	26
Grote zaal	56,8%	21

Deze worden vooral gedeeld met andere jeugdbewegingen (61,1%), maar ook met sport- en hobbyclubs (22,2%), parochieverenigingen (19,4%, enkel bij katholieke jeugdbewegingen), en in mindere mate met scholen en andere groepen binnen de eigen jeugdbeweging (elk 8,3%).

Tabel 39 Verdeling respons met wie ruimtes gedeeld worden - meerdere antwoorden mogelijk

	Algemeen	
	% Of Cases	N
Andere groepen binnen JB	8,3%	3
Andere jeugdbewegingen	61,1%	22
Parochieverenigingen	19,4%	7
Sport/hobbyclubs	22,2%	8
Scholen	8,3%	3

Het merendeel van de groepen (52,2%) ondervindt geen invloed van het delen, en 17,5% meent positief beïnvloed te worden door de aanwezigheid van andere gebruikers. Daartegenover staat 30% van de groepen die hier wel door gehinderd wordt.

Tabel 40 Verdeling respons naar vraag of delen invloed heeft op werking van de groep

	Algemeen
Ja, in positieve zin	17,5%
Ja, in negatieve zin	30,0%
Nee	52,5%
Totaal	100,0%
N	40

2.2.4. Verhuur van lokalen

Ongeveer een derde (32,2%) van de groepen verhuurt zijn lokalen wel eens aan anderen (bijvoorbeeld als weekendplaats of kampplaats), wat jaarlijks gemiddeld 2726€ oplevert. Chiro, S&GV en KSJ verhuren hun lokalen het meest, FOS en KLJ het minst.

2.3. Elementen voor kwaliteitsverbetering van verenigingslokalen

Op basis van het subsidiereglement van 18 juni 2008, konden lokale verenigingen in 2008 en 2009 subsidies aanvragen ter ondersteuning van infrastructuurwerken. Deze werken moesten de kwaliteit van de verenigingslokalen optrekken 'op vlak van één of meer van volgende elementen: beschikbaarheid, toegankelijkheid, inrichting van de directe omgeving, hygiëne en sanitair, isolatie, energiebesparing, veiligheid, inbraak- en vandalismpreventie, en een meer efficiënt gebruik van natuurlijke hulpbronnen'. We gingen na hoe goed de jeugdbewegingsgroepen scoren op deze factoren.

Tabel 41 Verdeling respons naar mate van eens zijn met stellingen over lokaal

	-	+/-	+	Totaal	N
1. Lokaal altijd betreedbaar	4,1%	3,3%	92,6%	100,0%	122
2. Lokaal toegankelijk voor rolstoelgebruikers	48,4%	23,8%	27,9%	100,0%	122
3. Voldoende vrije speelruimte	5,8%	13,1%	81,2%	100,0%	122
4. Toiletten goed & hygiënisch	19,7%	23,0%	57,4%	100,0%	122
5. Isolatie voldoende	32,0%	19,7%	48,4%	100,0%	122
6. Dak, vloeren & muren in goede staat	19,7%	29,5%	50,8%	100,0%	122
7. Elektriciteit degelijk & veilig	14,8%	17,2%	68,1%	100,0%	122

8. Brandveilig	12,3%	16,4%	71,3%	100,0%	122
9. Inbraak/vandalisme-maatregelen voldoende	30,3%	37,7%	32,0%	100,0%	122
10. Spaarzaam met water & energie	21,5%	33,9%	44,6%	100,0%	121

2.3.1. Beschikbaarheid en toegankelijkheid

Op vlak van beschikbaarheid zit het goed met de meerderheid van de groepen: 92,6% geeft aan de lokalen te allen tijde en zonder toestemming van externen te kunnen betreden. Dit gaat echter niet voor iedereen even gemakkelijk: slechts 27,9% van de groepen heeft lokalen die toegankelijk zijn voor rolstoelgebruikers.

2.3.2. Inrichting directe omgeving

Het merendeel van de groepen (81,2%) heeft voldoende vrije ruimte in de onmiddellijke omgeving van het lokaal om veilig en ongestoord te kunnen spelen. FOS-groepen zijn voorzien van de meeste buitenspeelruimte, KLJ en KSJ moeten het met heel wat minder doen.

2.3.3. Hygiëne & sanitair

Aan onderhoud wordt niet overal evenveel belang gehecht: ongeveer een vijfde (19,7%) van de groepen is van mening dat de toiletten aan hun lokalen niet goed functioneren of onhygiënisch zijn.

2.3.4. Isolatie & energiebesparing

Ook met de isolatie is het in heel wat lokalen problematisch gesteld: bijna een derde (32%) van de groepen kampt met onvoldoende isolatie, waardoor tocht en vocht moeilijk kunnen worden buitengehouden. Ook het dak, de vloer en de muren van de lokalen zijn van groot belang om de leden te beschermen tegen de weersomstandigheden. Bijna een vijfde (19,7%) van de groepen geeft aan dat deze constructie veel te wensen over laat.

2.3.5. Veiligheid

14,8% van de groepen acht de elektriciteit in hun lokalen niet degelijk en veilig. Met de brandveiligheid is het niet veel beter gesteld: 12,3% van de groepen zegt hier niet mee in orde te zijn.

Tegen externe dreigingen is bijna een derde van de groepen slecht gewapend: 30,3% van de groepen vindt dat er onvoldoende maatregelen werden genomen om hun lokalen tegen inbraak en vandalisme te beschermen.

2.3.6. Gebruik van natuurlijke hulpbronnen

Hoe efficiënt springen de groepen om met de aanwending van natuurlijke hulpbronnen? 44,6% springt spaarzaam om met water en energie, 21,5% blijkt daar niet in te slagen.

2.3.7. Bouwfysische staat

Op basis van item 4 tot en met 8 (en een vraag naar de algemene tevredenheid met de lokalen) uit Tabel 41 construeerden we een indicator voor de bouwfysische staat van de lokalen (zie voetnoot 18, p. 3), waarbij een lage score staat voor een slechte toestand, en een hoge voor een goede toestand van de lokalen.

We onderzochten de variatie in gemiddelde scores op deze schaal naar jeugdbeweging, groepsgrootte en verstedelijkingsgraad (gecontroleerd voor elkaar door middel van een lineaire regressieanalyse):

Tabel 42 Bouwfysische staat naar jeugdbeweging, verstedelijkingsgraad en groepsgrootte

	Bouwfysische staat		
	b	SE	p
Constante	22,774	1,295	***
Chiro (vs. FOS)	0,721	1,593	
S&GV (vs. FOS)	-0,238	1,499	
KSJ (vs. FOS)	0,188	1,628	
KLJ (vs. FOS)	1,229	1,754	
Zwak verstedelijkt (vs. sterk)	0,203	1,169	
Matig verstedelijkt (vs. sterk)	1,047	1,077	
Kleine groep (vs. grote)	-3,729	1,186	**
Middelgrote groep (vs. grote)	-2,020	1,141	

De bouwfysische staat blijkt enkel te significant verschillen tussen kleine en grote groepen, in die zin dat de toestand van de lokalen doorgaans slechter is voor eerstgenoemde dan laatstgenoemde. Op de schaal van 30, scoren kleine groepen gemiddeld bijna vier punten minder dan grote.

2.4. Zekerheid over het behoud van lokalen en/of speelterrein

Om een groepswerking op te bouwen en zonder onderbreking verder te zetten, is zeker zijn over het behoud van lokalen en speelterrein cruciaal. We gingen na in welke mate de plaatselijke groepen dit zijn.

Onzeker over... (N=124)	
...behoud lokalen	20,2%
...behoud speelterrein	15,3%

2.4.1. Onzekerheid over lokalen

Meer dan een vijfde van de groepen weet niet met zekerheid of ze de lokalen in de toekomst nog kunnen gebruiken. Deze onzekerheid neemt toe naarmate de groep kleiner is en landelijker gelegen is. De meest opgegeven reden voor die onzekerheid is de sterk vervallen toestand van het lokaal (20%).

2.4.2. Onzekerheid over het speelterrein aan de lokalen

Ook over het behoud van de speelterreinen heerst heel wat onzekerheid bij de groepen, meerbepaald bij 15,3% van hen. Daarnaast is er nog eens 6,5% die helemaal geen speelterrein heeft. De voornaamste redenen tot onzekerheid liggen bij de eigenaar, die de grond een andere bestemming wil geven (27,8%), en het feit dat de speelterreinen soms gedeeld worden met of zelfs ingenomen worden door anderen (22,2%).

2.5. Bouwplannen

Jeugdbewegingslokalen bieden jongeren ruimte om zich uit te leven, en veel groepen breiden na verloop van tijd ook uit. Omwille van deze reden is (ver)bouwen dikwijls noodzakelijk. Een kleine helft (42,7%) van de groepen is dan ook van plan om in de loop van de volgende vijf jaren lokalen te verbouwen of bij te bouwen. 12,9% van de groepen zou wel willen (ver)bouwen, maar wordt daarin gehinderd.

Tabel 43 Verdeling respons naar plannen om in loop van volgende 5 jaar lokalen te verbouwen/bij te bouwen

	Algemeen
Ja	42,7%
Nee, geen nood aan	44,4%
Nee, maar wel nood aan	12,9%
Totaal	100,0%
N	124

Dat laatste is vooral zo voor KLJ, waarvan bijna één op drie (31,8%) groepen niet kan verbouwen terwijl er wel nood aan is. Dit probleem komt meer dan dubbel zo vaak voor in zwak verstedelijkte gebieden (21,2%) dan in matig (9,5%) en sterk verstedelijkte gebieden (10,2%). Het verschil tussen KLJ en de overige bewegingen blijft echter hoogst significant na controle voor urbanisatiegraad.

Tabel 44 Verdeling respons naar mogelijkheid/behoefte om te bouwen *

	Chiro	S&GV	KSJ	KLJ	FOS	Algemeen
Bouwen mogelijk/geen nood aan	82,8%	96,8%	91,7%	68,2%	94,4%	87,1%
Bouwen niet mogelijk, wel nood aan	17,2%	3,2%	8,3%	31,8%	5,6%	12,9%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	29	31	24	22	18	124

De grootste drempel om te bouwen bestaat uit een gebrek aan financiële middelen, een reden die door bijna de helft van de groepen werd opgegeven (43,8%).

2.6. Huisvesting en groepswerking

Het is niet ondenkbaar dat groepen die er slecht voor staan op vlak van huisvesting moeilijkheden onderkennen om bijvoorbeeld voldoende leiding te vinden, of om een grote groep bij elkaar te krijgen. Door middel van een verkennende (stapsgewijze achterwaartse) analyse gingen we na welke van bovenstaande huisvestingsindicatoren van invloed zijn op het aangeven van leidingtekort als factor die het voortbestaan van de groep in gevaar kan brengen (zie 1.2). Hieruit blijkt dat problemen met leidinggeving enkel positief verbonden zijn met de behoefte aan extra ruimtes in en aan de lokalengebouwen (zie 2.2.2). Deze laatste indicator werd geconstrueerd door de som te maken van het aantal ruimtes die voor de groepen van pas zouden kunnen komen of waarvan het gebrek eraan problematisch is. Voor elke extra ruimte die de groepen ontbreekt, vermeerderd de kans op een tekort aan leiding met 1,3.

Tabel 45 Invloed van aantal extra ruimtes waaraan behoefte op leidingtekort (logistische stapsgewijze achterwaartse regressie)

	B	Exp(B)	S.E.	Sig.
Aantal extra ruimtes waaraan behoefte	0,266	1,305	0,125	0,034
Constante	-0,308	0,735	0,247	0,213

Op dezelfde manier trachtten we te achterhalen welke infrastructurele kenmerken van de groepen bepalend zijn voor hun grootte, waarvan het resultaat in onderstaande tabel.

Tabel 46 Invloed van huisvesting op groeps grootte (lineaire stapsgewijze achterwaartse regressie)

	B	SE	
<i>Intercept</i>	123,972	41,612	**
Chiro	-97,629	21,371	***
S&GV	-50,184	20,816	*
KSJ	-83,633	22,904	***
KLJ	-114,234	23,297	***
FOS (ref.cat.)		.	.
Geen onzekerheid behoud speelterrein	59,567	28,473	*
Onzekerheid behoud speelterrein	15,997	31,482	
Geen speelterrein (ref.cat.)		.	.
Geen schriftelijke overeenkomst lokaal	-48,480	18,878	**
Bouwfysische staat	2,762	1,372	*

Groepen die zeker zijn dat ze hun speelterrein kunnen blijven gebruiken zijn doorgaans groter dan groepen die zonder speelterrein zitten: gemiddeld tellen ze 60 leden meer.

Indien groepen geen schriftelijke overeenkomst hebben gesloten voor het gebruik van hun lokaal, trekken ze gemiddeld 48 leden minder aan dan groepen die hier wel over beschikken.

Verder is ook de bouwfysische staat van de lokalen van belang voor de grootte van de groepen. Hoe beter deze is, hoe meer leden de groep heeft. Elk bijkomend punt op deze schaal (op 30) levert de groep ongeveer drie (2,8) extra leden op.

Belangrijk in deze laatste analyse is dat we niet zomaar mogen uitgaan van een causaal verband, gaande van kenmerken van de lokaleninfrastructuur naar de grootte van de groep. Het is niet uitgesloten dat grotere groepen over meer macht en middelen beschikken en daardoor meer zekerheid hebben over hun terreinen, veiligere overeenkomsten kunnen sluiten en betere lokalen kunnen betrekken.

3. Het netwerk van de groepen

In dit deel brengen we eerst de contacten van de groepen met personen en organisaties in kaart. Vervolgens gaan we na welke sleutelfiguren²³ de groepen aanwenden in geval er hulp nodig is.

3.1. Contacten met personen en organisaties

De groepen werden gevraagd aan te duiden in welke mate ze contact hebben met een aantal personen en organisaties. In het geval deze onbestaande is, kon men ook aangeven of men contact wenst.

Dit laatste blijkt echter bijna nooit het geval te zijn. Ook uit de focusgroepen was al gebleken dat de meeste jeugdbewegingen vrij tevreden zijn met de netwerken waarin ze fungeren: bevriende jeugdbewegingen (altijd handig voor het uitlenen van materiaal), de Jeugddienst en Jeugdraad (handig voor subsidies en 'eerste hulp bij administratieve rompslomp'), de scholen in de omgeving (rekrutering, gebruik speelplaats) en de parochieraad (een ondersteuningskanaal, en soms ook een kanaal waar kleine ergernissen tussen volwassenenverenigingen en jeugdbeweging uitgepraat worden). De verbondenheid met ouders en oud-leiding is vaak vrij hecht. Die relatie is dan ook vooral gefocust op de eigen werking. De meeste respondenten uit de focusgroep geven aan dat de inbedding in ruimere lokale netwerken vrij beperkt blijft, maar vinden dat wel OK. Een leidster uit een Chiro die gelegen is in een buurt waar nogal wat mensen van allochtone origine wonen geeft aan dat ze wel graag wat meer contact zou willen met de lokale WKJ (Werking met maatschappelijk Kwetsbare Jeugd).

Tabel 47 Verdeling respons naar mate waarin groep contact heeft met personen/organisaties

	Geen contact, wel gewenst	Nooit	Zelden	Soms of regelmatig	NVT	Totaal	N
Ouders leden	0,0%	0,0%	1,6%	98,4%	0,0%	100,0%	125
Oud-leiding	0,8%	0,0%	3,2%	96,0%	0,0%	100,0%	125
Jeugdraad	0,0%	0,8%	9,7%	89,6%	0,0%	100,0%	124
Jeugddienst/-consulent	0,0%	1,6%	14,4%	83,2%	0,8%	100,0%	125
Ouders/comité	0,8%	3,2%	6,5%	79,8%	9,7%	100,0%	124
Groep eigen JB in buurt	0,8%	2,4%	13,6%	77,6%	5,6%	100,0%	125
Ouders leiding	0,0%	2,5%	20,5%	77,0%	0,0%	100,0%	122
Groepen andere JB in buurt	0,8%	3,2%	19,2%	76,0%	0,8%	100,0%	125
Gemeentebestuur	0,8%	8,1%	27,4%	62,9%	0,8%	100,0%	124
Secretariaat tussenni-veau	0,0%	12,9%	20,2%	52,4%	14,5%	100,0%	124

²³ De lijst met contactpersonen uit het vorige jeugdbewegingsonderzoek (Bral, 1991) werd ondermeer aangevuld met personen en organisaties die aan bod kwamen in het onderzoek 'Bevraging van de lokale KSJ-KSA-VKSJ groepen' (Debusscher & Fonteyne, 2008).

School	0,0%	12,0%	34,4%	51,2%	2,4%	100,0%	125
Vzw ter ondersteuning groep	0,8%	16,9%	12,1%	46,8%	23,4%	100,0%	124
Andere organisaties in buurt	0,8%	5,6%	32,3%	46,0%	15,3%	100,0%	124
Secretariaat nationaal	0,0%	11,2%	42,4%	43,2%	3,2%	100,0%	125
Volwassen begeleider	0,8%	16,0%	10,4%	41,6%	31,2%	100,0%	125
Parochie/proost	0,8%	16,8%	30,4%	36,0%	16,0%	100,0%	125
Volwassenenwerk	1,6%	36,0%	18,4%	16,0%	28,0%	100,0%	125

De meerderheid van de groepen heeft dikwijls contact met bovenstaande personen of organisaties. Vooral de oud-leiding en de ouders van de leden worden heel frequent aangesproken. Ook de jeugdraden- en diensten worden regelmatig benaderd.

Tussen de groepen en de nationale secretariaten, volwassen begeleiders, parochies/proosten en het volwassenenwerk vinden minder contacten plaats. Dit terwijl twintig jaar terug (Bral, 1991) de proost en de volwassen begeleider het duidelijkst aanwezig waren in de bewegingen (in 65,5% en 47,6% van de groepen resp.), en de oud-leiding en het oudercomité veel minder (elk in 30% van de groepen).

3.2. Sleutelfiguren en –organisaties in geval van behoefte aan hulp

Hulpbehoevende groepen stappen in de eerste plaats naar de oud-leiding, de ouders van de leiding en het oudercomité om hen uit de nood te helpen. Hoewel de groepen in het algemeen niet vaak contact opnemen met de volwassen begeleider, wordt deze in noodsituaties frequent aangesproken.

Tabel 48 Verdeling respons naar sleutelfiguren waartoe groep zich wendt indien hulp nodig (1=nooit; 5=altijd)

	Gemiddelde op 5	SD	N
Oud-leiding	3,58	0,909	125
Ouders leiding	3,10	0,987	125
Ouders/comité	3,06	1,172	112
Volwassen begeleider	2,89	1,608	83
Jeugdraad	2,88	1,053	123
Jeugddienst/-consulent	2,86	1,099	124
Ouders leden	2,84	0,884	125
Vzw ter ondersteuning groep	2,69	1,454	99
Gemeentebestuur	2,50	0,984	121

Secretariaat tussenniveau	2,48	1,049	107
Groepen eigen JB in buurt	2,35	1,077	117
Secretariaat nationaal	2,26	0,961	119
Groepen andere JB in buurt	2,16	1,003	123
Parochie/proost	1,98	1,057	103
Andere organisaties in buurt	1,84	0,909	108
School	1,74	0,841	122
Volwassenenwerk	1,47	0,779	91

De manier van vraagstelling laat niet toe te vergelijken met vorig jeugdbewegingsonderzoek (Bral, 1991). Wel is het duidelijk dat de parochie of proost minder aanwezig is in de groepen, in tegenstelling tot het oudercomité en de oud-leiding, die vandaag een veel belangrijkere rol spelen in de groepswerkingen dan twintig jaar terug.

4. De werking van de groepen

Om een beeld van de werking van de groepen te schetsen, vroegen we de groepsleiding naar enkele centrale aspecten ervan. Aan bod komen de vergaderingen, het jaarthema, geloof en traditie, de aanschaf van bewegingsmateriaal, de betrokkenheid bij adviesorganen, en de regels en sancties die door de groep worden opgelegd.

4.1. Vergadering met alle leiding uit de groep

Omdat de gebruikelijke terminologie met betrekking tot de werking van de groep nogal verschilt per jeugdbeweging, gebruiken we het algemene 'vergadering met alle leiding uit de groep'. S&GV en KSJ noemen dit een 'groepsraad', voor FOS is het een 'eenheidsraad', Chiro heeft het over een 'leiderskring', en KLJ houdt het op een 'vergadering met de afdelingsleiding'.

4.1.1. Frequentie

Geen enkele groep geeft aan nooit vergaderingen te organiseren met de voltallige leiding van de groep. Vergaderen gebeurt meestal op maandelijkse basis (48,4%). In ongeveer één op vijf groepen wordt wekelijks bijeengekomen, en in nog eens een vijfde om de twee weken.

Tabel 49 Verdeling respons naar frequentie van vergaderen met alle leiding uit de groep ***

	Chiro	S&GV	KSJ-KSA-VKSJ	KLJ	FOS	Algemeen
1 keer per week	60,7%	3,2%	24,0%	4,8%	5,3%	21,0%
1 keer om de 2 weken	32,1%	9,7%	16,0%	38,1%	0,0%	19,4%
1 keer per maand	3,6%	71,0%	56,0%	57,1%	57,9%	48,4%
Minder dan 1 keer per maand	0,0%	12,9%	4,0%	0,0%	31,6%	8,9%
Een paar keer per jaar	3,6%	3,2%	0,0%	0,0%	5,3%	2,4%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	28	31	25	21	19	124

Als we de frequenties van vergaderen opsplitsen per beweging, wordt het duidelijk dat elke koepel deze vergaderingen verschillend invult.

Dat de 'leiderskring' een belangrijke functie toebedeeld krijgt in Chiro, zien we aan het feit dat 60,7% van hun groepen wekelijks vergadert. Dit is echter bijna 20% minder dan het cijfer dat twintig jaar geleden door Bral (1991) werd gerapporteerd.

Van de andere jeugdbewegingen komt de meerderheid van de groepen slechts maandelijks samen. Voor KSJ is dit niet altijd zo geweest: waar twee decennia terug 30% van de groepen maandelijks vergaderden, is dit nu al 56%. FOS vergadert het minst, met 57,9% van de groepen die slechts maandelijks vergadert, en 31,6% bij wie dat minder dan maandelijks gebeurt.

Verder zien we de vergaderfrequentie toenemen naargelang het om kleinere en landelijker gelegen groepen gaat.

4.1.2. Tijdsduur

De frequentie van vergaderen en de tijdsduur van deze samenkomsten vertonen een sterke samenhang. Voor Chirogroepen, waarvan het merendeel wekelijks samenkomt, duren de leiderskringen in 96,2% van de gevallen niet langer dan twee uur. De meeste (80%) van de groepen van de andere jeugdbewegingen, die minder frequent vergaderen, besteden elk tussen anderhalf en drie uur aan dergelijke samenkomsten.

4.1.3. Inhoud

We gingen ook na wat aan bod komt op deze vergaderingen. Hieruit blijkt dat het verloop ervan op twintig jaar tijd amper veranderd is. Nog steeds wordt ongeveer de helft van de vergaderingen gewijd aan praktische zaken, iets minder dan een derde aan inhoudelijke aangelegenheden, en het resterende deel aan meer informele en 'plezierige' bezigheden. Kleine en landelijke groepen maken ietwat meer 'plezier' op de vergaderingen.

Om te weten te komen welke thema's zoal aan bod komen op deze vergaderingen, vroegen we de groepsleiding aan te duiden in welke mate onderstaande onderwerpen besproken worden (op een schaal van 1=nooit tot 5=altijd).

Tabel 50 Verdeling respons naar frequentie waarin thema's aan bod komen tijdens vergaderingen met alle leiding (1=nooit; 5=altijd)

	Gemiddelde op 5	SD	N
Evaluatie werking	4,17	0,873	121
Planning weekends/kampen	3,84	0,658	121
Beheer materiaal	3,74	0,769	122
Gezamenlijke groepsactiviteiten	3,73	0,807	120
Planning werking lange termijn	3,68	0,846	122
Activiteiten per leeftijdsgroep	3,61	1,110	122
Activiteiten afstemmen leeftijdsgroep	3,57	1,004	122
Lokalenbeheer	3,43	0,953	122
Lokaal jeugdbeleid	3,43	0,917	122
Motivatie/engagement leiding	3,35	0,771	122
Bespreking leden	3,20	1,085	121
Ledenwerving	3,07	0,736	122
Vormingsaanbod	2,81	0,827	122
Relatie met buurt	2,77	0,907	122
Samenwerking andere organisaties	2,67	0,797	122
Publicaties	2,49	1,058	121
Jaarthema-inhoud	2,47	0,941	121
Standpunten/oproepen nat./reg.	2,43	0,926	122
Duurzaamheid/ecologie	2,34	0,831	122
Alcohol/drugsbeleid	2,28	0,865	122
Bezinning	2,02	0,724	121

Niet verwonderlijk worden de thema's die de hele groep aangaan ook het meest besproken op de vergaderingen voor alle leiding van de groep, een bevinding die Bral in 1991 ook al maakte. De evaluatie van de werking komt het vaakst aan bod: bij iets minder dan drie vierde van de groepen staat dit punt regelmatig tot altijd op het menu. Dit is immers een belangrijk moment voor de leiding om te leren uit elkaars fouten en successen. Volgens Dehertogh e.a. (2005) heeft dit ook te maken met het op elkaar afstemmen van de activiteiten met de leeftijdsgroepen, om zo overlappingen te voorkomen. Verder worden op deze momenten bijna steeds afspraken gemaakt over het beheer van het groepsmateriaal, wellicht om gelijkaardige redenen. Andere puur groepsgerichte thema's die de revue passeren zijn de gezamenlijke activiteiten met de groep, en de planning van de groepswerking op lange termijn. Weekends en kampen behoren tot de favoriete activiteiten van zowel leden als leiding; dit thema komt dan ook op de tweede plaats te staan.

De 'typische' bewegingsaspecten (zoals vorming, standpunten van de nationale koepel en publicaties) zijn dan weer even onpopulaire gespreksthema's als twintig jaar geleden (Bral, 1991). Ook het jaarthema, maatschappelijke thema's en bezinning maken meestal geen deel uit van het programma.

4.2. Het jaarthema

Het jaarthema, waarvan het gebruik is weergegeven in Tabel 51, wordt door elke beweging anders ingevuld. Ook kunnen de lokale groepen beslissen om zelf een thema te kiezen, dat verschilt met dat van het landelijke secretariaat. Dit dient in het achterhoofd te worden gehouden bij het lezen van volgende percentages en vergelijkingen.

Slechts iets meer dan een derde (37,2%) van de groepen maakt gebruik van een jaarthema. Dat is een flinke daling ten opzichte van twee decennia terug, toen dit cijfer nog 85% bedroeg (Bral, 1991).

Tabel 51 Verdeling respons naar gebruik jaarthema door groep ^{NS}

	Chiro	S&GV	KSJ-KSA-VKSJ	KLJ	FOS	Algemeen
Nooit/weinig	48,0%	71,0%	60,0%	66,7%	68,4%	62,8%
Ja	52,0%	29,0%	40,0%	33,3%	31,6%	37,2%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	25	31	25	21	19	121

De verschillen tussen de bewegingen in jaarthemagebruik zijn net niet significant, maar uitgesproken genoeg om representativiteit te kunnen veronderstellen. Bij Chiro maakt meer dan de helft van de groepen gebruik van een jaarthema, bij S&GV, FOS & KLJ is dit voor minder dan een derde van de groepen het geval. KSJ neemt een tussenpositie in.

De vaststelling dat FOS in de praktijk toch nog gebruik maakt van een jaarthema is onverwachts, gezien de nationale beweging hiervan afgestapt is. Kennelijk denken veel FOS-groepen dat er nog een jaarthema is, of opteren ze ervoor om zelf één te lanceren, weliswaar met een eigen invulling.

4.2.1. Wanneer?

Zelfs van de groepen die het jaarthema aanwenden, doet slechts een minderheid dit het hele jaar door (18,2%). Het merendeel (65,9%) haalt dit enkel boven op speciale gelegenheden, en 34,1% laat weten het ook op kamp te gebruiken. Nog eens 34,1% geeft aan er maar sporadisch gebruik van te maken. Deze cijfers komen wel sterk overeen met het vorige jeugdbewegingsonderzoek (Bral, 1991). Ook in de focusgroepen werd aangegeven dat het jaarthema zelden wordt gebruikt. Er werd opgemerkt dat er op

koepelniveau veel geld en tijd wordt besteed aan materiaal rond het jaarthema, maar dat dit weinig navolging krijgt in de lokale groepen.

4.2.2. Aard gebruik?

Ook de aard van het gebruik is de voorbije twintig jaar amper veranderd: nog altijd bedienen de groepen zich het meest van de inhoudelijke aspecten van het jaarthema (72,1%), eerder dan van de vormgeving (51,2%) of van uitgewerkte en pasklare aanbiedingen (27,9%).

4.2.3. Waarom niet?

De redenen om geen gebruik te maken van het jaarthema zijn echter wel veranderd: ongeveer twee derde van deze groepen laat weten liever eigen accenten te leggen, wat in 1991 nog niet voor de helft van de groepen gold (Bral, 1991). KSJ scoort hier trouwens uitzonderlijk hoog op (93,3%). Verder blijkt dat 39,2% zich er niet door aangesproken voelt en 36,5% er gewoon niet toe komt. Voor een aantal groepen is het aanbod dan weer te abstract (14,9%). Tenslotte geeft 83,3% van de FOS-groepen die geen jaarthema benutten aan dat dit komt doordat hun nationale koepel hiermee is gestopt.

In de focusgroepen wordt wel melding gemaakt van het komende gezamenlijke thema (armoede) en naar de vorige keer dat er een gezamenlijk thema werd gekozen voor alle jeugdbewegingen samen (verdraaide wereld). De activiteiten die toen opgezet werden, leken beter aan te slaan. De deelnemers zijn het er over eens dat zo'n massagebeuren ook geld kost en veel voorbereiding vergt, maar dat is wel 'mega' en zoiets blijft hangen, zowel bij leden, leiding als samenleving. Of hoe een eenmalige activiteit meer beklift dan een jaarthema.

4.3. Levensbeschouwelijke activiteiten & traditie

In de volgende hoofdstukken peilen we zowel bij leden als leiding naar levensbeschouwelijke opvattingen en gedragingen. Hier willen we eerst te weten komen hoe dit in de groepswerking tot uiting komt.

In de meerderheid van de groepswerkingen worden levensbeschouwelijke momenten ingelast. In 29,3% van de groepen gebeurt dit in de vorm van een groepsmiss, in 19,5% via een alternatief bezinningsmoment; 7,3% houdt het allebei. De kleine helft (43,9%) heeft hier geen boodschap aan. Het zijn voornamelijk FOS en S&GV die dit laatste percentage optrekken, met respectievelijk 89,5% en 54,8% van de groepen die geen van beide momenten kennen. Daartegenover staat Chiro, waarvan meer dan 80% van de groepen misvieringen en/of alternatieve bezinningsmomenten organiseert.

Misvieringen zijn vooral aan de orde in grote groepen uit zwak verstedelijkte gebieden, alternatieve bezinningsmomenten komen dan weer vaker voor in kleine groepen uit matig verstedelijkte gebieden.

Tabel 52 Verdeling respons naar het houden van een groepsmiss/alternatief bezinningsmoment voor de groep **

	Chiro	S&GV	KSJ-KSA-VKSJ	KLJ	FOS	Algemeen
Ja, een groepsmiss	46,2%	29,0%	32,0%	31,8%	0,0%	29,3%
Ja, een alternatief bezinningsmoment	26,9%	12,9%	24,0%	22,7%	10,5%	19,5%
Ja, allebei	7,7%	3,2%	16,0%	9,1%	0,0%	7,3%
Geen van beide	19,2%	54,8%	28,0%	36,4%	89,5%	43,9%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	26	31	25	22	19	123

Aansluitend hierop vroegen we de groepsleiding of de wekelijkse activiteiten met de leden 'geopend' en/of 'gesloten' worden, met bijvoorbeeld een lied, een gebed, een welkomstwoordje, een openingsformatie, etc.²⁴ Dit is zo voor drie kwart (74,8%) van de groepen, maar de variatie tussen de koepels is groot: voor zowat alle scoutsgroepen (100% FOS, 93,5% S&GV) is dit gebruikelijk, in tegenstelling tot KLJ waar dit nog niet in een kwart van de groepen voorkomt. Ook dit fenomeen varieert in termen van urbanisatiegraad en groeps grootte: het komt veel vaker voor in middelgrote tot grote groepen uit matig tot sterk verstedelijkte gebieden dan in kleine en landelijk gelegen groepen.

Tabel 53 Verdeling respons naar opening/sluiting wekelijkse activiteiten met de leden ***

	Chiro	S&GV	KSJ-KSA-VKSJ	KLJ	FOS	Algemeen
Ja	88,5%	93,5%	64,0%	22,7%	100,0%	74,8%
Nee	11,5%	6,5%	36,0%	77,3%	0,0%	25,2%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	26	31	25	22	19	123

4.4. Het gebruik van de bewegingswinkel

Quasi alle groepen (95,8%) schaffen wel eens materiaal aan uit de winkels van de nationale bewegingen, net als in 1991. KSJ- en KLJ-groepen doen dat iets minder (92% en 85% respectievelijk), wat bij laatstgenoemde wellicht deels verklaard kan worden doordat diens winkels enkel online aan te treffen zijn. De kleinere en landelijker gelegen groepen zijn moeilijker tot consumeren te verleiden.

Tabel 54 Verdeling respons naar kopen van materiaal uit bewegingsshop door groep *

	Chiro	S&GV	KSJ	KLJ	FOS	Groep 2010	Groep 1991
Ja	100,0%	100,0%	92,0%	85,0%	100,0%	95,8%	96,3%
Nee	0,0%	0,0%	8,0%	15,0%	0,0%	4,2%	3,7%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	25	31	25	20	19	120	x

De enige reden die de groepen zelf opgaven om geen aankopen te doen is de afstand die moet worden afgelegd tot de winkel. In tegenstelling tot vroeger wordt dus niet meer geklaagd over te hoge prijzen, een reden die in 1991 nog door meer dan de helft van de groepen (58%) werd opgegeven.

4.5. Betrokkenheid bij adviesorganen

De inspanningen om groepen aan te zetten tot medewerking in lokale inspraakstructuren, waarvan sprake in het eerste jeugdbewegingsonderzoek (Bral, 1991), hebben ondertussen hun vruchten afgeworpen, althans wat de betrokkenheid bij de Jeugdraad betreft. Met dit adviesorgaan werkt vandaag meer dan drie

²⁴ De vragen naar het houden van een groepsmissie en/of een alternatief bezinningsmoment, en het openen of sluiten van de activiteiten haalden we uit het onderzoek 'Scouting: meer dan jeugd bewegen alleen?' (Dehertogh, Mortelmans & Ottoy, 2005).

kwart van alle groepen samen, terwijl dit twintig jaar geleden nog maar voor 58,2% van de groepen het geval was; meer dan een kwart had zelfs geen weet van het bestaan ervan. Participatie aan de Jeugdraad ligt ietwat lager voor KSJ (60%) dan voor de andere koepels (73,3% tot 83,9%).

Tabel 55 Actieve betrokkenheid bij adviesorganen ***

	Chiro	S&GV	KSJ	KLJ	FOS	Groep 2010	Groep 1991
Jeugdraad (N=121)	76,0%	83,9%	60,0%	81,0%	73,7%	75,2%	58,2%
Parochieraad (N=120)	8,0%	6,5%	12,0%	23,8%	0,0%	10,0%	34,1%

Actieve betrokkenheid in de parochieraden is daarentegen slechts voor één op tien groepen weggelegd, ten opzichte van meer dan één op drie groepen in '91 - wat toen eigenlijk reeds aan de lage kant was. Bij de katholieke KLJ engageert zich nog een klein vierde van de groepen in de parochieraden, bij FOS, die niet gegroeid is uit het katholieke middenveld, geen enkele. In de overige bewegingen is het aandeel op twintig jaar tijd enorm geslonken. Bij Chiro is dit cijfer bijvoorbeeld gedaald van 37,8% naar 8%. Ongeveer de helft van de Chirogroepen (48%) blijft echter passief betrokken.

4.6. Regels & sancties

In het laatste deel over de groepswerking spitsen we ons toe op de regels en afspraken die in de groepen heersen.

Tabel 56 Verdeling respons naar afspraken/regels rond diverse items

	Nee	Ongeschreven regels	Geschreven regels	Totaal	N
Omgang tss. leden	3,3%	80,2%	16,5%	100,0%	121
Houding t.o.v. leiding	4,9%	77,9%	17,2%	100,0%	122
Stiptheid	6,6%	63,9%	29,5%	100,0%	122
Voeding	9,0%	63,9%	27,0%	100,0%	122
Toegang lokaal	9,0%	63,1%	27,9%	100,0%	122
Uniform	10,7%	42,1%	47,1%	100,0%	121
GSM-gebruik	13,1%	56,6%	30,3%	100,0%	122
Schade lokaal	14,8%	60,7%	24,6%	100,0%	122
Agressie	18,9%	69,7%	11,5%	100,0%	122
Hygiëne	31,1%	58,2%	10,7%	100,0%	122
Tafelmanieren	32,0%	65,6%	2,5%	100,0%	122

De tabel laat zien dat alle opgelijste items in meer dan drie vierde van de groepen aan al dan niet geschreven regels onderhevig zijn. Meest schriftelijk gereguleerd is het dragen van een uniform (47,1%), hoewel dit niet voor elke jeugdbeweging zo is. Zo hebben 79,8% van de FOS-groepen hierrond

afspraken op papier staan, waarmee ze in schril contrast staan met KLJ en KSJ, voor wie dit slechts voor respectievelijk 28,6% en 32% van de groepen het geval is. Ook afspraken rond GSM-gebruik (30,3%) en stiptheid (29,5%) zijn in heel wat groepen schriftelijk opgesteld.

Meeste items hoeven voor de meerderheid van de groepen echter niet schriftelijk worden gereguleerd. Afspraken rond omgang tussen leden, hun houding ten opzichte van de leiding, agressie en tafelmanieren worden als evident beschouwd en dus voornamelijk mondeling bijgebracht.

Tabel 57 Verdeling respons naar vaste sancties voor afwezigheid en ontbreken uniform

Vaste sancties voor...	Ja	Nee, wel opm.	Nee, geen sancties
... herhaaldelijk (onverwittigd) afwezige leden op activiteiten? (N=121)	8,3%	40,5%	51,2%
... leden die regelmatig niet in uniform komen opdagen? (N=122)	14,8%	49,2%	36,1%

Daarnaast gingen we ook wat dieper in op de mogelijke sancties voor twee zaken die vaak schriftelijk gereguleerd worden: afwezigheid en het nalaten om een bewegingsuniform te dragen. Daaruit blijkt dat in meer dan de helft (51,2%) van de groepen niet straffend wordt opgetreden tegen leden die herhaaldelijk (onverwittigd) afwezig zijn op de activiteiten. Slechts in 8,3% van de groepen wordt dit gedrag expliciet afgestraft, bij de overige 40,5% komen dergelijke leden er van af met een opmerking. Wederom zijn het de FOS-groepen bij wie afwezigheid het minst door de beugel kan, en de KLJ groepen die zich er amper aan blijken te storen.

Tegen de verwachtingen in, is het niet FOS die het strengste optreedt tegen leden die regelmatig niet in uniform komen opdagen. 78,9% van de FOS-groepen vindt dat een opmerking volstaat bij ontbreken van een uniform, terwijl 29% van de S&GV-groepen dit niet zomaar ongestraft voorbij laat gaan.

Verder zien we dat sancties gebruikelijker zijn naargelang de groepen groter en stedelijker gelegen zijn.

Tabel 58 Verdeling respons naar problemen met en afspraken/regels rond middelengebruik

	Problemen?			Afspraken/regels?				Voor?			
	Ja	Nee	N	Nee	Ongeschr.	Geschr.	N	Leiding	Leden	Beide	N
Tabak	27,0%	73,0%	122	3,8%	50,0%	46,2%	104	10,0%	8,0%	82,0%	100
Alcohol	26,2%	73,8%	122	8,6%	54,3%	37,1%	105	12,5%	12,5%	75,0%	96
Andere drugs	18,2%	81,8%	121	14,7%	38,2%	47,1%	102	6,9%	3,4%	89,7%	87

Vervolgens vroegen we de groepen of ze de voorbije drie jaar geconfronteerd werden met problemen rond het gebruik van tabak, alcohol of andere drugs bij leden en leiding.

Van tabaksgebruik wordt door meer dan een kwart (27%) van de groepen hinder ondervonden, het sterkst bij FOS (42,1%), het minst bij KLJ (9,5%). In zo'n driekwart van de FOS-groepen is het gebruik van tabak dan ook onderworpen aan geschreven regels, ten opzichte van een derde bij KLJ.

Een ongeveer even groot aandeel (26,2%) van de groepen heeft de jongste jaren te kampen gehad met alcoholproblemen. Ook hier scoort KLJ weer een stuk lager (19%) dan de andere bewegingen, die deze keer echter niet zo sterk van elkaar afwijken in termen van alcoholmisbruik (tussen 23,1% voor Chiro en 31,6% voor FOS).

Niet veel minder problematisch is het gebruik van andere drugs, die hun weg gevonden hebben naar 18% van de groepen. Vermoedelijk gaat het hier voornamelijk om marihuana, eerder dan om hard drugs. Zoals in de volgende hoofdstukken zal blijken is hard drugs immers niet erg populair bij de individuele leden en leid(st)ers. Opnieuw verschillen de koepels hierin, gaande van KLJ waarin voorbij drie jaar geen enkel probleem met andere types drugs werd geconstateerd, tot S&GV en FOS voor wie dit in respectievelijk 29% en 26,3% van de groepen wel zo was. Regels rond deze roesmiddelen gelden in minstens drie vierde van de groepen voor zowel de leden als de leiding.

Net zoals daarnet zien we dat zowel problemen met middelengebruik als de striktheid van de afspraken hier rond een sterke positieve samenhang tonen met groepsgrootte en urbanisatiegraad.

5. De vorming van de leiding

Jeugdbewegingen zetten tal van vormingsinitiatieven op om pedagogische vaardigheden te kweken bij de leiding, die ze op hun beurt kunnen toepassen op en doorgeven aan de leden. Hier willen we enkel te weten komen in welke mate de groepen zijn ingegaan op het vormingsaanbod. Individuele deelname aan de cursussen wordt nog besproken in het hoofdstuk over de leiding.

Het is belangrijk om te weten dat het eigenlijke vormingsaanbod van de bewegingen breder is dan de kadervormingscursussen die hier werden opgenomen. Per beweging worden de vermelde cursussen ook verschillend ingevuld.

Onderstaande tabel laat het percentage groepen zien waarin minstens één persoon heeft deelgenomen aan een kadervormingscursus. Daaruit wordt duidelijk dat drie kwart van de groepen beschikt over de kennis opgedaan in de animatorcursussen; dit in tegenstelling tot hoofdanimator- en instructeurscursussen²⁵, die iets minder aanhang kennen onder de groepen. Andere vorming heeft dan weer meer succes, met 64,6% van de groepen waarin op z'n minst één leid(st)er zit met dergelijk attest.

Tabel 59 Verdeling respons naar groepen met tenminste één persoon die vormingscursus gevolgd heeft

	Chiro	S&GV	KSJ	KLJ	FOS	Algemeen	N
Animatorcursus *	81,3%	57,1%	89,7%	74,2%	79,2%	76,0%	167
Hoofdanimatorcursus ***	14,9%	14,3%	55,2%	12,9%	54,2%	27,1%	166
Instructeurscursus *	10,6%	11,4%	34,5%	12,9%	29,2%	18,1%	166
Andere vorming ***	46,8%	91,4%	64,3%	50,0%	79,2%	64,6%	164

Over het algemeen scoort KSJ het best op alle categorieën van kadervorming. Ook FOS doet het beter op vlak van spreiding over de verschillende categorieën dan de overige bewegingen, die weinig groepen tellen met één of meer leid(st)ers die de hoofdanimator- of instructeurscursus gevolgd hebben. Bij S&GV is deelname aan de eigen animatorcursus relatief laag.

Het aspect vorming kwam ook in de focusgroepen ter sprake. De respondenten waren het erover eens dat je 'groeit' in het leid(st)schap. Jezelf in vraag stellen is daarbij belangrijk. Jonge leid(st)ers leren ook heel veel van iets meer ervaren collega's. Tenslotte werden ook de animatorcursussen vermeld. Het enthousiasme is niet altijd even groot om daaraan deel te nemen, maar toch wordt aangegeven dat deze cursussen achteraf bekeken meestal wel meevallen en nuttig blijken. Het feit dat de meeste gemeentebesturen de deelname aan kadervorming stimuleren via subsidies wordt ook aangegeven als een sterke motivering om cursussen te volgen.

²⁵ Leiding die is opgeleid tot instructeur komt niet enkel en automatisch ten goede van de groep zelf. Deze cursus heeft immers tot doel zelf opleidingen te kunnen geven, en ook aan leiding buiten de eigen groep.

6. Omgevingsfactoren

In dit laatste deel van het eerste hoofdstuk trachten we een beeld te schetsen van de relatie tussen de lokale groepen en hun omgeving. Onze interesse gaat in de eerste plaats uit naar het gebied waarin men leden rekruteert, en vervolgens naar de aanwezigheid van andere organisaties in de buurt.

6.1. Rekruteringsgebied

Zowat elke groep geeft aan leden op school te rekruteren; enkel bij KLJ is de buurt of parochie iets belangrijker als wervingsterrein. Dit is een groot verschil met de situatie van twintig jaar geleden (Bral, 1991), toen de parochie of buurt door elke beweging minstens evenveel werd benut als rekruteringsgebied. Opvallend is dat de Chirogroepen, die vroeger meest actief leden aanwierven in de parochie of buurt (80,8%), dit nu het minst doen van alle bewegingen (56%) (met uitzondering van FOS, die destijds niet in het onderzoek werd opgenomen). Eveneens opmerkelijk is dat de helft van de FOS-groepen leden uit verschillende gemeenten werft.

Tabel 60 Verdeling respons naar gebieden waar groep leden rekruteert - meerdere antwoorden mogelijk

	Chiro	S&GV	KSJ	KLJ	FOS	Groep 2010		Groep 1991
	% of Cases	% of Cases	% of Cases	% of Cases	% of Cases	% of Cases	N	% of Cases
School	100,0%	100,0%	92,0%	76,2%	87,5%	92,3%	108	66,5%
Buurt/wijk/parochie	56,0%	73,3%	72,0%	81,0%	50,0%	67,5%	79	71,5%
(Fusie)-gemeente	12,0%	30,0%	48,0%	9,5%	12,5%	23,9%	22	20,9%
Meerdere parochies / buurten	8,0%	23,3%	28,0%	23,8%	6,3%	18,8%	28	28,8%
Verskillende gemeenten	4,0%	26,7%	12,0%	9,5%	50,0%	18,8%	22	14,4%

De tendensen die blijken uit de cijfers werden bevestigd in de focusgroepen. De school is het wervingskanaal bij uitstek. Daar vind je alle kinderen bij elkaar. Het bussen van brieven of het doen van huisbezoeken om leden te werven heeft afgedaan. Wel wordt nog veel aandacht besteed aan de aanwezigheid in het straatbeeld (affiches) en op kermissen en braderieën (ook al omdat dat vaak een extra centje oplevert).

Een opmerkelijke vaststelling in de focusgroep met betrekking tot de rekrutering via de school:

- o Eén jeugdbeweging geeft aan dat sommige scholen de toegang verbieden aan jeugdbewegingen (wegens overbevoegd)
- o Een andere jeugdbeweging geeft aan dat alle scholen in de omgeving worden bezocht (met uitzondering van de scholen bijzonder lager onderwijs. Dat is een opmerkelijke vaststelling die aangeeft dat selectiviteit ook te maken heeft met rekruteringsmechanismen (in dit geval gaat het om een kosten-

batenanalyse: 'we bezoeken enkel de scholen waarvan we denken dat we er relatief veel leden kunnen werven').

In verband met de rekrutering is er ook de relevante vaststelling dat relatief veel jeugdbewegingen geen nood hebben aan extra wervingscampagnes. Er zijn al leden genoeg of er is zelfs al een wachtlijst/ledenstop. In dat laatste geval krijgen broertjes en zussen wel voorrang. Het criterium van nabijheid speelt bij niemand van de respondenten een rol (iemand uit de buurt krijgt geen voorrang op iemand uit een nabije gemeente, zelfs al is er ook in die gemeente een jeugdbeweging).

6.2. Aanwezigheid andere organisaties

Omdat de groepen mogelijks beïnvloed worden door andere organisaties in de buurt, gingen we na in welke mate deze aanwezig zijn. Dit leidde tot volgende resultaten:

Tabel 61 Verdeling respons naar andere organisaties in buurt van groep - meerdere antwoorden mogelijk

	Chiro	S&GV	KSJ	KLJ	FOS	Groep 2010		Groep 1991
	% of Cases	% of Cases	% of Cases	% of Cases	% of Cases	% of Cases	N	% of Cases
Andere jeugdbeweging	81,8%	93,1%	82,6%	73,7%	94,4%	85,6%	95	54,7%
Sportorganisatie	63,6%	79,3%	78,3%	52,6%	83,3%	72,1%	80	x
Speelpleinwerking	63,6%	79,3%	78,3%	47,4%	72,2%	69,4%	77	43,6%
Jeugdhuis	63,6%	62,1%	30,4%	31,6%	77,8%	53,2%	59	41,2%
Volwassenenorganisatie	31,8%	24,1%	47,8%	26,3%	27,8%	31,5%	35	x
Jeugdatelier	4,5%	24,1%	8,7%	5,3%	22,2%	13,5%	15	23,1%

De tabel laat zien dat meer dan de helft van de groepen actief zijn in een gebied waar ook andere jeugdbewegingen, sportorganisaties, speelpleinwerkingen en jeugdhuisen werkzaam zijn. Twee decennia terug waren het ook deze organisaties die het meest vertegenwoordigd waren in de omgeving van de groepen (Bral, 1991), alleen omringen ze nu nog een groter aandeel. Enkel jeugdatelier vinden we tegenwoordig minder vaak terug (13,5%) dan vroeger (23,1%), hoewel ze bij FOS en S&GV nog steeds voorkomen in de buurt van ongeveer een kwart van de groepen.

Net als in 1991 is het voornamelijk S&GV (en FOS, die destijds nog niet werd opgenomen in het onderzoek) die omgeven wordt door andere jeugdwerkvormen. KLJ wordt er daarentegen het minst mee geconfronteerd.

Minder dan één op drie groepen kent een volwassenenorganisatie in de omgeving. Overeenkomstig met het vorige jeugdbewegingsonderzoek zien we dat dit wel veel meer het geval is voor KSJ, waarvan bijna de helft van de groepen een volwassenenorganisatie in de buurt heeft.

Deel 2

PROFIEL VAN DE LEIDING

1. Inleiding

Jeugdbewegingsgroepen vallen of staan met de aanwezigheid en inzet van de leiding. In het eerste jeugdbewegingsonderzoek werd reeds verwezen naar de vicieuze cirkel waar jeugdbewegingen in terecht (kunnen) komen: jongeren zouden 'zich niet meer voor langere tijd willen engageren, de lokale groepen hebben het moeilijk om leiding te rekruteren, leiders worden steeds jonger en voor steeds kortere tijd aangehouden, dit leidt tot een kwaliteitsvermindering van het aanbod, dat maakt het moeilijker om jongeren warm te maken voor **engagement**; etc. (Bral, 1991).

In dit onderdeel gaan we de realiteitswaarde van deze beweringen na door bijzondere aandacht te schenken aan de leiding en hun engagement, motivatie, 'anciënniteit', vormingsnaden, en dergelijke meer.

Verder wordt in dit hoofdstuk gepeild naar het **pedagogisch** profiel van de leiding. De begeleidershouding is immers een van de zaken die bepalend is voor de ontplooiingskansen die kinderen en jongeren al dan niet vinden in het jeugdwerk (Hermans et al., 2000; Coussée, 2006).

Daarnaast trachten we ook een meer globaal **profiel** te schetsen van de leid(st)er in de beweging, waarbij we onder meer kijken naar sociaaleconomische achtergrond, vrijetijdsbesteding, waardenbeleving en maatschappelijke overtuigingen. Daarbij zoeken we niet enkel naar variatie in leidingsprofielen overheen de koepels, maar ook naar relevante punten van verschil tussen landelijke en stedelijke groepen, en kleine en grote groepen. Waar mogelijk trekken we de vergelijking met de gemiddelde Vlaamse jongere en de toestand van twintig jaar terug.

Een nieuw punt in vergelijking met het jeugdbewegingsonderzoek van Bral (1991) is de onvermijdelijke aandacht voor toegankelijkheid en **diversiteit**. Naast het onderzoeken van de mate waarin de groepen divers van samenstelling zijn, polsen we bij de leiding naar hun houding tegenover inclusie en toegankelijkheid.

1.1. Steekproef

Initieel planden we zo veel mogelijk leiding te bevragen binnen 185 jeugdbewegingsgroepen, die op basis van een toevalsteekproef werden getrokken. Uiteindelijk konden we 172 groepen bereiken, waarvan telkens één of meer leid(st)ers de vragenlijst voor dit onderzoek hebben ingevuld. In totaal kregen we 1551 ingevulde elektronische vragenlijsten terug.

Waar we in dit hoofdstuk de vergelijking maken met de 'Vlaamse jongere', is dit telkens op basis van de gegevens van de JOPII-monitor (zoals besproken in het inleidende hoofdstuk, onderdeel 3.2.4). In dit hoofdstuk gaat het om de Vlaamse jongere van 17 tot en met 25 jaar, omdat 95,7% van de leiding uit onze steekproef in dit leeftijdsbereik valt.

2. De leiding

2.1. Geslacht

Onze steekproef bestaat uit iets meer jongens (52,9%) dan meisjes (47,1%), en ook in vergelijking met het vorige jeugdbewegingsonderzoek (toen: 50,6% jongens vs. 49,4% meisjes; Bral, 1991).

In Chiro, S&GV en (vooral) KLJ is er een licht overwicht aan meisjes, bij FOS en KSJ bereikten we daar-entegen heel wat meer jongens dan meisjes. In 1991 was S&GV de meest mannelijke beweging (59,1%), en niet KSJ (53%).

Tabel 1 Verdeling respons naar geslacht ***

	Man	Vrouw	Totaal	N
Chirojeugd Vlaanderen	48,4%	51,6%	100,0%	347
Scouts & Gidsen Vlaanderen	48,1%	51,9%	100,0%	476
KSJ-KSA-VKSJ	67,0%	33,0%	100,0%	312
KLJ	43,4%	56,6%	100,0%	189
FOS Open Scouting	58,1%	41,9%	100,0%	227
Leiding nu	52,9%	47,1%	100,0%	1551
Leiding '91	50,6%	49,4%	100,0%	x

2.2. Leeftijd

2.2.1. Huidige leeftijd

De gemiddelde leid(st)er is 21 jaar. Net als in het vorige jeugdbewegingsonderzoek (Bral, 1991) heeft KSJ de jongste leiding (gemiddeld 20 jaar). In FOS vinden we de oudste leiding, die gemiddeld 22 jaar is.

De geruchten over een verjonging van het leidingbestand worden door dit onderzoek allerm minst bevestigd. In de vorige studie (Bral, 1991) bleek 58,6% van de leiding jonger dan 20 jaar te zijn, vandaag is dat nog maar 33,2%. Het grootste aandeel min-20-jarige leiding vinden we terug in KLJ (39,7%) en KSJ (46,2%). Daartegenover staan Chiro, S&GV en FOS, waarvan bijna drie vierde van de leiding ouder is dan 20 jaar. Grote groepen kunnen beschikken over meer plus-20-jarige leid(st)ers (70, 8%) dan middelgrote (61,9%) en kleine (65,4%) groepen.

Tabel 62 Verdeling respons naar leiding -20 & +20 jaar ***

	>=20 jaar	<20 jaar	Totaal	N
Chiro	71,5%	28,5%	100,0%	347
S&GV	72,3%	27,7%	100,0%	476
KSJ-KSA-VKSJ	53,8%	46,2%	100,0%	312
KLJ	60,3%	39,7%	100,0%	189
FOS	71,4%	28,6%	100,0%	227
Algemeen	66,8%	33,2%	100,0%	1551

2.2.2. Leeftijd lidmaatschap

De gemiddelde leeftijd waarop de door ons bestudeerde leiding zich aansluit bij een jeugdbeweging bedraagt 8,9 jaar, wat niet zoveel jonger is dan de aansluitingsleeftijd van 9,3 jaar die twee decennia geleden werd opgemeten (Bral, 1991). Met een gemiddelde van 12,4 jaar wijkt KLJ hier als enige beweging sterk van af, wat niet verwonderlijk is gezien deze beweging zich nog niet zo lang richt op leden jonger dan 16 jaar. Net als in het vorige onderzoek zijn meisjes iets ouder (9,1 jaar) dan jongens (8,7) op het moment dat ze lid worden van een beweging. Ook daalt deze leeftijd naargelang de groepen stedelijker gelegen zijn: in zwak verstedelijkte gebieden wordt men zelfs bijna een jaar later lid (9,4) dan in sterk verstedelijkte gebieden (8,5).

Tabel 63 Verdeling respons naar leeftijd lidmaatschap jeugdbeweging ***

	Gemiddelde (in jaar)	SD	N
Chiro	8,3	3,4	316
S&GV	8,5	4,1	433
KSJ-KSA-VKSJ	8,6	4,0	268
KLJ	12,4	3,7	168
FOS	8,2	4,2	208
Leiding nu	8,9	4,1	1393
Leiding '91	9,3	x	x

2.2.3. Leeftijd start leiding

De gemiddelde leeftijd waarop men in leiding stapt, met name op 17,4 jaar, is quasi onveranderd gebleven ten opzichte van twintig jaar geleden. Wel stellen we een serieuze daling vast in het aandeel dat leiding wordt vooraleer men de leeftijd van 16 jaar bereikt, en wel van 10,1% in 1991 tot 3,1% in 2010. De overgrote meerderheid zet deze stap op de leeftijd van 17 of 18 jaar (71%), oudere overstapleeftijden vormen veeleer uitzonderingen.

Tabel 64 Verdeling respons naar leeftijd in leiding gestapt (in jaar) ***

	Gemiddelde	SD	N
Chiro	17,4	0,86	320
S&GV	17,7	1,04	450
KSJ-KSA-VKSJ	16,7	1,10	294
KLJ	17,4	1,65	171
FOS	17,6	1,75	212
Leiding nu	17,4	1,28	1447
Leiding '91	17,3	x	x

Ook stellen we nog steeds vast dat men binnen KSJ beduidend vroeger in de leiding stapt (16,7 jaar) dan in de overige bewegingen, die op dit vlak amper verschillen. Significante verschillen in geslacht vinden we niet meer terug, terwijl Bral in 1991 vaststelde dat meisjes doorgaans een half jaar jonger zijn dan jongens

als ze in leiding gaan. In tegenstelling tot de leeftijd waarop men zich inschrijft voor een jeugdbeweging, stijgt de leeftijd waarop men leiding wordt naarmate het gebied waarin de groep ligt stedelijker is.

Op basis van deze gegevens kunnen we ook de 'anciënniteit' van de leiding berekenen:

Tabel 65 Verdeling respons naar anciënniteit als leiding (in jaar) ***

	Gemiddelde	SD	N
Chiro	3,4	2,25	320
S&GV	3,3	2,05	450
KSJ-KSA-VKSJ	3,6	2,32	294
KLJ	3,3	2,24	171
FOS	4,1	2,96	212
Algemeen	3,5	2,33	1447

De resultaten wijzen uit dat men gemiddeld 3,5 jaar ervaring heeft als leiding. FOS heeft de meest 'doorwinterde' leiding, die als enige meer dan een half jaar boven dit gemiddelde uitkomt. In stedelijk gelegen groepen heeft men doorgaans iets minder jaren als leiding achter de rug, en jongens zijn gemiddeld bijna een half jaar langer actief in de leiding dan de meisjes.

2.2.4. Aandeel leiding voor -12- en +12-jarige leden

Opnieuw vinden we geen bewijs voor de veronderstelde 'verkleuterings' van de jeugdbewegingen: twintig jaar geleden stond de meerderheid van de leiding (57,2%) in voor kinderen van 12 jaar of jonger (Bral, 1991), nu vormen ze de minderheid (48,7%). Bij FOS is dit 59,2%, bij KLJ slechts 22,7%. Van de overige bewegingen schommelt het aandeel dat instaat voor deze jongere leeftijdsgroepen rond de helft.

Tabel 66 Verdeling % leiding instaat voor leden -12 & +12 jaar ***

	<=12 jaar	>12 jaar	Totaal	N
Chiro	50,7%	49,3%	100,0%	341
S&GV	50,0%	50,0%	100,0%	460
KSJ-KSA-VKSJ	53,1%	46,9%	100,0%	305
KLJ	22,7%	77,3%	100,0%	185
FOS	59,2%	40,8%	100,0%	211
Leiding nu	48,7%	51,3%	100,0%	1502
Leiding '91	57,2%	42,8%	100,0%	x

Oudere leeftijdsgroepen worden meestal toevertrouwd aan oudere leiding (62,5%), en jongere leeftijdsgroepen nog vaker aan jongere leiding (70,6%). Jongere leeftijdsgroepen vallen iets vaker onder de verantwoordelijkheid van de vrouwelijke (55,4%) dan van de mannelijke leiding (42,%).

2.3. Etnische afkomst

Niet onverwacht beslaan Belgische jongeren het grootste deel van onze steekproef. Toch is het aandeel niet-Belgische jongeren²⁶ opvallend groot (10,8%), en zeker in vergelijking met de schatting van 2,1% allochtone leden die gemaakt werd door de groepsleiding (zie 1ste hoofdstuk). Hoewel we hier drie generaties terug gaan om te bepalen of men Belg is of niet, vond Cesor (2010) stukken lagere percentages terug voor Chiro (3,5%) en S&GV (2,5%), daarbij gebruik makende van hetzelfde strenge criterium. Hierbij dient wel vermeld te worden dat het onderzoek van Cesor leden van alle leeftijden (zowel jonger als ouder dan 12 jaar) vertegenwoordigde, en dus niet geheel vergelijkbaar is.

De verschillen tussen de koepels in hun aandeel niet-Belgische leiding zijn niet significant, waardoor we dus niet kunnen aannemen dat de ene beweging meer niet-Belgen bevat dan de andere.

Niet-belgische leiding blijkt wel iets vaker voor te komen in kleine groepen (14,5%) dan in middelgrote (9,6%) of grote (9,5%) groepen.

Tabel 67 Verdeling respons naar etnische afkomst NS

	Belg	Niet-Belg	Totaal	N
Chirojeugd Vlaanderen	87,0%	13,0%	100,0%	346
Scouts & Gidsen Vlaanderen	88,8%	11,2%	100,0%	473
KSJ-KSA-VKSJ	91,6%	8,4%	100,0%	310
KLJ	92,0%	8,0%	100,0%	188
FOS Open Scouting	87,6%	12,4%	100,0%	226
Algemeen	89,2%	10,8%	100,0%	1543

Als we enkel naar de eerste generatie (nationaliteit vader en moeder) kijken, komen we ook nog aan 6,4% leiding van allochtone origine. Dit is wel heel wat minder dan de 11,5% die we waarnemen in de Vlaamse jongerenpopulatie (met vergelijkbare leeftijd).

2.4. Functiebeperking

Leid(st)ers met een functiebeperking komen eveneens iets meer aan bod dan verwacht: in totaal zouden zij 6,5% van het leidingsbestand vertegenwoordigen, terwijl de groepsleiding deze populatie maar op 2,1% schatte. Dit is ook niet geheel verwonderlijk, gezien we 'functiebeperking' nogal ruim hebben omschreven. Zo gaven we ondermeer ADHD en depressie op als voorbeelden van psychische beperkingen, en slechthoortheid/slechthorendheid als voorbeelden van zintuiglijke beperkingen. Dit zijn zaken die misschien minder vaak als beperking worden gepercipieerd dan pakweg schizofrenie of autisme, en waar men zich ook sneller in kan herkennen.

KLJ, Chiro en KSJ hebben de kleinste proportie leiding met een functiebeperking, FOS en S&GV de grootste. De percentages liggen echter niet zo ver uit elkaar.

²⁶ Respondenten werden geclassificeerd als niet-Belgisch indien de jongere zelf of één van de ouders of grootouders geboren is in een land buiten België.

Tabel 68 Verdeling respons naar functiebeperking - meerdere antwoorden mogelijk

	Chiro	S&GV	KSJ	KLJ	FOS	Algemeen	
	% of Cases	% of Cases	% of Cases	% of Cases	% of Cases	% of Cases	N
Psychische beperking	2,0%	2,9%	1,3%	0,0%	3,5%	2,1%	33
Zintuiglijke beperking	2,3%	3,6%	4,2%	3,2%	3,5%	3,4%	52
Verstandelijke/mentale beperking	0,0%	0,2%	0,6%	0,0%	0,0%	0,2%	3
Lichamelijke beperking	1,4%	1,3%	1,0%	0,5%	1,8%	1,2%	19
Geen functiebeperking	94,2%	92,8%	93,9%	96,3%	91,2%	93,5%	1448

2.5. Sociaaleconomisch profiel

2.5.1. Schoolgaande leiding

82,1% van de leiding studeert nog. Dit cijfer is veel hoger dan dat voor de Vlaamse jongeren (met gelijkaardige leeftijd), van wie nog slechts 60% onderwijs als hoofdactiviteit heeft. Het aandeel studerende leiding is ook heel wat groter dan de 72,8% van twintig jaar geleden (Bral, 1991), maar de proportie werkende leiding blijft met 15,5% bijna gelijk. Dit betekent dat vandaag zo goed als niemand van de leiding zonder werk of studies zit.

Qua arbeidsactieve leiding zijn de verschillen tussen Chiro, S&GV en KSJ net als toen redelijk klein (Chiro: 15,4%, S&GV: 10,2% en KSJ: 14,8%), maar de kloof tussen deze bewegingen en KLJ en FOS (23,5% en 21,2% resp.) is opvallend. FOS heeft dan ook de oudste leiding, en KLJ meer leiding uit het TSO en BSO (zoals we hierna zullen zien).

Tabel 69 Verdeling respons naar schoolgaand en arbeidsactief (N=1546)

	Chiro	S&GV	KSJ	KLJ	FOS	Leid. nu	N	Vl. jong.	Leid. '91
Schoolgaand ***	81,8%	86,9%	84,6%	74,9%	74,9%	82,1%	1546	60,0%	72,8%
Arbeidsactief ***	15,4%	10,2%	14,8%	23,5%	21,1%	15,5%	1546	36,0%	17,1%

Het grootste verschil met het vorige onderzoek is echter de volledige omkering van de verhouding tussen studenten middelbaar onderwijs en studenten hoger of universitair onderwijs. Waar vroeger meer dan drie kwart (77,2%) van de studerende leiding nog middelbaar onderwijs genoot en een kleine vierde (22,9%) hoger of universitair onderwijs volgde, is dit vandaag bijna exact het omgekeerde, met 74,6% van de leiding in het hoger of universitair onderwijs en 25,4% in het middelbaar onderwijs. Dit heeft natuurlijk alles te maken met het feit dat de leiding uit onze steekproef ouder is.

Verdere opdeling laat zien dat de meest gevolgde middelbare onderwijsrichtingen TSO (40,8%) en ASO (39,9%) zijn. 15,3% van de middelbare-schoolgaande leiding krijgt les in het BSO. Dit komt sterk overeen met de gemiddelde Vlaamse jongere, hoewel we die iets vaker terug vinden in het BSO (25,2%) en iets minder in het TSO (33,8%) en ASO (34,6%). Weinig leiding studeert in het KSO (2,5%), maar toch meer dan hun Vlaamse leeftijdsgenoten (1,6%).

Op vlak van deze richtingen vinden we ook de opvallendste verschillen tussen de bestudeerde jeugdbewegingen. Meer dan de helft (51,4%) van de FOS-leiding die naar de middelbare school gaat volgt een ASO-richting, en verschilt daarmee het sterkst van de KLJ-leiding waarbij dit slechts voor 13,6% het geval is; bij de overige bewegingen schommelt de proportie ASO-leden rond de 40%. Het aandeel leiding uit een TSO-richting is het hoogst onder de KLJ-leiding, en het laagst onder de Chiro-leiding. BSO-leiding vinden we het meest terug in zowel Chiro (24,1%) als KLJ (20,5%), en het minst in FOS (5,4%). KSO wordt vaker gevolgd door S&GV- en Chiroleiding (4,3% en 3,7% resp.) dan KSJ-leiding (0,9%).

Tabel 70 Verdeling respons naar studierichting van middelbare-schoolgaande leiding *

	Chiro	S&GV	KSJ	KLJ	FOS	Leiding	Vi. Jong.
Buitengewoon secundair onderwijs (BUSO)	0,0%	0,0%	0,0%	2,3%	0,0%	0,3%	2,1%
Deeltijds beroepssecundair onderwijs (DBSO)/ Leercontract	1,9%	2,9%	0,9%	0,0%	0,0%	1,2%	2,6%
Beroepssecundair onderwijs (BSO)	24,1%	14,5%	12,8%	20,5%	5,4%	15,3%	25,2%
Technisch secundair onderwijs (TSO)	25,9%	34,8%	43,6%	61,4%	40,5%	40,8%	33,8%
Kunst secundair onderwijs (KSO)	3,7%	4,3%	0,9%	2,3%	2,7%	2,5%	1,6%
Algemeen secundair onderwijs (ASO)	44,4%	43,5%	41,9%	13,6%	51,4%	39,9%	34,6%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	54	69	117	44	37	321	438

Wat het hoger onderwijs betreft, zien we in Tabel 71 dat opleidingen aan de hogeschool populairder zijn bij de leiding dan universitaire opleidingen (60,7% vs. 39,3%). Dit is nog meer het geval dan bij de gemiddelde Vlaamse jongere (55,9% vs. 44,1%). Professionele bacheloropleidingen (hoger onderwijs) kennen de meeste aanhang onder de meerderjarige schoolgaande leiding, gevolgd door universitaire bachelors en academische bachelors (hoger onderwijs). Weinig leid(st)ers zijn al toe aan een masteropleiding.

Meer universiteitsstudenten (ten opzichte van hogeschoolstudenten) dan gemiddeld zouden te vinden zijn bij S&GV (44%) en FOS (39,7%), en minder bij KSJ (37,4%), Chiro (35,5%) en KLJ (33,3%). Deze verschillen zijn niet significant, maar het contrast tussen eerst- en laatstgenoemde bewegingen kan veilig als representatief worden beschouwd.

Tabel 71 Verdeling respons naar type hoger onderwijs schoolgaande leiding

Hoger onderwijs buiten de universiteit: professionele bachelor/kandidatuur/schakel	39,7%
Hoger onderwijs buiten de universiteit: academische bachelor/kandidatuur/schakel	17,2%
Universitair onderwijs: bachelor/kandidatuur/schakel	29,3%
Hoger onderwijs buiten de universiteit: master/licentiaat/manama/doctoraat	3,8%
Universitair onderwijs: master/licentiaat/manama/doctoraat	9,9%
Totaal	100,0%
N	945

2.5.2. Niet-schoolgaande leiding

Bij de kleine proportie leiding die niet meer studeert (17,1%) werd eveneens gepeild naar het opleidingsniveau. Meer dan een derde onder hen is afgestudeerd met een TSO-diploma, en meer dan een vierde heeft een diploma van professionele bachelor op zak. Slechts 4% houdt het studeren voor bekeken na het behalen van een ASO-diploma.

Tabel 72 Verdeling respons naar hoogst behaalde diploma (voor niet-schoolgaand)

	Algemeen
Geen	1,5%
Buitengewoon secundair onderwijs (BUSO)	0,4%
Deeltijds beroepssecundair onderwijs (DBSO)/ Leercontract	1,1%
Beroepssecundair onderwijs (BSO)	10,6%
Technisch secundair onderwijs (TSO)	34,4%
Kunst secundair onderwijs (KSO)	0,7%
Algemeen secundair onderwijs (ASO)	4,0%
Hoger onderwijs buiten de universiteit: professionele bachelor/kandidatuur/schakel	26,4%
Hoger onderwijs buiten de universiteit: academische bachelor/kandidatuur/schakel	7,0%
Universitair onderwijs: bachelor/kandidatuur/schakel	0,4%
Hoger onderwijs buiten de universiteit: master/licentiaat/manama/doctoraat	4,0%
Universitair onderwijs: master/licentiaat/manama/doctoraat	9,5%
Totaal	100,0%
N	273

Leiding die maximaal een diploma middelbaar onderwijs heeft gehaald lijken we meer terug te vinden bij KSJ en KLJ (elk 57,4%) dan bij Chiro, S&GV en FOS (53,2%, 50% en 47,4% resp.), maar deze variatie is niet significant.

Daarnaast vroegen we de niet-studerende leiding ook naar hun huidig beroepsstatuut. Uit hun antwoorden blijkt dat meer dan drie vierde kan omschreven worden als werknemer. In vergelijking met de modale Vlaamse jongere zijn er iets minder werknemers en iets meer zelfstandigen en werklozen onder de leiding, maar de verschillen zijn klein.

Tabel 73 Verdeling respons naar beroepsstatuut (voor niet-schoolgaand) *

	Chiro	S&GV	KSJ	KLJ	FOS	Leiding	VI. Jongere
Werknemer	82,3%	75,0%	89,4%	74,5%	75,4%	79,1%	82,3%
Zelfstandig of helper	3,2%	5,0%	8,5%	19,1%	8,8%	8,4%	2,7%
Werkloos/dop/stempel	12,9%	10,0%	2,1%	4,3%	10,5%	8,4%	6,3%
Uitkering OCMW	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%
Huisman/vrouw	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,4%
Ziek/werkonbekwaam/ invalide	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	1,2%
Loopbaanonderbreking/ tijdskrediet	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,3%
Andere	1,6%	10,0%	0,0%	2,1%	5,3%	4,0%	6,5%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	62	60	47	47	57	273	711

KLJ onderscheidt zich het duidelijkst van de andere bewegingen door diens grote proportie zelfstandigen of helpers onder de leiding (19,1%).

3. Gezinsituatie van de leiding

3.1. Sociaaleconomisch profiel van het gezin

3.1.1. Tewerkstellingsstatuut ouders

Allereerst vroegen we de leiding of hun ouders al dan niet werken. Hierop gaf 75,4% van de leiding te kennen dat beide ouders tewerkgesteld zijn. Daartegenover staat 24,6% van de leiding die uit een gezin komt met minstens één werkloze ouder. Dit is anders voor de Vlaamse jongeren, wiens ouders in 63,6% van de gevallen beiden werkzaam zijn, tegenover 36,4% die minstens één werkloze ouder heeft.

Tabel 74 Verdeling respons naar tewerkstellingsstatuut ouders gecombineerd

	Minstens 1 van beide ouders werkt niet	Beide ouders werken	Totaal	N
Leiding	24,6%	75,4%	100,0%	1492
Vlaamse jongeren	36,4%	63,6%	100,0%	1637

Vervolgens peilden we naar het tewerkstellingsstatuut, waaruit blijkt dat werknemers het hoogst vertegenwoordigd zijn onder beide ouders van de leiding (vader: 64,4%, moeder: 66,5%). Het merendeel (25,8%) van de overige vaders is zelfstandige of helper, de overige moeders zijn verspreid over de functies van zelfstandigen/helpers (15%) en huisvrouwen (10,9%). De resterende categorieën zijn verwaarloosbaar klein. Het grootste verschil met de modale Vlaamse jongeren is dat we onder de ouders van de leiding meer zelfstandigen of helpers aantreffen.

De oorzaak voor dit verschil is deels toe te schrijven aan KLJ: net als bij de KLJ-leiding zelf vinden we bij hun ouders ook heel wat minder werknemers en stukken meer zelfstandigen/helpers terug dan bij de andere bewegingen.

Tabel 75 Verdeling respons naar tewerkstellingsstatuut ouders (%)

	Vader leiding	Vader VI. Jong	Moeder leiding	Moeder VI. Jong
Werknemer	64,4	67,2	66,5	61,5
Zelfstandige/helper	25,8	17,4	15,0	10,4
Werkloos/dop/stempelt	1,0	1,4	0,9	2,7
Uitkering OCMW	0,0	0,4	0,1	1,0
Huisman/huisvrouw	0,1	0,1	10,9	16,4
Gepensioneerd	2,8	7,0	1,2	1,9
Ziek/werkonbekwaam/invalide	0,7	3,1	1,9	3,9
Loopbaanonderbreking/tijds-krediet	0,2	0,0	0,1	0,4
Student in volledig dag- onderwijs	0,1	x	0,1	x

Overleden	2,8	3,1	1,5	1,4
Andere	2,0	0,3	1,7	0,4
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0
N	1496	1635	1494	1671

Verder kwamen we tot de vaststelling dat 74,5% van de leiding minstens één ouder met een leidinggevende functie heeft. Dit aandeel neemt toe naarmate de groep waaruit de leiding afkomstig is stedelijker gelegen is.

3.1.2. Opleidingsniveau ouders

Als we het onderwijsniveau van de ouders van de leiding onder de loep nemen, zien we dat bijna twee derde van de leiding afkomstig is uit een gezin met hooggeschoolde ouders. Dat is beduidend meer dan bij de Vlaamse jongeren, van wie nog niet de helft een hooggeschoolde ouder heeft.

Tabel 76 Verdeling respons naar opleidingsniveau beide ouders ***

	Chiro	S&GV	KSJ	KLJ	FOS	Leiding	VI. Jongere
Hoogstens middelbaar	40,3%	20,4%	35,2%	60,7%	33,0%	34,6%	51,3%
Hoger/universitair onderwijs	59,7%	79,6%	64,8%	39,3%	67,0%	65,4%	48,7%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	325	431	281	168	203	1408	1610

Net als voor het eigen opleidingsniveau stellen we ook voor de ouders van leiding hoogst significante verschillen vast tussen de verschillende jeugdbewegingen. De ouders van de meerderheid van de KLJ-leiding zijn laaggeschoold, voor de andere bewegingen is dit omgekeerd. S&GV-leiding heeft met bijna 80% het grootste aandeel hoger geschoolde ouders, op afstand gevolgd door FOS, KSJ en Chiro. De proportie leiding met hoger geschoolde ouders stijgt met een toename in verstedelijking en grootte van de groep.

3.1.3. Financieel welbevinden van het gezin

Een laatste belangrijke indicator voor de sociaaleconomische situatie van het gezin betreft het financieel welbevinden. Om dit in kaart te brengen vroegen we de leiding eerst hoe vlot hun gezin kan rondkomen met het beschikbare inkomen (op een schaal van 1=zeer moeilijk tot 6=zeer gemakkelijk).

Tabel 77 Verdeling respons naar rondkomen met gezinsinkomen ***

	Zeer -> eerder moeilijk	Eerder -> zeer gemakkelijk	Totaal	N
Chiro	11,8%	88,2%	100,0%	338
S&GV	7,8%	92,2%	100,0%	448
KSJ-KSA-VKSJ	7,5%	92,5%	100,0%	293
KLJ	12,0%	88,0%	100,0%	175
FOS	19,0%	81,0%	100,0%	205
Leiding	10,8%	89,2%	100,0%	1459
VI. jongere	29,9%	70,1%	100,0%	1630

Analoog met de bevindingen rond scholingsgraad zien we dat 89,2% van de leiding uit een gezin komt dat weinig moeite heeft om in haar onderhoud te voorzien. Enkel FOS blijkt hier wat van af te wijken, met 19% van de leiding die aangeeft dat hun gezin moeite heeft op financieel vlak. Deze bevinding is wellicht gedeeltelijk toe te schrijven aan het feit dat de FOS-leiding, waarvan een groot aandeel niet meer bij de ouders woont (zie infra), eerder de eigen financiële situatie heeft beschreven dan dat van het gezin van herkomst.

De FOS-leiding heeft het echter nog altijd beter dan de gemiddelde Vlaamse jongere, waarvan bijna 30% uit een gezin komt die de eindjes niet steeds even gemakkelijk aan elkaar kan knopen.

Ook hier zien we dat het vooral de leiding is uit kleinere en landelijker gelegen groepen die uit financieel zwakkere gezinnen komen.

Vervolgens vroegen we ook wat hun gezin zoal kan betalen (los van de behoefte eraan)²⁷. Uit hun antwoorden blijkt dat – mocht men willen – bijna iedereen de opgegeven zaken kan aanschaffen (gem. 5,79 op 6), terwijl dit voor de gemiddelde Vlaamse jongere niet steeds het geval is (gem. 5,54 op 6).

Opnieuw is het de FOS-leiding (gem. 5,68 op 6) voor wie het iets minder evident is om het opgesomde te bekostigen, en zeker in vergelijking met de leiding van S&GV (gem. 5,86 op 6). Voornamelijk meubels vervangen en één keer per jaar op vakantie gaan zit er niet altijd in voor de leiding van FOS en hun gezin.

Tabel 78 Verdeling respons naar financiële ruimte

Duid aan wat je gezin kan betalen:	Leiding	N	VI. jongere	N
Het huis warm houden in de winter	99,6%	1462	97,2%	1671
Slechte meubels vervangen	94,6%	1457	87,4%	1661
Nieuwe in plaats van tweedehandskledij kopen	98,9%	1458	97,4%	1667
Vlees, vis of kip eten om de twee dagen	99,5%	1462	96,9%	1673
Eén keer per maand vrienden uitnodigen	96,6%	1458	92,3%	1665
Eén keer per jaar op vakantie gaan	89,6%	1452	81,5%	1671

²⁷ De vraag naar financiële ruimte namen we over uit de JOPII-monitor (Vettenburg, Deklerck & Siongers, 2010).

3.2. Demografisch profiel van het gezin

3.2.1. Woonsituatie

Zo goed als alle leiding woont nog bij de ouders (93,3%), hoewel niet steeds bij beide (76,5%). Bij FOS woont echter nog maar 81,5% van de leiding bij (één of beide) ouders, en heeft 17,6% van de leiding reeds het ouderlijk nest verlaten om alleen, met lief of met vrienden te wonen. Daarmee komen ze sterk overeen met de Vlaamse jongeren, waarvan nog maar 80% bij (één of beide) ouders woont, en 18,4% alleen of met lief of vrienden woont.

Tabel 79 Verdeling respons naar woonsituatie ***

	Chiro	S&GV	KSJ	KLJ	FOS	Leiding	VI. jongere
Bij beide ouders	77,9%	76,3%	79,7%	83,3%	64,3%	76,5%	60,7%
(Vooral) bij 1 van mijn ouders	15,0%	15,7%	14,4%	8,6%	14,5%	14,2%	17,8%
Even vaak bij moeder als vader	2,4%	3,0%	2,3%	2,7%	2,7%	2,6%	1,5%
Alleen	1,2%	2,2%	1,6%	1,1%	4,5%	2,0%	3,4%
Met partner/lief	2,9%	1,7%	1,3%	3,2%	9,5%	3,2%	13,7%
Met vrienden	0,6%	0,9%	0,0%	1,1%	3,6%	1,1%	1,3%
Bij voogd/instelling/tehuis	0,0%	0,0%	0,7%	0,0%	0,9%	0,3%	0,2%
Ergens anders	0,0%	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	1,4%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	340	464	306	186	221	1517	1693

Daarnaast verblijft een klein derde van alle leiding in de loop van de week op kot; twee decennia terug was dat nog maar 20% (Bral, 1991). Op kot zitten is haast dubbel zo populair bij S&GV-leiding (41,8%) als bij FOS-leiding (21%).

3.2.2. Gezinsgrootte

De groepen halen hun leiding uit relatief grote gezinnen met gemiddeld 2,8 kinderen - heel wat lager dan het gemiddelde van 3,3 dat twintig jaar geleden werd vastgesteld (Bral, 1991). Drie vierde komt uit een gezin met twee tot drie kinderen, en slechts 5,8% is enig kind.

3.2.3. Burgerlijke staat ouders

Het merendeel van de leiding komt uit gezinnen waarvan de ouders gehuwd zijn. Het percentage ouders dat wettelijk of feitelijk gescheiden door het leven gaat, is wel sterk gestegen (15,5%) ten opzichte van twee decennia geleden (5,4%) (Bral, 1991). Dit cijfer ligt echter nog steeds stukken lager dan bij de Vlaamse jongeren, waarvan meer dan een kwart uit een gezin met gescheiden ouders komt. Getrouwde koppels zijn het sterkst vertegenwoordigd in KLJ-gezinnen en het minst in FOS-gezinnen. Hoe kleiner de groep, hoe groter de kans er leiding met samenwonende, gescheiden of overleden ouders aan te treffen.

Tabel 80 Verdeling respons naar burgerlijke staat ouders *

	Chiro	S&GV	KSJ	KLJ	FOS	Leiding	VI. Jongere
Gehuwd	78,8%	76,3%	77,3%	86,0%	72,7%	77,7%	73,9%
Samenwonend	1,5%	1,5%	2,6%	1,1%	4,5%	2,1%	
Gescheiden (of aan het scheiden)	14,1%	16,1%	17,1%	9,1%	19,5%	15,5%	26,1%
Overleden (of 1 van hen)	5,6%	6,1%	3,0%	3,8%	3,2%	4,6%	x
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	340	460	304	186	220	1510	1682

3.3. Cultureel profiel van het gezin

3.3.1. Verenigingslidmaatschap ouders

De ouders van de leiding zijn kennelijk zelf ook sterk betrokken in het verenigingsleven. Dit is vooral zo voor het jeugdwerk, waarin 79,5% actief is (geweest), al dan niet als lid van een jeugdbeweging. Ook sportverenigingen zijn in trek bij de meerderheid van de ouders. Slechts 3,2% is nooit lid van een vereniging geweest.

Tabel 81 Verdeling respons naar verenigingsleven ouders - meerdere antwoorden mogelijk

	Algemeen	
	% of Cases	N
Jeugdwerk	79,5%	1189
Sociale beweging	13,0%	194
Socio-culturele vereniging	24,6%	368
Sportvereniging	53,8%	804
Hobbyclub	25,8%	386
Kunstvereniging	10,4%	156
Helpende vereniging	8,8%	132
Andere	15,7%	234
Nooit lid geweest	3,2%	48
Ik weet het niet	3,5%	52

3.3.2. Vrijwilligerswerk gezin

Daarnaast is ook het vrijwilligerswerk sterk aanwezig in de omgeving van de leid(st)er. De overgrote meerderheid van de leiding kent wel iemand in het gezin of de vriendenkring die vrijwilligerswerk doet of deed in het jeugdwerk (92,5%) of andere verenigingen (71,6%).

Tabel 82 Verdeling respons naar huidig/vroeger vrijwilligerswerk in jeugdwerk en andere verenigingen door personen uit omgeving - meerdere antwoorden mogelijk

	Jeugdwerk		Andere vereniging	
	% of Cases	N	% of Cases	N
Vader en/of moeder	51,2%	749	46,2%	523
Broer(s) en/of zus(sen)	64,2%	938	25,4%	288
Eén van mijn beste vrienden	75,4%	1102	47,5%	538
Geen van deze mensen	7,5%	110	28,4%	322

3.3.3. Jeugdbewegingslidmaatschap gezin

Jeugdbewegingslidmaatschap wordt duidelijk doorgegeven van ouder op kind. Niet minder dan 80% van de leiding heeft tenminste één ouder die lid geweest is van een jeugdbeweging; dat is trouwens 10% meer dan in 1991 (Bral, 1991).

Jongeren kiezen doorgaans echter niet voor dezelfde beweging als hun ouders, wat slechts in een derde van de gevallen wel zo is. KLJ en Chiro steken met respectievelijk 55,2% en 42,7% ver boven dit gemiddelde uit, FOS blijft er ver onder met 14%. In 1991 opteerde men trouwens iets vaker (40%) voor de jeugdbeweging waar de ouders lid van zijn geweest (Bral, 1991), wat er op kan wijzen dat de keuze voor een specifieke beweging en haar project vandaag iets bewuster gemaakt wordt, of in elk geval minder op basis van traditie.

Tabel 83 Verdeling respons naar keuze voor al dan niet zelfde jeugdbeweging als ouders ***

	Chiro	S&GV	KSJ	KLJ	FOS	Leid. nu	Leid. '91
1 ouder lid van zelfde jeugdbeweging	42,7%	27,6%	30,8%	55,2%	14,0%	33,1%	40,0%
Geen ouder lid van zelfde beweging	57,3%	72,4%	69,2%	44,8%	86,0%	66,9%	60,0%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	316	431	276	172	200	1395	x

Nog sterkere aanwijzingen voor de jeugdbeweging als gezinstraditie vinden we in het lidmaatschap van de broers en zussen van de leiding: slechts 6,5% heeft geen broer of zus die ook lid is. Bij de meerderheid (56,6%) staat zelfs minstens één broer of zus in leiding. Twintig jaar geleden zag dit er anders uit: toen had nog maar 60% van de leiding een jeugdbewegingsactieve broer of zus (Bral, 1991).

4. Vrijtijdsbesteding en verenigingsleven

4.1. Vrijtijdsbesteding

Om zicht te krijgen op de vrijtijdsbesteding van de leiding vroegen we hen hoe vaak ze onderstaande activiteiten uitoefenen. Tabel 84 geeft de resultaten weer:

Tabel 84 Verdeling respons naar vrijtijdsbesteding

	Nooit	Minder dan 1x per maand	Een of meermaals per maand	1x per week	Meerdere keren per week	Elke dag	Totaal	N
Op het internet informatie opzoeken	0,1%	0,4%	3,8%	7,4%	42,1%	46,2%	100,0%	1182
Internetcommunicatie	1,9%	2,3%	3,8%	8,1%	39,9%	43,9%	100,0%	1184
Huiswerk/taken/studeren/werk voorbereiden	6,1%	2,9%	6,1%	9,7%	45,5%	29,6%	100,0%	1187
Profielpagina op website	16,8%	14,0%	9,3%	10,9%	27,4%	21,5%	100,0%	1188
Huishoudelijke taken	1,4%	4,4%	12,9%	19,6%	40,5%	21,1%	100,0%	1179
Werken tegen betaling	18,5%	30,7%	14,4%	14,8%	9,0%	12,6%	100,0%	1179
Vrienden	0,8%	1,4%	6,5%	18,6%	63,3%	9,5%	100,0%	1179
Dingen samen met het gezin of partner doen	1,7%	9,1%	18,5%	28,5%	34,7%	7,5%	100,0%	1185
Boek of strip	16,8%	27,6%	23,2%	12,4%	13,5%	6,4%	100,0%	1183
Gaming	31,6%	22,6%	15,4%	11,8%	14,8%	3,8%	100,0%	1185
Klusjes thuis	6,9%	22,5%	30,2%	21,6%	16,0%	2,8%	100,0%	1179
Jeugdbeweging	0,7%	1,0%	6,2%	40,3%	49,8%	2,0%	100,0%	1185
Technische hobby's	59,3%	16,9%	9,9%	7,8%	4,6%	1,5%	100,0%	1183
Wandelen, spelen in het bos, park, natuur	5,5%	24,8%	33,9%	29,5%	5,5%	0,8%	100,0%	1179
Café	1,0%	5,7%	18,8%	37,9%	35,9%	0,8%	100,0%	1183
Winkelen/shoppen	4,4%	30,9%	44,8%	15,3%	4,1%	0,6%	100,0%	1185
Feest/fuif	1,2%	10,6%	35,4%	39,8%	12,7%	0,3%	100,0%	1182
Sportwedstrijd kijken	42,1%	32,5%	16,2%	7,1%	1,9%	0,3%	100,0%	1175
Muziekfestival/concert of rave	13,7%	64,7%	18,3%	2,3%	0,9%	0,2%	100,0%	1183
Culturele activiteiten	26,2%	55,0%	15,9%	1,9%	0,9%	0,1%	100,0%	1181
Online producten kopen	70,5%	23,0%	4,3%	1,7%	0,4%	0,1%	100,0%	1182
Discotheek/(mega)dancing	57,3%	27,6%	10,7%	3,5%	1,0%	0,0%	100,0%	1172

Zowat de helft van de leiding is dagelijks in de weer met het internet, en in het bijzonder met het opzoeken van informatie en het versturen van e-mails en chatberichten. Een aantal keer per week maakt de leiding ook tijd vrij voor vrienden en de jeugdbeweging. De meest uitgeoefende wekelijkse activiteiten zijn - naast naar de jeugdbeweging gaan - feesten, fuiven en op café gaan, maar ook natuurwandelingen en activiteiten met gezin of partner zijn vaak aan de orde. De kleine helft houdt er ook de gewoonte op na om één keer of meermaals per maand te winkelen in de stad of in het winkelcentrum.

Om een beter beeld te krijgen van de plaats van de jeugdbeweging tussen de andere vrijetijdsbestedingen, lieten we de leiding een top drie van favoriete activiteiten opstellen²⁸. Onderstaande tabel laat zien dat een goeie 70% de jeugdbeweging in zijn top 3 heeft staan. Bij KLJ en Chiro is dit zelfs rond de 80%.

Tabel 85 Verdeling respons naar het staan van jeugdbeweging in top 3 favoriete activiteiten ***

	Chiro	S&GV	KSJ-KSA-VKSJ	KLJ	FOS	Algemeen
Neen	21,4%	30,8%	30,1%	18,4%	37,7%	28,1%
1ste plaats	32,3%	18,9%	34,3%	37,5%	30,2%	28,7%
2de plaats	25,6%	26,2%	20,9%	27,2%	20,8%	24,4%
3de plaats	20,7%	24,1%	14,6%	16,9%	11,3%	18,9%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	266	386	239	136	159	1186

Toch werd de eerste plaats maar door 28,7% van de leiding aan de jeugdbeweging toegekend. S&GV steekt met 18,9% sterk onder dit gemiddelde uit, KLJ zit er met 37,5% duidelijk boven.

We mogen echter niet te snel besluiten trekken uit deze bevinding. Het is immers zo dat 'vrienden zien' door de leiding zelfs nog meer (32,7%) dan 'naar de jeugdbeweging gaan'(28,6%) wordt aangeduid als nummer één favoriete vrijetijdsbesteding. Het is goed mogelijk dat de keuze tussen beide enige verwarring heeft veroorzaakt, aangezien de jeugdbeweging ook een plaats is waar men vrienden treft.

In volgende tabel zien we inderdaad dat per koepel telkens een gelijkaardig percentage over vrienden en jeugdbeweging (als favoriete activiteit) wordt verdeeld. Zo plaatst de S&GV-leiding de jeugdbeweging het minst op nummer één, maar vrienden het meest (in vergelijking met de overige bewegingsleiding). Voor KLJ geldt het omgekeerde.

In de focusgroepen werd rond dit thema gesteld dat 'de jeugdbeweging moet uw hobby nummer één zijn'. Dat beeld werd wel meteen genuanceerd. Bij de leden is de jeugdbeweging niet altijd de favoriete vrijetijdsbesteding, en daar is ook begrip voor. Bij de leiding ligt dit wat moeilijker: er is ook nog het lief, de voetbalclub, de school, etc., en dat botst soms met de verwachting dat de leiders op elke bijeenkomst (met leden of enkel met leiding) aanwezig zijn. Hier wordt ook wel begrip voor opgebracht (althans voor de voetbalclub en de school), maar de respondenten zeggen dat er toch een evenwicht moet zijn tussen diegenen voor wie 'de jeugdbeweging hun leven is', en diegenen die het een 'leuk tijdverdrijf' vinden.

²⁸ Het idee om de respondenten een top drie van favoriete activiteiten op te laten stellen haalden we uit het onderzoek 'Scouting: meer dan jeugd beweging alleen?' (Dehertogh, Mortelmans & Ottoy, 2005).

Tabel 86 Verdeling respons naar top 1 favoriete activiteit ***

	Chiro	S&GV	KSJ-KSA-VKSJ	KLJ	FOS	Algemeen
Vrienden	30,5%	44,0%	27,1%	17,6%	30,2%	32,7%
Jeugdbeweging	32,3%	18,9%	34,2%	37,5%	30,2%	28,6%
Gezin of partner	16,9%	17,9%	15,0%	19,1%	13,8%	16,7%
Feest/feest	1,9%	4,4%	3,3%	9,6%	3,1%	4,0%
Café	3,0%	3,9%	5,8%	1,5%	3,8%	3,8%
(Huis)werk/taken/studeren	3,4%	3,6%	3,3%	2,2%	5,0%	3,5%
Muziekfestival/concert of rave	5,3%	0,5%	3,8%	2,9%	2,5%	2,8%
Betaald werk	0,8%	0,8%	2,1%	2,2%	3,1%	1,5%
Technische hobby's	0,0%	1,0%	0,4%	4,4%	1,9%	1,2%
Internetcommunicatie	0,8%	1,6%	1,3%	0,0%	0,6%	1,0%
Culturele activiteiten	1,1%	1,0%	0,0%	0,0%	1,3%	0,8%
Informatie opzoeken op internet	0,8%	0,0%	1,7%	0,0%	0,0%	0,5%
Winkelen/shoppen	0,4%	0,8%	0,0%	0,7%	0,6%	0,5%
Discotheek/(mega) dancing	1,1%	0,3%	0,0%	0,7%	0,0%	0,4%
Profielpagina op website	0,8%	0,3%	0,4%	0,7%	0,0%	0,4%
Gaming	0,0%	0,3%	0,8%	0,7%	0,6%	0,4%
Bos/park/natuur	0,4%	0,0%	0,4%	0,0%	1,3%	0,3%
Sportwedstrijd kijken	0,4%	0,5%	0,0%	0,0%	0,6%	0,3%
Boek/strip	0,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,6%	0,2%
Klusjes thuis	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%	0,6%	0,2%
Huishoudelijke taken	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	266	386	240	136	159	1187

Om volledig te zijn geven we ook nog de overige top één favoriete activiteiten van de leiding mee. Voor ongeveer één op zes leid(st)ers is dingen doen met het gezin of de partner de meest geliefde activiteit. Bij de KLJ-leiding is dit bijna één op vijf, bij de FOS-leiding slechts één op zeven. De overige activiteiten halen maar maximum 4% van de n°1-lijstjes meer. Vermeldenswaardig is wel dat feesten en feesten merkbaar hoger en cafébezoeken iets lager scoren bij de KLJ-leiding dan gemiddeld.

4.2. Verenigingsleven

4.2.1. Andere vereniging

Bij welke andere verenigingen is de leiding aangesloten, naast de eigen jeugdbeweging?

Voor verschillende types verenigingen²⁹ gingen we de proportie leid(st)ers na die er lid van zijn, zoals weergegeven in volgende tabel:

Tabel 87 Verdeling respons naar verenigingsleven

	Nooit lid (VI. Jong)	Nooit lid (leiding)	Ooit lid	Passief lid	Actief/org. lid	Totaal	N
Sport	20,7%	13,8%	43,3%	2,9%	40,0%	100,0%	1193
Mutualiteit	35,7%	37,7%	9,1%	37,2%	16,0%	100,0%	1188
Muziekfestival, fuif, buurtfeest	63,4%	44,9%	14,8%	4,8%	35,5%	100,0%	1189
Kunstbeoefening	57,4%	49,9%	32,3%	2,0%	15,7%	100,0%	1188
Speelplein, grabbelpas, roefel,...	61,6%	52,5%	28,0%	3,2%	16,3%	100,0%	1181
Kunstonderwijs	65,3%	54,5%	31,3%	1,2%	13,1%	100,0%	1190
Leerlingenraad, scholieren-parlement, schoolraad,...	69,1%	57,0%	28,5%	3,8%	10,8%	100,0%	1187
Jeugdhuis/club	75,7%	65,6%	7,2%	10,5%	16,8%	100,0%	1185
Hobby	72,7%	73,1%	19,7%	1,8%	5,4%	100,0%	1185
Jeugdraad, (kinder)gemeenteraad	84,1%	78,1%	7,0%	3,7%	11,2%	100,0%	1189
Cursussen, workshops of lessen	80,6%	82,2%	9,6%	2,5%	5,6%	100,0%	1183
Derde wereld, vrede, mensen-rechten of antiracistisch	86,3%	82,4%	5,1%	6,9%	5,7%	100,0%	1185
Buurt- of wijkwerking	88,5%	83,6%	6,4%	2,6%	7,4%	100,0%	1186
Milieu, dierenrechten, natuur & duurzame voeding	85,9%	85,3%	4,0%	8,9%	1,8%	100,0%	1187
Anderen helpen	87,9%	86,1%	5,8%	4,0%	4,0%	100,0%	1189
Doelgroepspecifiek	85,9%	86,9%	2,2%	3,9%	7,1%	100,0%	1190
Café	91,6%	91,9%	2,4%	2,0%	3,7%	100,0%	1178
Religieus of levensbeschouwelijk	93,1%	92,9%	4,5%	1,3%	1,3%	100,0%	1186
Vakbond	84,1%	93,8%	0,8%	4,0%	1,3%	100,0%	1189
Politiek	96,3%	93,9%	0,8%	3,2%	2,1%	100,0%	1186
Jongerenuitwisselings-programma's	93,9%	95,0%	2,1%	1,5%	1,4%	100,0%	1181

Net zoals in het vorige jeugdbewegingsonderzoek (Bral, 1991) zien we dat de sportverenigingen en -clubs de meeste aanhang kennen onder de leiding: slechts 13,8% is nooit lid geweest, en meer dan 40% is op dit moment lid.

29 De aangeboden verenigingen haalden we uit de JOPII-monitor (Vettenburg, Deklerck & Siongers, 2010).

Bijna twee derde van de leiding was ooit lid van een mutualiteit (zoals CM). Dit gaat echter voornamelijk om passief lidmaatschap eerder dan actief of organiserend lidmaatschap.

Verder blijken opvallend veel leid(st)ers mee te werken aan de organisatie van muziektfestivals, fuiven of buurtfeesten. De grote helft was hier ooit al eens bij betrokken, en meer dan een derde is er op dit moment actief mee bezig.

Aan culturele verenigingen (organisaties voor kunstbeoefening en deeltijds kunstonderwijs) nam ongeveer de helft van de bevroegden deel, en heel wat leiding is er nog steeds actief mee bezig (resp. 15,7% en 13,1%).

Even populair zijn gemeentelijke jeugdwerkinitiatieven zoals speelpleinwerking en grabbelpas, waarin meer dan de helft van de leiding participeerde, en 16,3% nog steeds.

Een kleine helft zetelde ook wel eens in een leerlingenraad, en meer dan één op tien leid(st)ers doet dit nu nog.

Ongeveer een derde van de leiding was ooit lid van een jeugdhuis of club, en één op zes is dit nog steeds.

Als we deze cijfers naast die van de Vlaamse jongeren leggen, valt meteen op dat de vroegere en huidige participatie van de leiding aan het merendeel van de opgelijste verenigingen hoger ligt. De leiding is vooral meer actief (geweest) in de organisatie van fuiven, buurtfeesten en festivals, deeltijds kunstonderwijs, jeugdhuisen/-clubs en gemeentelijke jeugdwerkinitiatieven. De Vlaamse jongeren zijn wel een stuk bedrijviger (geweest) in vakbonden dan de leiding. Maar ondanks deze verschillen zijn het voor beide groepen dezelfde verenigingen die aan de top staan.

Het is moeilijk om de vergelijking te maken met het vorige jeugdbewegingsonderzoek (Bral, 1991), gezien de verschillen in aangeboden verenigingen. Wat we wel kunnen zeggen is dat – op vlak van actief (of organiserend) lidmaatschap – de verenigingen die vroeger populair waren bij de leiding, dit nog steeds zijn bij de huidige. Het gaat hier om sportverenigingen (35,8% in '91), jeugdhuisen (17,7% in '91) en culturele verenigingen (14% in '91).

4.2.2. Andere jeugdbeweging

We bekeken ook of men nog lid (geweest) is van een andere jeugdbeweging dan de huidige. Dit blijkt het geval te zijn voor een vierde van de leiding, bij KLJ zelfs voor 44,4% (wat niet onlogisch is, gezien de hogere instapleeftijd die veel KLJ-groepen hanteren).

Tabel 88 Verdeling respons naar al dan niet lid (geweest) van andere jeugdbeweging ***

	Chiro	S&GV	KSJ	KLJ	FOS	Algemeen
Geen lid (geweest) van andere jeugdbeweging	79,8%	76,1%	79,9%	55,6%	76,0%	75,1%
Lid (geweest) van een andere jeugdbeweging	20,2%	23,9%	20,1%	44,4%	24,0%	24,9%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	341	464	308	187	221	1521

Van welke andere beweging is of was men dan lid? Tabel 89 laat zien dat men zelden lidmaatschappen combineert op hetzelfde moment. De percentages leiding die nu lid zijn van een andere beweging zijn verwaarloosbaar klein.

Tabel 89 Verdeling respons naar lidmaatschap andere jeugdbeweging - meerdere antwoorden mogelijk

	Chiro	S&GV	KSJ	KLJ	FOS	Algemeen	
	% of Cases	% of Cases	% of Cases	% of Cases	% of Cases	% of Cases	N
Ooit lid Chiro		47,7%	25,8%	48,2%	28,3%	32,8%	124
Ooit lid Scouts & Gidsen Vlaanderen	29,0%		40,3%	18,1%	43,4%	22,0%	83
Nu lid Scouts & Gidsen Vlaanderen	1,4%		1,6%	2,4%	1,9%	1,3%	5
Ooit lid KSJ-KSA-VKSJ	23,2%	19,8%		13,3%	9,4%	14,3%	54
Nu lid KSJ-KSA-VKSJ	0,0%	0,0%		2,4%	0,0%	0,5%	2
Ooit lid KLJ	11,6%	11,7%	4,8%		7,5%	7,4%	28
Nu lid KLJ	2,9%	0,9%	0,0%		0,0%	0,8%	3
Ooit lid FOS Open Scouting	5,8%	4,5%	4,8%	1,2%		3,4%	13
Nu lid FOS Open Scouting	0,0%	0,0%	0,0%	1,2%		0,3%	1
Ooit lid VNJ	2,9%	0,9%	1,6%	0,0%	1,9%	1,3%	5
Nu lid VNJ	0,0%	0,0%	0,0%	1,2%	0,0%	0,3%	1
Ooit lid JNM	2,9%	2,7%	1,6%	0,0%	5,7%	2,4%	9
Nu lid JNM	1,4%	0,9%	3,2%	1,2%	0,0%	1,3%	5
Ooit lid Jeugd Rode Kruis	11,6%	5,4%	8,1%	9,6%	11,3%	8,7%	33
Nu lid Jeugd Rode Kruis	0,0%	0,9%	0,0%	1,2%	0,0%	0,5%	2
Ooit lid Wel Jong Niet Hetero	2,9%	1,8%	1,6%	0,0%	1,9%	1,6%	6
Nu lid Wel Jong Niet Hetero	0,0%	0,0%	0,0%	1,2%	0,0%	0,3%	1
Ooit/nu lid andere beweging	31,9%	23,4%	22,6%	25,3%	17,0%	24,3%	92

Meest opmerkelijk is de vaststelling dat bijna een derde van alle overgestapte leiding ooit nog lid is geweest van Chiro; bij KLJ en S&GV is dit zelfs bijna de helft. Vervolgens zien we dat 22% van de 'verhuisde' leiding ooit nog S&GV-lid is geweest; bij FOS en KSJ is dit voor meer dan 40% het geval.

Ook vermeldenswaardig is de relatief grote interesse voor een eerder kleine beweging als Jeugd Rode Kruis: 8,7% zou hier in het verleden bij zijn aangesloten.

De deelnemers aan de focusgroep besteden weinig aandacht aan dit fenomeen. Als kinderen kleiner zijn, zijn het nu eenmaal de ouders die beslissen. Er wordt vaak wat geëxperimenteerd met verschillende jeugd-bewegingen tot de kinderen hun gading hebben gevonden. *'De ene danst liever, terwijl de ander liever in de modder rolt. Dat heeft weinig te zien met die zogenaamde zapcultuur van de hedendaagse jeugd.'*

5. Motivatie & engagement

5.1. Wekelijkse tijdbesteding aan jeugdbeweging

De tijd die men wekelijks aan de jeugdbeweging besteedt is de eerste maatstaf die we aanwenden om zicht te krijgen op het engagement van de leiding.

Uit de resultaten blijkt dat zeven op de tien begeleiders 3 tot 9 uur per week in de jeugdbeweging investeren. Het zijn eerder de uitzonderingen die wekelijks minder dan 3 uur of meer dan 12 uur in de leiding steken.

Tabel 90 Verdeling respons naar tijd per week besteed aan jeugdbeweging

	Algemeen
< 3 uur	8,9%
3-6 uur	36,6%
6-9 uur	33,4%
9-12 uur	14,5%
12-15 uur	4,3%
> 15 uur	2,2%
Totaal	100,0%
N	1521

Vervolgens gingen we dieper in op de tijd die elke maand wordt besteed aan een aantal hoofdactiviteiten in de groep³⁰, zoals weergegeven in Tabel 91.

Tabel 91 Maandelijks tijdsbesteding aan hoofdactiviteiten binnen groep

	Gemiddelde (uur/maand)	SD	N
Vergadering alle leiding + voorbereiding	6	4,4	1247
Vergadering leiding leeftijdsgroep	6	4,1	1136
Activiteiten met hele groep	6	6,6	1092
Activiteiten met leeftijdsgroep	12	5,7	1202
Andere voorbereiding/taken voor groep	6	6,0	1097

De activiteiten met de leeftijdsgroep nemen over het algemeen dubbel zoveel tijd (gemiddeld 12 uur) in beslag als de andere kerntaken van de leiding (elk gemiddeld 6 uur).

Wat de afzonderlijke opdrachten betreft zijn er heel wat verschillen tussen de koepels waar te nemen. Zo wordt er in Chiro tot twee keer meer tijd gestoken in de vergaderingen met alle leiding (gem. 9 uur), en heel wat minder tijd in de vergaderingen met de leiding van de eigen leeftijdsgroep (gem. 4 uur). KLJ investeert ongeveer evenveel tijd in de activiteiten met de hele groep (gem. 7 uur) als in de activiteiten met de leeftijdsgroepen (gem. 8 uur). In FOS gaat er dan weer veel meer aandacht naar de leeftijdsgroepsactiviteiten (gem. 14 uur) dan naar de groepsactiviteiten (gem. 4 uur).

³⁰ De opgelijste hoofdactiviteiten namen we gedeeltelijk over uit het onderzoek 'Scouting: meer dan jeugd bewegen alleen?' (Dehertogh, Mortelmans & Ottoy, 2005).

Tabel 92 Maandelijke tijdsbesteding aan hoofdactiviteiten binnen groep, naar jeugdbeweging

	Vergadering alle leiding + voorbereiding ***		Vergadering leiding leeftijdsgroep ***		Activiteiten met hele groep ***		Activiteiten met leeftijdsgroep ***	
	Gem. u/maand	N	Gem. u/maand	N	Gem. u/maand	N	Gem. u/maand	N
Chiro	8,99	290	4,39	248	6,24	258	12,84	281
Scouts & Gidsen	3,95	392	6,46	385	5,54	349	13,00	391
KSJ-KSA-VKSJ	5,45	254	6,14	239	4,68	212	10,78	244
KLJ	4,61	139	3,85	97	7,12	128	8,30	114
FOS	4,43	172	6,07	167	3,91	145	13,67	172
Algemeen	5,57	1247	5,66	1136	5,51	1092	12,16	1202

De variatie (naar bewegingskoepel, maar ook naar verstedelijkingsgraad en groepsgrootte) komt echter het duidelijkst naar boven als we de totale tijdsbesteding in acht nemen. Zowel de eerste indicator van wekelijkse tijdsbesteding als de tweede van maandelijke tijdsbesteding aan hoofdactiviteiten leveren dezelfde resultaten op.

Tabel 93 Gemiddelde totale maandelijke tijdsbesteding aan jeugdbeweging ***

	Gemiddelde (uur/maand)	SD	N
Chiro	39	16,4	208
S&GV	34	12,9	282
KSJ-KSA-VKSJ	34	13,8	177
KLJ	28	14,8	75
FOS	34	16,6	120
Algemeen	35	14,9	862

Chiro offert de meeste tijd op met een gemiddelde van 39 uur per maand, KLJ doet het met 11 uur minder; de overige bewegingen nemen een tussenpositie in.

De leid(st)ers uit kleine en ruraal gelegen groepen hangen iets minder tijd aan de beweging dan hun matig en sterk verstedelijkt gelegen tegenhangers uit grote en middelgrote groepen.

Tabel 94 Gemiddelde totale maandelijke tijdsbesteding aan jeugdbeweging naar verstedelijkingsgraad *

	Gemiddelde (uur/maand)	SD	N
Zwak verstedelijkt	32	13,2	211
Matig verstedelijkt	35	14,8	327
Sterk verstedelijkt	36	15,9	324
Algemeen	35	14,9	862

5.2. Extra verantwoordelijkheid/functie binnen groep

Een andere gerelateerde manier om zich als leiding te engageren is het opnemen van een extra verantwoordelijkheid of functie binnen de groep, zoals het runnen van een leidingscafé of bewegingswinkeltje, het organiseren van oudleidingsbijeenkomsten, etc. Zelfs met de gegeven voorbeelden lijkt de vraag misschien voor meerdere interpretaties vatbaar, maar het feit dat de resultaten ongeveer gelijk zijn aan die van het onderzoek van Dehertogh e.a. (2005) naar het toenmalige VVKSM (nu S&GV) wijst er op dat de vraag eenduidig werd begrepen.

Tabel 95 Verdeling respons naar extra verantwoordelijkheid/functie in de groep ***

	Ja	Nee	Totaal	N
Chirojeugd Vlaanderen	78,0%	22,0%	100,0%	341
Scouts & Gidsen Vlaanderen	57,9%	42,1%	100,0%	461
KSJ-KSA-VKSJ	71,9%	28,1%	100,0%	306
KLJ	62,4%	37,6%	100,0%	186
FOS Open Scouting	48,9%	51,1%	100,0%	221
Algemeen	64,5%	35,5%	100,0%	1515

Tabel 95 toont dat twee derden van de bevroegden een extra taak vervullen naast hun kerntaken als leiding. Bij Chiro is dit zelfs zo voor meer dan drie vierde van het leidingsbestand, gevolgd door KSJ, KLJ, S&GV en FOS. Nadere analyse leert ons dat een leid(st)er die een bijkomende verantwoordelijkheid op zich neemt maandelijks gemiddeld vier uur meer in de vereniging steekt.

5.3. Meewerken in structuren

In vorig hoofdstuk kwamen we tot de vaststelling dat 66% van alle groepen wel iemand heeft die actief is op de hogere niveaus van de beweging. Deze keer zijn we geïnteresseerd in de individuele participatie van de leiding.

Tabel 96 Verdeling respons naar al dan niet medewerking structuren beweging ***

	Ja	Nee	Totaal	N
Chirojeugd Vlaanderen	13,3%	86,7%	100,0%	339
Scouts & Gidsen Vlaanderen	9,3%	90,7%	100,0%	462
KSJ-KSA-VKSJ	15,3%	84,7%	100,0%	308
KLJ	31,1%	68,9%	100,0%	183
FOS Open Scouting	16,8%	83,2%	100,0%	220
Algemeen	15,1%	84,9%	100,0%	1512

De resultaten vertellen ons dat het aandeel van de leiding dat meewerkt in de structuren van de beweging 15% is, zo'n 5% lager dan in het vorige jeugdbewegingsonderzoek (Bral, 1991). Het aandeel S&GV-participanten is tamelijk laag (9%), de proportie KLJ-leiding is op dit vlak opmerkelijk hoog (31%). Voor de overige bewegingen draait dit rond het gemiddelde. Nog steeds is deze vorm van engagement eerder

een mannelijke (17%) dan een vrouwelijke (13%) aangelegenheid. In tegenstelling tot de tijdsbesteding aan de jeugdbeweging zien we de structurele betrokkenheid toenemen naarmate de groep kleiner is. Respondenten die meewerken doen dit net als twintig jaar terug voornamelijk op het eerste niveau (boven de lokale groep) van de koepel (64,8%). De leiding van KLJ, Chiro en S&GV zitten hier het sterkst gecentreerd. Het nationale niveau (25,1%) trekt vandaag echter ongeveer even veel leiding aan als het tussen-niveau (27,8%) van de beweging. Dit tussenniveau blijkt vooral de KSJ-leiding aan te spreken. FOS kent als kleinste beweging enkel het nationale niveau, wat de 100% verklaart.

Tabel 97 Verdeling respons naar medewerking structuren beweging (voor respondenten die meewerken)

		Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3 (nationaal)
Chirojeugd Vlaanderen	% of Cases	93,3%	15,6%	6,7%
Scouts & Gidsen Vlaanderen	% of Cases	86,0%	34,9%	11,6%
KSJ-KSA-VKSJ	% of Cases	30,4%	76,1%	19,6%
KLJ	% of Cases	96,4%	10,7%	5,4%
FOS Open Scouting	% of Cases			100,0%
Algemeen	% of Cases	64,8%	27,8%	25,1%
	N	147	63	57

De deelnemers aan de focusgroep geven aan dat het enthousiasme om te participeren in de hogere geledingen van de beweging groeit met de jaren. Het wordt wel gezien als een zware investering. Leiding geven in de lokale groep wordt ervaren als een hobby, meedraaien in de hogere geledingen van de beweging wordt veeleer gezien als vrijwilligerswerk.

5.4. Aanzet tot lidmaatschap/ leiding

Door wie werd de huidige leiding aangezet om lid te worden van een jeugdbeweging? Tabel 98 geeft de aangeduide personen weer, geordend naar belangrijkheid.

Tabel 98 Verdeling respons naar belang invloed personen in beslissing lidmaatschap jeugdbeweging (1=zeer onbelangrijk; 5=zeer belangrijk)

	Gemiddelde op 5	SD	N
Eigen initiatief	3,74	1,161	1381
Vriend(inn)en	3,71	1,217	1396
Ouders	3,48	1,228	1412
Broers/zussen	2,86	1,301	1385
Familieleden	2,53	1,157	1387
Leiding via thuisbezoek	2,42	1,182	1375
Leiding via school	2,34	1,147	1379
Andere	2,06	1,122	500

Waar men twintig jaar terug in eerste instantie door vrienden en vriendinnen werd overtuigd (Bral, 1991), blijkt de huidige leiding evenveel op eigen initiatief de stap te hebben gezet. Daarnaast blijken ook de ouders een belangrijke rol te hebben gespeeld in de keuze om lid te worden.

In het kader van onze aandacht voor diversiteit, gingen we ook na of de allochtone leiding door andere personen werd aangezet om zich aan te sluiten tot de beweging dan de autochtone leiding. Als we 'allochtoon' definiëren als niet-Belgisch, teruggaand op drie generaties, bevinden we dat vrienden belangrijker waren voor de allochtone dan de autochtone leiding in de beslissing om zich tot lid te maken. Als we enkel naar de eerste generatie kijken, merken we dat de allochtone leiding minder werd aangezet door hun ouders dan de overige leiding.

Tabel 99 Belang invloed personen om lid te worden naar etnische afkomst

	Vrienden (3 gen.) *	Ouders (1 gen.) *
Belg	3,68	3,49
Niet-Belg	3,91	3,20
Algemeen	3,71	3,48

Door wie zette men vervolgens de stap naar de leiding? Het belang van de in Tabel 100 opgegeven personen in de beslissing om in leiding te staan is onveranderd gebleven sinds het vorige jeugdbewegingsonderzoek. Nog steeds gebeurt dit voornamelijk op eigen initiatief, gevolgd door de invloed van de bestaande leiding en van vrienden die samen de stap wilden zetten. Gezin en familie hebben weinig te maken met de keuze om in leiding te stappen.

Tabel 100 Verdeling respons naar belang invloed personen in beslissing om leid(st)er te worden (1=zeer onbelangrijk; 5=zeer belangrijk)

	Gemiddelde op 5	SD	N
Eigen initiatief	4,39	0,875	1410
Andere leid(st)ers	3,90	1,005	1415
Vriend(inn)en	3,68	1,227	1415
Mijn ouders	2,61	1,052	1410
Broers/zussen	2,51	1,146	1394
Familieleden	2,12	0,961	1392
Andere	2,03	1,113	485

5.5. Redenen om in leiding te staan

Waarom staat men in de leiding? Aan de respondenten werd gevraagd om 12 mogelijke motieven³¹ te quoteren naar belangrijkheid (zie tabel 40).

Hoewel de vraagstelling en items niet volledig gelijk zijn aan die van het vorige jeugdbewegingsonderzoek (Bral, 1991), zijn het ongeveer dezelfde redenen die belangrijk geacht worden. Intrinsieke, groepsgerichte elementen zoals de goede sfeer in de groep, het gevoel er thuis te zijn en de vriendenkring vormen nog steeds de voornaamste redenen om leiding te geven, gevolgd door motieven gericht op zelfontplooiing en idealisme. Ook doet men het nog altijd allerminst omwille van de waardering en respect die het leidinggeven kan opleveren.

Een groot verschil met vorig onderzoek is echter dat inzet voor anderen niet meer de belangrijkste motivator is. Dit bevestigt de stelling dat solidariteit vandaag niet meer zo'n sterke drijfveer is van jongeren (Dehertogh e.a., 2005).

Tabel 101 Verdeling respons naar redenen om in leiding te staan
(1=helemaal niet belangrijk; 5=heel belangrijk)

	Gemiddelde op 5	SD	N
Goede groepssfeer	4,58	0,566	1422
Vriendenkring	4,54	0,607	1422
Ik voel me hier thuis	4,47	0,637	1421
Vaardigheden later	4,09	0,733	1422
Meewerken aan opvoeding jongeren	4,04	0,748	1421
Inzet voor anderen	4,04	0,709	1419
Jezelf leren kennen	3,95	0,747	1422
Zinvolle rol in samenleving	3,84	0,858	1420
Persoonlijke ontwikkeling	3,84	0,804	1416
Appreciatie omgeving	3,49	0,939	1420
Samenleving waardeert jeugdbeweging	3,37	0,961	1418
Samenleving respecteert positie	3,25	0,990	1413

In de focusgroepen wordt ook aangegeven dat het engagement om leider te worden een vrij 'natuurlijk' proces is. Leden die blijven meedraaien tot in de hoogste afdelingen, worden meestal ook leider. Twee leid(st)ers nuanceren dat wel en stellen dat er toch wel vaak afgehaakt wordt. Volgens hen voelen steeds meer jongeren een zekere druk of zijn ze bang van de verantwoordelijkheid die het leid(st)erschap toch wel met zich brengt. Interessant in dat verband is de situatie bij de KLJ. Die is anders dan bij de andere jeugdbewegingen. Bij de KLJ word je gevraagd om leider te worden. Indien je niet wordt gevraagd, kan je gewoon blijven meedraaien als lid.

In de focusgroepen werd nog een laatste argument aangehaald om leider te worden en te blijven: het biedt toch wel wat voordelen in termen van toegang tot activiteiten die je anders niet zou kunnen doen.

31 De lijst met redenen om in leiding te staan, zoals opgegeven in het vorige jeugdbewegingsonderzoek (Bral, 1991), werd ingekort (o.a. 'evangelische beweging' werd geschrapt) en gedeeltelijk aangevuld met een geüpdate versie uit het onderzoek 'Scouting: meer dan jeugd bewegen alleen?' (Dehertogh, Mortelmans & Ottoy, 2005).

5.6. Afstand

Vooraleer na te gaan in welke mate men zich laat leiden door de nabijheid van een specifieke beweging om er zich tot aan te sluiten, willen we weten welke afstand de leiding moet afleggen om de groep te bereiken. Voor de grote meerderheid (82,9%) is dat niet meer dan vijf km, en 21,6% van de leiding hoeft zelfs geen nog geen kilometer te gaan. Meer dan een vierde van de FOS-leiding (27,9%) dient zich echter meer dan vijf km te verplaatsen.

Tabel 102 Verdeling respons naar afstand tussen woonplaats en jeugdbewegingslokaal ***

	Chiro	S&GV	KSJ-KSA-VKSJ	KLJ	FOS	Algemeen
5 km of minder	85,8%	80,9%	89,3%	84,7%	72,1%	82,9%
Meer dan 5 km	14,2%	19,1%	10,7%	15,3%	27,9%	17,1%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	324	439	290	170	201	1424

In welke mate kiest de leiding voor een bepaalde jeugdbeweging op grond van de specifieke invulling van het project en de activiteiten, eerder dan op basis van de nabijheid?

De kleine helft liet weten dat er een andere jeugdbeweging is die dichterbij de deur ligt dan de beweging waarvan hij of zij lid van is. De leiding van beide scoutsverenigingen laat zich duidelijk veel minder tegenhouden door de afstand tot het lokaal dan de leiding van de overige bewegingen. 56,8% van de S&GV-leiding en zelfs 70% van de FOS-leiding beweert een andere beweging te kennen die dichterbij ligt, wat heel wat meer is dan bij KSJ (41,9%), KLJ (37,9%) en Chiro (35,2%).

In het vorige jeugdbewegingsonderzoek (Bral, 1991) werd dezelfde volgorde vastgesteld voor de drie bestudeerde bewegingen. De percentages lagen toen echter heel wat lager: 43,5% voor S&GV, 26,7% voor KSJ en 22,4% voor Chiro.

We zijn geneigd hieruit te besluiten dat jongeren en hun ouders vandaag meer dan vroeger een beweging kiezen die het best bij de eigen levensvisie aansluit. Een bedenking die hier evenwel bij gemaakt kan worden, betreft de verschillen in dekkingsgraad per beweging. Die is bijvoorbeeld het grootst voor Chiro (961 groepen) en het kleinst voor FOS (52 groepen), waardoor Chiroleden minder kans hebben een FOS-groep aan te treffen die dichterbij ligt dan de eigen groep, en waardoor FOS-leden meer kans hebben op een nabij gelegen Chirogroep.

Tabel 103 Verdeling respons naar lokaal andere jeugdbeweging dichterbij dan eigen lokaal ***

	Chiro	S&GV	KSJ	KLJ	FOS	Algemeen
Ja (nu)	35,2%	56,8%	41,9%	37,9%	70,1%	48,5%
Ja (91')	22,4%	43,5%	26,7%	x	x	30,9%
Nee	64,8%	43,2%	58,1%	62,1%	29,9%	51,5%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	324	438	289	169	201	1421

In zwak verstedelijkte gebieden opteert men overigens veel vaker voor de meest nabijgelegen groep dan in matig of sterk verstedelijkte locaties.

5.7. Opstappen

5.7.1. Denken aan stoppen, en leeftijd waarop men plant te stoppen

Zoals we daarnet gezien hebben is leiding geven een tijdsintensieve bezigheid. Alleen al omwille van die reden is het niet ondenkbaar dat heel wat leiding overweegt om een punt te zetten achter de jeugdbewegingscarrière. De vaststelling dat meer dan de helft (58,1%) ooit al eens gedacht heeft uit de leiding te stappen is dan ook niet vreemd. Alleen bij KSJ heeft de meerderheid van de leiding nog nooit aan stoppen gedacht.

Verder zien we een duidelijk verband tussen het denken aan stoppen en de maandelijkse tijdinvestering in de groep. Respondenten die toegeven ooit te hebben gedacht aan stoppen besteden gemiddeld ook 2,3 uur per maand minder aan hun kernactiviteiten als leiding.

Tabel 104 Verdeling respons naar ooit gedacht aan stoppen met leiding **

	Ja	Nee	Totaal	N
Chirojeugd Vlaanderen	63,6%	36,4%	100,0%	305
Scouts & Gidsen Vlaanderen	59,2%	40,8%	100,0%	422
KSJ-KSA-VKSJ	49,1%	50,9%	100,0%	273
KLJ	55,5%	44,5%	100,0%	155
FOS Open Scouting	61,6%	38,4%	100,0%	190
Algemeen	58,1%	41,9%	100,0%	1345

In dit verband vroegen we de leiding ook een schatting te maken van het aantal jaar dat ze nog in de leiding wensen door te brengen. Op die manier krijgen we een concreter beeld van de leeftijd waarop de gemiddelde leid(st)er plant te stoppen. Gemiddeld ligt die leeftijd op 23 jaar; in KLJ voegt men er echter nog graag een jaar aan toe, in FOS zelfs twee.

Tabel 105 Verdeling respons naar geplande leeftijd om te stoppen met leiding ***

	Gemiddelde (jaar)	SD	N
Chirojeugd Vlaanderen	23	2,9	306
Scouts & Gidsen Vlaanderen	23	1,8	420
KSJ-KSA-VKSJ	23	2,2	272
KLJ	24	2,7	154
FOS Open Scouting	25	3,1	183
Algemeen	23	2,5	1335

Zoals verwacht vinden we voor beide indicatoren van engagement significante verschillen naar stedelijkheid en groepsgrootte. In ruraler gelegen en kleinere groepen denkt men heel wat vaker aan stoppen met leiding en wil men bijgevolg ook iets vroeger afhaken. Op vlak van geslacht vinden we echter de grootste variatie: opvallend meer meisjes (64,4%) hebben nagedacht over stoppen als leidster dan jongens (52,2%), en gemiddeld plannen ze ook een jaar vroeger (op de leeftijd van 22,6 jaar) op te stappen dan de jongens (op de leeftijd van 23,6 jaar).

5.7.2. Redenen om te stoppen

We vroegen de leiding welke redenen belangrijk genoeg zouden zijn om te stoppen met leiding³². Tabel 106 geeft deze redenen weer, geordend naar belangrijkheid.

In tegenstelling tot twintig jaar geleden (Bral, 1991), zijn het vooral kenmerken eigen aan de groep en het leidinggeven zelf die als meest belangrijk worden aangeduid³³, zoals het ontbreken van motivatie en een slechte sfeer in de leidingsploeg en de groep in het algemeen. Maar ook meer externe factoren zoals studie- of werkdruk, leeftijd, samenwonen of trouwen worden nog steeds door heel wat respondenten opgegeven als doorslaggevende redenen. Opmerkelijk is dat het te klein worden van de groep door weinigen als reden tot afhaken gezien wordt; in kleine groepen is deze reden natuurlijk heel wat prominenter aanwezig.

Tabel 106 Verdeling respons naar redenen om te stoppen met leiding
(1=helemaal niet belangrijk, 5=heel belangrijk)

	Gemiddelde op 5	SD	N
Geen motivatie meer	3,83	0,945	1350
Studiedruk/werkdruk	3,82	1,087	1351
Conflict/slechte sfeer leidingsploeg	3,63	1,019	1350
Conflict/slechte sfeer groep	3,46	1,029	1346
Leeftijd	3,28	1,100	1350
Samenwonen/huwelijk	3,18	1,172	1349
Degelijke plaatsvervang(st)er	2,99	1,150	1347
Andere vrijetijdsbesteding	2,73	1,014	1349
Vaste relatie	2,70	1,065	1346
Opstappen vriend(in)	2,60	1,092	1346
Activiteiten leden spreken me niet aan	2,53	0,993	1343
Andere	2,24	1,194	350
Groep wordt te klein	2,13	0,911	1344

Vinden leid(st)ers die ooit al gedacht hebben aan stoppen met leiding geven andere redenen belangrijker dan diegene bij wie dit nog niet is opgekomen? Uit deze analyse blijkt dat zowat alle opgegeven redenen sterker meespelen. Het zijn echter voornamelijk andere vrijetijdsbestedingen die door eerstgenoemde belangrijker worden geacht dan door laatstgenoemde als mogelijke reden om af te haken (gem. 2,9 vs. 2,5). We gingen hetzelfde na voor leiding die de jeugdbeweging in hun top drie van favoriete activiteiten heeft

32 Deze vraag 'Heb je al eens gedacht aan stoppen met leiding geven?' haalden we uit de studie 'Scouting: meer dan jeugd bewegen alleen?' (Dehertogh, Mortelmans & Ottoy, 2005).

33 In het vorige jeugdbewegingsonderzoek (Bral, 1991) werden gemiddelden noch percentages weergegeven bij deze redenen om op te stappen, waardoor we geen vergelijkend cijfermateriaal in de tabel kunnen verwerken. De resultaten werden als volgt omschreven: "Het zijn overwegend externe factoren die een rol zouden spelen [bij het opstappen als leiding]. In eerste instantie denkt men daarbij aan studiedruk. Als andere belangrijke redenen vermeldt men arbeidsomstandigheden, trouwen en de leeftijd. Bewegingsspecifieke factoren zoals de sfeer in de leidingsploeg, moeilijkheden met de leden, vrienden die opstappen, andere vrijetijds mogelijkheden e.d. worden duidelijk als minder belangrijke redenen aangezien om op te stappen."

staan en leiding bij wie dit niet het geval is. Ook hier zien we dat quasi alle vermelde redenen om te stoppen als leiding doorslaggevend zijn voor diegenen die de jeugdbeweging niet als favoriete activiteit hebben aangeduid. De grootste kloof situeert zich opnieuw op vlak van andere vrijetijdsbestedingen (gem. 3,1 vs. 2,6).

Tenslotte gingen we ook de mogelijke verschillen na tussen beide geslachten, gezien we telkens moesten vaststellen dat meisjes minder gemotiveerd zijn dan jongens. Hier vinden we dan ook de grootste verschillen, en vooral in de redenen die het meest sociaal van aard zijn: een slechte sfeer of een conflict in de leidingsploeg (gem. 3,9 vs. 3,4) of de groep (gem. 3,7 vs. 3,4) leiden bij meisjes sneller tot de overweging om te stoppen dan bij jongens. Maar ook studie- en werkdruk, de belangrijkste factor, is voor hen een crucialere reden om af te haken (gem. 4,1 vs. 3,6).

Deze cijfers worden bevestigd in de focusgroepen. Iets anders wat werd aangehaald – zij het dan niet meteen een reden om te stoppen – is de toenemende ‘regulitis’. De meeste respondenten blijven er vrij rustig onder, maar geven toch aan dat het geheel van formele en informele regels en normen waar ze zich dienen aan te houden toch indrukwekkend groot is: het gemeentebestuur, de jeugdraad, de Provincie, de brandweer, de politie, de koepel, de parochieraad, de burens, de school, de ouders, de kerkfabriek, etc. Dat geheel van actoren is vaak ondersteunend, maar oefent toch ook dikwijls een grote druk uit op de beweging. Specifiek wordt de administratieve rompslomp gehekeld waar men zich doorheen moet worstelen bij het organiseren van een bijzondere manifestatie.

5.7.3. Voortzetting engagement na stoppen leiding

Het verlaten van de leidingsploeg staat niet per definitie synoniem met het verbreken van alle banden met de jeugdbeweging.

Integendeel zelfs: Tabel 107 laat zien dat meer dan 81% zich bereid toont om verder actief te zijn binnen de beweging na afscheid te hebben genomen als leiding. Dit percentage wordt echter serieus omlaag getrokken door de scoutsverenigingen FOS en S&GV, bij wie ongeveer 30% van de leiding geen interesse toont in een voortgezet jeugdbewegingsengagement.

Het totaalpercentage is wel iets lager dan in 1991, toen nog 90% wou meewerken binnen de beweging, na de leidingsploeg te hebben verlaten.

Tabel 107 Verdeling respons naar bereidheid voortzetting jeugdbewegingsengagement na stoppen leiding ***

	Ja	Nee	Totaal	N
Chirojeugd Vlaanderen	88,3%	11,7%	100,0%	308
Scouts & Gidsen Vlaanderen	68,3%	31,7%	100,0%	426
KSJ-KSA-VKSJ	93,5%	6,5%	100,0%	275
KLJ	91,1%	8,9%	100,0%	158
FOS Open Scouting	71,6%	28,4%	100,0%	190
Algemeen	81,1%	18,9%	100,0%	1357

De volgende logische vraag betreft het niveau waarop men verder wil participeren. Van de bevroegden die binnen de beweging actief willen blijven, denkt bijna drie vierde aan het lokale niveau, en meer concreet aan de eigen groep of de oud-leidingsploeg hieraan verbonden. De hogere niveaus kunnen over het algemeen op heel wat minder enthousiasme rekenen.

Tabel 108 Verdeling respons naar niveau waarop men actief wil blijven na stoppen leiding - meerdere antwoorden mogelijk

	Chiro	S&GV	KSJ-KSA-VKSJ	KLJ	FOS	Algemeen	
	% of Cases	% of Cases	% of Cases	% of Cases	% of Cases	% of Cases	N
In de eigen groep	57,7%	74,1%	62,7%	87,2%	80,0%	69,8%	763
In een oud-leid(st)erwerking	83,5%	80,0%	77,3%	39,0%	74,8%	74,3%	812
Op 1ste niveau	34,6%	20,7%	10,6%	12,1%		18,1%	198
Op 2de niveau	11,8%	12,8%	25,1%	9,2%		13,4%	146
Op 3de niveau (nationaal)	5,1%	9,0%	8,2%	5,7%	28,9%	9,9%	108

De verschillen tussen de jeugdbewegingen kunnen echter niet genegeerd worden: de plaats waar men na de leidingscarrière wil terechtkomen is sterk afhankelijk van de structuur van de respectievelijke koepels.

5.8. Mogelijke verbanden met motivatie & engagement leiding

We vonden reeds een aantal verbanden tussen de koepel, de grootte van de groep, verstedelijkingsgraad, geslacht en het engagement van de leiding. Daarnaast valt ook te verwachten dat deze cruciale uitkomst gerelateerd is aan tal van andere kenmerken, zowel op individueel niveau (hier: de kenmerken van het gezin van herkomst, en de loopbaan in de beweging) als op groepsniveau (hier: de huisvesting van de lokale groepen, en de verhouding tussen leiding en leden). Daarom voerden we een aantal verkennende analyses uit. Daarbij werd geopteerd voor multileveltechnieken, omdat zowel kenmerken van de groepen als van de leiding in rekening worden gebracht, en er van de observaties geen onafhankelijkheid verondersteld kan worden. Dit liet ons tevens toe om te controleren voor variabelen waarvan we weten of veronderstellen dat ze ook van invloed zijn op de motivatie van de leiding, zoals geslacht, leeftijd en opleidingsniveau.

De **afhankelijke variabelen** hebben zowel betrekking op de intensiteit (wekelijkse tijdsbesteding aan de jeugdbeweging, cf. 5.1) als op de duur van het engagement (leeftijd waarop men plant te stoppen met leiding, en al dan niet gedacht hebben aan stoppen met leiding, cf. 5.7.1).

De **onafhankelijke variabelen** omvatten:

- de 'jeugdbewegingscarrière' van de leiding (en meer concreet de anciënniteit als leiding, cf. 2.2.3),
- de kenmerken van de ouders (opleidingsniveau, cf. 3.1.2, aantal verenigingslidmaatschappen, cf. 3.3.1, en de waardering van inzet van de leiding, cf. 6.1),
- de werking van de groep (en de verhouding tussen leiding en leden in het bijzonder, cf. eerste hoofdstuk 2.1.4),
- en de kenmerken van de huisvesting van de groepen (op individueel niveau: afstand tussen woonplaats en lokaal, cf. 5.6; op groepsniveau: bouwfysische staat en ruimte van de lokalen³⁴, cf. eerste hoofdstuk 3.3.7).

³⁴ De ruimte van de lokalen werd gemeten aan de hand van een schaal (Cronbach's alpha= 0,75) met een maximumscore van 15, bestaande uit items die (bij de groepsleiding) peilen naar de mate van eens zijn met de stellingen dat er voldoende ruimte is 1. in de lokalen, in verhouding tot het aantal leden, 2. om materiaal op te bergen, en 3. in de onmiddellijke omgeving van de lokalen om veilig en ongestoord te kunnen spelen.

Dit leidt tot drie modellen, zoals weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel 109 Determinanten van engagement/motivatie leiding
(multilevel analyse - op totaal gemiddelde gecentreerde determinanten)

	Tijdsbesteding aan jeugdbeweging			Leeftijd stoppen met leiding			Ooit gedacht aan stoppen		
	b	SE	p	b	SE	p	b	SE	p
VASTE EFFECTEN									
Constante	2,888	0,236	***	22,998	0,387	***	0,746	0,576	

Niveau 1									
Controlevariabelen									
Leeftijd	0,012	0,040		0,662	0,068	***	0,161	0,089	
Man	0,297	0,070	***	0,781	0,127	***	-0,855	0,194	***
Schoolgaand	0,050	0,115		0,211	0,169		0,226	0,370	
Max. sec. ond. (vs. hog. ond.)	-0,210	0,094	*	0,303	0,203		0,106	0,240	
Univ. ond. (vs. hog. ond.)	-0,065	0,072		0,078	0,088		-0,045	0,197	
Niet-Belg	0,228	0,122		0,076	0,156		-0,580	0,239	*
Jeugdbewegingscarrière									
Leidingsanciënniteit	0,037	0,037		-0,095	0,056		0,483	0,082	***
Kenmerken ouders									
Hog. ond. (vs. sec. ond.)	-0,001	0,083		0,072	0,133		0,102	0,217	
Univ. ond. (vs. sec. ond.)	0,045	0,088		-0,138	0,133		0,388	0,229	
Aantal verenigingslidmaatschappen	0,101	0,024	***	-0,037	0,037		0,009	0,069	
Waardering inzet	-0,066	0,073		0,218	0,099	*	-0,526	0,195	**
Huisvestingsvariabelen									
<= 1 km tot lokaal (vs. +3 km)	-0,130	0,077		0,023	0,133		-0,031	0,232	
2-3 km tot lokaal (vs. +3 km)	0,009	0,074		0,155	0,111		0,004	0,232	

Niveau 2									
Controlevariabelen									
Chiro (vs. FOS)	0,134	0,177		-1,336	0,231	***	0,484	0,336	
S&GV (vs. FOS)	-0,218	0,149		-0,928	0,246	***	0,218	0,261	
KSJ (vs. FOS)	0,006	0,168		-1,198	0,261	***	-0,110	0,341	
KLJ (vs. FOS)	0,209	0,178		-0,154	0,242		-0,719	0,419	

Zwak verstedelijkt (vs. sterk versted.)	0,078	0,113		0,067	0,148		0,359	0,231	
Matig verstedelijkt (vs. sterk versted.)	0,053	0,115		-0,104	0,131		0,013	0,203	
Kleine groep (vs. grote groep)	-0,484	0,151	**	-0,327	0,227		0,647	0,290	*
Middelgrote groep (vs. grote groep)	-0,120	0,125		0,023	0,147		-0,029	0,247	
Groepswerking									
Verhouding leiding/leden	0,008	0,006		0,003	0,013		-0,002	0,012	
Huisvestingsvariabelen									
Bouwfysische staat	-0,027	0,009	**	-0,002	0,012		0,014	0,018	
Ruimte	0,055	0,017	**	-0,008	0,026		-0,043	0,041	

RANDOM EFFECTEN									
Intercept U0	0,693	0,833		2,977	1,725		8,104	2,487	
Leeftijd U1	0,027	0,164		0,193	0,439		0,101	0,318	
Niet-Belg U2	0,408	0,639	*	0,591	0,769		0,353	0,594	
Leidingsanciënniteit U3	0,022	0,150		0,091	0,302		0,061	0,246	
Man U4	0,082	0,286		0,753	0,868	**	0,579	0,761	
Schoolgaand U5	0,201	0,448		0,827	0,909		3,399	1,844	
Hog. ond. (vs. sec. ond.) ouders U6	0,141	0,375		0,650	0,806	*	0,634	0,796	
Univ. ond. (vs. sec. ond.) ouders U7	0,125	0,354		0,389	0,624		0,394	0,628	
<= 1 km tot lokaal (vs. +3 km) U8	0,144	0,380		0,790	0,889		1,141	1,068	*
2-3 km tot lokaal (vs. +3 km) U9	0,123	0,351		0,210	0,458	***	1,132	1,064	
Max. sec. ond. (vs. hog. ond.) leiding U10	0,134	0,365		2,292	1,514	***	0,578	0,761	
Univ. ond. (vs. hog. ond.) leiding U11	0,088	0,297		0,102	0,319		0,512	0,715	*
Aantal verenigingslidm.'en ouders U12	0,007	0,084		0,060	0,246		0,046	0,215	
Waardering inzet door ouders U13	0,128	0,358		0,235	0,485		0,731	0,855	

Uit de (niet weergegeven) nulmodellen blijkt dat telkens ongeveer een vierde van de totale variantie in leidingsengagement zich op het niveau van de groep situeert³⁵. Het overige gedeelte wordt individueel bepaald.

35 *ICC tijdsbesteding aan jeugdbeweging: 22,3%*
ICC leeftijd stoppen met leiding: 25%
ICC ooit gedacht aan stoppen: 27,5%

Het eerste model toont de effecten van de geselecteerde kenmerken op de intensiteit van het leidingengagement (hier: **de wekelijkse tijdsbesteding aan de jeugdbeweging**).

Eén van de gezinskenmerken, met name het aantal verenigingen waarvan de ouders lid zijn, is positief en uiterst significant verbonden met de tijd die de leiding wekelijks in de jeugdbeweging steekt. Hoe actiever het verenigingsleven van de ouders, hoe actiever de leiding in de jeugdbeweging.

De kenmerken van de lokaleninfrastructuur op het niveau van de groep blijken eveneens van invloed te zijn op de tijd die de leiding aan de jeugdbeweging besteedt. Deze neemt namelijk toe naarmate de groep over meer ruimte kan beschikken (voor leden en materiaal), en ook naargelang de lokalen er slechter aan toe zijn op bouwfysisch vlak. Deze laatste bevinding heeft wellicht te maken met de extra tijd die de leiding vrij moet maken voor het onderhoud van gebrekkige lokalen.

Wat de controlevariabelen betreft, wordt opnieuw bevestigd dat er minder tijd geïnvesteerd wordt in de beweging door leiding van het vrouwelijke geslacht (zoals we daarnet reeds vaststelden) en leiding afkomstig uit kleine groepen (ten opzichte van grote groepen). We stellen hetzelfde vast voor leiding met middelbaar onderwijs als huidige studie of hoogst behaalde getuigschrift (ten opzichte van hoger onderwijs), tegen de verwachtingen in. Over het universitair onderwijs kunnen we ons hier niet uitspreken, hoewel we in (niet weergegeven) bivariate analyses vonden dat universiteitsstudenten minder tijd besteden aan de jeugdbeweging dan hogeschoolstudenten. Variatie naar jeugdbeweging en verstedelijkingsgraad vinden we in deze analyse niet meer terug.

Net niet significant is het positieve verband tussen de niet-Belgische afkomst en de tijdsinvestering, een relatie die trouwens verschilt naargelang de eigenschappen van de groep. Welke die eigenschappen zijn is een interessante vraag voor toekomstig onderzoek.

In het tweede en derde model gaan we in op het voortzetten en het beëindigen van het engagement als leiding.

De **leeftijd waarop men plant te stoppen met leiding** ondervindt weinig invloed van de bestudeerde hoofdkenmerken, buiten één gezinsgerelateerde eigenschap: de leiding blijft langer op post naarmate hun ouders meer waardering tonen voor hun inzet in de jeugdbeweging.

Net als in de voorgaande (bivariate) analyses merken we ook dat de geplande leeftijd om afscheid te nemen van het leidinggeven hoger ligt bij de mannelijke leiding (afhankelijk van de groep) en de FOS-leiding (ten opzichte van de leiding uit de overige bewegingen); de eerder vastgestelde verschillen naar groeps-grootte en urbanisatiegraad zijn daarentegen niet meer significant.

Eerder vroegen we de respondenten of ze **ooit al eens gedacht** hebben **aan stoppen als leid(st)er** in de beweging. Uit huidige analyse blijkt dat het al dan niet opspelen van deze gedachte zowel te maken heeft met kenmerken van de loopbaan in de jeugdbeweging als eigenschappen van de ouders van de leiding. De waarschijnlijkheid dat men al eens gedacht heeft aan stoppen met leiding is groter naarmate men langer in leiding staat, en kleiner naargelang de ouders van de leiding meer appreciatie tonen voor hun inzet in de beweging.

Nogmaals constateren we dat de meisjesleiding en de leiding uit kleine groepen sterker geneigd zijn om afhaken te overwegen. Significante variatie naar jeugdbeweging en verstedelijkingsgraad vinden we echter niet meer.

Opvallend is dat het idee om te stoppen minder blijkt te spelen bij de 'allochtone' leiding dan bij de Belgische leiding.

6. Waardering

Zoals we daarnet zagen staat men niet in leiding om waardering of aanzien te verwerven. Toch dienen we hier wat dieper op in te gaan, willen we een beeld krijgen van de leiding en haar positie in de samenleving.

6.1. Waardering door personen/groepen

Eerst gingen we na in welke mate de leiding zich gewaardeerd voelt door een tiental personen. Onderstaande tabel laat zien dat ze voornamelijk waardering ondervinden in de groep zelf: de leid(st)ers moedigen elkaar sterk aan, en krijgen veel positieve respons van de leden. Dat laatste wordt ook in de focusgroepen bevestigd als doorslaggevend. 'Als je het niet goed kan vinden met de leden, dan stap je maar beter op'. Ook de ouders, zowel die van henzelf als die van de leden, blijken de inzet van de leiding erg te appreciëren. Dat is heel wat minder het geval voor meer externe actoren zoals de gemeentebesturen, collega's van op het werk (indien van toepassing), parochieverantwoordelijken en leerkrachten. Er zijn geen opmerkelijke verschillen tussen de jeugdbewegingen, en ook niet in vergelijking met twintig jaar geleden. Alleen voelt men zich in het algemeen minder gewaardeerd door de parochieverantwoordelijken dan vroeger, en niet verwonderlijk ondervindt de FOS-leiding ook heel wat minder parochiale waardering dan de overige bewegingen.

Tabel 110 Verdeling respons naar waardering inzet door personen/groepen
(1=helemaal niet; 5=zeer sterk)

	Gemiddelde op 5	SD	N
Leidingsploeg	4,08	0,794	1357
Leden	4,04	0,772	1358
Ouders van de leden	3,96	0,873	1336
Mijn ouders	3,79	0,937	1333
Familieleden	3,22	0,990	1235
Vrienden buiten beweging	3,09	0,939	1289
Gemeentebestuur	2,92	1,090	1120
Collega's	2,87	1,102	705
Parochie	2,81	1,227	1003
Leerkrachten	2,79	1,149	1044

6.2. Tevredenheid met groep

Tenslotte polsten we bij de leiding zelf naar de mate waarin ze hun groep waarderen. In alle jeugdbewegingen is de tevredenheid groot, met een gemiddelde score van 7,9 op 10.

Tabel 111 Verdeling respons naar tevredenheid met jeugdbewegingsgroep (1=zeer ontevreden; 10=zeer tevreden) ***

	Gemiddelde op 5	SD	N
Chirojeugd Vlaanderen	7,99	1,400	309
Scouts & Gidsen Vlaanderen	7,98	1,355	425
KSJ-KSA-VKSJ	8,18	1,261	278
KLJ	7,63	1,533	156
FOS Open Scouting	7,49	1,535	191
Algemeen	7,91	1,412	1359

Als we de scores opsplitsen in twee klassen, constateren we wel redelijk wat verschillen. Het aandeel KLJ- en FOS-leiding dat hun groep een hogere score dan 8 heeft toegekend is lager (resp. 22,4% en 22,5%) dan bij S&GV, Chiro en KSJ (resp. 31,8%, 35,9% en 38,8%). Daarnaast blijkt de tevredenheid met de groep heel wat hoger bij de mannelijke leiding dan bij de vrouwelijke (37,4% vs. 25,8%), en idem voor middelgrote en grote groepen ten opzichte van kleine groepen (40,3% en 31% vs. 23%).

Tabel 112 Verdeling respons naar tevredenheid met jeugdbewegingsgroep (dichotoom) ***

	Chiro	S&GV	KSJ	KLJ	FOS	Algemeen
max. 8	64,1%	68,2%	61,2%	77,6%	77,5%	68,2%
9 of 10	35,9%	31,8%	38,8%	22,4%	22,5%	31,8%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	309	425	278	156	191	1359

7. Houding tegenover de beweging

In het eerste jeugdbewegingsonderzoek (Bral, 1991) werd gepeild naar de bewegingsbetrokkenheid van de leiding door hen twintig uitspraken over de beweging voor te leggen, waarbij ze konden aangeven in hoeverre ze er mee akkoord konden gaan. We herhaalden dit voor huidig onderzoek, weliswaar met een afgeslankte batterij uitspraken (ingekort op basis van de factoranalyse uit het vorige onderzoek).

Tabel 113 Verdeling respons naar mate van eens zijn met uitspraken over jeugdbeweging (1=helemaal niet mee eens; 5=helemaal mee eens)

	Gemiddelde op 5	SD	N
Derde socialisator	4,00	0,845	417
Geen sport/hobbyvereniging	3,75	0,863	419
Moet waarden naar voor schuiven	3,68	0,701	418
Meer dan spel (nationaal)	3,60	0,788	418
Totaalopvoeding	3,42	0,817	417
Vakbond voor jongeren	2,87	0,838	418
Maatschappelijke standpunten in naam leden	2,79	0,906	418
Meer actie tegen wantoestanden samenleving	2,63	0,747	420
Aansluiting nieuwe sociale bewegingen	2,50	0,768	419

Nog steeds zijn het de uitspraken die door Bral (1991) als 'integraal' werden geclassificeerd die het meeste bijval kennen onder de leiding. De jeugdbeweging wordt in de eerste plaats gezien als een 'derde socialisator', die een belangrijke aanvulling biedt voor de opvoeding van kinderen en jongeren naast het gezin en de school. Dit ziet men heel ruim: de leiding streeft naar een totaalopvoeding, waarbij alle aspecten van het leven aan bod komen. De jeugdbeweging is voor hen meer dan een hobbyvereniging of spelaanbod, in die zin dat de leden worden opgenomen in een groter geheel dat een kader vormt voor het overbrengen van waarden. Het merendeel van de leiding legt dus nadruk op de jeugdbeweging en diens individueel opvoedende rol.

Dat wordt ook aangegeven in de focusgroepen. Wel wordt daaraan toegevoegd dat men in de lokale jeugdbeweging zelden expliciet bezig is met die opvoedende rol. *'We hebben geen groot project. We willen gewoon de kinderen een leuke namiddag laten beleven'*. Deze uitspraak kan rekenen op unanieme bijval. De jeugdbewegingsmethodiek wordt voorgesteld als 'opvoedend op zich'. Samen leven in groep, samen spelen, samen op kamp gaan is op zich een hele leerervaring. Je leert er elkaar en jezelf veel beter kennen. Wel wordt erkend dat de leiding een voorbeeldfunctie heeft waarvan leid(st)ers zich overigens niet altijd goed bewust zijn.

Eén deelnemer heeft het wel nog over 'andere dingen doen' en 'een andere wereld die open gaat'. Er werd daarbij specifiek verwezen naar eigen ervaringen waarbij vooral het kennismaken met andere kinderen (vaak op specifieke themadagen) wel als beklijvend wordt naar voor geschoven: kinderen met een handicap, kinderen van allochtone afkomst, etc. Dat aspect van leefwereldverbreding wordt door de andere

respondenten (h)erkend, maar ook hier wordt aangegeven dat leid(st)ers daar zelden expliciet op inzetten: *'het hoort gewoon bij de jeugdbeweging'* en *'je kan toch niet alleen maar spelen wat kinderen al kennen'*. Een van de klassieke pedagogische spanningsvelden die het jeugdwerk kleuren (zie Coussée, 2006) is voor jeugdbewegingsleid(st)ers heel herkenbaar: *'je moet aansluiten bij de leefwereld van de leden anders haken ze af, tegelijk moet je die leefwereld overstijgen, anders haken ze ook af.'*

De maatschappelijke kant van de socialiserende rol van de jeugdbeweging, door Bral (1991) getypeerd als 'activisme', kent heel wat minder aanhang. Het merendeel van de leiding ziet voor de jeugdbeweging geen rol als vakbond voor jongeren weggelegd. Maatschappelijke standpunten innemen, actie voeren tegen wantoestanden in de samenleving en aansluiting zoeken met nieuwe sociale bewegingen worden door hen nog minder gezien als een opdracht voor de jeugdbewegingen.

Ook deze tendens wordt bevestigd in de focusgroepen. Daarbij aansluitend wordt over jeugdbeweging en maatschappelijk engagement gezegd: *'we zijn allang blij als we ons dagelijkse werking in stand kunnen houden'*. Dat betekent dan:

- ons ledenbereik behouden
- onze leidersploeg samen houden
- ons lokaal onderhouden
- onze leden zinvol bezig houden.

De jeugdbewegingen staan niet op de barricaden. Ze hebben daar naar eigen zeggen ook geen behoefte aan. Een aantal respondenten erkennen wel een zekere gelatenheid. *'Er worden zoveel dingen als evident beschouwd en gewoon van bovenaf vastgelegd. We kunnen daar weinig tegenin brengen'*. Maatschappelijk engagement vertaalt zich volgens de deelnemers hoogstens in het ondersteunen van 11.11.11-acties of het op een andere manier financieel ondersteunen van 'het goede doel'. Het aanzwengelen van het maatschappelijk debat over bepaalde thema's wordt niet aangevoeld als een taak van de jeugdbeweging.

'Integrale' leiding treffen we ook iets meer aan in grote groepen dan in kleine of middelgrote groepen. Uitgesproken verschillen tussen de koepels hebben we niet kunnen vaststellen, alleen vinden we bij KLJ significant minder leiding die de nadruk legt op de jeugdbeweging zelf (het 'integrale' type) en iets meer leiding die de nadruk legt op maatschappelijke actie (het 'activistische' type) dan bij de overige bewegingen. Het is voornamelijk de visie van de jeugdbeweging als vakbond voor jongeren die er sterker heerst, in tegenstelling tot de uitspraak dat de beweging niet te vergelijken valt met een hobbyvereniging. Ook dat werd bevestigd in de focusgroepen. KLJ en KSJ hebben een andere geschiedenis dan de Chiro en de Scouts. Waar die laatste twee van bij het begin een 'algemene werking' wilden ontplooiën (zowel in het bereiken van opvoedingsdoelen als in het bereiken van kinderen), waren KLJ en KSA (samen met KAJ) gericht op specifieke doelgroepen. Dat heeft zijn roots in de Katholieke Actie van de jaren '20 waarbij de Kerk via de jeugdbewegingen actie wilde voeren in het specifieke milieu van jeugdigen: de studentengroep, de landbouwersstand of het arbeidersmidden. KAJ, lange tijd de grootste jeugdbeweging, was gericht op sociale actie en vorming, eerder dan op spel. Dat gold ook voor KSA en KLJ. Scouting en Chiro werden aanvankelijk gezien als 'hulpwerken' die de kinderen op oudere leeftijd dan moesten toeleiden naar de juiste jeugdbeweging (Van de Walle e.a., 2010). De groeiende belangstelling voor de spelmethodiek van Scouting en Chiro keerde de rollen om. Dat leidde bij de standsgebonden jeugdbewegingen tot een crisis en een confrontatie tussen 'jeugdbeweging' en 'sociale actie'. De jeugdbewegingsmethodiek kreeg al gauw de overhand bij KSA (hoewel dat niet zonder slag of stoot is gegaan, zie Coussée, 2010). Die spanning is vandaag nog sterk te herkennen in KAJ (niet opgenomen in dit onderzoek, want vandaag nog steeds eerder geprofileerd als jongerenbeweging).

De cijfers tonen aan dat ook in KLJ de spanning nog leeft, zij het in geringe mate. KLJ neemt ook vandaag nog duidelijker maatschappelijke standpunten in die een zekere affiniteit vertonen met hun sociale en historische achtergrond. In de focusgroep wordt door de KLJ-vertegenwoordigers wel duidelijk aangegeven dat KLJ 'een jeugdbeweging is geworden als alle andere. We zijn allang niet meer de boerenjeugdbond. We zijn een volwaardige jeugdbeweging.' Die uitspraak suggereert dat een volwaardige jeugdbeweging vandaag betekent dat de beweging zich richt op alle kinderen en jongeren richt en niet op een specifiek segment. Dat wordt ook bevestigd door de andere deelnemers. Een uitspraak die de overgang illustreert van jeugdbewegingsideologie naar jeugdbewegingsmethode. Doorheen de geschiedenis is de methode steeds centraler komen te staan, eerder dan de sociale context van de doelgroep. Het lijkt niet ongerechtvaardigd om de hypothese te formuleren dat die historische evolutie gepaard gaat met het 'visen in dezelfde middenklassevijver' en het overboord gooien van kinderen uit de lagere sociale klassen. Een hypothese die ook bevestigd werd in het verleden: *'In de padvinderstuin werd er veel gegrasduind in de richting van meer actief jeugdwerk. Wij verwijzen naar de omvorming der patronaten tot Chiro-jeugd en de strekking tot jeugdbeweging, die in sommige afdelingen van KSA tot uiting kwam. Wij verwijzen anderszins naar de vernieuwing in het VVKS die er in bestond de oorspronkelijke padvinderij als spel en als individuele vorming tot een synthese te vervolledigen met elementen uit verschillende ideologische jeugdbewegingen. Deze verruiming, die tot gelijkaardigheid geleid heeft, heeft als keerzijde van de medaille, geschaad aan de verscheidenheid en dus aan de greep op de massa.'* (Van Haegendoren, 1950: 43).

Het is een hypothese die meteen ook genuanceerd werd door een aantal respondenten. Eén deelnemer geeft het voorbeeld van haar eigen vereniging, een jeugdbeweging in een Limburgse mijncité die behoorlijk wat allochtone kinderen bereikt. Ook in Antwerpen, Gent en Brussel zijn een aantal voorbeelden welbekend. Er zijn dus nogal wat manieren waarop de jeugdbewegingen hun historisch ingebakken ontoegankelijkheid proberen te doorbreken. KLJ zelf bereikt overigens ook relatief vrij veel leden die TSO of BSO volgen. Over de routes die worden gevolgd om het bereik van de jeugdbeweging te verbreden en de gescheiden circuits in het jeugdwerk te overstijgen wordt momenteel boeiend doctoraatsonderzoek gevoerd (zie Van de Walle, 2010).

8. Werking van de leeftijdsgroep

Alle groepen zijn opgedeeld in leeftijdsgroepen, die normaal gezien elk een eigen leidingsploeg hebben. Deze leiding komt geregeld samen om activiteiten voor de leden te organiseren. Dit is de kern van de groepswerking, die we hieronder iets uitgebreider bespreken.

8.1. Vergadering met de leiding van de leeftijdsgroep

Zo goed als niemand (0,3%) hoeft alleen voor de werking van een leeftijdsgroep in te staan. Ook komt het over het algemeen zelden voor dat er geen afzonderlijke vergadering met de leiding van de leeftijdsgroep gehouden worden (5,5%). Dit is echter wel iets meer het geval bij KLJ en Chiro (resp. 10,6% en 9,2%), in kleine groepen (12,3%) en groepen gelegen in zwak verstedelijkte gebieden (7,2%).

De meerderheid van de leiding komt wekelijks samen om te vergaderen. Enkel in KLJ gebeurt dit veeleer tweewekelijks of maandelijks, net als de activiteiten voor hun leden. KSJ-leiding vergadert dan weer het meest.

Tabel 114 Verdeling respons naar frequentie vergadering met leiding eigen leeftijdsgroep ***

	Chiro	S&GV	KSJ-KSA-VKSJ	KLJ	FOS	Algemeen
Meerdere keren per week	1,7%	0,5%	5,2%	0,0%	4,3%	2,2%
Een keer per week	53,5%	54,0%	55,2%	4,6%	43,5%	46,9%
Een keer om de twee weken	18,6%	13,4%	24,6%	36,6%	14,1%	19,7%
Een keer per maand	9,6%	20,9%	7,5%	43,1%	22,8%	18,4%
Minder dan een keer per maand	5,3%	8,2%	3,0%	6,5%	13,0%	7,0%
Nooit, geen afzonderlijke vergadering	10,6%	2,9%	4,1%	9,2%	2,2%	5,5%
Nooit, ik ben enige leeftijdsgroepsleid(st)er	0,7%	0,2%	0,4%	0,0%	0,0%	0,3%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	301	417	268	153	184	1323

8.2. Activiteiten met de leden

De voornaamste uitkomst van de leidingsvergaderingen betreft de activiteiten die voor de leden worden georganiseerd. Daarom wilden we ook van de leiding weten welke activiteiten elk jaar opnieuw aan bod komen. In het volgende hoofdstuk gaan we dan na of dit gelijk loopt met de favoriete activiteiten van de leden.

Tabel 115 laat zien dat weekends, kampen en bosspelen in zowat alle groepen elk jaar op het menu staan. Ook sport is een erg populaire activiteit onder de leiding, gevolgd door allerhande spelen (op pleinen, in dorpen en steden, of binnen), quizen en tochten. De overige activiteiten komen in drie kwart van de groepen niet jaarlijks aan bod.

Tabel 115 Verdeling respons naar activiteiten die men met leeftijdsgroep elk jaar opnieuw doet - meerdere antwoorden mogelijk

	Algemeen	
	% of Cases	N
Weekends en kampen	95,2%	1237
Bosspelen	92,2%	1199
Sport	89,5%	1163
Pleinspelen	86,2%	1120
Dorps- en stadsspelen	82,1%	1067
Quizen	81,5%	1059
Binnenspelen	81,0%	1053
Tochten	79,2%	1030
Koken	73,0%	949
Geldinzameling (leeftijds)groep	66,9%	870
Nachtspel	64,9%	844
Uitstappen/bezoeken	57,8%	752
Feesten	56,3%	732
Expressie	55,2%	718
Themagerichte activiteiten/spelen	50,3%	654
Creative technieken	50,1%	651
Dropping	46,0%	598
Technieken	42,0%	546
Fuiven	37,4%	486
Viering/duiding	36,3%	472
Acties voor goed doel	35,2%	458
Evaluatie	27,5%	358
Natuurbeleving	25,2%	328
Informatieve spelen	22,5%	293
Projecten	13,8%	179

De rangordening loopt ongeveer gelijk voor elke beweging. Feesten staan wel iets hoger en bosspelen iets lager aangeschreven bij de leiding van KLJ dan van de overige koepels. Opmerkelijk is ook dat er in heel wat meer groepen van de scoutsverenigingen FOS en S&GV geldinzamelingen voor de eigen werking worden georganiseerd.

9. Pedagogisch profiel

Daarnet vonden we nog dat de leiding de jeugdbeweging in eerste instantie ziet als derde socialisatiemilieu. Een milieu waarvan verondersteld wordt dat het een belangrijke aanvulling vormt voor de opvoeding van de jongere door het gezin (1ste milieu) en de school (2de milieu). We zagen daarnet al dat jeugdbewegingsleid(st)ers die opvoedende kracht niet zo expliciet op de voorgrond plaatsen. Wel erkennen ze dat ze een belangrijke voorbeeldrol kunnen spelen en uiteraard is het ook de leiding die de voorwaarden bepaalt waaronder leden met elkaar (leren) omgaan.

In wat volgt schetsen we een beeld van het opvoedkundige profiel van de leiding. Dit doen we door ons te richten op hun pedagogische houding, hun beeld van de ideale leid(st)er, de gevolgde vorming en de verworven competenties. Daarnaast gaan we ook in op de problemen en conflicten waarmee de leeftijds-groepen kunnen worden geconfronteerd.

9.1. Begeleidershouding

De begeleidershouding werd geoperationaliseerd door enkele uitspraken over de leiding af te leiden uit de 'dame, zot en heer'-classificatie, die onder meer door de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk vzw (2006) wordt gebruikt. In dat schema wordt er van uitgegaan dat een ideale animator 'driezijdig' moet zijn: hij of zij moet zich kunnen gedragen als een zot, een dame en een heer. Tabel 116 laat zien wat elk van deze types inhoudt, en geeft ook weer in welke mate de leiding zichzelf ziet in de stellingen (1=helemaal niet akkoord; 5=helemaal akkoord).

Tabel 116 Verdeling respons naar begeleidershouding (1=helemaal niet akkoord; 5=helemaal akkoord)

Begeleidershouding		Gemiddelde op 5	SD	N
Zot	Ik kan bergen leuke activiteiten verzinnen en voorstellen	3,44	0,814	1245
	Ik leef me helemaal uit als ik meespeel met de leden	4,19	0,745	1246
	Ik probeer er steeds de schwing in te brengen	3,76	0,757	1244
	Totaal (schaal op 15)	11,38	1,729	1243
Dame	Ik heb een hechte en persoonlijke band met de leden	3,71	0,700	1243
	Ik voel perfect aan wanneer iemand aandacht nodig heeft	3,65	0,697	1245
	Ik heb meteen gezien als iemand uit de boot dreigt te vallen	3,60	0,734	1241
	Totaal (schaal op 15)	10,96	1,568	1237
Heer	Ik waak er over dat regels steeds nageleefd worden	3,60	0,771	1245
	Ik sta stevig in mijn schoenen, ik ben zeker van mijn zaak	3,69	0,798	1246
	Leden kunnen op mij rekenen, als ze zelf ook het gevraagde doen	3,06	0,982	1241
	Totaal (schaal op 15)	10,35	1,654	1240

De leiding kan zich duidelijk vinden in alle types van begeleidershoudingen. Leid(st)ers identificeren zich echter het sterkst met de 'zot', gevolgd door de 'dame' en de 'heer'. Met de stelling 'ik leef me helemaal uit als ik meespeel met de leden' werd het meest akkoord gegaan, met de uitspraak 'leden kunnen op mij rekenen, als ze zelf ook het gevraagde doen' het minst. De leiding blinkt dus vooral uit in speelsheid en zorg om de leden, en minder in strengheid. Alleen in KLJ ziet de leiding zichzelf iets meer als zorgende 'dame' dan als speelse 'zot'.

'Dames' zijn significant meer vertegenwoordigd in de groepen naargelang de verstedelijkingsgraad en groeps grootte afneemt. Niet verwonderlijk gedragen meer meisjes zich als 'dames', en meer jongens zich als 'heren'.

9.2. De ideale leiding

'Hoe moet de ideale leid(st)er handelen?' vroeg Bral (1991) in het vorige jeugdbewegingsonderzoek aan de leiding zelf. We stelden de huidige respondenten dezelfde vraag, en net als toen scoren alle opgesomde kwaliteiten (zie tabel) relatief hoog. Wel staan in tegenstelling tot twintig jaar geleden twee pedagogische vaardigheden (duidelijke grenzen trekken, in schoenen van de leden staan) hoger aangeschreven dan praktische vaardigheden ('allround' zijn: initiatief nemen, vaardigheden bezitten). De leid(st)er met een boodschap en als grote broer of zus kent wel nog steeds het minste aanhang.

Dat strookt met het beeld dat de leid(st)ers in de focusgroepen ook ophingen. Er worden waarden overgedragen in de jeugdbeweging, maar dat gebeurt vrij spontaan, in en door de groep. En ook wel door de leid(st)er als voorbeeldfiguur.

Tabel 117 Verdeling respons naar mate van eens zijn met uitspraken over leiding (1=helemaal oneens; 5=helemaal eens)

	Gemiddelde op 5	SD	N
Ideale leid(st)er: moet grenzen trekken	4,14	0,642	420
Ideale leid(st)er: in schoenen van de leden	4,08	0,590	420
Ideale leid(st)er: allround figuur	3,97	0,742	420
Ideale leid(st)er: grote broer/zus	3,80	0,757	420
Ideale leid(st)er: boodschap voor de leden	3,74	0,739	419

Daarnet vonden we nog dat de leiding zichzelf het minst ziet als een strenge 'heer'. Dit hoeft niet per se te botsen met het feit dat de voorkeur deze keer gaat naar de leid(st)er die niet aarzelt om duidelijke grenzen te trekken die niet mogen overschreden worden. Dit wijst misschien eerder op een contrast tussen hoe de leiding zich gedraagt of zichzelf ziet (speels, begaand) en hoe de leiding meer wil zijn (iets strenger).

In de focusgroepen wordt dit beeld verder genuanceerd. Iedere leid(st)er zoekt een eigen stijl. Er is echter zelden een leidersfiguur die bij alle kinderen geliefd is. Het ene kind verkiest een andere stijl dan het andere kind. Het belangrijkste is authenticiteit, oprechtheid, consequentie, ... en 'je moet graag met kinderen omgaan, anders is het rap gedaan.'

9.3. Problemen & conflicten in de leeftijdsgroep

Problemen en conflicten komen in elke groep voor, en de leeftijdsgroepen van de jeugdbewegingen vormen hierop geen uitzondering. We legden de leiding een tiental problemen voor³⁶, en vroegen ze om aan te duiden hoe frequent ze ermee geconfronteerd worden (gaande van 1=nooit tot 4=vaak).

Tabel 118 Verdeling respons naar problemen/conflicten in leeftijdsgroep (1=nooit; 4=vaak)

	Gemiddelde op 4	SD	N
Ruzie tussen leden	2,79	0,705	1322
Tekort engagement/betrokkenheid leden	2,61	0,734	1321
Pesten/uitsluiten van leden	2,50	0,719	1323
Tekort engagement/betrokkenheid leiding	2,41	0,776	1313
Conflict tussen leiding mbt verloop werking	2,28	0,760	1316
Persoonlijk conflict tussen leiding	2,14	0,855	1317
Drugs/alcohol/roken bij leiding	2,02	0,888	1316
Drugs/alcohol/roken bij leden	1,55	0,707	1322
Ander grensoverschrijdend gedrag leden	1,48	0,641	1318
Ander grensoverschrijdend gedrag leiding	1,38	0,593	1310

Als we de opgelijste problemen/conflicten rangschikken naar mate van voorkomen, zien we dat ze duidelijk gegroepeerd zijn volgens de drie factoren die in deze items verborgen liggen. De eerste factor, die algemene problemen bij de leden (ruzie, pesten, uitsluiten, tekort engagement) omvat, is de meest voorkomende bij de leeftijdsgroepen. Leid(st)ers die instaan voor leden jonger dan 12 jaar komen nog iets vaker in dergelijke situaties terecht.

Vervolgens zijn het de algemene problemen met en tussen de leiding (tekort engagement, conflict met betrekking tot de werking, persoonlijke conflicten) die zich wel eens voordoen in de leeftijdsgroepen. In groepen met leden ouder dan 12 jaar is deze factor heel wat meer aan de orde dan in de jongere leeftijdsgroepen.

De minst hoge scores stelden we vast voor de laatste factor, die items rond risicogedrag bij leden en leiding inhoudt. Wel blijkt het middelengebruik heel wat problematischer te zijn bij de leiding dan bij de leden, alsook vaker voor te komen dan andere vormen van grensoverschrijdend gedrag. Ook hier zijn het de oudere leeftijdsgroepen die het meest te maken krijgen met risicovolle situaties.

De eerste factor (problemen met de leden) is ongeveer overal even frequent, ongeacht de jeugdbeweging, verstedelijkingsgraad of groepsgrootte. Wat de overige twee betreft, vinden we heel wat meer variatie op vlak van deze variabelen. Zo ervaart men in FOS significant meer problemen en conflicten in de leidingsploeg dan de overige bewegingen, en zien we dat de KLJ-leiding stukken minder last ondervindt van middelengebruik en grensoverschrijdend gedrag in de leeftijdsgroepen dan de leiding van de resterende bewegingen. Dat problemen met risicogedrag blijken toe te nemen met een stijging in urbanisatiegraad en groepsgrootte zal ook wel iets met deze laatste bevinding te maken hebben, gezien de KLJ-groepen in onze steekproef hoofdzakelijk klein en landelijk gelegen zijn.

³⁶ De voorgelegde problemen en conflicten werden gedeeltelijk overgenomen uit het onderzoek 'Scouting: meer dan jeugd beweging alleen?' (Dehertogh, Mortelmans & Ottoy, 2005).

9.4. Vorming

9.4.1. Vorming binnen de beweging

Reeds in het eerste hoofdstuk over de groep gingen we in op het volgen van vormingscursussen door de leiding, maar dan binnen groep als geheel. Deze keer spitsen we ons toe op de individuele deelname aan deze cursussen.

Voor we de participatie aan de afzonderlijke vormingen nader bestuderen, gaan we na hoe groot het aandeel leiding is die minstens één van de vier types kadervorming gevolgd heeft. Dit blijkt voor 61,3% van hen het geval te zijn. De KSJ-leiding steekt met 72% weer ver boven dit gemiddelde uit, de overige bewegingen wijken er niet ver van af. Het laagste percentage staat op naam van S&GV.

Verder vinden we dat in grote en middelgrote groepen zo'n 10% meer leiding kadervorming heeft genoten dan in kleine groepen (63% en 64,5% vs. 54,2% resp.), en dat meisjes significant minder van dergelijke cursussen volgen dan jongens (58,2% vs. 64,4% resp.).

Tabel 119 Verdeling respons naar minstens één kadervormingscursus gevolgd ***

	Ja	Nee	Totaal	N
Chiro	61,6%	38,4%	100,0%	289
S&GV	55,4%	44,6%	100,0%	399
KSJ-KSA-VKSJ	72,0%	28,0%	100,0%	257
KLJ	60,6%	39,4%	100,0%	142
FOS	59,4%	40,6%	100,0%	175
Algemeen	61,3%	38,7%	100,0%	1262

Als we de belangrijkste cursussen afzonderlijk bekijken, zien we dat de animatorcursus de meest gevolgde is (41,1%); binnen KSJ is dit zelfs 64,1%. De opleidingen tot hoofdanimator en instructeur zijn duidelijk voor een selecter publiek bedoeld (7,5% en 2,7% resp.). Het volgen van de cursus hoofdanimator is wel iets couranter bij KSJ (14%) en FOS (18%), en neemt trouwens toe samen met verstedelijkingsgraad. Daarnaast geeft een klein derde van de leiding aan nog andere door de eigen beweging georganiseerde cursussen te hebben gevolgd, bij S&GV zou dit voor bijna de helft zo zijn.

Tabel 120 Verdeling respons naar gevolgde kadervormingscursussen

	Animator ***	N	H.animator ***	N	Instructeur *	N	Andere ***	N
Chiro	54,4%	285	4,6%	260	1,9%	258	15,3%	261
S&GV	10,6%	385	1,3%	375	1,1%	374	49,9%	391
KSJ-KSA-VKSJ	64,1%	262	14,0%	243	4,2%	238	17,9%	224
KLJ	51,0%	143	6,0%	134	3,0%	133	19,7%	132
FOS	43,6%	172	18,0%	161	5,1%	156	30,2%	162
Algemeen	41,1%	1247	7,5%	1173	2,7%	1159	29,9%	1170

9.4.2. Vorming buiten de beweging

29,4% van de leiding volgde ook cursussen die niet door de eigen beweging worden georganiseerd, wat ongeveer 10% meer is dan twintig jaar geleden (Bral, 1991). Opvallend is dat, in tegenstelling tot interne vorming, het gebruik van externe vorming juist toeneemt naarmate de groep kleiner is, en deze keer meer succes kent bij de meisjes (34%) dan bij de jongens (24,9%).

Ongeveer een vierde van de leiding die vorming heeft gevolgd buiten de beweging deed dat bij Jeugd Rode Kruis (27,1%), Vlaamse Dienst Speelpleinwerk vzw (24,6%) of bij een andere vereniging die niet in de aangeboden lijst was opgenomen (23,7%). Kazou (CM) (17,6%), de plaatselijke jeugddiensten (15,1%) en Crefi (7,5%) kunnen ook nog op relatief veel aanhangers uit de jeugdbewegingen rekenen. Opleidingen volgen bij een van de andere (in dit onderzoek bestudeerde) jeugdbewegingen komt daarentegen maar zelden voor.

9.4.3. Waardering van leiding die vorming volgt

Over het algemeen wordt het volgen van vorming (sterk) aangemoedigd door de groepen, en is de reactie in de groepen op leiding die vorming volgt (zeer) positief. In KSJ is deze aanmoediging en waardering van vormingvolgende leiding het grootst, in S&GV het kleinst.

Tabel 121 Gemiddelde aanmoediging door groep voor volgen van cursussen/vorming (1=sterk afgeraden; 5=sterk aangeraden) & reactie in groep tgo leiding die vorming volgt (1=zeer negatief; 5=zeer positief)

	Aanmoediging vorming door groep (gem. op 5) ***	N	Reactie groep tgo vormingvolgende leiding (gem. op 5) ***	N
Chiro	4,05	293	4,11	290
S&GV	3,89	410	3,96	407
KSJ-KSA-VKSJ	4,34	264	4,38	263
KLJ	3,96	144	4,09	140
FOS	4,19	180	4,02	180
Algemeen	4,07	1291	4,10	1280

Deze attitudes ten opzichte van vorming hangen positief samen met het effectief hebben gevolgd van minstens één kadervormingscursus, alsook met het aantal gevolgde kadervormingscursussen.

Tabel 122 Aanmoediging door en reactie in groep m.b.t. vorming, naar al dan niet gevolgd hebben van kadervorming

		Gemiddelde op 5	SD	N
Aanmoediging vorming door groep ***	Geen kadervorming gevolgd	3,84	0,799	487
	Kadervorming gevolgd	4,21	0,785	771
	Algemeen	4,07	0,810	1258
Reactie groep tgo vormingvolgende leiding ***	Geen kadervorming gevolgd	3,96	0,725	477
	Kadervorming gevolgd	4,19	0,721	768
	Algemeen	4,10	0,731	1245

De leiding blijkt ook ietwat meer appreciatie te ontvangen voor het volgen van vorming in groepen die groter en stedelijker gelegen zijn.

9.5. Competenties

De socialiserende functie van de jeugdbeweging geldt uiteraard niet alleen voor de leden, maar ook voor de leiding. Welke vaardigheden hebben ze nu juist verworven door in leiding te staan?

Om dit in kaart te brengen gaven we de leiding een lijst met sleutelcompetenties die vaak voorkomen in het sociaal-cultureel volwassenen- en jeugdwerk (overgenomen uit de 'competentiedocumenten' van Oscar, een instrument van SoCiuS, Steunpunt Jeugd en de Vlaamse Gemeenschap³⁷). Voor elk van de competenties moest men aanduiden in welke mate deze werden opgedaan door leiding te geven.

Tabel 123 Verdeling respons naar vaardigheden opgedaan in leiding
(1=helemaal niet akkoord; 5=helemaal akkoord)

	Gemiddelde op 5	SD	N
1. Leiding nemen	4,19	0,724	1266
2. Omgaan met anderen	4,17	0,690	1265
3. Organiseren	4,14	0,758	1266
4. Persoonlijk functioneren	4,05	0,739	1267
5. Communiceren	4,00	0,777	1264
6. Nauwkeurig, efficiënt, zelfstandig,... werken	3,77	0,827	1267
7. Functioneren op technisch vlak	3,77	0,894	1259
8. Mensen beschermen tegen gevaren	3,70	0,850	1263
9. Organisaties draaiende houden	3,64	0,936	1260
10. Omgaan met informatie	3,57	0,872	1264
11. Anderen dingen aanleren	3,46	0,879	1250
12. Met computers omgaan	2,42	1,112	1264

De tabel laat zien dat ook leiding geven een brede opvoedende waarde krijgt toegekend: op alle vlakken (buiten omgaan met computers) beweert meer dan de helft te zijn vooruitgegaan dankzij het leidinggeven. Niet te verwonderen werd leiding nemen (beslissen, instructies geven, problemen oplossen, etc.) het vaakst opgegeven als vaardigheid opgedaan door in leiding te staan. Verder beweren velen in de leiding vooral beter te zijn geworden in het omgaan met anderen (overtuigen, onderhandelen, samenwerken, etc.), organiseren (activiteiten plannen, voorbereiden en uitvoeren, etc.), persoonlijk functioneren (doorzetten, oordelen, initiatief nemen, etc.) en communiceren (voor een groep spreken, schrijven, luisteren, etc.). We vonden ook enkele relatief kleine maar significante verschillen naar jeugdbeweging, verstedelijkingsgraad, groepsgrootte en geslacht.

Met computers werken zou de KLJ- en KSJ leiding iets beter afdaan dan de overige leiding, technisch functioneren lijkt meer te zijn weggelegd voor de S&GV-, FOS- en KSJ leiding, en in het aanleren van dingen aan anderen waant de leiding van FOS en KSJ zich sterker.

37 Meer informatie over het 'Oscar'-instrument vind je op www.oscaronline.be

Tabel 124 Competenties naar jeugdbeweging (gemiddelde op 5)

	Met computers omgaan ***	N	Technisch functioneren ***	N	Anderen dingen aanleren *	N
Chiro	2,38	289	3,6	285	3,31	286
S&GV	2,31	402	3,91	401	3,47	395
KSJ-KSA-VKSJ	2,5	253	3,85	253	3,52	250
KLJ	2,79	146	3,48	146	3,45	144
FOS	2,36	174	3,88	174	3,58	175
Algemeen	2,42	1264	3,77	1259	3,46	1250

Het functioneren op technisch vlak en het aanleren van dingen aan anderen zou ook beter lukken bij leiding uit matig en sterk verstedelijkt gelegen groepen dan bij leiding uit ruraal gelegen groepen.

Tabel 125 Competenties naar verstedelijkingsgraad (gemiddelde op 5)

	Anderen dingen aanleren *	N	Functioneren op technisch vlak **	N
Zwak verstedelijkt	3,35	288	3,67	292
Matig verstedelijkt	3,52	475	3,88	478
Sterk verstedelijkt	3,46	487	3,73	489
Algemeen	3,46	1250	3,77	1259

De leiding uit middelgrote en grote groepen geeft zichzelf op tal van vaardigheden steeds betere scores dan de leiding uit kleine groepen, en dan voornamelijk op vlak van nauwkeurig, efficiënt, zelfstandig,... werken, leiding nemen en omgaan met informatie.

Tabel 126 Competenties naar groepsgrootte (gemiddelde op 5)

	Per- soonlijk functio- neren *	N	Nauw- keurig, ... werken **	N	Omgaan met anderen **	N	Leiding nemen **	N	Organi- seren *	N	Omgaan met infor- matie *	N
Klein	3,96	324	3,65	324	4,07	323	4,08	324	4,06	323	3,51	322
Middel- groot-	4,11	449	3,83	448	4,21	447	4,24	447	4,20	449	3,67	448
Groot	4,06	494	3,80	495	4,19	495	4,22	495	4,15	494	3,53	494
Algemeen	4,05	1267	3,77	1267	4,17	1265	4,19	1266	4,14	1266	3,57	1264

Tenslotte zien we dat de jongens zichzelf voornamelijk beter achten in het draaiende houden van organisaties en het functioneren op technisch vlak, maar ook in het aanleren van dingen aan anderen, het beschermen van mensen en het nemen van leiding.

Tabel 127 Competenties naar geslacht (gemiddelde op 5)

	Leiding nemen *	N	Mensen beschermen tegen gevaren **	N	Organisaties draaiende houden ***	N	Anderen dingen aanleren **	N	Functioneren op technisch vlak ***	N
Jongens	4,24	643	3,76	641	3,77	643	3,53	635	3,88	641
Meisjes	4,14	623	3,63	622	3,51	617	3,38	615	3,66	618
Algemeen	4,19	1266	3,70	1263	3,64	1260	3,46	1250	3,77	1259

9.6. Competenties naar kadervorming

Bestaan er verbanden tussen het volgen van kadervorming en de opgedane vaardigheden en competenties als leiding?

We onderzochten of er relaties te vinden zijn tussen het zelfverklaarde competentieniveau van de leiding³⁸ en het al dan niet gevolgd hebben van kadervorming, het aantal gevolgde kadervormingscursussen en het voltooid hebben van de afzonderlijke cursussen. Daarnaast gingen we ook na of de leid(st)ers die kadervorming gevolgd hebben andere prioritaire vaardigheden aanduiden dan de leiding die niet werd opgeleid in de beweging.

Uit de eerste analyse blijkt dat leid(st)ers die één of meerdere kadervormingscursussen hebben gevolgd zichzelf een hoger niveau van competenties toekennen dan de 'on gevormde' leiding.

Tabel 128 Competentieniveau naar gevolgd hebben van minstens één kadervormingscursus ***

Kadervorming (algemeen):	Gemiddeld competentieniveau op 55	SD	N
Niet gevolgd	41,51	6,120	451
Wel gevolgd	43,24	5,739	738
Algemeen	42,59	5,944	1189

Het competentieniveau van de leiding is eveneens positief en hoogst significant gecorreleerd met aantal gevolgde cursussen binnen de beweging. Hoe meer van de vier bestudeerde types kadervorming achter de rug, hoe competentier de leiding zichzelf acht.

Tabel 129 Correlatie tussen aantal gevolgde kadervormingscursussen en competentieniveau ***

	Competentieniveau
Aantal gevolgde kadervormingscursussen	0,161
N	1064

³⁸ Het competentieniveau van de leiding werd gemeten aan de hand van een schaal (Cronbach's alpha= 0,88) met een maximumscore van 55, bestaande uit de vaardigheden en competenties zoals weergegeven in het voorgaande onderdeel (9.5), met uitzondering van het item 'omgaan met computers' (teneinde de hoogste alfawaarde te berekenen).

Ook de afzonderlijke opleidingen blijken positief samen te hangen met de leidingscompetentie. Leiding die de basiscursus animator of andere kadervorming heeft gevolgd kent zichzelf een grotere competentiescore toe dan de leiding die hier niet aan heeft deelgenomen. Voor de leiding met een attest hoofdanimator of instructeur is dit nog meer het geval.

Tabel 130 Competentieniveau naar gevolgd hebben van specifieke kadervormingscursussen

		Gemiddeld competentieniveau op 55	SD	N
Animatorcursus **	Niet gevolgd	42,07	6,106	689
	Wel gevolgd	43,14	5,729	488
	Algemeen	42,52	5,974	1177
Hoofdanimatorcursus ***	Niet gevolgd	42,27	6,060	1023
	Wel gevolgd	44,49	5,279	84
	Algemeen	42,44	6,031	1107
Instructeurscursus *	Niet gevolgd	42,34	6,047	1062
	Wel gevolgd	44,77	5,005	31
	Algemeen	42,41	6,031	1093
Andere kadervorming ***	Niet gevolgd	42,01	6,013	768
	Wel gevolgd	43,71	5,758	333
	Algemeen	42,53	5,985	1101

Tenslotte onderzochten we nog in welke vaardigheden de gevormde leiding al dan niet meer uitblinkt. De resultaten in onderstaande tabel laten zien dat dit voor zowat alle vaardigheden het geval is. Technisch functioneren, organisaties draaiende houden, nauwkeurig, efficiënt, zelfstandig, ... werken, en organiseren zijn de verworven vaardigheden waarin zij zich het sterkst onderscheiden van de ongevormde leiding. Ook op het gebied van leiding nemen, communiceren en persoonlijk functioneren is het contrast relatief groot.

Enkel op vlak van informatieverwerking, bescherming van mensen tegen gevaren en computervaardigheid zien we geen wezenlijke verschillen in competentieniveau tussen de leiding die wel en niet is opgeleid binnen de beweging.

Tabel 131 Specifieke competenties naar gevolgd hebben minstens één kadervormingscursus

	Kadervorming (algemeen):	Gemiddelde op 5	SD	N
EVC1. Persoonlijk functioneren ***	Niet gevolgd	3,95	0,766	474
	Wel gevolgd	4,13	0,704	758
	Algemeen	4,06	0,733	1232
EVC2. Nauwkeurig, efficiënt, zelfstandig,... werken ***	Niet gevolgd	3,65	0,826	474
	Wel gevolgd	3,86	0,810	758
	Algemeen	3,78	0,822	1232
EVC3. Omgaan met anderen ***	Niet gevolgd	4,09	0,701	473
	Wel gevolgd	4,22	0,664	757
	Algemeen	4,17	0,682	1230
EVC4. Leiding nemen ***	Niet gevolgd	4,08	0,756	473
	Wel gevolgd	4,27	0,684	758
	Algemeen	4,19	0,719	1231
EVC5. Organiseren ***	Niet gevolgd	4,03	0,776	473
	Wel gevolgd	4,23	0,726	758
	Algemeen	4,15	0,752	1231
EVC6. Communiceren ***	Niet gevolgd	3,89	0,789	471
	Wel gevolgd	4,08	0,756	758
	Algemeen	4,01	0,774	1229
EVC7. Omgaan met informatie NS	Niet gevolgd	3,55	0,833	473
	Wel gevolgd	3,60	0,884	756
	Algemeen	3,58	0,865	1229
EVC8. Mensen beschermen tegen gevaren NS	Niet gevolgd	3,68	0,816	473
	Wel gevolgd	3,71	0,859	755
	Algemeen	3,70	0,842	1228
EVC9. Organisaties draaiende houden ***	Niet gevolgd	3,52	0,987	471
	Wel gevolgd	3,73	0,891	754
	Algemeen	3,65	0,934	1225
EVC10. Met computers omgaan NS	Niet gevolgd	2,39	1,091	473
	Wel gevolgd	2,45	1,126	756
	Algemeen	2,42	1,113	1229

EVC11. Anderen dingen aanleren **	Niet gevolgd	3,38	0,847	465
	Wel gevolgd	3,51	0,890	750
	Algemeen	3,46	0,876	1215
EVC12. Functioneren op technisch vlak ***	Niet gevolgd	3,63	0,914	472
	Wel gevolgd	3,88	0,859	754
	Algemeen	3,78	0,889	1226

In de focusgroep werd aangegeven dat leid(st)ers niet altijd even enthousiast zijn om vorming te volgen, maar toch blijkt dat doorgaans achteraf heel goed mee te vallen. Er werd nog even doorgegaan op het nut van de 'jeugdbewegingsvaardigheden' in het verdere leven. *'Het staat goed op de CV, maar daarom doen we het niet.'* Iemand gaf nog aan dat men in Nederland en Frankrijk veel verder staat op het vlak van het erkennen van afzonderlijke competenties die jongeren kunnen opdoen door hun deelname aan de jeugdbeweging. Deze evolutie werd door de groep als onwenselijk afgedaan: een te technische benadering van het groepsproces dat de jeugdbeweging is.

10. Waardenpatronen

Traditioneel behoorde waardenoverdracht altijd tot de kerntaken van de jeugdbeweging. Zoals we leerden in de focusgroepen is dat fel afgezwakt. Of beter: waardenoverdracht gebeurt vrij impliciet (zie ook Van Assche, 2003). In wat volgt gingen we op zoek naar de waardenpatronen die gedragen worden (en dus wellicht impliciet overgedragen worden) door onze jeugdbewegingsleiding.

We gaan ook na op basis van de gegevens uit de JOPII-monitor of de leiding zich op dit vlak onderscheidt van de gemiddelde Vlaamse jongere. Ook binnen de groep van de jeugdbewegers zelf gaan we na of we variatie aantreffen: elke jeugdbeweging reikt de jongere immers een onderscheiden batterij waarden aan. Denken we maar aan de expliciete verschillen tussen de christelijk-katholieke bewegingen (KLJ, Chiro en KSJ) en de eerder pluralistische scoutsverenigingen (FOS en S&GV). We moeten ons er weliswaar voor hoeden om al te rechtlijnige (laat staan causale) verbanden te leggen. Jeugdbewegers die aangesproken worden door het waardenpatroon van een beweging zijn misschien net die jeugdigen die in gezinnen leven waar diezelfde waarden sowieso al aangehangen worden.

We vergelijken waar mogelijk ook met het vorige jeugdbewegingsonderzoek (Bral, 1991). Er is geen gebrek aan literatuur waarin men beschrijft hoe de waarden die de doorsnee jongere aanhangt zijn geëvolueerd: het dalend belang van religie en traditie, de toenemende individualisering, etc. Het zal ons benieuwen of het lidmaatschap van de jeugdbeweging een invloed heeft op deze verschuivingen.

10.1. Geloof

Het aandeel leid(st)ers dat zichzelf gelovig noemt, is flink gedaald ten opzichte van twintig jaar terug (Bral, 1991). De proportie katholieken en christenen is meer dan gehalveerd, en het percentage niet-gelovigen zowat verdrievoudigd onder de leiding.

Wat in het oog springt is het grote aandeel KLJ-leiding dat zichzelf als katholiek of christelijk omschrijft (57,6%). Daarmee laten ze Chiro (35,6%) en KSJ (38,3%) ver achter zich. Terwijl S&GV (niet zo lang geleden nog het katholieke VVKSM) nog 29,5% van dergelijke gelovigen voor haar rekening neemt, is dit voor FOS slechts 15,9%. Bij FOS is 68,3% van de leiding niet-gelovig, ongeïnteresseerd in religie of

vrijzinnig.

De bevinding dat het aandeel christelijk-katholieke leiding afneemt met een toename in verstedelijingsgraad, biedt wellicht een gedeeltelijke verklaring voor de levensbeschouwelijke kloof tussen het landelijke KLJ en de andere meer stedelijk gesitueerde bewegingen (voornamelijk FOS).

Tabel 132 Verdeling respons naar geloofsovertuiging ***

	Chiro	S&GV	KSJ-KSA-VKSJ	KLJ	FOS	Leid. nu	Leid. '91
Katholiek	26,3%	17,3%	26,1%	42,3%	11,0%	23,1%	44,0%
Protestants	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%	0,6%	0,2%	x
Christelijk	9,3%	12,2%	12,2%	15,3%	4,9%	10,9%	28,2%
Boeddhistisch	0,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,6%	0,2%	x
Vrijzinnig	11,5%	11,2%	9,8%	0,0%	24,4%	11,5%	11,6%
Agnost	3,0%	3,1%	3,3%	1,5%	1,8%	2,7%	x
Geen interesse in religie	13,3%	13,0%	15,9%	16,8%	14,6%	14,3%	x
Niet gelovig	20,4%	24,7%	16,7%	13,1%	29,3%	21,4%	7,8%
Weet het niet	14,1%	18,1%	14,7%	10,2%	11,0%	14,6%	x
Andere	1,9%	0,5%	0,8%	0,7%	1,8%	1,1%	2,6%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	x
N	270	393	245	137	164	1209	x

Qua rangordening worden deze verschillen tussen de jeugdbewegingen in christelijk-katholieke geloofsovertuiging volledig vertaald in het belang dat de leiding hecht aan religie in het dagelijkse leven. Maar terwijl we daarnet nog 34% katholieken en christenen aantreffen onder de leiding, bedraagt het aandeel leiding dat religie in het dagelijkse leven belangrijk acht slechts 9,1%; voor leiding van het vrouwelijke geslacht en uit ruraler gelegen groepen ligt dit cijfer wel iets hoger.

Daarbij aansluitend is het bezoeken van religieuze diensten, een praktijk die door 88% van het leidingsbestand nooit of enkel op speciale gelegenheden wordt beoefend. Ook hier weer dezelfde ordening op vlak van verschillen tussen jeugdbewegingen (gaande van 95,8% voor FOS tot 77,5% voor KLJ), urbanisatiegraad en geslacht.

Voorgaande maakt duidelijk dat religie niet zo belangrijk is voor de gemiddelde leid(st)er. Vindt hij/zij de katholieke visie dan nog wel belangrijk voor de jeugdbeweging?

Bijna 70% van de leiding is van mening dat de jeugdbeweging zich niet hoeft bezig te houden met het doorgeven van dergelijke waarden aan de leden. Bij FOS, die nooit een religieuze basis heeft gehad, is bijna niemand (1,9%) voorstander van een katholiek geïnspireerde beweging. Dit in tegenstelling tot KLJ, de enige beweging waar de meerderheid (51%) van de leiding pleit voor het belang van de K in de beweging. Daartussenin vinden we S&GV (24,4%), die nog maar net de K uit VVKSM heeft laten vallen, en Chiro (37%), wiens leiding iets minder belang hecht aan katholieke waarden in de beweging dan KSJ (41,6%). Ook hier zien we dat de leiding van groepen uit zwak verstedelijkte gebieden heel wat meer

(43,6%) belang hechten aan het katholieke karakter van de jeugdbeweging dan hun collega's uit matig (25,4%) en sterk verstedelijkte gebieden (28,4%).

Tabel 133 Verdeling respons naar al dan niet belangrijk vinden katholieke/christelijke visie voor jeugdbeweging ***

	Chiro	S&GV	KSJ-KSA-VKSJ	KLJ	FOS	Algemeen
Ja	37,0%	24,4%	41,6%	51,1%	1,9%	30,7%
Nee	63,0%	75,6%	58,4%	48,9%	98,1%	69,3%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	270	393	243	137	162	1205

10.2. Maatschappelijke opvattingen

Om het maatschappelijk profiel van de leiding op te stellen, baseren we ons deels op de (persoonlijke) kenmerken die door Elchardus & Vanhoutte (2007) nodig worden geacht om te kunnen spreken van 'goed democratisch burgerschap'. Dit zijn onder andere de interesse of belangstelling in politiek, de bereidheid tot deelname aan het politieke proces, het vermijden van een extremistische stem, en de steun voor democratische burgerschapswaarden (zoals afwezigheid van ethnocentrisme).

10.2.1. Maatschappelijke betrokkenheid

• **POLITIEKE INTERESSE**

Een eerste belangrijk persoonskenmerk dat volgens Elchardus & Vanhoutte (2007) wijst op democratisch burgerschap is de belangstelling voor politiek. We meten die bij de leiding aan de hand van een schaal die zowel peilt naar interesse in politiek als naar opinievorming en zelfevaluatie van politieke kennis³⁹. De gemiddelde leiding scoort relatief hoog (gem. 16,12 op 25) op vlak van politieke interesse. De meerderheid van de leiding geeft aan regelmatig het journaal of andere informatieve tv-programma's te volgen, de politieke thema's te vatten en gewoonlijk een mening klaar te hebben als er over politiek gepraat wordt. Toch beweren meer dan één op drie leid(st)ers niet geïnteresseerd te zijn in politiek, en ongeveer de helft is ervan overtuigd minder goed op de hoogte te zijn van politiek dan de meeste leeftijdsgenoten. Dat lijkt geen correcte zelfinschatting: op elk van de items scoort de gemiddelde Vlaamse jongere immers lager dan de jeugdbewegingsleid(st)er. Vooral meepraten over politiek gaat de Vlaamse jongere minder goed af.

³⁹ De schaal van politieke interesse werd ontwikkeld in een onderzoek van de International Association for the Evaluation of Educational Achievement Civic Education Study naar burgerschap en scholing in 28 landen (Torney-Purta, Schwille e.a., 1999; Torney-Purta, Lehmann e.a., 2001).

Tabel 134 Verdeling respons naar politieke interesse (%)

	-	-/+	+	N	+ (VI. jong)	N
Ik weet meer over politiek dan meeste leeftijdsgenoten	48,6	27,0	24,3	1453	17,3	1657
Als er over politiek gepraat wordt, heb ik daar gewoonlijk een mening over	22,4	26,9	50,6	1451	39,4	1653
Meeste politieke thema's begrijp ik nauwelijks	53,9	27,0	19,1	1451	26,4	1653
Ik ben niet geïnteresseerd in politiek	38,5	26,4	35,1	1452	38,5	1657
Ik volg regelmatig het journaal of andere informatieve tv-programma's	9,3	20,2	70,4	1453	x	x

De verschillen tussen de jeugdbewegingen zijn klein, maar wel significant: bij de scoutsverenigingen FOS en S&GV is de politieke belangstelling het grootst, bij KLJ het kleinst. Deze belangstelling is ook kleiner in ruraal gelegen groepen, en nog kleiner bij de vrouwelijke leiding.

Tabel 135 Verdeling respons naar politieke interesse schaal ***

	Gemiddelde op 25	SD	N
Chirojeugd Vlaanderen	16,08	4,181	334
Scouts & Gidsen Vlaanderen	16,35	3,928	446
KSJ-KSA-VKSJ	16,02	4,399	294
KLJ	14,97	3,996	173
FOS Open Scouting	16,80	4,100	200
Algemeen	16,12	4,141	1447

• POLITIEKE ORIËNTATIE EN STEMINTENTIE

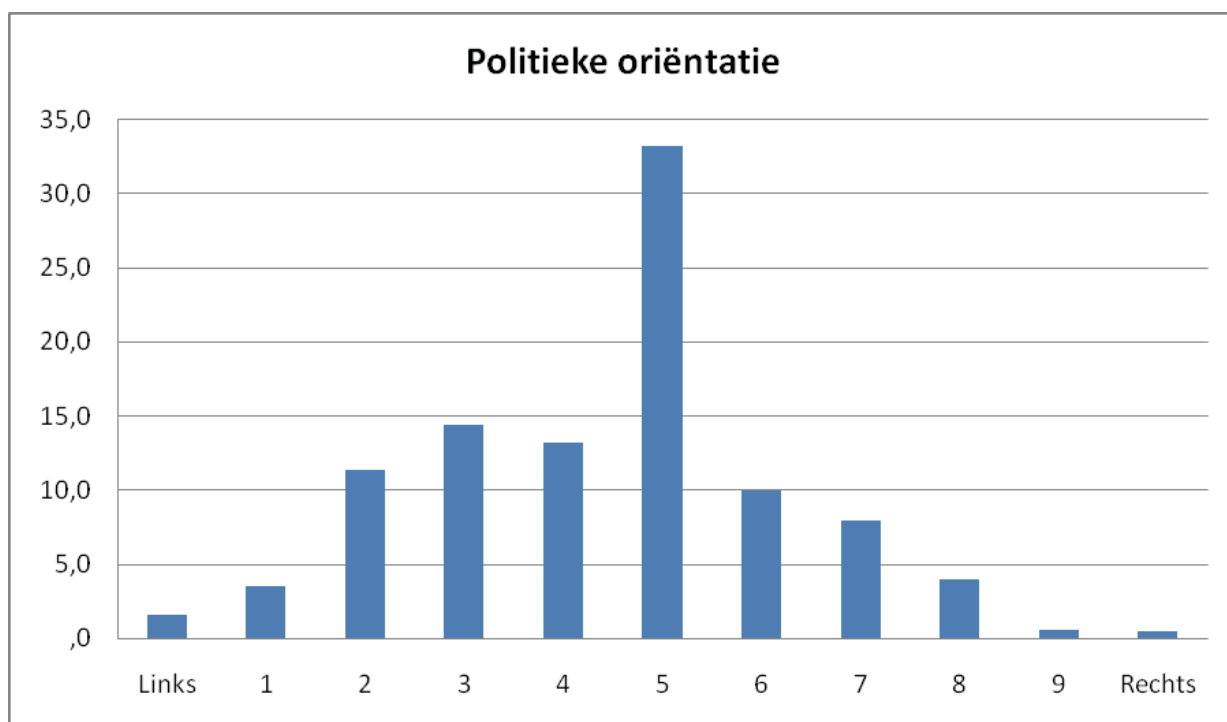
Vervolgens polsten we bij de leiding naar hun politieke houding en stemintentie. Hiermee krijgen we informatie over twee andere attitudes die door Elchardus en Vanhoutte (2007) gelinkt worden aan democratisch burgerschap, met name het vermijden van een extremistische stem en de bereidheid om deel te nemen aan het politieke proces.

Eerst vroegen we de leiding op een schaal van 11 punten (1=extreem links, 11= extreem rechts) aan te duiden in welke mate ze zich links of rechts verhouden tot de politiek. Tabel 136 toont hiervan de verdeling.

Een derde (33,2%) situeert zich exact in het midden van het politieke spectrum, en de meerderheid van de overige leiding (44%) plaatst zich in het linkergedeelte van het continuüm. Een kleine vijfde voelt zich eerder thuis op rechts.

Tabel 136 Verdeling respons naar politieke oriëntatie

Chiro en S&GV wijken niet ver af van de gemiddelde score (5,44) op deze 11-puntenschaal. FOS-leiding (gem. 4,95) is over het algemeen ietwat linkser ingesteld, KSJ-leiding (gem. 5,81) en KLJ-leiding (gem. 6,02) ietwat rechtser. We vinden een negatieve samenhang tussen verstedelijkingsgraad en politieke oriëntatie, wat de linkse houding van het hoofdzakelijk stedelijk gelegen FOS en de rechtse houding van het overwegend landelijke KLJ ongetwijfeld gedeeltelijk kan wegverklaren.

Tabel 137 Verdeling respons naar politieke oriëntatie schaal (1=extreem links; 11=extreem rechts) ***

	Gemiddelde op 11	SD	N
Chirojeugd Vlaanderen	5,33	1,775	319
Scouts & Gidsen Vlaanderen	5,29	1,752	428
KSJ-KSA-VKSJ	5,81	1,930	276
KLJ	6,02	1,776	164
FOS Open Scouting	4,95	1,796	191
Algemeen	5,44	1,831	1378

De afwezigheid van extremistisch stemgedrag, als volgende indicator van democratisch burgerschap, werd hier gemeten op basis van de stemvoorkeur voor het Vlaams Belang (Elchardus & Vanhoutte, 2007). Op dit vlak scoren de jeugdbewegingen bijzonder goed: slechts een verwaarloosbare 2,4% van de leiding zou extreem rechts stemmen mochten er 's anderendaags verkiezingen zijn.

Verder zien we dat, naar analogie met de gemiddelde politieke oriëntatie, de centropartij CD&V het grootste aandeel (22,8%) van de stemmen zou wegkopen bij de leiding. Deze proportie wordt echter serieus opgetrokken door KLJ (46,8% CD&V), maar ook weer deels gecompenseerd door FOS (8,6%). Groen! (18%) en SP.A (13,6%) zijn de tweede en derde grootste partij onder de jeugdbewegingen, wat voornamelijk het gevolg is van de stemvoorkeur van de FOS-, Chiro- en S&GV-leiding. KSJ- en (vooral

KLJ-leiding kunnen zich minder vinden in de programma's van deze twee linkse partijen. Net als in de ruimere samenleving daalt het stempercentage van CD&V en stijgt dat van Groen! en SP.A met een toename in verstedelijkingsgraad. N-VA en Open VLD sluiten het rijtje van de grootste partijen af met elk iets meer dan 11% van de leidingsstemmen. Bij KLJ en KSJ vallen de meeste N-VA-stemmen te rapen, bij S&GV en FOS de meeste Open VLD-stemmen.

De vrouwelijke leiding staat veel sterker achter Groen! en SP.A dan de mannelijke leiding, wiens voorkeur eerder uitgaat naar N-VA en Open VLD.

Tabel 138 Verdeling respons naar stemintentie ***

	Chiro	S&GV	KSJ	KLJ	FOS	Leiding	Vl. Jongere
CD&V	22,2%	19,5%	24,1%	46,8%	8,6%	22,8%	x
Groen!	22,8%	22,4%	11,6%	5,2%	20,7%	18,0%	10,2%
SP.A	15,0%	14,1%	10,9%	4,0%	22,7%	13,6%	12,3%
N-VA	11,1%	10,3%	14,3%	13,9%	8,1%	11,4%	x
Open VLD	7,8%	13,7%	8,8%	10,4%	15,7%	11,2%	13,2%
Lijst Dedecker	1,5%	2,5%	3,4%	2,9%	3,0%	2,6%	7,4%
Vlaams Belang	3,0%	1,1%	3,7%	4,0%	1,0%	2,4%	14,6%
SLP	2,7%	2,7%	1,4%	0,0%	5,1%	2,4%	x
PVDA+	2,1%	1,6%	2,0%	0,0%	2,5%	1,7%	0,8%
Belg.Alliantie	0,0%	0,4%	0,0%	0,6%	0,0%	0,2%	x
CAP	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	x
Andere	1,5%	0,4%	2,4%	0,0%	2,5%	1,3%	1,3%
Blanco	6,3%	6,3%	7,5%	5,2%	5,1%	6,2%	10,0%
Ongeldig	2,4%	2,5%	5,1%	2,9%	2,0%	3,0%	3,4%
Niet stemmen	1,5%	2,5%	4,8%	4,0%	3,0%	3,0%	5,8%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	334	446	294	173	198	1445	1624

Een misschien nog duidelijkere maat voor democratische burgerschapszin is de bereidwilligheid om te stemmen, eerder dan een extremistische partij een stem te ontzeggen. De stembereidheid van de leiding is betrekkelijk hoog: 87,8% wenst een geldige stem uit te brengen. De overige 12,2% weigert deel te nemen aan het politieke systeem, en wil dit doen door niet te stemmen, blanco te stemmen of gewild ongeldig te stemmen. KLJ kijkt het sterkst af van dit gemiddelde, met 17,4% die zich niet bereid toont om een stem uit te brengen.

Naast politieke interesse blijkt de leiding ook op vlak van stemintentie een hoger niveau van burgerschap te bereiken dan de Vlaamse jongerenpopulatie. Deze laatsten hebben immers niet alleen een veel sterkere voorkeur voor het extremistische Vlaams belang (14,6%), maar hebben ook minder intentie om geldig te stemmen in het algemeen (19,2%). Daarnaast is de gemiddelde Vlaamse jongere ook meer te vinden voor de overige rechtse partijen, en minder voor de linkse.

Het is niet evident om de politieke voorkeur van de huidige leiding te vergelijken met die van twintig jaar terug. Het partijlandschap is ondertussen erg veranderd, en de respondenten kregen toen ook niet de mogelijkheid om aan te duiden of ze al dan niet een geldige stem wensten uit te brengen. Wat we wel kunnen stellen is dat CVP (nu: CD&V) en Agalev (nu: Groen!) destijds ook het hoogst aangeschreven stonden bij de leiding, in tegenstelling tot de SP (nu: SP.A) en de PVV (nu: Open VLD).

10.2.2. Maatschappelijk klimaat

Basiswaarden die Elchardus en Vanhoutte (2007) naar voor schuiven als kenmerkend voor wat ze democratisch burgerschap noemen zijn verdraagzaamheid (ontbreken van ethnocentrisme), verwerpen van repressie en autoritarisme, en respect voor de rechtsstaat. In huidig onderzoek bespreken we voor de leiding enkel de eerste twee houdingen, en breiden we ethnocentrisme uit met andere schalen die peilen naar attitudes ten opzichte van maatschappelijke diversiteit. Daarnaast willen we ook te weten komen in welke mate de algemene maatschappelijke individualiseringstendens is doorgedrongen tot de bewegingsleiding. Doorgedreven (utilitair) individualisme staat immers haaks tegenover solidariteit en verbondenheid met anderen (Dehertogh e.a., 2005), en kan bijgevolg gezien worden als nefast voor democratische burgerschapswaarden.

• HARDE REPRESSIE

De leiding is doorgaans niet te vinden voor harde repressie. Gemiddeld scoort men onder de helft van deze schaal⁴⁰ (16,5 op 35), wat er op wijst dat het overgrote deel van de leiding bereid is de rechtsstaat te respecteren, ook in geval van schokkende criminaliteit (Elchardus en Vanhoutte, 2007). Alleen verkrachtingen kunnen voor bijna een derde van de leiding niet door de beugel, en dienen volgens hen harder bestraft te worden dan in de wet voorgeschreven staat.

Dit ligt anders voor de gemiddelde Vlaamse jongere, die duidelijk minder problemen heeft met het negeren van de mensenrechten in het bestrijden van de misdaad (19,73 op 35). Hoewel meer dan drie kwart er akkoord mee is dat niet alle misdrijven even hard bestraft hoeven te worden en ook zware criminelen een gerechtelijk proces verdienen, ziet ongeveer één op drie geen graten in een avondklok voor jongeren, de herinvoering van de doodstraf, het doden van een inbreker en de opsluiting van minderjarige delinquenten. Castratie van verkrachters vindt zelfs meer dan de helft van hen gerechtvaardigd.

Tabel 139 Verdeling respons naar harde repressie

	-	-/+	+	N	+ (VI. jong)	N
Alle misdrijven zouden even hard aangepakt moeten worden	78,2%	15,1%	6,7%	1224	10,9%	1667
In probleemwijken moet er een avondklok voor jongeren ingesteld worden	50,9%	30,0%	19,1%	1220	32,7%	1665
De doodstraf zou terug ingevoerd moeten worden voor zware misdaden	68,6%	15,4%	16,0%	1224	34,0%	1665
Verkrachters moeten gecastreerd worden	44,5%	23,7%	31,9%	1224	50,6%	1659
Zware misdadigers verdienen geen gerechtelijk proces	70,3%	17,9%	11,9%	1223	24,0%	1653

⁴⁰ De schaal die de houding ten opzichte van harde repressie meet werd ontwikkeld door Smits, W. (2003) om autoritarisme te onderzoeken bij jongeren onder de 18 jaar.

Men moet zich niet schuldig voelen als men een inbreker zou doden	57,9%	27,3%	14,7%	1223	30,5%	1661
Minderjarigen moeten voor zware misdaden opgesloten worden in gevangenissen	53,9%	25,0%	21,2%	1224	36,1%	1660

In KLJ heerst een grotere tolerantie ten opzichte van harde repressie, de scoutsorganisaties daarentegen zien er minder het nut van in. Maar niet toevallig zien we weer dat verdraagzaamheid voor harde repressie gestaag toeneemt naargelang de groep landelijker gelegen en kleiner is.

Tabel 140 Verdeling respons naar harde repressie schaal ***

	Gemiddelde op 35	SD	N
Chiro	16,73	5,423	274
S&GV	15,52	5,038	396
KSJ-KSA-VKSJ	16,77	5,447	248
KLJ	19,44	5,344	135
FOS	15,63	5,103	164
Leiding	16,50	5,377	1217
VI. Jongere	19,73	6,078	1631

• UTILITAIR INDIVIDUALISME

Van een zuiver nastreven van eigenbelang kan de leiding zeker niet worden beschuldigd. Telkens is niet meer dan 4% eens met de stellingen waaruit deze schaal⁴¹ is opgebouwd.

Tabel 141 Verdeling respons naar utilitair individualisme

	-	-/+	+	N
Wat telt zijn geld en macht, de rest zijn praatjes	81,9%	14,8%	3,3%	1220
Iedereen moet eerst voor zichzelf zorgen en niet rekenen op de hulp van anderen	78,8%	17,1%	4,0%	1219
De mensheid, onze naasten, solidariteit,... wat een onzin allemaal	83,2%	14,3%	2,4%	1219
Men moet steeds zijn eigen plezier nastreven	85,5%	12,2%	2,3%	1218

Groot zijn de verschillen in utilitair individualisme tussen de jeugdbewegingen dan ook niet. Wel merken we dat deze houding licht maar duidelijk merkbaar toeneemt met een daling in de urbanisatiegraad van de gemeente waar de groep gelegen is.

⁴¹ De utilitair individualisme schaal werd ontwikkeld in het kader van het onderzoek 'Soepel, flexibel en ongebonden' (Elchardus & Heyvaert, 1990).

Tabel 142 Verdeling respons naar utilitair individualisme schaal *

	Gemiddelde op 20	SD	N
Chiro	7,18	2,421	270
S&GV	7,06	2,511	393
KSJ-KSA-VKSJ	7,42	2,568	246
KLJ	7,91	2,762	138
FOS	7,39	2,515	163
Algemeen	7,30	2,543	1210

• DIVERSITEIT

o Etnocentrisme

Ook etnocentrisme komt zelden voor bij de bewegingsleiding: gemiddeld scoort men ver onder de helft op deze schaal⁴² (10 op 25). Slechts 2% geeft zonder gêne toe een racist te zijn. Economisch racisme (vreemdelingen nemen ons werk af, en komen hier profiteren van de uitkeringen) wordt afgekeurd door de helft tot drie vierde van de leiding. Cultureel racisme kent nog minder aanhang: ongeveer drie op vier leid(st)ers zijn er van overtuigd dat we veel kunnen bijleren van mensen uit andere culturen, en hetzelfde aandeel verwerpt de stelling dat migranten onder elkaar moeten huwen.

Tabel 143 Verdeling respons naar etnocentrisme

	-	-/+	+	N	+ (VI. Jong)	N
We kunnen veel bijleren van mensen uit andere culturen	5,5%	21,8%	72,8%	1222	52,8%	1665
Vreemdelingen nemen ons werk af	75,0%	19,8%	5,1%	1222	18,4%	1662
Migranten komen hier profiteren van de uitkeringen	55,9%	30,8%	13,3%	1223	38,6%	1657
Migranten moeten onder elkaar huwen	78,9%	15,5%	5,7%	1221	12,8%	1655
Ik ben een racist	88,1%	9,9%	2,0%	1225	6,8%	1663

De verschillen tussen de bewegingen zijn wel uitgesprokener: KLJ-leiding koestert iets vaker negatieve gevoelens ten opzichte van buitenstaanders dan de overige bewegingen, en zeker in vergelijking met FOS en S&GV. Daar zal ook de verstedelijingsgraad deels voor verantwoordelijk zijn: naarmate deze toeneemt zijn etnocentrische houdingen minder aan de orde.

Tabel 144 Verdeling respons naar etnocentrisme schaal ***

	Gemiddelde op 25	SD	N
Chiro	10,02	3,319	273
S&GV	9,24	3,068	393

42

De etnocentrismeschaal is gebaseerd op een schaal die werd ontwikkeld door Billiet e.a. (Swyngedouw, Billiet e.a., 1993; Billiet & Loosveldt, 1998), en sindsdien meermaals werd aangepast (Elchardus, Kavadias e.a., 1998).

KSJ-KSA-VKSJ	10,45	3,660	247
KLJ	12,23	3,881	139
FOS	9,23	3,083	162
Leiding	10,00	3,476	1214
VI. Jongere	12,50	4,242	1624

o Homonegativiteit

Het zijn niet enkel allochtonen die discriminatie ondervinden in onze samenleving; ook homoseksuelen worden hier regelmatig mee geconfronteerd. In onze steekproef lijkt men zelfs nog iets negatiever te staan tegenover holebi's dan allochtonen: de leiding scoort gemiddeld net over de helft van deze homonegativiteitsschaal⁴³. Een van de uitspraken, met name 'als homoseksuele mannen net zo behandeld willen worden als iedereen, moeten ze niet zoveel ophef maken over hun seksuele voorkeur', krijgt meer dan een vierde (26,6%) van de leiding achter zich.

Tabel 145 Verdeling respons naar homonegativiteit

Homoseksuelen:	-	-/+	+	N
krijgen te veel aandacht	45,4%	43,0%	11,6%	379
doen overdreven	44,5%	34,6%	20,9%	379
maken te veel ophef over voorkeur	40,4%	33,0%	26,6%	379
aandacht maakt moe	56,2%	31,9%	11,8%	379
benadrukken geaardheid te veel	48,0%	33,7%	18,3%	377
aandacht vervelend	55,9%	32,5%	11,6%	379
documentaires onnodig	43,3%	32,7%	24,0%	379
strijd gelijke rechten gaat te ver	61,0%	32,7%	6,3%	379
lopen te koop met geaardheid	48,4%	35,4%	16,1%	378

De leiding van KLJ en KSJ blijkt negatiever ingesteld tegenover homoseksuelen dan de overige leiding, en zeker die van FOS. De gekende gradiënt op vlak van verstedelijking (hoe landelijker, hoe homonegatiever) is er, maar deze keer is ze niet significant. De mannelijke leiding staat gewoonlijk veel afkeriger (gem. 26 op 45) tegenover homoseksualiteit dan de vrouwelijke leiding (gem. 19,17 op 45).

⁴³ De homonegativiteitsschaal in dit onderzoek is een meetinstrument dat werd ontwikkeld door van Wijk e.a. (2005) om moderne homonegativiteit ('subtieler, abstracter en minder negatief dan traditioneel') te meten.

Tabel 146 Verdeling respons naar homonegativiteit schaal *

	Gemiddelde op 45	SD	N
Chiro	21,64	7,041	83
S&GV	22,41	7,730	128
KSJ-KSA-VKSJ	24,37	7,786	68
KLJ	25,05	8,028	41
FOS	20,80	7,882	56
Algemeen	22,64	7,734	376

o Genderideologie

In het kader van diversiteit konden we zeker niet nalaten om stil te staan bij de houding van de leiding ten opzichte van traditionele rolpatronen met betrekking tot gender. Deze rolpatronen geven aan hoe mannen en vrouwen zich horen te gedragen en welke rol ze moeten vervullen in de samenleving (Dewaele e.a., 2009).

Tabel 147 Verdeling respons naar genderideologie

	-	-/+	+	N
Vrouw: meer aandacht uiterlijk normaal	15,2%	24,0%	60,8%	388
Vrouw: mag niet mannelijk gedragen	67,7%	20,7%	11,6%	387
Vrouw: iets mis mee als vuile praat	69,3%	19,3%	11,4%	388
Vrouw: best thuis als kinderen	85,5%	11,4%	3,1%	387
Vrouw: enkel slank aantrekkelijk voor man	76,3%	19,4%	4,4%	387
Vrouw: niet vrouwelijk als metser	68,8%	19,6%	11,6%	388
Vrouw: uiterlijk om iets gedaan te krijgen van man normaal	47,1%	33,8%	19,1%	388
Man: onafhankelijk voor doelbereik	60,4%	23,5%	16,1%	387
Man: sukkel als geen zelfvertrouwen	59,6%	25,4%	15,1%	386
Man: laat zich niet doen	63,5%	25,1%	11,5%	383
Man: houdt van gevaar	10,9%	35,7%	53,5%	387
Man: mag niet vrouwelijk gedragen	49,1%	23,3%	27,7%	387
Man: moet beslissen in gezin	81,6%	16,3%	2,1%	386
Man: iets mis mee als ballet	74,4%	14,5%	11,1%	387

Met 12 van de 14 uitspraken (ontwikkeld door Vermeersch e.a., 2010) is de grote meerderheid van de leiding het niet eens. Traditionele opvattingen die wel nog leven bij meer dan de helft van de leiding, zijn dat het normaal is dat meisjes meer aandacht aan hun uiterlijk besteden dan jongens (60,8%) en dat mannen

van gevaar houden (53,5%). Ook gaat 27,7% akkoord met de stelling dat een man zich niet vrouwelijk mag gedragen (ten opzichte van 11,6% die vindt dat vrouwen zich niet mannelijk mogen gedragen). Over het algemeen verwacht men meer van mannen (gem. 17,33 op 25) dan van vrouwen (gem. 16,65 op 25) dat ze zich schikken naar een typisch genderideaal.

De koepels verschillen niet al te veel in dit opzicht. Iets meer dan de leiding van FOS en S&GV zien de KLJ-, Chiro- en KSJ-leiding een traditionele rol weggelegd voor vrouwen. KSJ-leiding waardeert het typisch mannelijke in de man meer dan de leiding van (in dalende volgorde) KLJ, Chiro, S&GV en FOS. De variatie naar urbanisatiegraad is zoals verwacht, maar niet significant. De jongensleiding is traditioneler ingesteld dan de meisjesleiding op vlak van vrouwelijke rolverwachtingen (gem. 17,77 vs. 15,48), en nog meer op vlak van mannelijke (gem. 19,05 vs. 15,48).

Tabel 148 Verdeling respons naar genderideologie schaal vrouw * en man **

	Vrouw (gem. op 25)	SD	N	Man (gem. op 25)	SD	N
Chiro	17,12	3,795	90	17,51	4,040	90
S&GV	16,25	3,456	114	16,74	3,895	113
KSJ-KSA-VKSJ	17,08	3,982	75	18,70	4,870	73
KLJ	17,46	3,760	52	17,75	4,564	51
FOS	15,35	3,732	54	16,04	4,750	54
Algemeen	16,65	3,764	385	17,33	4,405	381

o Stereotiep denken over TSO/BSO

Aan het begin van dit hoofdstuk werd vastgesteld dat 56% van de leiding die nog in het middelbaar onderwijs zit les volgt in het TSO of BSO, tegenover 40% in het ASO. De veronderstelling dat ASO de jeugdbewegingen domineert, klopt dus alvast niet voor dit segment van de leiding. Toch onderzochten we in welke mate de respondenten een aantal stereotiepe uitspraken over TSO en BSO (ontwikkeld door Boone & Van Houtte, 2010) onderschrijven.

Tabel 149 Verdeling respons naar stereotiep denken over TSO/BSO

	-	-/+	+	N
1. ASO beste leerlingen	48,7%	24,2%	27,1%	384
2. ASO leerkrachten gemotiveerder	62,9%	24,5%	12,5%	383
3. ASO garantie goede toekomst	63,2%	23,5%	13,3%	383
4. TSO/BSO slechtere leerkrachten	79,9%	17,5%	2,6%	383
5. TSO/BSO meer kans slechte vrienden	38,9%	21,7%	39,4%	383
6. TSO/BSO meer kans druggebruik	40,4%	24,3%	35,3%	383
7. TSO/BSO meer faalkans	63,0%	25,7%	11,3%	381

Meeste stellingen krijgen weinig bijval, wat zich uit in een gemiddelde lage score van 16,58 op 35. Wel is een aanzienlijk aandeel onder de leiding de mening toegedaan dat een TSO- of BSO-leerling meer kans heeft om slechte vrienden te maken (39,4%) en in contact te komen met druggebruik (35,3%). Verder is meer dan een vierde (27,1%) ervan overtuigd dat het ASO steevast de beste leerlingen aantrekt. Daarentegen gaat er zo goed als niemand (2,6%) van uit dat het TSO of BSO minder goede leerkrachten aantrekt dan het ASO.

Er zijn geen significante verschillen in mate van stereotiepe houding ten opzichte van leerlingen uit het TSO of BSO tussen jeugdbewegingen of naar verstedelijking. Alleen kan de leiding van KSJ en KLJ (die samen het meeste BSO'ers en TSO'ers hebben onder de middelbare-schoolgaande leiding) zich minder dan de overige koepels vinden in de uitspraak dat een leerling in het TSO of BSO meer kans heeft om slechte vrienden te maken.

o Houding ten opzichte van diversiteit in de leeftijdsgroep

Hoe staat de leiding tegenover diversiteit in de eigen leeftijdsgroep?⁴⁴ Betrekkelijk positief, zo blijkt. Slechts 16,1% vindt dat zijn leeftijdsgroep zich niet moet bezighouden met dit thema. De grote meerderheid (60,7%) is er mee eens dat alle kinderen en jongeren, zonder enig onderscheid, een positieve invloed op de leeftijdsgroep hebben. Ongeveer de helft (48,5%) geeft aan dat leeftijdsgroepen met een diverse samenstelling leuker zijn dan eenzijdige afdelingen.

Tabel 150 Verdeling respons naar stellingen rond diversiteit

Diversiteit:	-	-/+	+	N
moet mijn leeftijdsgroep niet mee bezig zijn	55,3%	28,7%	16,1%	380
iedereen positief voor mijn leeftijdsgroep	12,4%	26,8%	60,7%	380
diverse leeftijdsgroepen leuker	13,3%	38,1%	48,5%	381
diverse leeftijdsgroepen verrijkend	6,6%	34,5%	59,0%	380
kansarmen mogelijk lid	5,8%	29,8%	64,3%	379
handicap mogelijk lid	20,3%	40,3%	39,4%	380
allochtonen bereiken	33,1%	49,1%	17,8%	381

Iets genuanceerder zijn de antwoorden als we de leiding vragen naar de verhouding tussen de leeftijdsgroepen en specifieke groepen 'diverse' jongeren. Men staat duidelijk meest open voor kansarme jongeren: 64,3% pleit er voor om hen meer mogelijkheden tot aansluiting te bieden. Ook vindt 59% dat gemengde leeftijdsgroepen van autochtone en allochtone leden voor iedereen verrijkend zijn; maar slechts 17,8% vindt het een taak van de leeftijdsgroep om dit te bewerkstelligen. Men is dus bereid deze jongeren op te nemen, maar de stap moeten ze wel zelf zetten. Wat het rekruteren van jongeren met een handicap betreft, zijn de meningen eerder verdeeld: 40,3% vindt dat dit moet kunnen, 20,3% ziet dit liever niet gebeuren en 39,4% stelt zich neutraal op.

In de focusgroepen gingen we verder in op dit thema. We hadden het hierboven al over de jeugdbewegingen die bij hun rekrutering vaak een kosten-batenanalyse maken en dus bijvoorbeeld niet gaan werven in het bijzonder lager onderwijs. De deelnemers aan de focusgroep zijn opmerkelijk 'nuchter': 'zo is het

44 Deze stellingen werden grotendeels overgenomen uit het onderzoek 'Bevraging van de lokale KSJ-KSA-VKSJ groepen' (Debusscher & Fonteyne, 2008).

nu eenmaal, 'we kunnen geen ijzer met onze handen breken' en 'de draagkracht van een groep is niet oneindig'. Wel wordt duidelijk aangegeven dat er meer dan een nuanceverschil is tussen 'niet open staan voor' en 'niet actief benaderen'. Er worden doorgaans weinig actieve stappen gezet om leden te bereiken uit 'specifieke doelgroepen'. De redenen die daarvoor aangegeven worden zijn 'divers':

- We hebben al leden genoeg (of teveel leden)
- We kunnen toch enkel met gemotiveerde leden werken, waarom moeite doen om gasten te zoeken die zich niet zullen amuseren
- Er wonen geen bijzondere doelgroepen in onze buurt
- Onze groep is niet sterk genoeg om meerdere 'moeilijke gasten op te vangen' (te weinig leiding, bijvoorbeeld).

Geen enkele jeugdbeweging geeft aan kinderen en jongeren a priori uit te sluiten. Ook wordt duidelijk gesteld dat het niet gaat om 'kenmerken van personen' (handicap, etniciteit, armoede, etc.), maar om het gedrag dat gesteld wordt. Kinderen en jongeren met gedragsstoornissen ziet men niet graag komen. Kinderen met een handicap blijken doorgaans wel iets vlotter te betrekken. Zeker kinderen met een handicap die uit een 'doorsnee' gezin komen en eventueel al broers en/of zussen in de jeugdbeweging hebben, draaien doorgaans vrij vlot mee.

Allochtone kinderen zijn volgens de leid(st)ers moeilijk te bereiken. Ze wonen in andere buurten, kennen de jeugdbewegingscultuur niet, etc. Extra drempels die worden aangegeven bij allochtone kinderen zijn de taal en de centrale rol van de familie (en het familiebezoek in het weekend).

Wat (kans)armoede betreft: de financiële drempels zijn welbekend en er wordt vanuit de bewegingen ook rekening mee gehouden. De contacten met het OCMW zijn echter bijzonder schaars. De mogelijkheden zijn ook nauwelijks gekend. Er is hier duidelijk nog veel werk aan de OCMW-winkel.

Over andere drempels wordt weinig gezegd. Niet onbelangrijk echter is dat er gewag wordt gemaakt van een soort 'natuurlijke selectie': *'de meest verlegen kinderen vliegen er op den duur uit.' Het is wel dubbel. Een andere leidster geeft bijvoorbeeld aan dat 'Je leert als leiding met moeilijke gasten omgaan. Je begint ze beter te kennen, zij beginnen beter te weten hoe de jeugdbeweging werkt. Het lukt wel steeds beter. Maar het blijft natuurlijk wel zo dat je als jeugdbeweging niet de draagkracht hebt om veel gasten te hebben die individuele aandacht nodig hebben. Trouwens hoe ouder ze worden, hoe verder de leefwerelden uit elkaar groeien. Uiteindelijk stopt het toch.'*

Jeugdbewegingen die wel veel actieve inspanningen doen focussen vooral op intensieve contacten met ouders (huisbezoeken, telefoontjes, etc.). Ook de individuele contacten met de leden (die soms belangrijker zijn dan het spelaanbod) worden centraal gesteld.

10.3. Belangrijke aspecten in het leven

In het vorige jeugdbewegingsonderzoek (Bral, 1991) werd de leiding een twintigtal waarden voorgelegd, die men moest beoordelen naar de mate waarin men ze belangrijk vond in het leven (van 1=zeer onbelangrijk tot 5=zeer belangrijk). We deden hetzelfde in huidig onderzoek, maar deze keer met iets andere items (zie Tabel 151). De onderliggende factoren die we hierin konden terugvinden hebben betrekking op het gezin, sociale contacten, autonomie, ambitie en materialisme, idealisme en zelfontwikkeling.

Tabel 151 Verdeling respons naar mate van belang aspecten in leven (1=zeer onbelangrijk; 5=zeer belangrijk)

	Gemiddelde op 5	SD	N
Vrienden hebben	4,72	0,508	384
Van leven genieten	4,69	0,506	385
Partner hebben	4,43	0,677	385
Gezin hebben	4,36	0,701	385
Persoonlijke ontwikkeling	4,30	0,609	385
Doen en laten wat je wil	4,23	0,693	385
Kinderen hebben	4,15	0,776	383
Financieel goed hebben	4,11	0,614	385
Zelf uitmaken wat (niet) mag	3,79	0,798	385
Carrière maken	3,76	0,807	384
Democratische samenleving	3,54	0,790	385
Maatschappelijke gelijkheid	3,53	0,832	381
Veel geld verdienen	3,38	0,849	385
Niet aan regels gebonden zijn	3,18	0,853	384

Vrienden hebben en van het leven genieten blijven net als twintig jaar geleden de belangrijkste aspecten in het leven van de leiding. Beiden vormen trouwens een dimensie in de data, die we gemakshalve tot 'sociale contacten' hebben gedoopt.

Een andere factor ('gezin') die we konden ontwaren omvat het hebben van een partner, een gezin en kinderen. De eerste twee elementen worden door de gemiddelde leiding naar geschoven als derde en vierde belangrijkste elementen in het leven; kinderen hoeven daar kennelijk niet altijd bij te horen.

In tegenstelling tot het vorige onderzoek wordt de top dus niet meer bevolkt door meer ik-gerichte aspecten, die hier pas na vrienden en gezin komen te staan. Het gaat voornamelijk om persoonlijke ontwikkeling, en het kunnen doen en laten wat men zelf wil (wat niet wil zeggen dat men niet bereid is externe regels te respecteren). Een ander verschil met het vorige jeugdbewegingsonderzoek is dat hier enkele financiële aspecten (het financieel goed hebben en carrière maken) de bovenhand krijgen op idealistische ambities (grotere gelijkheid in de maatschappij bevorderen en zich inzetten voor een samenleving waarin iedereen kan meebeslissen) in het leven van de leiding.

Verschillen tussen de jeugdbewegingen zijn schaars. We bevonden enkel dat de FOS-leiding het iets

belangrijker acht om niet aan regels gebonden te zijn, en dat KLJ-leiding meer belang hecht aan veel geld verdienen dan de overige bewegingsleiding. Dat laatste blijkt ook eigen te zijn aan landelijk gelegen groepen.

10.4. Milieubewustzijn

In het eerste jeugdbewegingsonderzoek kwam de bezorgdheid over het milieu amper aan bod. Vandaag is dit thema echter prangender dan ooit, en daar kunnen we dus ook in dit onderzoek zeker niet aan voorbijgaan. We gaven een aantal milieuproblemen op, zowel op nationaal als internationaal vlak, en vroegen de leiding aan te duiden in welke mate ze deze ernstig achten (1=helemaal niet ernstig; 5=zeer ernstig)⁴⁵.

Tabel 152 Verdeling respons naar milieubewustzijn

		Niet ernstig	Weet niet	Ernstig	N
Nationaal	Waterkwaliteit ondermaats	14,5%	22,4%	63,2%	388
	Luchtkwaliteit ondermaats	4,9%	12,4%	82,8%	388
	Riolering/waterzuivering ondermaats	9,9%	30,8%	59,3%	386
Globaal	Opwarming aarde	6,0%	9,8%	84,3%	387
	Uitsterving planten/dieren	4,9%	8,0%	87,1%	387
	Waternvervuiling	1,3%	5,4%	93,3%	387

De milieuproblematiek is kennelijk goed doorgedrongen tot de leiding. De meerderheid zou zich ernstig zorgen maken om ondermaatse water- en luchtkwaliteit, en gebrekkige riolering en waterzuivering in België. Vervuilde lucht baart hen nog de meeste zorgen (82,8%).

Het zijn echter voornamelijk de wereldwijde milieuproblemen die de leiding tot ongerustheid stemmen: bijna niemand die zich hier geen zorgen om maakt. Meer nog dan de opwarming van de aarde en het uitsterven van planten- en diersoorten acht men de vervuiling van rivieren, meren en oceanen ernstig voor de hele wereld.

Niet in elke jeugdbeweging is men even bezorgd om globale milieuproblemen. De leiding van FOS, Chiro en S&GV is hier een stuk meer mee begaan dan de leiding van KSJ en KLJ. De jongensleiding ligt er minder wakker van dan de meisjesleiding.

Tabel 153 Verdeling respons naar milieubewustzijn globaal schaal **

	Gemiddelde op 15	SD	N
Chiro	13,26	1,772	92
S&GV	13,17	1,832	113
KSJ-KSA-VKSJ	12,51	2,474	75
KLJ	12,21	2,108	52
FOS	13,29	1,969	55
Algemeen	12,95	2,045	387

⁴⁵ Beide vragen over milieubewustzijn werden overgenomen uit de World Values Survey 2005-2006

11. Beleving van de persoonlijke levenssfeer

In dit onderdeel gaat de aandacht naar de meer persoonlijke facetten van het leven van de leiding. Hiervoor informeerden we bij de leiding naar de mate waarin ze sociale steun ontvangen (en geven), zichzelf waarderen, de toekomst positief inschatten en risicogedrag vertonen.

11.1. Sociale steun, zelfbeeld en toekomstbeeld

Over sociale steun valt niet zo veel te zeggen bij de leiding, wat positief is. De overgrote meerderheid van de leiding beweert de omgeving heel wat steun te bieden en er veel terug te krijgen, ongeacht de beweging waar men lid van is of de plaats waar de groep gelegen is.

Tabel 154 Verdeling respons naar gegeven en ontvangen sociale steun

	-	-/+	+	N
Er zijn mensen die op mij rekenen wanneer ze hulp of advies nodig hebben	0,7%	10,5%	88,8%	1224
Er zijn mensen die op mij rekenen wanneer ze in de put zitten	1,4%	12,3%	86,4%	1224
Sommige mensen vertellen mij persoonlijke dingen die ze niet aan anderen vertellen	1,9%	8,6%	89,5%	1221
Andere mensen rekenen erop dat ik begrijp wat ze doormaken in het leven	2,4%	20,1%	77,5%	1220
Er is niemand die mij echt begrijpt	70,9%	20,8%	8,2%	1219
Ik heb een vriend of een kennis wiens meningen ik vertrouw	1,2%	7,4%	91,4%	1220
Ik heb mensen rondom mij die me helpen vrolijk te blijven	1,6%	6,6%	91,8%	1213
Ik ken minstens 1 persoon waar ik bij wil zijn als ik me slecht voel	4,8%	10,2%	85,1%	1220
Ik ken minstens 1 persoon aan wie ik mijn diepste geheimen zou kunnen toevertrouwen	5,9%	11,9%	82,1%	1219

Met het zelfbeeld van de leiding is het ook erg goed gesteld: het merendeel van de leiding geeft aan tevreden te zijn met zichzelf. Toch is dit niet steeds met volledige overtuiging. Uit de beoordelingen van de 'zachtere' stellingen blijkt immers dat meer dan een kwart van de leiding zichzelf soms volledig nutteloos voelt (26,2%), af en toe denkt nergens goed voor te zijn (26,3%) en graag wat meer respect voor zichzelf zou hebben (27,6%).

Desalniettemin is de leiding erg tevreden met zichzelf, en nog meer dan de gemiddelde Vlaamse jongere, zoals blijkt uit de vier items die we konden vergelijken met ander onderzoek.

FOS-leiding brengt een tikkeltje meer waardering op voor zichzelf dan de Chiro-leiding (maar het zelfbeeld wordt dan ook licht positiever naarmate de verstedelijgingsgraad toeneemt). Voor de jongens blijkt dat eveneens iets meer het geval te zijn dan voor de meisjes.

Tabel 155 Verdeling respons naar zelfbeeld

	-	-/+	+	N	+ (VI. Jong)	N
Algemeen genomen voel ik mezelf eigenlijk een mislukking	90,1%	7,3%	2,7%	1211	3,1%	1653
Ik vind mezelf best OK	1,3%	8,9%	89,7%	1210	76,9%	1655
Ik vind dat ik trots kan zijn op wie ik ben	1,8%	15,4%	82,8%	1211	72,0%	1651
Over het geheel genomen ben ik tevreden met mezelf	2,4%	12,5%	85,1%	1213	x	x
Soms voel ik me beslist nutteloos	45,1%	28,7%	26,2%	1207	x	x
Ik heb het gevoel dat ik een persoon ben die wat waard is	1,6%	11,3%	87,1%	1206	x	x
Ik vind dat ik een aantal goede kwaliteiten heb	0,9%	4,4%	94,7%	1208	86,8%	1649
Nu en dan denk ik dat ik nergens goed voor ben	49,2%	24,5%	26,3%	1210	x	x
Ik wou dat ik wat meer respect voor mezelf kon hebben	47,9%	24,4%	27,6%	1208	x	x
Ik kan de dingen net zo goed doen als de meeste anderen	10,9%	28,8%	60,3%	1213	x	x

Ook de toekomst wordt door de leiding vrij rooskleurig ingeschat. Voor weinigen lijkt de toekomst hopeloos (7,4%) of somber (7,2%), of het leven doelloos (7%). Hoewel een groot aandeel van de leiding (41,3%) de toekomst te onzeker vindt om ver vooruit te kunnen plannen, is men ervan overtuigd dat het in de toekomst steeds beter zal gaan (39,7%), denkt men een schitterende toekomst tegemoet te gaan (45,4%), en wordt er vol verwachting uitgekeken naar de toekomst (70,4%).

We plaatsten de overeenkomstige items ook naast gegevens uit ander onderzoek naar de Vlaamse jongeren in het algemeen. Daaruit kunnen we besluiten dat hun niveau van toekomstoptimisme niet veel verschilt van de leiding, hoewel deze laatste toch iets zekerder zijn van een schitterende toekomst, en er vaker verwachtingsvol naar uitkijken.

Er werden geen verschillen gevonden naar koepel of verstedelijkingsgraad.

Tabel 156 Verdeling respons naar toekomstbeeld

	-	-/+	+	N	+ (VI. Jong)	N
Mij lijkt de toekomst vaak hopeloos	78,9%	13,7%	7,4%	1214	7,5%	1653
Het lijkt alsof ik in mijn leven geen doel heb	81,3%	11,6%	7,0%	1213	5,5%	1650
Ik ben er zeker van dat mij een schitterende toekomst te wachten staat	7,8%	46,7%	45,4%	1212	39,5%	1651
Ik kijk vol verwachting uit naar de toekomst	4,7%	24,9%	70,4%	1212	67,3%	1648
In de toekomst zal het met mij steeds beter gaan	6,4%	53,8%	39,7%	1213	x	x

Ik zie mijn toekomst vaak somber in	72,9%	19,9%	7,2%	1210	7,3%	1657
De toekomst is te onzeker om ver vooruit te kunnen plannen	27,9%	30,8%	41,3%	1212	x	x

Tabel 157 Verdeling respons naar sociale steun, zelfbeeld en toekomstbeeld

	Gemiddelde op 100	SD	N
Verleende sociale steun	80,95	10,085	1218
Ontvangen sociale steun	82,16	11,260	1206
Zelfbeeld	75,02	9,672	1184
Toekomstbeeld	72,00	11,097	1203

11.2. Risicogedrag

We peilden bij de leiding naar verschillende vormen van problematisch gedrag. Daarnaast gingen we dieper in op zelfschadend gedrag, met name het excessief gebruik van tabak, alcohol en drugs. Onderstaande tabel laat duidelijk zien dat de leiding zich over het algemeen niet vaak bezondigt aan problematisch gedrag (gemiddeld scoort men 14,1 op 50 op de volledige schaal). KLJ is (met een gemiddelde score van 12,87 op 50) het minst te vinden voor risicovol gedrag.

Tabel 158 Verdeling respons naar risicogedrag voorbije jaar (1=dat is nooit gebeurd; 5=dat gebeurde vaak)

	Gemiddelde op 5	SD	N
Zwartrijden	2,00	0,968	1208
Onveilige seks	1,69	1,168	1204
Wedden/kaarten geld/goederen	1,65	0,970	1204
Loten kopen	1,65	0,855	1205
Vandalisme	1,42	0,622	1207
Diefstal	1,37	0,585	1205
Gokkast	1,18	0,484	1204
Geweld	1,06	0,278	1205
Drugs dealen	1,05	0,300	1207
Wapendracht	1,03	0,234	1208

Dat de in de tabel weergegeven gedragingen niet frequent voorkomen, hoeft niet per se te betekenen dat ze nooit plaats vinden bij de leiding. Dat wordt duidelijk als we kijken naar de percentages per antwoord-categorie (Tabel 159).

Ongeveer twee derde (66,1%) van de leiding heeft het voorbije jaar minstens één keer meegereden met de trein, tram of bus zonder te betalen (van KLJ en KSJ hoeft het openbare vervoer echter niet veel te vrezén), wat heel wat meer is dan bij de Vlaamse jongeren (43,3%). Ook geeft meer dan een derde toe

gedurende de afgelopen 12 maanden wel eens seks te hebben gehad zonder condoom of ander voorbehoedsmiddel. Onschuldiger is het kopen van krasloten, waar zo'n 44,1% zich de voorbije 12 maanden wel eens aan gewaagd heeft. Wedden of kaarten om geld en/of goederen (inclusief op internet) komt echter even vaak voor, en werd door 38% van de leiding minstens één keer gedaan gedurende deze periode.

Een aantal risicovolle gedragingen die minder voorkomen, maar toch niet geheel ontbraken bij de leiding in het afgelopen jaar, is het met opzet beschadigen of stukmaken van dingen op straat, school of een andere openbare plaats (35,1%) en pikken of stelen (32%). Dit is trouwens tot dubbel zo vaak als bij de gemiddelde Vlaamse jongere, bij wie dit gedrag de voorbije twaalf maanden door respectievelijk 15% en 16,3% zeker één keer gesteld werd. Drugs verkopen met winst, wapens dragen op publieke plaatsen en iemand in elkaar slaan tot bloedens toe zijn meer extreme en agressieve vormen van problematisch gedrag, en kunnen zowel bij de leiding als de Vlaamse jongere zelden worden waargenomen.

Tabel 159 Verdeling respons naar minstens 1 x risicogedrag voorbije jaar

	Ooit (leiding)	N	Ooit (VI. Jong)	N
Wapendracht	1,8%	1208	3,6%	1682
Drugs dealen	3,5%	1207	2,7%	1680
Geweld	4,6%	1205	5,5%	1681
Gokkast	14,5%	1204	x	x
Diefstal	32,0%	1205	16,3%	1677
Onveilige seks	33,7%	1204	x	x
Vandalisme	35,1%	1207	15,0%	1681
Wedden/kaarten voor geld/goederen	38,0%	1204	x	x
Loten kopen	44,1%	1205	x	x
Zwartrijden	66,1%	1208	43,3%	1682

Hierboven nog niet aan bod gekomen is een andere - maar zeker niet minder belangrijke - vorm van probleemgedrag die gericht is op het schaden van zichzelf door gebruik van roesmiddelen. De vraagstelling laat echter niet toe vast te stellen in welke mate de leiding zich schuldig maakt aan overmatig middelengebruik, gezien enkel gevraagd werd naar de gebruiksfrequentie in het afgelopen jaar. Het bezorgt ons wel een beeld van welke substanties het meest worden gebruikt in de jeugdbeweging, en hoe gebruik samenhangt met kenmerken van de groepen en de leiding.

Tabel 160 Verdeling respons naar eigen middelengebruik voorbije jaar
(1=dat is nooit gebeurd; 5=dat gebeurde vaak)

	Gemiddelde op 5	SD	N
Tabak	2,34	1,497	1203
Bier	4,03	1,124	1201
Wijn	3,35	1,266	1203
Sterke drank	3,17	1,072	1200

Cannabis	1,58	0,955	1202
Hard drugs	1,05	0,321	1202
Andere drugs	1,06	0,309	1196

Uit de resultaten (Tabel 160) blijkt dat het gebruik van de weergegeven middelen frequenter voorkomt dan de reeds besproken vormen van problematisch gedrag. Toch ligt het tabaks-, alcohol- en druggebruik (met een gemiddelde score van 16,58 op 30) allesbehalve hoog. Er zijn uiteraard wel merkelijke verschillen in gebruiksfrequentie tussen de verschillende middelen. Meer dan drie vierde van de leiding heeft het voorbije jaar af en toe of vaker alcohol geconsumeerd. Het vaakst gaat dit om bier, en stukken minder om wijn en sterke drank. Tabak kent heel wat minder succes bij de leiding in termen van frequentie, maar toch heeft de meerderheid (57,8%) minstens één keer gerookt gedurende het afgelopen jaar. 22,9% gaf aan dat dit wel gebeurd is, maar zelden, 17,6% rookt vaak. Met het roken van cannabis komt men heel wat minder in aanraking. 35% van de leiding heeft dit het afgelopen jaar al gedaan, maar in de meeste gevallen zelden (20,8%). Van hard drugs en andere drugs blijft zo goed als iedereen (96% of meer) liever af.

Opnieuw is het de KLJ-leiding die zich (met een gemiddelde score van 14,57 op 35) het minst vaak laat verleiden tot tabaks-, alcohol- of druggebruik; KSJ positioneert zich in het midden tussen deze en de andere bewegingen. In S&GV en FOS ligt het gebruik het hoogst, maar ze leunen toch erg dicht aan tegen Chiro en KSJ. Dit is ook zo voor alle roesmiddelen afzonderlijk. Niet toevallig zien we ook dat het middelengebruik toeneemt naarmate de groep stedelijker gelegen is. Een ander verwacht onderscheid is dat dit gebruik hoger ligt bij de jongens dan de meisjes.

Tabel 161 Verdeling respons naar eigen middelengebruik voorbije 12 maanden schaal ***

	Gemiddelde op 35	SD	N	Minimum	Maximum
Chiro	16,97	4,329	267	7	30
S&GV	16,91	4,480	383	7	32
KSJ-KSA-VKSJ	16,48	4,230	243	7	35
KLJ	14,57	3,077	134	7	24
FOS	16,98	4,339	163	7	28
Algemeen	16,58	4,296	1190	7	35

Naast het eigen roesmiddelengebruik, waren we ook geïnteresseerd in dat van de vrienden van de leiding. Daarom vroegen we hen hoeveel vrienden (met wie ze vaak omgaan) dezelfde middelen gebruiken (gaande van 1=geen enkele tot 5=allemaal). Dit leidt qua volgorde in aantal vrienden tot dezelfde resultaten als voor het eigen gebruik, wat de types middelen betreft. Ook vinden we min of meer dezelfde variatie naar jeugdbeweging en verstedelijkingsgraad terug. Maar, waar we zojuist vaststelden dat een redelijk groot aandeel leiding het voorbije jaar op geen enkel moment tabak, cannabis, hard drugs of andere drugs heeft gebruikt, zien we nu dat zo goed als iedereen wel enkele vrienden heeft die tabak roken, dat bijna drie vierde bevriend is met enkele cannabisgebruikers, en dat bij iets minder dan een vijfde hard drugs of andere drugs circuleren in de vriendenkring. Hieruit kunnen we voorzichtig afleiden dat de bewegingsleiding goed gewapend is tegen groepsdruk.

Tabel 162 Verdeling respons naar aantal vrienden die middelen gebruiken

	Geen enkele	Enkele of meer	N
Tabak	2,7%	97,2%	1204
Bier	0,3%	99,6%	1203
Wijn	1,3%	98,6%	1203
Sterke drank	2,8%	97,2%	1202
Cannabis	27,5%	72,5%	1203
Hard drugs	80,9%	19,2%	1202

Naar analogie met het gebruik ervan, is de houding van de leiding ten opzichte van (illegale) drugs (Tabel 163) betrekkelijk negatief. Meer dan de helft is van mening dat jongeren beter nooit drugs zouden proberen. Door met drugs te experimenteren krijg je minder vat op je leven, aldus 43,6% van de leiding. 70,7% is er dan ook voorstander van om de risico's van druggebruik op school te behandelen, en 77,5% vindt zelfs dat de politie gerust mag ingrijpen als ze experimenterende jongeren tegen het lijf lopen. Daarenboven mag voor 43,3% de wetgeving aangaande illegale drugs nog veel strenger worden. Toch relateert men dit gedeeltelijk, door te stellen dat niet iedereen per se spijt hoeft te krijgen drugs te proberen (45,1%), en door te onderschrijven dat heel wat zaken veel gevaarlijker zijn dan experimenteren met drugs (45,8%).

Tabel 163 Verdeling respons naar houding t.o.v. drugs

Drugs:	-	-/+	+	N
kan leuke ervaring zijn	49,6%	21,9%	28,4%	383
beter nooit proberen	24,1%	23,5%	52,4%	383
weinig dingen gevaarlijker	38,9%	26,1%	35,0%	383
leuk	62,0%	26,7%	11,2%	382
veel dingen gevaarlijker	22,0%	32,2%	45,8%	382
iedereen krijgt spijt	45,1%	28,5%	26,3%	383
wetten mogen strenger	25,1%	31,6%	43,3%	383
1 van de grootste boosdoeners	39,7%	30,3%	30,0%	383
helpen leven ten volle ervaren	86,7%	11,0%	2,4%	382
risico's op school behandelen	10,4%	18,8%	70,7%	383
politie moet jeugd met rust laten	77,8%	16,4%	5,7%	383
minder vat op leven	24,9%	32,5%	42,6%	382

Net als bij het effectieve middelengebruik, stellen we de meest negatieve houding ten opzichte van drugs vast bij KLJ, op een afstand gevolgd door KSJ, Chiro, S&GV, en tenslotte bij FOS, wiens leiding iets minder graten ziet in druggebruik. Wederom constateren we een negatievere houding in groepen uit zwak verstedelijkte gebieden dan in matig en sterk verstedelijkte gebieden. De leiders staan ietwat meer open voor drugs dan de leidsters.

Tabel 164 Verdeling respons naar positieve houding t.o.v. drugs schaal ***

	Gemiddelde op 60	SD	N
Chiro	31,98	7,665	88
S&GV	32,46	6,792	112
KSJ-KSA-VKSJ	31,24	7,341	74
KLJ	27,02	6,279	52
FOS	33,26	7,896	53
Algemeen	31,48	7,410	379

11.3. Relaties & seksualiteit

Daarnet zagen we nog dat de leiding het hebben van een partner beschouwt als belangrijkste kernaspect in het leven, na het hebben van vrienden en genieten van het leven. Daarom is het niet ongepast om dit thema verder uit spitten.

• LIEFDESRELATIE

De helft van de leiding heeft momenteel een partner of lief, en 40% heeft ooit wel eens een relatie gehad. Slechts 10% van de leiding heeft dus nog nooit een lief gehad. Hiermee verschillen ze amper van hun Vlaamse leeftijdsgenoten, bij wie dit voor 13,8% het geval is.

De leiding van KSJ en S&GV hebben iets minder ervaring in de liefde: in vergelijking met de overige bewegingen hebben zij iets minder een lief (gehad). Het al dan niet hebben (gehad) van een relatie hangt dan ook samen met de leeftijd, en die ligt beduidend lager bij de KSJ-leiding; voor S&GV vinden we niet onmiddellijk een verklaring. De leiding uit kleine groepen staat heel wat verder op dit vlak dan deze uit middelgrote en grote groepen: slechts 3,2% heeft nog nooit een lief gehad.

Tabel 165 Verdeling respons naar het hebben van een partner/lief *

	Chiro	S&GV	KSJ	KLJ	FOS	Leiding	VI. Jongere
Geen partner/lief (gehad)	4,3%	12,2%	16,3%	5,0%	5,9%	10,0%	13,8%
Wel partner/lief (gehad)	95,7%	87,8%	83,7%	95,0%	94,1%	90,0%	86,2%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	94	148	98	40	51	431	1684

In de meeste gevallen (61,4%) is dit huidig lief ook lid van een jeugdbeweging, en meestal van dezelfde groep (35,3%). 16,3% heeft een lief uit een andere jeugdbeweging.

Meer dan drie vierde van de KSJ- en KLJ-leiding heeft een relatie met iemand die ook lid is van een jeugdbeweging. De grote meerderheid van de KLJ-leiding (61,9%) houdt het zelfs bij iemand van dezelfde groep. FOS-leiding staat het meest open voor liefde buiten de bewegingen. Daarnaast zijn ze ook meer te vinden voor losse relaties (15,4%) dan de overige bewegingsleiding (voor wie dit maximaal 5,4% bedraagt) en hun Vlaamse leeftijdsgenoten (5,6%). Nochtans beschikt deze beweging over de grootste groepen, en daarin vinden we over het algemeen meer vaste relaties dan in kleine groepen.

Tabel 166 Verdeling respons naar vraag of partner/lief lid is van jeugdbeweging *

	Chiro	S&GV	KSJ-KSA-VKSJ	KLJ	FOS	Algemeen
Ja, en lid van mijn groep	29,6%	30,3%	44,7%	61,9%	26,9%	35,3%
Ja, maar geen lid van mijn groep	13,0%	14,5%	5,3%	0,0%	3,8%	9,8%
Ja, maar lid van andere jeugdbeweging	16,7%	13,2%	26,3%	14,3%	11,5%	16,3%
Nee	40,7%	42,1%	23,7%	23,8%	57,7%	38,6%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	54	76	38	21	26	215

In het kader van maatschappelijke diversiteit, vroegen we de leiding ook naar hun seksuele voorkeur. Zoals verwacht, identificeert het merendeel van de leiding (80,9%) zich als exclusief heteroseksueel, en slechts 1,4% als exclusief homoseksueel (dit laatste cijfer komt trouwens volledig overeen met het door de groepsleiding ingeschatte aandeel holebi leden per groep). Toch is er 12,8% die zich net niet uitsluitend heteroseksueel wenst te noemen. Op deze tweede plaats van het continuüm vinden we overwegend leidsters terug.

Om het effectieve aantal relaties tussen dezelfde sekse na te gaan, vroegen we de leiding naar het geslacht van hun partner of lief. De analyse vertelt ons dat 3,7% onder hen een homoseksuele relatie heeft. Dat is meer dan in de Vlaamse jongerenpopulatie, waar 2,1% een relatie heeft met iemand van hetzelfde geslacht.

Tabel 167 Verdeling respons naar seksuele identiteit (alle jeugdbewegingen)

	%	N
1 Exclusief heteroseksueel	80,9	1233
2	12,8	195
3	2,1	32
4	1,3	20
5	0,7	10
6	0,9	13
7 Exclusief homoseksueel	1,4	22
Totaal	100	1525

• KENMERKEN VRIENDSCHAPS- EN PARTNERRELATIE

De kenmerken die de leiding belangrijk vindt voor een vriendschaps- en partnerrelatie zijn ten opzichte van twintig jaar terug (Bral, 1991) nagenoeg onveranderd gebleven. Ook in huidig onderzoek diende de leiding zes kenmerken te ordenen naarmate ze die belangrijk vonden voor een vriendschapsrelatie enerzijds en een partner- of liefdesrelatie anderzijds (waarvan de resultaten in Tabel 168). Alleen blijkt de leiding vandaag iets meer belang te hechten aan overeenkomstige interesses dan onderlinge steun in een vriendschapsrelatie (maar het verschil in gemiddelde scores tussen beide items is miniem).

De KLJ-leiding vindt overeenkomstige interesses belangrijker en een vlot en open karakter minder belangrijk voor vriendschap dan de overige bewegingsleiding; bij de KSJ-leiding is dit exact het omgekeerde. Opvallend is dat de Chiro-leiding onderlinge steun het meest waardeert in zowel een vriendschaps- als liefdesrelatie, waarbij dit kenmerk telkens op de tweede plaats belandt.

Tabel 168 Kenmerken vriendschaps- en partnerrelatie (rangorde)

	Rangorde vriendschapsrelatie	Rangorde partnerrelatie
1	Wederzijds vertrouwen	Wederzijds vertrouwen
2	Vlot en open karakter	Onderlinge steun
3	Overeenkomstige interesses	Vlot en open karakter
4	Onderlinge steun	Lichamelijk aantrekkelijk
5	Overeenkomstig karakter	Overeenkomstige interesses
6	Lichamelijk aantrekkelijk	Overeenkomstig karakter

• HOUDING TEN OPZICHTE VAN PREMARITALE SEKS & SEKSUELE PERMISSIVITEIT

Hoe staat de leiding ten opzichte van seksuele relaties? Om dit te achterhalen vroegen we de leiding in welke mate ze akkoord gaan met een aantal uitspraken rond premaritale seks en seksuele permissiviteit.

Tabel 169 Verdeling respons naar houding t.o.v. seksualiteit

Seks:	-	-/+	+	N
liefde noodzakelijk	18,0%	18,0%	64,0%	422
pas in langdurige relatie	33,2%	29,6%	37,2%	422
eerst partner goed kennen	19,8%	25,5%	54,6%	419
enkel in een huwelijk	96,9%	2,6%	0,5%	422
one-night stands OK	23,0%	48,0%	29,0%	421
met meerderen tegelijk OK	37,2%	42,9%	20,0%	420

De stellingen rond premaritale seks peilen bij de leiding naar de mate waarin het relationele voor hen een rol speelt bij seksueel contact. Net zoals in het vorige jeugdbewegingsonderzoek (Bral, 1991) vindt het merendeel (64%) liefde een noodzakelijke voorwaarde voor seks. Daarnaast vindt ook meer dan de helft van de leiding het belangrijk om hun partner eerst goed te leren kennen, hoewel een derde van mening is dat daar niet per se een langdurige relatie voor vereist is. Het huwelijk speelt op dit vlak nog minder mee

dan vroeger: zo goed als niemand stelt dit nog als voorwaarde om seks te hebben. Niet geheel onverwachts worden de jongens heel wat minder afgeschrikt door seksuele relaties zonder emotionele binding dan de meisjes. We konden geen verschillen vinden tussen de jeugdbewegingen.

Met de laatste twee stellingen rond seksuele permissiviteit gingen we na hoe open de leiding staat voor meer onconventionele vormen van seksualiteit. De meningen zijn nogal verdeeld. Op beide uitspraken antwoordt een kleine helft van de leiding neutraal. Het is wel duidelijk dat de leiding minder problemen heeft met one-night stands (29% voor, 23% tegen) dan met seks met meerdere personen tegelijk (20% voor, 37,2% tegen). In KSJ, FOS en S&GV blijkt men iets minder schroom te hebben voor deze vormen van seksualiteit dan KLJ en Chiro. Seksuele permissiviteit is dan ook kleiner in ruraal gelegen groepen. Naarmate de groepen kleiner zijn neemt de tolerantie echter toe. Ook op dit vlak nemen de jongens een positievere houding aan dan de meisjes.

• HOUDING TEN OPZICHTE VAN VOORBEHOEDSMIDDELEN

Zowat iedereen is het er mee eens dat seksueel overdraagbare aandoeningen problematisch zijn, en haast niemand heeft er problemen mee om voorbehoedsmiddelen te gebruiken, ongeacht de jeugdbeweging waar men lid van is. Toch geeft een groot aandeel (27,1%) van de leiding aan niet bang te zijn om een SOA op te lopen. Het is natuurlijk goed mogelijk dat die angst juist wordt weggenomen door het gebruik van anticonceptiva.

Tabel 170 Verdeling respons naar houding t.o.v. voorbehoedsmiddelen

Voorbehoedsmiddelen:	-	-/+	+	N
te grote last	87,7%	9,6%	2,7%	416
idee niet leuk	84,0%	11,5%	4,6%	419
seks niet leuk	78,1%	17,5%	4,3%	411
bang voor SOA	27,1%	30,7%	42,2%	417
SOA geen probleem	84,4%	12,7%	2,9%	418

Tussen jongens en meisjes vinden we wel grote verschillen: de leiders zijn minder te vinden voor voorbehoedsmiddelen en zijn minder bezorgd om te worden besmet met een SOA dan de leidsters. Net als een toename in seksuele permissiviteit, is de houding ten opzichte van voorbehoedsmiddelen negatiever naarmate de groep kleiner is.

• **BEOORDELING RELATIES & SEKSUALITEIT IN DE JEUGDBEWEGINGSGROEP**

We zagen daarnet dat er binnen de beweging heel wat koppeltjes gevormd worden. Dat is ongetwijfeld nog meer het geval in gemengde groepen. Om te weten te komen hoe de leiding hier tegenaan kijkt, lieten we hen vijf situaties beoordelen die men in het vorige jeugdbewegingsonderzoek (Bral, 1991) ook al voorgelegd kreeg.

Tabel 171 Verdeling respons naar houding t.o.v. relaties en seksualiteit in jeugdbewegingsgroep

		Kan niet	Onverschillig	Moet kunnen	N
Sommige leden komen enkel voor liefje	Leiding nu	26,3%	59,2%	14,5%	422
	Leiding '91	70,4%	23,7%	5,7%	x
Twee leden kussen elkaar	Leiding nu	25,8%	35,8%	38,4%	422
	Leiding '91	56,8%	25,4%	17,8%	x
Leid(st)er zoekt lichamelijk contact met leden	Leiding nu	86,7%	9,3%	4,0%	420
	Leiding '91	75,8%	18,2%	5,9%	x
Lid begint relatie met leid(st)er	Leiding nu	51,8%	28,3%	20,0%	421
	Leiding '91	27,3%	38,1%	34,6%	x
Koppeltje kust tijdens activiteiten	Leiding nu	68,9%	24,7%	6,4%	421
	Leiding '91	85,5%	11,3%	3,3%	x

Een opmerkelijk verschil met twintig jaar terug is dat de twee situaties met betrekking tot relaties en lichamelijk contact tussen leiding en leden voor veel meer leid(st)ers helemaal niet door de beugel kunnen. Zeker wat relaties tussen leden en leiding aangaat, is het aandeel expliciete tegenstanders quasi verdubbeld. Wat de relaties tussen leden (of leiding) onderling betreft, is het aantal tegenstanders sterk afgenomen, en zien we ongeveer een verdubbeling in onverschilligen en voorstanders.

Alle situaties samengenomen, merken we dat de KLJ-leiding minder problemen maakt van relaties en seksualiteit binnen de groep (gem. 9,74 op 15) dan de overige bewegingen. In dalende volgorde krijgen we FOS en Chiro (8,35 en 8,32 resp.), en S&GV en KSJ (7,96 en 7,86 resp.). Wederom worden dergelijke gedragingen minder afgekeurd naarmate de groep kleiner is.

Deel 3

PROFIEL VAN DE LEDEN

I'm all fired up

I love you

I love you

1. Inleiding

In vorige delen hebben we reeds de profielen van de lokale groepen en hun leiding besproken. Uiteraard hebben we ook aandacht voor de leden. Om de vergelijking met de leiding te kunnen maken, stelden we hen - waar mogelijk - dezelfde vragen. We beperkten ons tot de 14- tot 16-jarige leden, enerzijds omdat deze leeftijdsgroep in staat is om zelfstandig een uitgebreide vragenlijst te beantwoorden, en anderzijds omdat we op die manier de verschillen met het vorige jeugdbewegingsonderzoek (Bral, 1991) in kaart kunnen brengen. In deze studie bevroeg men wel enkel de 15-jarigen, terwijl in huidig onderzoek geopteerd werd om dit uit te breiden met de aangrenzende leeftijden. Hierdoor garanderen we voldoende respondenten per groep, wat meer geavanceerde statistische analyses mogelijk maakt.

Net als in het eerste onderzoek dienen we nu al te wijzen op een beperking die de keuze voor deze leeftijdsgroep met zich meebrengt. Doordat we de oudere leden bevroegen, missen we de vele jongeren die de jeugdbeweging verlaten op de kritieke leeftijd van 12 jaar. Onze steekproef bevat dus voornamelijk de 'blijvers' en dus ook de potentiële leiding, waardoor we mogelijk voorbij gaan aan de problematiek van het afhaken.

1.1. Steekproef

Zoals bij de leiding hebben we getracht zo veel mogelijk 14- tot 16-jarige leden per groep te bevroegen. Dit was niet altijd evident: gezien de bewegingen doorgaans niet over de e-mailadressen van de leden beschikken, dienden we ze te bereiken via de leiding, die naast het invullen van de eigen vragenlijst ongetwijfeld al heel wat aan het hoofd heeft. Daarnaast streefden we bij het samenstellen van de steekproef naar voldoende variatie in groeps grootte, waardoor we terechtkwamen bij een aantal kleine groepen met weinig of geen 14- tot 16-jarige leden. Deze leeftijdsklasse is in het merendeel van de groepen ook minder talrijk dan de leiding. Dit alles heeft er toe geleid dat we gestrand zijn op 815 ingevulde vragenlijsten, gespreid over 117 groepen, terwijl we bij de leiding kwamen op 1551 vragenlijsten over 172 groepen. Dit is echter heel wat meer dan in het eerste jeugdbewegingsonderzoek, en meer dan voldoende om uitspraken te doen over de leden en om de bewegingen met elkaar te vergelijken. Het laat ook toe om een aantal gevorderde statistische analyses te draaien.

De vragenlijst is dezelfde als die van de leiding, maar dan sterk ingekort en in beperkte mate aangevuld op een aantal vlakken. Toch bleek deze voor heel wat leden te veel tijd in beslag te nemen, wat bleek uit de open vraag die werd voorzien om de vragenlijst te evalueren.

Waar we in dit hoofdstuk de vergelijking maken met de 'Vlaamse jongere', is dit telkens op basis van de gegevens van de JOPII-monitor (zoals besproken in het inleidende hoofdstuk, onderdeel 3.2.4). In dit hoofdstuk gaat het om de Vlaamse jongere onder de leeftijd van 18 jaar, omdat 91% van de leden uit onze steekproef in dit leeftijdsbereik valt.

2. De leden

2.1. Geslacht

In tegenstelling tot de steekproef van de leiding bestaat die van de leden uit heel wat meer meisjes (59,1%) dan jongens (40,9%). Alleen in FOS werd de meerderheid (53,1%) van de vragenlijsten door jongens ingevuld. Zoals in het vorige onderzoek (Bral, 1991) trekt Chiro meer meisjes aan dan de andere bewegingen, althans wat onze respondentengroep betreft.

Tabel 172 Verdeling respons naar geslacht NS

	Man	Vrouw	Totaal	N
Chiro	36,8%	63,2%	100,0%	171
Scouts & Gidsen	39,8%	60,2%	100,0%	329
KSJ-KSA-VKSJ	41,8%	58,2%	100,0%	98
KLJ	40,4%	59,6%	100,0%	136
FOS	53,1%	46,9%	100,0%	81
Algemeen	40,9%	59,1%	100,0%	815

2.2. Leeftijd

2.2.1. Huidige leeftijd

Hoewel we planden om enkel de 14- tot 16-jarige leden in het onderzoek te betrekken, werd meer dan een derde van de vragenlijsten ingevuld door oudere leden; zo heeft 29,2% de leeftijd van 17 jaar. Om de representativiteit te waarborgen hebben we besloten deze groep te behouden, wat de gemiddelde leeftijd optrekt tot 16 jaar.

2.2.2. Leeftijd lidmaatschap

De gemiddelde toetredingsleeftijd van de bevraagde leden is 8,4 jaar, wat een half jaar eerder is dan de leiding. Dit is het hoogst voor KLJ, die zich pas begin jaren '90 richtte op jongeren onder de 16 jaar en waarbij men gemiddeld aansluit op de leeftijd van 12,1 jaar, en het laagst voor FOS, waar men doorgaans lid wordt op de leeftijd van 7,5 jaar.

Tabel 173 Gemiddelde leeftijd lidmaatschap jeugdbeweging ***

	Gemiddelde	SD	N
Chiro	8,0	3,0	163
S&GV	7,6	2,7	313
KSJ-KSA-VKSJ	7,8	2,8	90
KLJ	12,1	3,2	125
FOS	7,5	3,2	75
Leden	8,4	3,4	766
Leiding	8,9	4,1	1393

Als we de gegevens opdelen in leeftijdscategorieën, zien we dat de jeugdbeweging zich verder uitbreidt naar onderen toe. Terwijl twintig jaar geleden 6,6% van de leden zich had aangesloten vooraleer de leeftijd van zes jaar te bereiken, is dat vandaag al 18,8% geworden. Veel jeugdbewegingen staan nochtans niet te springen om kinderen van die leeftijd op te nemen, uit vrees beschouwd te worden als goedkope kinderopvang.

Tabel 174 Verdeling respons naar leeftijd lidmaatschap jeugdbeweging (leeftijdsklassen) ***

	Chiro	S&GV	KSJ	KLJ	FOS	Leden nu	Leden '91	Klein	Middel-groot.	Groot
< 6 jaar	18,4%	19,8%	16,7%	2,4%	45,3%	18,8%	6,6%	13,9%	15,1%	22,0%
6 - 12 jaar	70,6%	71,9%	72,2%	50,4%	40,0%	65,0%	79,4%	61,8%	62,2%	67,3%
> 12 jaar	11,0%	8,3%	11,1%	47,2%	14,7%	16,2%	14,0%	24,3%	22,7%	10,8%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	163	313	90	125	75	766	x	144	185	437

Uit verdere analyse blijkt dat deze kinderen voornamelijk worden toevertrouwd aan grote groepen. Die vinden we vooral bij FOS, waar dan ook bijna de helft (45,3%) van de leden lid is geworden op vijfjarige leeftijd. In KLJ is er zowat niemand die zich op deze leeftijd aansluit; 47,2% wordt pas lid na 12 jaar. Dat is ook de leeftijd waarop vele KLJ-groepen starten met een werking.

2.3. Etnische afkomst

Onder de leden zijn er iets meer niet-Belgische jongeren dan onder de leiding (11,6% vs. 10,8%). Ook bij hen worden meer 'allochtone' leden gerekruteerd in kleine en middelgrote groepen (15,1% en 13,8% resp.) dan in grote groepen (8,8%). De jeugdbewegingen verschillen niet significant in hun aandeel leden van allochtone origine.

Tabel 175 Verdeling respons naar etnische afkomst NS

	Belg	Niet-Belg	Totaal	N
Chiro	85,8%	14,2%	100,0%	169
S&GV	87,8%	12,2%	100,0%	328
KSJ-KSA-VKSJ	88,5%	11,5%	100,0%	96
KLJ	90,2%	9,8%	100,0%	132
FOS	93,8%	6,3%	100,0%	80
Leden	88,4%	11,6%	100,0%	805
Leiding	89,2%	10,8%	100,0%	1543

Als we een minder streng criterium gebruiken en enkel teruggaan tot de eerste generatie, resulteert dit in 6,8% allochtone leden, wat ongeveer gelijk is aan het percentage bij de leiding (6,4%), maar toch minder dan de 11,2% die we aantreffen in de Vlaamse jongerenpopulatie (met vergelijkbare leeftijd).

2.4. Functiebeperking

Bijna 10% van de leden beweert een functiebeperking te hebben, wat meer is dan de 6,5% bij de leiding. Net als voor de leiding geldt dat KLJ het kleinste aandeel leden met een functiebeperking heeft.

Tabel 176 Verdeling respons naar functiebeperking - meerdere antwoorden mogelijk

	Chiro	S&GV	KSJ-KSA-VKSJ	KLJ	FOS	Algemeen	
	% of Cases	% of Cases	% of Cases	% of Cases	% of Cases	% of Cases	N
Psychische beperking	2,9%	4,6%	3,1%	3,0%	5,0%	3,8%	31
Zintuiglijke beperking	2,4%	2,7%	3,1%	2,3%	3,8%	2,7%	22
Verstandelijke/mentale beperking	0,6%	0,3%	1,0%	0,0%	0,0%	0,4%	3
Lichamelijke beperking	5,3%	2,7%	2,1%	1,5%	1,3%	2,9%	23
Geen functiebeperking	88,8%	89,6%	90,7%	93,2%	91,3%	90,3%	729

2.5. Studierichting

Bijna twee derde van de leden loopt school in het ASO. TSO en BSO zijn minder gegeerde studierichtingen, maar weten samen nog meer dan een derde van de leden aan te trekken. De gemiddelde Vlaamse leeftijdsgenoot is minder te vinden in het ASO (54,4%) en het TSO (23,4%) dan de leden, maar meer in het BSO (13,2%). KSO is zowel bij de leden als de Vlaamse jongeren niet erg populair.

Tabel 177 Verdeling respons naar studierichting ***

	Chiro	S&GV	KSJ	KLJ	FOS	Leden	Vi. Jong.
Buitengewoon secundair onderwijs (BUSO)	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	1,2%
Deeltijds beroepssecundair onderwijs (DBSO)/ Leercontract	0,6%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,9%
Beroepssecundair onderwijs (BSO)	6,1%	3,4%	5,3%	10,8%	5,0%	5,5%	13,2%
Technisch secundair onderwijs (TSO)	32,1%	19,9%	31,6%	43,1%	28,8%	28,5%	23,4%
Kunst secundair onderwijs (KSO)	3,0%	2,8%	3,2%	0,0%	0,0%	2,1%	1,4%
Algemeen secundair onderwijs (ASO)	58,2%	73,6%	60,0%	46,2%	66,3%	63,6%	54,4%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	165	326	95	130	80	796	787

S&GV-leden opteren veel meer voor ASO en veel minder voor TSO/BSO dan de overige bewegingen; een bevinding die in het vorige jeugdbewegingsonderzoek ook al werd vastgesteld (Bral, 1991). Juist het tegenovergestelde kan worden gezegd van KLJ, die als enige beweging meer studenten uit het technisch- en beroepsonderwijs dan uit het ASO als leden heeft.

Technische richtingen zijn veel populairder in landelijke gelegen groepen – dus daar waar KLJ zich huisvest, en S&GV veel minder – en in kleine groepen.

Jongens zitten heel wat vaker in het TSO en het BSO (40,2%) dan meisjes (29,8%) (percentages die trouwens quasi onveranderd gebleven zijn ten opzichte van twintig jaar geleden). In de Vlaamse jongerenpopulatie is die verdeling gelijk (jongens: 44,5% vs. meisjes: 39,4%).

3. Gezinsituatie van de leden

De gezinsituatie van de leden toont bijzonder veel gelijkenissen met die van de leiding. Om de leesbaarheid te bevorderen zullen we niet telkens op deze parallellen wijzen. Waar de cijfers voldoende afwijken, vermelden we uiteraard wel dat er verschillen zijn.

3.1. Sociaaleconomisch profiel van het gezin

3.1.1. Tewerkstellingsstatuut ouders

Eerst wilden we van de leden weten of hun ouders al dan niet werken. Meer dan 80% van de leden geeft aan uit een gezin te komen waarvan beide ouders zijn tewerkgesteld, wat een nog hoger percentage is dan bij de leiding (75%) en de Vlaamse jongeren (74%).

In kleine groepen treffen we vaker leden aan waarvan minstens één ouder werkloos is.

Tabel 178 Verdeling respons naar tewerkstellingsstatuut ouders gecombineerd

	Minstens 1 van beide ouders werkt niet	Beide ouders werken	Totaal	N
Leden	19,7%	80,3%	100,0%	757
Leiding	24,6%	75,4%	100,0%	1492
Vlaamse jongeren	25,6%	74,4%	100,0%	814

Bij ongeveer twee derde van de leden zijn beide ouders werknemers. Van de overige ouders is het merendeel zelfstandig of helper. Onder de moeders zijn er iets meer huisvrouwen dan huismannen onder de vaders. Een verschil met de gemiddelde Vlaamse leeftijdsgenoten is dat we onder de ouders van de leden meer zelfstandigen of helpers aantreffen, en minder werknemers. Dit fenomeen is ook het sterkst aanwezig bij de ouders van de KLJ-leiding, die dus gedeeltelijk de oorzaak vormen van dit verschil tussen de jeugdbewegingsleden en de Vlaamse jongeren.

Tabel 179 Verdeling respons naar tewerkstellingsstatuut ouders

	Vader leden	Vader VI. Jong.	Moeder leden	Moeder VI. Jong.
Werknemer	63,3%	71,4%	66,2%	68,3%
Zelfstandige/helper	29,3%	20,8%	18,0%	10,4%
Werkloos/dop/stempelt	0,3%	1,3%	0,9%	2,5%

Uitkering OCMW	0,1%	0,2%	0,0%	0,5%
Huisman/huisvrouw	0,7%	0,7%	7,0%	12,6%
Gepensioneerd	0,5%	1,9%	0,4%	0,6%
Ziek/werkonbekwaam/invalide	0,7%	1,1%	2,2%	2,8%
Loopbaanonderbreking/tijdskrediet	0,0%	0,1%	0,4%	0,7%
Student in volledig dagonderwijs	0,0%	x	0,4%	x
Overleden	1,6%	0,5%	0,7%	1,3%
Andere	3,6%	2,1%	3,8%	0,2%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	760	819	757	824

Daarnaast heeft meer dan drie vierde van de leden (76%) op zijn minst één ouder met een leidinggevende functie. Deze proportie is nog groter voor leden uit stedelijk gelegen groepen.

3.1.2. Opleidingsniveau ouders

Meer dan twee derde van de leden groeit op in een gezin met hooggeschoolde ouders. Bij S&GV is dit zelfs meer dan 80%, waardoor een kleine kloof ontstaat met (in dalende volgorde) KSJ, Chiro, FOS (die bij de leiding op de 2de plaats stond) en KLJ.

De bewegingsleden komen vaker uit hooggeschoolde gezinnen dan hun gemiddelde Vlaamse leeftijdsgenoten, maar deze keer is de kloof niet meer zo groot als die tussen de leiding en de Vlaamse jongere.

Tabel 180 Verdeling respons naar opleidingsniveau beide ouders ***

	Chiro	S&GV	KSJ	KLJ	FOS	Leden	Vi. Jong.
Hoogstens secundair onderwijs	41,2%	19,8%	34,3%	46,2%	42,1%	32,7%	40,2%
Hoger/universitair onderwijs	58,8%	80,2%	65,7%	53,8%	57,9%	67,3%	59,8%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	136	252	67	106	57	618	795

Dit aandeel leden met hooggeschoolde ouders is positief gecorreleerd met de verstedelijkingsgraad van de gemeente waarin de groep gelegen is.

3.1.3. Financieel welbevinden van het gezin

Tot slot gingen we na hoe de gezinnen van de leden ervoor staan op financieel vlak. Nog meer dan de leiding, en nog heel wat meer dan de Vlaamse jongere geven ze aan dat hun gezin makkelijk kan rondkomen (94,1% vs. 89,2% en 78,1%).

Tabel 181 Verdeling respons naar rondkomen met gezinsinkomen ***

	Zeer -> eerder moeilijk	Eerder -> zeer gemakkelijk	Totaal	N
Chiro	5,7%	94,3%	100,0%	159
S&GV	5,0%	95,0%	100,0%	301
KSJ-KSA-VKSJ	15,3%	84,7%	100,0%	85
KLJ	4,0%	96,0%	100,0%	124
FOS	2,7%	97,3%	100,0%	74
Leden	5,9%	94,1%	100,0%	743
Leiding	10,8%	89,2%	100,0%	1459
VI. Jongere	21,9%	78,1%	100,0%	787

Waar het bij de leiding enkel FOS was die sterk van het gemiddelde afweek, is het deze keer KSJ, waarvan 15,3% (vs. 5,9% gem.) van de leden beweert dat hun gezin het financieel lastig heeft.

We stellen ook vast dat leden uit kleinere en landelijker gelegen groepen vaker uit financieel zwakkere gezinnen komen.

Hierbij aansluitend vroegen we de leden nog wat hun gezin zoal kan betalen, los van de behoefte eraan. Tabel 182 toont dat zo goed als iedereen de opgegeven zaken kan bekostigen (gem. 5,86 op 6), en nog iets beter dan de leiding (gem. 5,79 op 6) en de Vlaamse leeftijdsgenoten (gem. 5,66). Ook hier merken we dat het voor de KSJ-leden moeilijker is om de vermelde zaken aan te schaffen (gem. 5,73 op 6), en zeker in vergelijking met de leden van FOS en S&GV (gem. 5,90 en 5,88 op 6 resp.). Het is voornamelijk het vervangen van meubels, één keer per jaar op vakantie gaan en één keer per maand vrienden uitnodigen die niet steeds vanzelfsprekend zijn voor de KSJ-leden en hun gezin.

Tabel 182 Verdeling respons naar financiële ruimte

Duid aan wat je gezin kan betalen:	Leden	N	Leiding	N	VI. Jongere	N
Huis verwarmen in winter	99,9%	744	99,6%	1462	98,8%	830
Slechte meubels vervangen	97,0%	744	94,6%	1457	92,1%	821
Nieuwe kleding kopen	98,8%	742	98,9%	1458	97,5%	825
Vlees/vis/kip per 2 dagen	99,5%	744	99,5%	1462	97,5%	827
1x/maand vrienden uitnodigen	97,3%	744	96,6%	1458	93,4%	821
1x/jaar op vakantie gaan	92,8%	740	89,6%	1452	85,6%	820

3.2. Demografisch profiel van het gezin

3.2.1. Woonsituatie

Zowat elk lid woont nog bij de ouders (99,5%), maar daarom niet steeds bij beide (83,5%). Ongeveer één op zes woont (vooral) bij een van de ouders of afwisselend bij vader en moeder. De leden vinden we iets meer thuis bij de ouders dan de leiding (93,3%), wat gezien het leeftijdsverschil niet zo verwonderlijk is. Net zoals de leden wonen zo goed als alle Vlaamse leeftijdsgenoten nog bij de ouders (98,9%), maar minder vaak bij beide samen: bijna een kwart woont vooral bij één ouder, of beurtelings bij vader en moeder.

Tabel 183 Verdeling respons naar woonsituatie

	Leden	Leiding	VI. Jong
Bij beide ouders	83,5%	76,5%	75,6%
(Vooral) bij 1 ouder	10,6%	14,2%	19,0%
Even vaak bij moeder als vader	5,4%	2,6%	4,5%
Bij een voogd of instelling/tehuis	0,1%	0,3%	0,4%
Ergens anders	0,4%	6,4%	0,7%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%
N	801	1517	840

3.2.2. Gezinsgrootte

De leden komen net als de leiding uit tamelijk grote gezinnen van gemiddeld 2,8 kinderen. Slechts 6,1% van de leden is enig kind in het gezin. Het overgrote deel komt uit gezinnen met twee (36,6%) of drie (39,5%) kinderen.

3.2.3. Burgerlijke staat ouders

De bewegingen rekruteren hun leden voornamelijk uit gezinnen waarvan de ouders gehuwd zijn. De proportie wettelijk of feitelijk gescheiden bewegingsouders (15,8%) is wel meer dan verdubbeld ten opzichte van twee decennia terug (7,1%; Bral, 1991), maar ligt nog altijd lager dan bij de Vlaamse jongere (23,7%).

Tabel 184 Verdeling respons naar burgerlijke staat ouders *

	Chiro	S&GV	KSJ	KLJ	FOS	Leden	VI. Jong.
Gehuwd	78,4%	76,7%	78,0%	86,2%	79,7%	79,1%	76,3%
Samenwonend	1,2%	5,7%	0,0%	0,8%	2,5%	2,9%	
Gescheiden (of aan het scheiden)	17,4%	14,5%	20,9%	12,3%	17,7%	15,8%	23,7%
Overleden (of 1 van hen)	3,0%	3,1%	1,1%	0,8%	0,0%	2,2%	x
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	167	318	91	130	79	785	831

Getrouwde koppels vinden we het vaakst in KLJ-gezinnen, en onder de ouders van leden uit landelijk gelegen groepen.

3.3. Cultureel profiel van het gezin

3.3.1. Verenigingslidmaatschap ouders

Het verenigingsengagement van de ouders van de 15-jarige leden is erg hoog. De deelnamepercentages zijn ongeveer gelijk aan die van de ouders van de leiding: meer dan 80% is actief (geweest) in het jeugdwerk, en meer dan de helft is (of was) lid van een sportvereniging. Amper 2,2% van de ouders zou nooit hebben deelgenomen aan het verenigingsleven.

Tabel 185 Verdeling respons naar verenigingsleven ouders - meerdere antwoorden mogelijk

	Chiro	S&GV	KSJ-KSA-VKSJ	KLJ	FOS	Algemeen	
	% of Cases	% of Cases	% of Cases	% of Cases	% of Cases	% of Cases	N
Jeugdwerk	79,1%	84,6%	75,8%	77,2%	78,2%	80,5%	620
Sociale beweging	9,8%	15,8%	14,3%	6,3%	14,1%	12,6%	97
Socio-culturele vereniging	23,3%	17,4%	23,1%	19,7%	21,8%	20,1%	155
Sportvereniging	55,2%	58,5%	52,7%	29,1%	59,0%	52,3%	403
Hobbyclub	22,7%	19,9%	14,3%	15,0%	16,7%	18,7%	144
Kunstvereniging	4,9%	8,0%	2,2%	5,5%	7,7%	6,2%	48
Helpende vereniging	15,3%	9,6%	5,5%	9,4%	11,5%	10,5%	81
Andere	12,9%	17,7%	9,9%	19,7%	12,8%	15,6%	120
Nooit lid geweest	3,7%	1,0%	4,4%	1,6%	2,6%	2,2%	17
Ik weet het niet	5,5%	5,8%	9,9%	8,7%	7,7%	6,9%	53

Verder constateerden we een aantal verschillen tussen de koepels. Lidmaatschap van het jeugdwerk zien we vaker bij de ouders van S&GV-leden, van een sociale beweging minder bij KLJ- en Chiro-ouders, van een sportvereniging veel minder bij KLJ-ouders, en van een hobbyclub en een helpende vereniging vaker bij Chiro-ouders.

3.3.2. Vrijwilligerswerk gezin

De leden komen beduidend minder in aanraking met vrijwilligerswerk in de nabije omgeving dan de leiding. Maar nog steeds kent de meerderheid van de leden wel iemand in het gezin of in de vriendenkring die vrijwilliger is of was in het jeugdwerk (73,4% (vs. 92,5% leiding)) of in een andere vereniging (53,1% (vs. 71,6% leiding)).

Tabel 186 Verdeling respons naar huidig/vroeger vrijwilligerswerk in jeugdwerk en andere verenigingen door personen uit omgeving - meerdere antwoorden mogelijk

	Jeugdwerk		Andere vereniging	
	% of Cases	N	% of Cases	N
Vader en/of moeder	37,6%	266	38,3%	212
Broer(s) en/of zus(sen)	42,5%	301	12,3%	68
Eén van mijn beste vrienden	39,1%	277	21,7%	120
Geen van deze mensen	26,6%	188	46,9%	260

3.3.3. Jeugdbewegingslidmaatschap gezin

Dat jeugdbewegingslidmaatschap erfelijk is, wordt hier duidelijk bevestigd. 83,2% van de ouders is zelf ook lid geweest van een jeugdbeweging. Dit percentage ligt hoger dan bij de leiding (79,7%) en de leden van begin jaren '90 (75,5%; Bral, 1991).

De leden die kiezen voor dezelfde jeugdbeweging als hun ouders zijn in de minderheid (41,6%), maar toch iets talrijker dan de leiding (33,1%) en in vergelijking met twintig jaar terug (38,3%). Opnieuw stijgen KLJ en Chiro ver boven het gemiddelde uit, met resp. 70,4% en 54,5% van de leden die in de voetstappen van hun ouders treden. Wederom blijft FOS er ver onder met 14,7%, wat logisch is gezien haar beperkte geografische spreiding.

Tabel 187 Verdeling respons naar keuze voor al dan niet zelfde jeugdbeweging als ouders ***

	Chiro	S&GV	KSJ	KLJ	FOS	Leden	Leiding	Leden '91
1 ouder lid van zelfde jeugdbeweging	54,5%	33,7%	28,9%	70,4%	14,7%	41,6%	33,1%	38,3%
Geen ouder lid van zelfde beweging	45,5%	66,3%	71,1%	29,6%	85,3%	58,4%	66,9%	61,7%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	154	294	76	108	68	700	1395	x

Daarnaast heeft 91,8% van de leden minstens één broer of zus die lid is van een jeugdbeweging, en in 31,8% van de gevallen ook in leiding staat.

4. Vrijtijdsbesteding en verenigingsleven

4.1. Vrijtijdsbesteding

Meer dan de helft van de leden houdt zich dagelijks bezig met huiswerk, taken, studeren of werkvoorbereidingen (ten opzichte van 30% bij de leiding). Net als bij de leiding is ook het internet een populaire dagelijkse activiteit, hoewel het bij de leden meer draait om het versturen van e-mails en chatberichten en het onderhouden van een profielpagina (zoals Facebook) dan om het opzoeken van informatie. Meerdere keren per week maken de leden tijd vrij voor vrienden, en steken ze een handje toe in het huishouden. Naast naar de jeugdbeweging gaan, is dingen doen samen met het gezin of partner voor velen een we-

kelijkse activiteit. Daarnaast maakt zowat de helft er één of meerdere keren per maand de gewoonte van te winkelen in de stad of het winkelcentrum, alsook om te feesten en op café te gaan (wat bij de leiding eerder wekelijks aan de orde is). Minder dan één keer per maand nemen velen graag deel aan muziekfestivals, concerten en andere culturele activiteiten. Wat de meerderheid nooit doet in de vrije tijd, is producten aanschaffen via het internet, naar een discotheek of dancing gaan of er technische hobby's op nahouden. Sportwedstrijden kijken is ook niet zo populair.

Tabel 188 Verdeling respons naar vrijetijdsbesteding

	Nooit	Minder dan 1x per maand	Een of meer-maals per maand	1x per week	Meerdere keren per week	Elke dag	Totaal	N
Huiswerk/taken/studeren/werk voorbereiden	0,4%	0,7%	2,8%	4,5%	41,3%	50,3%	100,0%	535
Internetcommunicatie	2,3%	4,5%	8,6%	10,7%	39,7%	34,2%	100,0%	532
Profielpagina op website	14,0%	12,8%	8,1%	10,6%	31,7%	22,8%	100,0%	530
Op het internet informatie opzoeken	0,8%	4,0%	10,0%	17,0%	47,0%	21,3%	100,0%	530
Huishoudelijke taken	2,3%	5,8%	14,5%	20,0%	38,5%	18,9%	100,0%	530
Gaming	21,1%	19,6%	16,0%	15,7%	18,9%	8,7%	100,0%	530
Boek of strip	14,5%	25,8%	21,3%	13,0%	16,8%	8,5%	100,0%	530
Dingen samen met het gezin of partner doen	1,5%	9,6%	22,5%	30,5%	28,1%	7,9%	100,0%	534
Vrienden	0,6%	5,1%	22,3%	29,4%	38,6%	4,1%	100,0%	534
Klusjes thuis	9,4%	19,3%	27,8%	22,5%	18,2%	2,8%	100,0%	533
Technische Hobby's	65,0%	14,8%	8,4%	6,0%	3,6%	2,2%	100,0%	534
Werken tegen betaling	36,7%	26,7%	21,0%	10,0%	4,5%	0,9%	100,0%	528
Wandelen, spelen in het bos, park, natuur	8,6%	26,5%	32,3%	22,6%	9,2%	0,8%	100,0%	532
Jeugdbeweging	0,4%	1,1%	15,2%	69,2%	13,3%	0,8%	100,0%	532
Winkelen/shoppen	4,3%	28,6%	46,7%	16,2%	3,6%	0,6%	100,0%	531
Café	21,8%	22,6%	26,7%	21,1%	7,3%	0,4%	100,0%	531
Feest/Fuif	10,9%	28,3%	39,6%	17,5%	3,2%	0,4%	100,0%	530
Culturele activiteiten	38,4%	47,3%	10,5%	2,4%	0,9%	0,4%	100,0%	531
Sportwedstrijd kijken	46,2%	28,6%	13,7%	8,1%	3,2%	0,2%	100,0%	532
Muziekfestival/concert of rave	31,1%	51,2%	13,1%	2,8%	1,5%	0,2%	100,0%	533
Online producten kopen	76,2%	18,4%	3,8%	0,8%	0,6%	0,2%	100,0%	526
Discotheek/(mega)dancing	73,9%	16,3%	5,9%	3,0%	0,8%	0,2%	100,0%	529

Vervolgens lieten we de leden een top drie van favoriete activiteiten opstellen, om zo te kunnen achterhalen wat de plaats is van de jeugdbeweging tussen andere vrijetijdsbestedingen.

Tabel 189 Verdeling respons naar het staan van jeugdbeweging in top 3 favoriete activiteiten NS

	Chiro	S&GV	KSJ	KLJ	FOS	Algemeen
Neen	30,4%	43,2%	44,4%	48,8%	36,5%	40,9%
1ste plaats	32,1%	22,1%	15,9%	20,2%	21,2%	23,1%
2de plaats	24,1%	23,0%	27,0%	17,9%	25,0%	23,1%
3de plaats	13,4%	11,7%	12,7%	13,1%	17,3%	12,9%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Neen	112	222	63	84	52	533

Waar meer dan 70% van de leiding de jeugdbeweging in de top drie heeft staan, is dat voor de leden al geen 60% meer. Nog geen vierde heeft de jeugdbeweging op de eerste plaats staan.

De leden van Chiro en FOS hebben de jeugdbeweging vaker een plaats gegeven in de top drie dan gemiddeld (69,6% en 63,5% resp.). De verschillen tussen de koepels zijn duidelijk, maar niet significant. We willen er nogmaals op wijzen dat 'vrienden zien' nog meer dan 'naar de jeugdbeweging gaan' wordt aangeduid als nummer één favoriete activiteit (zie Tabel 190), terwijl deze ook voor de leden wellicht grotendeels overlappen. Dat kunnen we afleiden uit het eerste deel over de leiding, waaruit bleek dat de vriendenkring en de groeps sfeer werden opgegeven als belangrijkste redenen om in leiding te staan. De kloof tussen de groep die 'vrienden' op één heeft geplaatst (38,3%) en de groep die hier de jeugdbeweging geplaatst heeft (23,1%) is wel groter dan bij de leiding (32,7% vs. 28,6% resp.).

We geven ook nog de overige top één favoriete activiteiten van de leden mee:

Tabel 190 Verdeling respons naar top 1 favoriete activiteit NS

	Chiro	S&GV	KSJ	KLJ	FOS	Algemeen
Vrienden	30,4%	43,2%	31,7%	34,5%	48,1%	38,3%
Jeugdbeweging	32,1%	22,1%	15,9%	20,2%	21,2%	23,1%
Feest/fuif	15,2%	8,1%	14,3%	15,5%	5,8%	11,3%
Muziekfestival/concert of rave	1,8%	3,2%	7,9%	3,6%	1,9%	3,4%
Gaming	1,8%	1,4%	4,8%	6,0%	5,8%	3,0%
Internetcommunicatie	0,9%	2,3%	4,8%	2,4%	7,7%	2,8%
(huis)werk/taken/studeren	0,9%	3,6%	1,6%	3,6%	1,9%	2,6%
Gezin of partner	5,4%	3,2%	1,6%	0,0%	0,0%	2,6%
Winkelen/shoppen	2,7%	3,6%	0,0%	2,4%	1,9%	2,6%
Café	3,6%	1,4%	4,8%	4,8%	0,0%	2,6%

Sportwedstrijd kijken	0,0%	1,4%	4,8%	2,4%	0,0%	1,5%
Bos/park/natuur	1,8%	1,4%	1,6%	1,2%	0,0%	1,3%
Technische hobby's	1,8%	0,9%	0,0%	2,4%	1,9%	1,3%
Profielpagina op website	0,0%	1,8%	3,2%	0,0%	0,0%	1,1%
Boek/strip	0,9%	1,4%	1,6%	0,0%	1,9%	1,1%
Informatie opzoeken op internet	0,9%	0,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,4%
Culturele activiteiten	0,0%	0,5%	1,6%	0,0%	0,0%	0,4%
Klusjes thuis	0,0%	0,0%	0,0%	1,2%	0,0%	0,2%
Online producten kopen	0,0%	0,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%
Betaald werk	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	1,9%	0,2%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	112	222	63	84	52	533

Na vrienden zien en naar de jeugdbeweging gaan, wordt feesten en fuiven als meest geliefde activiteit aangeduid door de leden, en wel door 11,3%. Bij de leiding was dat maar 4%, en werd deze vrijetijdsbezigheid voorafgegaan door dingen doen met het gezin of de partner (16,7%). Feesten en fuiven lijkt vooral voor de leden van KLJ, Chiro en KSJ te zijn weggelegd, en in mindere mate voor S&GV en FOS; deze variatie blijkt evenwel niet significant te zijn.

4.2. Verenigingsleven

4.2.1. Andere vereniging

De leden beperken hun verenigingsleven doorgaans niet tot de jeugdbeweging. Om de participatie van de leden in kaart te brengen onderzochten we welke proportie aangesloten is of was tot diverse types verenigingen, zoals weergegeven in Tabel 191.

Tabel 191 Verdeling respons naar verenigingsleven

	Nooit lid (VI. Jong.)	Nooit lid (leden)	Ooit lid	Passief lid	Actief / org. Lid	Totaal	N
Sport	16,2%	15,1%	26,8%	2,4%	55,7%	100,0%	544
Mutualiteit	49,5%	36,3%	7,6%	29,0%	27,1%	100,0%	542
Kunstbeoefening	57,0%	44,8%	22,9%	1,8%	30,6%	100,0%	547
Kunstonderwijs	61,3%	48,2%	23,4%	1,8%	26,6%	100,0%	546
Speelplein, grabbel-pas, roefel,...	60,6%	53,6%	27,4%	4,6%	14,4%	100,0%	543
Muziekfestival, fuif, buurtfeest	77,0%	57,7%	11,3%	7,2%	23,8%	100,0%	539

Leerlingenraad, scholierenparlement, schoolraad,...	67,1%	63,5%	18,3%	4,1%	14,1%	100,0%	540
Hobby	69,0%	68,2%	22,6%	2,9%	6,3%	100,0%	544
Jeugdhuis/club	81,6%	68,3%	6,8%	8,8%	16,1%	100,0%	545
Cursussen, workshops of lessen	84,0%	76,1%	12,3%	1,5%	10,1%	100,0%	544
Derde wereld, vrede, mensenrechten of antiracistisch	89,4%	82,3%	7,9%	4,4%	5,4%	100,0%	542
Buurt- of wijkwerking	92,2%	82,9%	7,4%	3,7%	6,0%	100,0%	544
Milieu, dierenrechten, natuur & duurzame voeding	89,1%	87,3%	5,1%	6,1%	1,5%	100,0%	544
Anderen helpen	91,0%	89,3%	4,0%	2,0%	4,6%	100,0%	544
Doelgroepspecifiek	90,9%	91,7%	1,8%	2,4%	4,0%	100,0%	541
Jongerenuitwisselingsprogramma's	96,8%	91,7%	3,5%	1,5%	3,3%	100,0%	544
Religieus of levensbeschouwelijk	93,1%	92,3%	3,1%	1,7%	2,9%	100,0%	544
Café	95,9%	92,6%	1,7%	3,0%	2,8%	100,0%	537
Jeugdraad, (kinder) gemeenteraad	88,7%	93,9%	2,6%	2,2%	1,3%	100,0%	544
Politiek	98,7%	94,8%	1,5%	1,7%	2,0%	100,0%	540
Vakbond	98,0%	95,4%	0,9%	1,8%	1,8%	100,0%	544

Meer dan 85% is lid geweest van een sportvereniging of -club, en de grote helft is nog steeds lid. Deze verenigingen zijn - na de jeugdbeweging - duidelijk het populairst onder de bewegingsleden.

Ook was bijna twee derde lid van een mutualiteit (zoals CM), maar dit gaat even vaak om passief als actief of organiserend lidmaatschap.

Verder blijkt meer dan de helft van het ledenbestand te hebben deelgenomen aan culturele verenigingen (organisaties voor kunstbeoefening en deeltijds kunstonderwijs), en meer dan een vierde is er zelfs nog steeds mee bezig (30,6% en 26,6% resp.).

Iets minder dan de helft participeerde ook in gemeentelijke jeugdwerkinitiatieven zoals speelpleinwerking en grabbelpas, en ongeveer één op zeven leden doet dit nog steeds.

Een goeie 40% van de leden werkte ooit mee aan de organisatie van muziektijdsfeesten, fuiven of buurtfeesten, en een kwart is er nog altijd actief mee bezig.

Ongeveer een derde van de leden zetelde wel eens in een leerlingenraad, scholierenparlement of schoolraad, en 14,1% doet dit nu nog.

Hobbyverenigingen waren ooit aan een klein derde van de leden besteed, maar worden op dit moment maar door 6,3% van de leden meer gefrequenteerd.

Jeugthuizen en clubs kenden evenveel aanhang, maar kunnen daarentegen nog altijd op 16,1% van de leden rekenen.

De vergelijking met hun Vlaamse leeftijdsgenoten leert dat de vroegere en huidige deelname van de leden hoger ligt op zowat elk van de weergegeven organisaties. De leden vinden (en vonden) we voornamelijk meer terug in de organisatie van fuiven, buurtfeesten en festivals, jeugthuizen/-clubs, mutualiteiten en culturele verenigingen. Enkel in de Jeugd- en gemeenteraden treffen we iets meer Vlaamse jongeren dan jeugdbewegingsleden aan. Desalniettemin zijn het bij beide populaties dezelfde verenigingen die de top bevolken.

De verschillen met de leiding zijn minder groot, zowel qua deelnamepercentage en rangordering van populairste verenigingen. Alleen was een merkkelijk kleiner aandeel leden dan leiding betrokken bij de organisatie van muzieksfeesten, fuiven of buurtfeesten, en bij Jeugd- en gemeenteraden.

Met het vorige jeugdbewegingsonderzoek (Bral, 1991) valt moeilijker te vergelijken, gezien de verschillen in opgesomde verenigingen. Wel kunnen we stellen dat sportorganisaties (54,3% in '91) en culturele verenigingen (21,1% in '91) ook bij de leden van twintig jaar terug erg in trek waren, wat actief lidmaatschap betreft. Jeugthuizen zijn vandaag wel meer dan dubbel zo populair (7,3% in '91).

4.2.2. Andere jeugdbeweging

Net zoals in het vorige jeugdbewegingsonderzoek (Bral, 1991) zien we dat ongeveer een vijfde lid is (geweest) van een andere jeugdbeweging. Dat is iets minder dan bij de leiding, waar dit voor een vierde het geval bleek te zijn.

Als we kijken naar de verschillen tussen de jeugdbewegingen, merken we dat er bij KLJ veel meer leden zijn die ervaring hebben met een andere jeugdbeweging (34,4%). Dat is niet onlogisch gezien veel KLJ-afdelingen pas werken vanaf 12 jaar of later.

Tabel 192 Verdeling respons naar al dan niet lid (geweest) van andere jeugdbeweging ***

	Chiro	S&GV	KSJ	KLJ	FOS	Leden nu	Leden '91	Leiding
Geen lid (geweest) v. andere jeugdbew.	85,3%	83,5%	80,0%	65,6%	75,9%	79,8%	21,1%	75,1%
Lid (geweest) v. andere jeugdbew.	14,7%	16,5%	20,0%	34,4%	24,1%	20,2%	78,9%	24,9%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	170	327	95	131	79	802	x	1521

Het gaat hier vooral om lidmaatschappen in het verleden: cumulatie van twee of meer bewegingslidmaatschappen op hetzelfde moment komt zelden voor.

Gevraagd naar van welke jeugdbewegingen men lid is geweest, wordt Chiro door zowat de helft van de leden van de andere bewegingen vermeld (ten opzichte van een derde bij de leiding); bij KLJ en S&GV loopt dit zelfs op tot 64,4% en 61,1% respectievelijk.

Vervolgens geeft 17,9% van de overgestapte leden aan lid te zijn geweest van S&GV (ten opzichte van 22% bij de leiding). Onder deze ex-S&GV-leden treffen we voornamelijk Chiro- en FOS-leden (44% en 42,1% resp.), en amper KLJ-leden (8,9%).

Tabel 193 Verdeling respons naar lidmaatschap andere jeugdbeweging - meerdere antwoorden mogelijk

	Chiro	S&GV	KSJ	KLJ	FOS	Algemeen	
	% of Cases	% of Cases	% of Cases	% of Cases	% of Cases	% of Cases	N
Ooit lid Chiro		61,1%	52,6%	64,4%	52,6%	50,6%	82
Nu lid Chiro		0,0%	0,0%	2,2%	0,0%	0,6%	1
Ooit lid Scouts & Gidsen Vlaanderen	44,0%		31,6%	8,9%	42,1%	17,9%	29
Nu lid Scouts & Gidsen Vlaanderen	0,0%		0,0%	6,7%	15,8%	3,7%	6
Ooit lid KSJ-KSA-VKSJ	8,0%	22,2%		17,8%	10,5%	14,8%	24
Nu lid KSJ-KSA-VKSJ	0,0%	0,0%		4,4%	0,0%	1,2%	2
Ooit lid KLJ	12,0%	7,4%	5,3%		5,3%	5,6%	9
Nu lid KLJ	8,0%	1,9%	0,0%		0,0%	1,9%	3
Ooit lid FOS Open Scouting	4,0%	5,6%	5,3%	2,2%		3,7%	6
Ooit lid VNJ	0,0%	3,7%	10,5%	2,2%	0,0%	3,1%	5
Ooit lid JNM	4,0%	7,4%	5,3%	2,2%	5,3%	4,9%	8
Nu lid JNM	0,0%	0,0%	0,0%	2,2%	0,0%	0,6%	1
Ooit lid Jeugd Rode Kruis	4,0%	7,4%	5,3%	4,4%	0,0%	4,9%	8
Nu lid Jeugd Rode Kruis	0,0%	1,9%	0,0%	0,0%	5,3%	1,2%	2
Ooit lid Wel Jong Niet Hetero	0,0%	5,6%	5,3%	2,2%	0,0%	3,1%	5
Nu lid Wel Jong Niet Hetero	0,0%	3,7%	0,0%	0,0%	0,0%	1,2%	2
Ooit/nu lid andere beweging	20,0%	11,1%	15,8%	11,1%	5,3%	12,3%	20

5. Motivatie & engagement

5.1. Hoe vaak aanwezig op de activiteiten

De meest evidente en belangrijkste indicator van het engagement van de leden in de beweging is ongetwijfeld de regelmaat waarmee ze de activiteiten bijwonen. Uit onderstaande tabel blijkt dat de wekelijkse activiteiten maar door de helft van de leden effectief wekelijks worden bijgewoond. Zo'n 40% van de leden slaat elke drie weken wel eens een activiteit over.

Als we dit vergelijken met de toestand van twintig jaar terug, toen nog 72,8% wekelijks aan de activiteiten deelnam, kunnen we stellen dat de huidige leden over het algemeen aan engagement hebben ingeboet. Toch zien we geen onrustwekkende stijging in het aandeel leden dat slechts een op drie keer of minder aanwezig is op de activiteiten.

Tabel 194 Verdeling respons naar aanwezigheid op activiteiten *

	Chiro	S&GV	KSJ	KLJ	FOS	Leden nu	Leden '91
Wekelijks	60,4%	52,2%	45,8%	34,8%	47,8%	49,9%	72,8%
Ongeveer 2 op 3 keer	31,3%	37,3%	40,3%	53,6%	44,8%	39,8%	19,7%
Ongeveer 1 op 3 keer	6,9%	9,0%	12,5%	10,7%	7,5%	9,0%	3,1%
Zelden of nooit	1,4%	1,5%	1,4%	0,9%	0,0%	1,2%	4,4%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	144	268	72	112	67	663	x

Er is heel wat variatie tussen de bewegingen: bij Chiro en S&GV komt de meerderheid van de leden wekelijks opdagen, bij de overige bewegingen minder dan wekelijks. Ook zien we dat jongens frequenter aanwezig zijn dan meisjes, en dat de leden meer deelnemen naarmate de groep kleiner is. Wekelijkse deelname lijkt eveneens toe te nemen als de groep stedelijker gelegen is, maar deze bevinding is niet significant.

We behandelden dit thema in de tweede focusgroep. De aanwezigheid van de leden bleek voor niemand een absolute vereiste. De meesten houden de aanwezigheden wel bij en spreken kinderen die niet vaak komen aan. De helft van de respondenten geeft ook aan dat ze verwachten dat een afwezigheid vooraf gemeld wordt (bellen, mailen). De jeugdbeweging waar een ledenstop heerst, is iets strenger dan de anderen. Allen geven ze aan dat rekening gehouden wordt met de context. Kinderen die in co-ouderschap worden opgevoed hebben het niet altijd gemakkelijk om iedere week te komen. Er wordt ook rekening gehouden met andere hobby's (de voetbalclub, muziekacademie, ect.). Oudere leden komen sowieso regelmatig dan de jongere leden. Op zaterdag hebben die nog veel andere dingen (academie, sport, verjaardagsfeestjes, etc.), op zondag moeten ze nog vaak mee op gezinsuitstap of familiebezoek.

We gingen overigens ook na of er een link bestaat tussen de burgerlijke status van de ouders en de al dan niet wekelijkse opkomst van de leden. Dat is inderdaad het geval. Meer dan 60% van de leden met gescheiden ouders komt niet wekelijks naar de activiteiten, terwijl van de leden met gehuwde of samenwonende ouders minder dan de helft wel eens afwezig blijft. Van de leden met overleden ouders komt meer dan 70% op wekelijkse basis.

Tabel 195 Wekelijkse aanwezigheid naar burgerlijke status ouders *

	Niet wekelijks	Wekelijks	Totaal	N
Gehuwd	48,7%	51,3%	100,0%	519
Samenwonend	42,9%	57,1%	100,0%	21
Gescheiden (of aan het scheiden)	61,0%	39,0%	100,0%	105
Overleden (of 1 van hen)	28,6%	71,4%	100,0%	14
Algemeen	50,1%	49,9%	100,0%	659

5.2. Aanzet tot lidmaatschap

Zoals bij de leiding, vroegen we de leden naar de personen die hen ertoe hebben aangezet om lid te worden van een jeugdbeweging. De resultaten vertonen dezelfde volgorde als die voor de leiding. Ook de leden sluiten zich voornamelijk aan op eigen initiatief (70,4%), en vervolgens op aandringen van vrienden (63,3%) en ouders (44,7%). Twintig jaar geleden was dit omgekeerd, in de zin dat eigen initiatief heel wat minder meespeelde dan vrienden en ouders (Bral, 1991).

Tabel 196 Verdeling respons naar belang invloed personen in beslissing lidmaatschap jeugdbeweging (1=zeer onbelangrijk; 5=zeer belangrijk)

	Leden (gem. op 5)	N	Leiding (gem. op 5)	N
Eigen initiatief	3,9	696	3,7	1381
Vriend(inn)en	3,6	705	3,7	1396
Ouders	3,2	709	3,5	1412
Broers/zussen	2,9	693	2,9	1385
Familieleden	2,5	696	2,5	1387
Leiding via thuisbezoek	2,2	688	2,4	1375
Leiding via school	2,2	691	2,3	1379
Andere	2,2	473	2,1	500

De leiding (zowel via school als thuisbezoek), vrienden en familieleden blijken telkens overtuigendere factoren te zijn geweest voor de leden van Chiro, KSJ en KLJ dan voor de leden van S&GV en FOS. Voor de leden van deze laatste twee bewegingen zijn de ouders dan weer meer bepalend geweest in de keuze om lid te worden dan voor de leden van Chiro, KSJ en KLJ.

Verder zien we dat het bezoek van de leiding (thuis, en op school) heel wat meer heeft meegespeeld bij leden uit landelijk gelegen groepen dan bij hun matig tot sterk verstedelijkt gelegen tegenhangers, en merken we dat meisjes meer werden aangezet door vriend(inn)en en op basis van eigen initiatief dan jongens.

5.3. Redenen om lid te blijven

Welke motieven spelen mee om lid van een jeugdbeweging te blijven? Negatieve redenen ('Zo geraak ik het makkelijkst buiten' en 'mijn ouders dringen er op aan lid te blijven') krijgen weinig bijval. Vrienden en gezelligheid (thuisgevoel, goede sfeer in de groep) zijn de belangrijkste stimulansen voor het merendeel van de leden, net als twintig jaar terug (Bral, 1991). In het vorige hoofdstuk bleken dit tevens de voornaamste redenen te zijn om in leiding te staan. In tegenstelling tot de leiding doen de leden het meer om zichzelf te leren kennen dan om vaardigheden op te doen of zich in te kunnen zetten voor anderen. Deze laatste twee motieven zijn dan ook inherent verbonden aan het leidinggeven, eerder dan aan lidmaatschap, dat toch wel iets vrijblijvender is.

Tabel 197 Verdeling respons naar redenen om lid te blijven (1=helemaal niet belangrijk; 5=heel belangrijk)

	Gemiddelde op 5	SD	N
Ik voel me hier thuis	4,55	0,631	710
Goede groepssfeer	4,49	0,694	709
Vriendenkring	4,44	0,716	707
Jezelf leren kennen	3,92	0,866	706
Boeiend aanbod	3,83	0,910	707
Vaardigheden later	3,73	0,896	707
Persoonlijke ontwikkeling	3,69	0,883	707
Verantwoordelijkheid	3,68	0,888	706
Inzet voor anderen	3,68	0,884	708
Vorbereiding leiding	3,64	1,037	706
Vrienden blijven	3,42	1,046	707
Makkelijkst buiten	2,62	1,126	706
Aandrang ouders	1,90	1,109	708

Per beweging zijn er verschillen op zowat alle items. Meest in het oog springend is dat KLJ-leden minder dan de andere leden in de jeugdbeweging blijven om vaardigheden op te doen voor later of om zich voor te bereiden op leiderschap in de groep. In KLJ is men dan ook niet verplicht om in leiding te gaan, eens een bepaalde leeftijd wordt bereikt. Jezelf leren kennen is een belangrijkere reden voor de leden van Chiro en S&GV dan voor de overige leden.

De resultaten variëren niet naar verstedelijkingsgraad, maar wel naar geslacht. In de jeugdbeweging blijven omdat men thuis zo het gemakkelijkst buiten geraakt, is een reden die veel belangrijker wordt geacht door jongens dan door meisjes. Daartegenover staat dat de meest sociale redenen (vriendenkring, groepssfeer, thuisgevoel, en inzet voor anderen) telkens meer bijval krijgen van meisjes dan jongens.

We gingen tevens na of andere redenen om lid te blijven worden opgegeven naargelang de studierichting van de leden. Daaruit blijkt dat het opdoen van vaardigheden voor later, de voorbereiding om zelf leiding te geven, persoonlijke ontwikkeling en een boeiend aanbod doorslaggevendere redenen zijn voor leden die geen ASO-richting volgen dan voor diegenen die dit wel doen.

Tabel 198 Redenen om lid te blijven naar studierichting (gemiddelde op 5)

	Vaardighe- den later *	N	Boeiend aanbod **	N	Vorberei- ding leiding *	N	Persoonlijke ontwikkeling *	N
Niet-ASO	3,84	255	3,95	255	3,76	254	3,79	256
ASO	3,66	445	3,77	445	3,58	445	3,64	444
Algemeen	3,72	700	3,83	700	3,64	699	3,70	700

5.4. Afstand

82,8% van de leden hoeft niet meer dan vijf kilometer af te leggen om de groep te bereiken, en 23,8% dient zelfs nog geen kilometer te gaan. Ongeveer een vierde van de S&GV-leden moet zich echter meer dan vijf kilometer verplaatsen. Deze cijfers zijn quasi gelijk aan die van de leiding.

Tabel 199 Verdeling respons naar afstand tussen woonplaats en jeugdbewegingslokaal ***

	Chiro	S&GV	KSJ	KLJ	FOS	Algemeen
5 km of minder	90,3%	76,4%	87,7%	82,2%	89,7%	82,9%
Meer dan 5 km	9,7%	23,6%	12,3%	17,8%	10,3%	17,1%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	154	288	81	118	68	709

Net zoals de leiding beweert de kleine helft van de leden dat er een andere jeugdbeweging dichterbij huis is dan die waar men lid van is. In het vorige jeugdbewegingsonderzoek (Bral, 1991) was dit nog maar voor een goeie vierde van de leden het geval. Hieruit zou men voorzichtig kunnen besluiten dat men zich vandaag minder laat leiden door fysieke nabijheid, en bewuster kiest voor een bepaalde jeugdbeweging op basis van diens specifieke kenmerken. Dit is vooral zo voor de leden van S&GV en FOS, bij wie de afstand minder speelt dan de overige bewegingen; een bevinding die we tevens bij de leiding maakten. Ook in het voorgaande onderzoek werd die vaststelling gedaan, althans wat S&GV ten opzichte van KSJ en Chiro betreft.

Leden uit landelijk gelegen groepen melden minder vaak dat andere jeugdbewegingen dichterbij zijn (38,1%) dan leden uit sterk (48,5%) en matig verstedelijkt gelegen groepen (52,2%).

Tabel 200 Verdeling respons naar lokaal andere jeugdbeweging dichterbij eigen lokaal ***

	Chiro	S&GV	KSJ	KLJ	FOS	Algemeen
Ja (nu)	41,3%	57,8%	30,9%	36,8%	58,8%	47,7%
Ja ('91)	20,4%	37,0%	24,8%	x	x	26,6%
Nee	58,7%	42,2%	69,1%	63,2%	41,2%	52,3%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	155	289	81	117	68	710

In de focusgroepen gingen we wat dieper in op die vraag of jeugdbewegingen een onderscheiden profiel hebben. De jeugdbeweging, is dat niet allemaal één pot nat? De deelnemers hadden het gevoel dat Scouting als methode bij vele mensen toch een meer geëigend beeld oproept dan bijvoorbeeld Chiro of KSA. Niet alleen ouders, maar ook jeugdbewegingen zelf vormen zich een beeld van de anderen. ‘Scouting dat is methoden en technieken, Chiro dat is spelletjes en zingeving.’ (zie ook Tabel 218). Er zijn meer gelijkenissen dan verschillen tussen de bewegingen, maar het is wel opmerkelijk hoe je de roots van de diverse jeugdbewegingen tot op vandaag vrij duidelijk herkent. ‘We zijn allemaal bezig met zingeving en verdraagzaamheid’, zo werd gesteld. In de scoutsmethode wordt wel meer nadruk gelegd op normen (fair-play, inspraak, teamspirit, etc.), waar de andere jeugdbewegingen wellicht iets meer waarden beklemtonen (vriendschap, liefde, trouw, etc.).

5.5. Opstappen

5.5.1. Denken aan stoppen, en leeftijd waarop men plant te stoppen

Daarnet zagen we nog dat de helft van de leden niet elke week meedoet met de activiteiten. Toch is het idee om de jeugdbeweging te verlaten nog nooit opgekomen bij meer dan twee derde van het ledenbestand. Dit in contrast met de leiding, waarvan de grote meerderheid al eens dacht aan stoppen.

Tabel 201 Verdeling respons naar al eens aan gedacht om jeugdbeweging te verlaten **

	Ja	Nee	Totaal	N
Chiro	27,1%	72,9%	100,0%	144
S&GV	33,9%	66,1%	100,0%	277
KSJ-KSA-VKSJ	28,6%	71,4%	100,0%	77
KLJ	20,9%	79,1%	100,0%	115
FOS	44,8%	55,2%	100,0%	67
Algemeen	30,7%	69,3%	100,0%	680

De leden van KLJ, KSJ en Chiro blijken minst te hebben overwogen om de jeugdbeweging te verlaten. Bij S&GV, en zeker bij FOS, kwam die gedachte al heel wat vaker voor. Verder zien we dat men meer denkt aan stoppen naarmate de groep kleiner en stedelijker gelegen is.

Hierbij aansluitend werd de jongeren gevraagd om een schatting te maken van het aantal jaar dat ze nog lid willen blijven, wat mogelijk maakt om te berekenen op welke leeftijd men plant te stoppen. De resultaten geven aan dat 83,5% van de leden bereid is om minstens nog twee jaar lid te blijven. Dit verschilt amper van de 83,9% die in het vorige jeugdbewegingsonderzoek werd opgemeten (Bral, 1991). Het gemiddelde lid wil de jeugdbeweging verlaten op de leeftijd van 22 jaar, wat een jaar eerder is dan de leiding. Hoewel FOS-leden het vaakst aan stoppen denken wensen ze nog een jaar langer te blijven dan gemiddeld, en KLJ-leden zelfs twee. KSJ-leden, van wie verwacht wordt al vanaf 17 jaar in leiding te treden, willen echter gemiddeld een jaar eerder vertrekken.

Tabel 202 Verdeling respons naar geplande leeftijd om lidmaatschap te stoppen ***

	Gemiddelde (jaar)	SD	N
Chiro	21,90	3,761	145
S&GV	21,21	3,633	276
KSJ-KSA-VKSJ	20,95	2,993	74
KLJ	23,57	4,983	111
FOS	22,55	4,633	67
Algemeen	21,85	4,046	673

In tegenstelling tot de leiding lijken de leden eerder een punt te willen zetten achter hun jeugdbewegings-carrière naarmate hun groep stedelijker gelegen is (zwak: 22,4 j., matig: 22,0 j., sterk: 21,5 j.), en naar gelang hun groep kleiner is (groot: 22,1 j., middelgroot: 21,4 j., klein: 21,9 j.). Hoewel de gradiënten duidelijk zijn, is deze variatie naar groeps grootte en stedelijkheid niet significant. Hetzelfde geldt voor de verschillen tussen meisjes en jongens, die doorgaans willen stoppen op de respectievelijke leeftijden van 21,7 en 22,1 jaar.

5.5.2. Redenen om te stoppen

Hoewel weinigen er nu al aan denken om een punt te zetten achter hun lidmaatschap, leek het ons interessant om te peilen naar de redenen die belangrijk genoeg zouden zijn om op te stappen. Tabel 203 toont deze redenen, geordend naar belangrijkheid.

**Tabel 203 Verdeling respons naar redenen om jeugdbeweging te verlaten
(1=helemaal niet belangrijk; 5=heel belangrijk)**

	Gemiddelde op 5	SD	N
Conflict/slechte sfeer groep	3,59	1,002	671
Ruzie met leiding	3,41	1,005	673
Studiedruk	3,40	1,105	676
Slechte leiding	3,32	1,041	676
Vrienden stappen op	3,24	1,053	674
Zwak aanbod	3,13	1,003	672
Ruzie met leden	3,04	1,004	671
Andere vrijetijdsbesteding	2,92	1,024	673
Enkel nog leiding mogelijk	2,51	1,107	669
Mag niet meer van thuis	2,45	1,137	673
Groep wordt te klein	2,10	0,946	672
Andere	2,06	1,110	272
Moet niet meer van thuis	1,68	0,872	669

Net zoals gezelligheid en vriendschap de belangrijkste redenen waren om lid te blijven, zou een verstoring van deze elementen het zwaarst doorwegen op de beslissing om te stoppen. Andere relationele elementen die niet bevorderlijk zijn voor de sfeer in de groep (ruzie met de leiding, slechte leiding, ruzie met andere leden en opstappen van vrienden) zijn eveneens doorslaggevende redenen om een einde te maken aan de bewegingscarrière, en worden belangrijker geacht dan de kwaliteit van het aanbod. Maar ook studiedruk, dat meer extern is aan de jeugdbeweging, zou bij velen evenzeer tot afhaken kunnen leiden. Het hebben van andere vrijetijdsbestedingen wordt daarentegen niet zo vaak beschouwd als afdoende reden om de jeugdbeweging te verlaten, in tegenstelling tot wat dikwijls wordt beweerd. De rij wordt verder afgesloten door het bereiken van de leeftijd waarop men enkel nog in de leiding kan stappen (wat enkel bij KLJ niet van bovenaf wordt opgelegd), de groep die te klein wordt en de beslissingen van ouders.

Het is niet evident om te vergelijken met de gegevens van de leiding en de toestand van twintig jaar geleden, wegens de verschillen in vraagstelling en antwoordmogelijkheden. Maar over het algemeen kunnen we stellen dat - na studiedruk of werkdruk - groepswaarden en relationele elementen het zwaarst doorwegen, zowel bij de leiding als de leden van twee decennia terug. Een merkwaardig verschil met de personen die begin jaren '90 lid waren, is dat deze het hebben van andere vrijetijdsbestedingen vaker als reden tot afhaken zagen dan de huidige leden.

Een andere gelijkenis met de leiding is dat meisjes sneller geneigd zijn om af te haken omwille van studiedruk, sociale redenen (conflict of slechte sfeer in de groep) en wanneer ze de leeftijd bereiken waarop het enkel nog mogelijk is om in leiding te staan.

Tabel 204 Redenen om de jeugdbeweging te verlaten naar geslacht

	Jongens (gem. op 5)	N	Meisjes (gem. op 5)	N
Studiedruk *	3,30	264	3,47	412
Conflict/slechte sfeer in de groep **	3,46	261	3,67	410
Enkel nog leiding mogelijk *	2,38	262	2,59	407

Ook vinden we dezelfde verschillen terug tussen leden die ooit al aan stoppen gedacht hebben en de leden die dit nog nooit hebben overwogen. Voor eerstgenoemde spelen ongeveer alle opgelijste redenen sterker mee in de beslissing om te stoppen, en zeker wat andere vrijetijdsbestedingen betreft, gevolgd door het enkel nog in leiding kunnen stappen, het opstappen van vrienden, en slechte leiding.

Tabel 205 Redenen om de jeugdbeweging te verlaten naar ooit gedacht aan stoppen (gemiddelde op 5)

	Ooit gedacht aan stoppen			
	Ja	Nee	Vershil ja - nee	N
Andere vrijetijdsbesteding ***	3,37	2,73	0,64	668
Enkel nog leiding mogelijk ***	2,85	2,37	0,48	664
Vrienden stappen op ***	3,55	3,12	0,43	669
Slechte leiding ***	3,61	3,21	0,40	671

Zwak aanbod ***	3,39	3,03	0,36	667
Studiedruk ***	3,62	3,32	0,30	671
Ruzie met leden **	3,23	2,97	0,26	666
Conflict/slechte sfeer groep ***	3,78	3,52	0,26	666
Moet niet meer van thuis ***	1,86	1,61	0,25	664
Ruzie met leiding **	3,57	3,35	0,22	668

5.6. Verbanden met intensiteit en duur van het engagement van de leden

Wat bepaalt de intensiteit en de duur van het engagement van de leden in de jeugdbeweging?

We onderzochten welke kenmerken van de leden, de leiding en de groepen samengaan met het al dan niet wekelijks naar de activiteiten gaan, de leeftijd waarop men het lidmaatschap wenst stop te zetten, en het al dan niet reeds overwogen hebben om afscheid te nemen van de beweging. Net als bij de leiding deden we dit met behulp van een verkennende multilevelanalyse, om rekening te houden met het feit dat leden van dezelfde groep beïnvloed worden door elkaar en door dezelfde kenmerken van de groep en de leiding.

De **uitkomstvariabelen** hebben zowel betrekking op de intensiteit (het al dan niet wekelijks naar de activiteiten gaan, cf. 5.1) als op de duur van het engagement (leeftijd waarop men wil stoppen, en het ooit al eens gedacht hebben aan stoppen als lid, cf. 5.5.1).

De **onafhankelijke variabelen** zijn:

- de *kenmerken van de ouders* (opleidingsniveau, cf. 3.1.2, en het hebben van minstens één ouder die vrijwilliger in het jeugdwerk is of was⁴⁶, cf. 3.3.2),
- de *'jeugdbewegingscarrière'* van de leden (en de leeftijd waarop men lid is geworden van de jeugdbeweging in het bijzonder, cf. 2.2.2),
- de mate waarin de leden *inspraak* krijgen van de leiding (en de inhoud van de activiteiten mogen meebepalen, cf. 8.1),
- de *waardering* voor het lidmaatschap van een jeugdbeweging die men krijgt vanuit de omgeving⁴⁷ (cf. 6.1),
- en op het hogere niveau de *kenmerken van de groep* (hier: de mate waarin de leden regels opgelegd krijgen⁴⁸, cf. eerste hoofdstuk 5.6, maar ook de bouwfysische staat en beschikbare ruimte van de lokalen, cf. eerste hoofdstuk 3.6),
- en de *kenmerken van de leiding* (het gemiddeld aantal jaar leidingservaring, en de gemiddelde begeleidershouding, cf. tweede hoofdstuk, 2.2.3 en 9.1).

Dit wordt weergegeven in de drie modellen van Tabel 206:

46 *Wegens technische beperkingen dienden we deze variabele weg te laten in de analyse met 'leeftijd stoppen lidmaatschap' als afhankelijke variabele.*

47 *De waardering van het jeugdbewegingslidmaatschap door de omgeving werd geoperationaliseerd a.d.h.v. een schaal (Cronbach's alpha= 0,79) met een maximumscore van 25, en omvat vijf items die meten in welke mate de respondenten het gevoel hebben dat hun lidmaatschap gewaardeerd wordt door hun ouders, leerkrachten, familie, klasgenoten en vrienden die geen lid zijn van een jeugdbeweging.*

48 *Om de mate van reglementering in de groep te meten werd een schaal (Cronbach's alpha= 0,78) aangemaakt met een maximumscore van 33, bestaande uit 11 items die peilen naar het bestaan van (al dan niet geschreven) regels omtrent stiptheid, GSM-gebruik, hygiëne, agressie, tafelmanieren, omgang met andere leden, houding t.o.v. de leiding, voeding, schade aan het lokaal, toegang tot het lokaal, en het dragen van een uniform.*

Tabel 206 Determinanten van engagement leden (multilevelanalyse - op totaal gemiddelde gecentreerde determinanten)

	Wekelijks naar activiteiten gaan			Leeftijd stoppen lidmaatschap			Ooit gedacht aan stoppen		
	b	SE	p	b	SE	p	b	SE	p
VASTE EFFECTEN									
Constante	-1,045	0,540		21,307	0,713	***	1,513	0,682	*

Niveau 1									
Controlevariabelen									
Leeftijd	-0,044	0,135		0,147	0,195		0,590	0,196	**
Man	0,261	0,291		0,598	0,420		-0,682	0,367	
ASO (vs. niet-ASO)	-0,557	0,408		-0,884	0,465		0,969	0,538	
Niet-Belg	1,372	0,689	*	0,236	0,552		0,383	0,527	
Kenmerken ouders									
Hog. ond. (vs. sec. ond.)	0,428	0,413		0,409	0,299		-0,382	0,367	
Univ. ond. (vs. sec. ond.)	0,257	0,442		0,812	0,507		-0,494	0,435	
Vrijwilliger in jeugdwerk	0,206	0,237		x	x		-0,115	0,363	
Jeugdbewegingscarrière									
Leeftijd lid jeugdbeweging	-0,285	0,074	***	-0,081	0,051		-0,060	0,068	
Inspraak									
Meebepalen inhoud activiteiten	-0,184	0,280		0,509	0,444		-1,593	0,503	**
Waardering lidmaatschap									
door omgeving	0,061	0,059		0,259	0,108	*	-0,136	0,076	

Niveau 2									
Controlevariabelen									
Chiro (vs. FOS)	0,212	0,569		0,035	0,878		-1,909	0,577	**
S&GV (vs. FOS)	-0,086	0,379		-0,111	0,518		-2,748	0,556	***
KSJ (vs. FOS)	0,525	0,627		0,008	0,720		-2,599	0,657	***
KLJ (vs. FOS)	0,105	0,569		1,892	0,682	**	-3,886	0,973	***
Zwak verstedelijkt (vs. sterk versted.)	0,381	0,418		-0,244	0,437		-1,628	0,555	**
Matig verstedelijkt (vs. sterk versted.)	1,090	0,335	**	-0,796	0,375	*	-0,788	0,392	*
Kleine groep (vs. grote groep)	0,505	0,489		-0,011	0,470		0,741	0,577	
Middelgrote groep (vs. grote groep)	-0,211	0,445		-0,006	0,695		-0,009	0,561	

Kenmerken groep									
Mate van reglementering	0,050	0,037		0,050	0,038		-0,043	0,038	
Bouwfysische staat lokalen	-0,019	0,029		0,108	0,031	***	-0,066	0,040	
Ruimte lokalen	0,324	0,090	***	0,084	0,109		-0,098	0,101	
Kenmerken leiding									
Leidingsanciënniteit	0,188	0,197		0,351	0,201		-1,096	0,269	***
Zot	0,159	0,278		0,720	0,318	*	-1,244	0,364	**
Dame	0,042	0,239		-0,421	0,225		-0,130	0,293	
Heer	0,108	0,363		0,690	0,375		0,975	0,401	*

RANDOM EFFECTEN									
Intercept U0	1,654	1,286		3,601	1,898		1,957	1,399	
Ouders vrijwilliger in jeugdwerk U1	0,150	0,387		x	x		1,062	1,031	
Leeftijd U2	0,092	0,303		0,643	0,802		0,067	0,258	
Leeftijd lid jeugdbeweging U3	0,079	0,281		0,038	0,194		0,031	0,177	
Niet-Belg U4	6,455	2,541		3,046	1,745	***	3,207	1,791	
Waardering lidmaatschap omgeving U5	0,027	0,166		0,279	0,528		0,074	0,272	
Meebepalen inhoud activiteiten U6	0,127	0,357		4,437	2,106		4,468	2,114	
Man U7	0,327	0,572		1,472	1,213	***	0,381	0,617	
ASO (vs. niet-ASO) U8	2,585	1,608		4,357	2,087		3,203	1,790	
Hog. ond. (vs. sec. ond.) ouders U9	1,546	1,243		1,037	1,018		0,093	0,305	
Univ. ond. (vs. sec. ond.) ouders U10	1,346	1,160		4,790	2,189		0,430	0,656	

De bijhorende (niet weergegeven) nulmodellen geven aan dat meer dan 15% van de totale variantie in het al dan niet wekelijks naar de activiteiten gaan en de leeftijd waarop men wil stoppen als lid verklaard kan worden door kenmerken op het niveau van de groep⁴⁹. Voor het ooit gedacht hebben aan stoppen als lid is dit ongeveer 10%⁵⁰.

In het eerste model zien we de effecten van de bestudeerde eigenschappen op het al dan niet **wekelijks bijwonen van de activiteiten**.

Op het individuele niveau blijkt dat de leeftijd waarop men lid is geworden van de jeugdbeweging een significante en negatieve invloed heeft op deze uitkomst, wat betekent dat de waarschijnlijkheid om elke week aanwezig te zijn toeneemt naargelang men zich vroeger heeft aangesloten tot de beweging. Verder zien we dat leden van niet-Belgische afkomst bijna vier keer (OR = 3,94) meer geneigd zijn om wekelijks deel te nemen aan de activiteiten dan de autochtone leden.

Op het groepsniveau stellen we vast dat de bereidheid van de leden om elke activiteit bij te wonen sterk toeneemt naarmate er meer ruimte beschikbaar is in en aan de lokalen.

49 ICC wekelijks naar activiteiten gaan: 15,9%

ICC leeftijd stoppen lidmaatschap: 15,1%

50 ICC ooit gedacht aan stoppen: 9,8%

Bij leden uit groepen in matig verstedelijkte gebieden blijkt die bereidwilligheid tevens drie keer (OR = 2,97) hoger te zijn dan in sterk verstedelijkte gebieden.

Het tweede model toont de invloed van dezelfde kenmerken op de **leeftijd waarop de leden een eind willen maken aan hun lidmaatschap**.

Deze intentie wordt op het niveau van de leden enkel beïnvloed door de waardering van hun lidmaatschap door de omgeving. Hoe sterker dit wordt geapprecieerd, hoe langer men lid wenst te blijven. Op het niveau van de groep, is het deze keer niet de ruimte maar de bouwfysische staat die sterk en positief gerelateerd is aan de leeftijd om te stoppen. Hoe gezonder de lokalen, hoe langer de leden die wensen te betrekken.

Daarnaast blijkt ook de zelfverklaarde begeleidershouding van de leiding in de groep van belang te zijn. Naarmate de leiding zich meer opstelt als een speelse 'zot', willen de leden langer actief blijven in de groep.

Wat de controlevariabelen op het groepsniveau betreft, zien we dat de KLJ-leden gemiddeld ongeveer twee jaar langer plannen te blijven dan de leden van FOS (wat langer is dan we eerder vaststelden in onderdeel 5.5.1). Verder constateren we dat leden van groepen uit matig verstedelijkte gebieden doorgaans een klein jaar eerder willen vertrekken dan leden van stedelijk gelegen groepen, hoewel we daarnet nog zagen dat ze meer naar de activiteiten gaan.

Met behulp van het laatste model gaan we tenslotte na welke factoren gerelateerd zijn aan **het ooit al overwogen hebben om de jeugdbeweging te verlaten**.

Op individueel niveau wordt de waarschijnlijkheid dat de leden hier al eens aan gedacht hebben groter naarmate het hen minder wordt toegelaten om de inhoud van de activiteiten mee te bepalen. Niet verrassend stellen we ook vast dat de leden vaker met deze gedachte spelen naarmate ze ouder worden.

Wat de kenmerken van de groep betreft, merken we dat de leden heel wat minder geïnteresseerd zijn in afhaken naargelang het gemiddeld aantal jaar leidingservaring in de groep hoger ligt. Ook de begeleidershouding blijkt van tel in dit opzicht. De leden zijn minder geneigd om te denken aan opstappen als de leiding zich meer identificeert met de speelse 'zot', en minder met de strenge 'heer'.

Net als in voorgaande analyses (cf. 5.5.1) zien we dat de waarschijnlijkheid dat men al aan stoppen gedacht heeft heel wat kleiner is voor de leden van KLJ (OR = 0,13), S&GV (OR = 0,20), KSJ (OR = 0,21) en Chiro (OR = 0,26) dan voor de leden van FOS, en als de groep landelijker gelegen is.

Kenmerken die geen effecten ressorteerden op de intensiteit en de duur en intensiteit van het engagement van de jeugdbewegingsleden zijn het vrijwilligerswerk van de ouders in het jeugdwerk, en de mate waarin zaken binnen de groep aan regels onderhevig zijn.

5.7. Later in leiding

Zijn de leden ook gemotiveerd genoeg om later zelf in leiding te staan?

Bijna twee derde van de leden neemt zich voor om in leiding te stappen eens dat mogelijk is. Iets meer dan een vierde weet het nog niet, en slechts 7,7% zegt nu reeds dit niet te willen doen. Deze percentages zijn nauwelijks veranderd ten opzichte van twintig jaar geleden.

Tabel 207 Verdeling respons naar plan om in leiding te staan ***

	Ja	Nee	Weet het nog niet	Totaal	N
Chiro	80,4%	3,5%	16,1%	100,0%	143
S&GV	69,1%	6,8%	24,1%	100,0%	278
KSJ-KSA-VKSJ	65,8%	7,9%	26,3%	100,0%	76

KLJ	37,7%	14,0%	48,2%	100,0%	114
FOS	66,2%	8,8%	25,0%	100,0%	68
Leden nu	65,5%	7,7%	26,8%	100,0%	679
Leden '91	63,4%	5,4%	31,2%	100,0%	x

Meer dan vier op vijf Chiroleden beweert zeker in de leiding te stappen eens dat mag. Daarmee staan ze in scherp contrast met de KLJ-leden, waarvan minder dan vier op tien zegt leiding te zullen worden. Dit houdt vanzelfsprekend verband met het feit dat KLJ geen leeftijd vastlegt waarop de leden niet anders kunnen dan in leiding te gaan. De overige bewegingen nemen een tussenpositie in, met elk ongeveer twee op drie leden die al klaar staan om hun huidige leiding af te lossen.

Het aandeel leden dat nu al weet niet in de leiding te zullen staan neemt toe naarmate de groep groter is, en het percentage leden dat het nog niet goed weet neemt toe naarmate de groep kleiner is. Leiding worden spreekt de jongens iets meer aan dan de meisjes (69,2% vs. 63,2%)

5.7.1. Determinanten van leiding worden

Welke factoren zijn bepalend om de stap naar leiding te zetten?

Om deze vraag te beantwoorden, voerden we opnieuw een verkennende multilevelanalyse uit.

De dichotome **uitkomstvariabele** in deze analyse is de bereidwilligheid om in leiding te stappen (cf. 5.7).

De respondenten krijgen de waarde 1 als ze bereid zijn om in leiding te gaan.

De **onafhankelijke** variabelen zijn dezelfde als in de analyse in onderdeel 5.6, met uitzondering van de huisvestingsvariabelen, die we hier weggelaten hebben om technische redenen.

Het hieruit resulterende model wordt weergegeven in Tabel 208.

Uit het (niet weergegeven) nulmodel blijkt dat bijna een derde van de totale variantie in de bereidheid om in leiding te stappen verklaard kan worden door kenmerken op het niveau van de groep⁵¹.

Tabel 208 Determinanten van plan om in leiding te staan
(multilevelanalyse - op totaal gemiddelde gecentreerde determinanten)

	Wekelijks naar activiteiten gaan		
	b	SE	p
VASTE EFFECTEN			
Constante	0,067	1,099	
Niveau 1			
Controlevariabelen			
Leeftijd	0,366	0,210	
Man	1,819	0,543	**
ASO (vs. niet-ASO)	0,052	0,571	
Niet-Belg	-0,239	0,865	

51 ICC van plan in leiding te staan: 31,4%

Kenmerken ouders			
Hog. ond. (vs. sec. ond.)	1,152	0,550	
Univ. ond. (vs. sec. ond.)	0,169	0,428	
Vrijwilliger in jeugdwerk	0,860	0,325	
Jeugdbewegingscarrière			
Leeftijd lid jeugdbeweging	-0,209	0,076	**
Inspraak			
Meebepalen inhoud activiteiten	1,061	0,314	**
Waardering lidmaatschap			
door omgeving	0,240	0,073	**

Niveau 2			
Controlevariabelen			
Chiro (vs. FOS)	0,269	0,916	
S&GV (vs. FOS)	0,728	0,782	
KSJ (vs. FOS)	-0,268	1,023	
KLJ (vs. FOS)	-0,334	1,001	
Zwak verstedelijkt (vs. sterk versted.)	-0,199	0,583	
Matig verstedelijkt (vs. sterk versted.)	-0,812	0,50	
Kleine groep (vs. grote groep)	-1,141	0,528	*
Middelgrote groep (vs. grote groep)	-0,269	0,749	
Kenmerken groep			
Mate van reglementering	-0,182	0,075	*
Kenmerken leiding			
Leidingsanciënniteit	0,486	0,289	
Zot	0,291	0,389	
Dame	-0,626	0,288	*
Heer	-1,311	0,560	*

RANDOM EFFECTEN			
Intercept U0	1,386	1,177	
Ouders vrijwilliger in jeugdwerk U1	0,327	0,572	
Leeftijd U2	0,417	0,646	
Leeftijd lid jeugdbeweging U3	0,025	0,157	

Niet-Belg U4	5,928	2,435	
Waardering lidmaatschap omgeving U5	0,031	0,175	
Meebepalen inhoud activiteiten U6	0,238	0,488	
Man U7	2,303	1,518	
ASO (vs. niet-ASO) U8	4,174	2,043	
Hog. ond. (vs. sec. ond.) ouders U9	3,273	1,809	
Univ. ond. (vs. sec. ond.) ouders U10	0,833	0,913	

De tabel laat zien dat zowat alle geselecteerde kenmerken op het individuele niveau significant van invloed zijn op de intentie om in leiding te gaan.

De neiging om leid(st)er te worden in de beweging is groter bij leden met ouders die over een diploma hoger onderwijs (ten opzichte van secundair onderwijs) beschikken, en ervaring hebben als vrijwilligers in het jeugdwerk.

Daarnaast blijkt ook de aansluitingsleeftijd van belang te zijn. Hoe vroeger men lid is geworden van de jeugdbeweging, hoe meer men zich bereid toont om in leiding te stappen.

Verder zien we dat de mate waarin de leden inspraak gegund worden in de groepswerking (wat later nog aan bod komt in 8.1) positief gerelateerd is aan leidingsambitie. Naargelang het de leden vaker wordt toegelaten om de inhoud van de activiteiten mee te bepalen, zijn ze sterker geneigd om de huidige leiding af te lossen eens dat mogelijk is.

Ook merken we dat deze schijnbaar interne keuze niet ongevoelig is aan invloeden van buitenaf. Als men zich als jeugdbewegingslid meer gewaardeerd voelt door de omgeving, is de waarschijnlijkheid dat men in leiding gaat groter.

Wat de individuele controlevariabelen betreft, wordt opnieuw bevestigd dat meisjes minder interesse hebben in een voortgezet engagement als leiding.

Op het tweede niveau, met kenmerken van de groep en de leiding, is het merendeel van de ingebrachte variabelen eveneens significant gerelateerd aan de bereidwilligheid om leiding te geven.

Analoog aan de vaststelling dat deze bereidheid toeneemt als de leden vaker de kans krijgen om de activiteiten mee vorm te geven, constateren we dat deze afneemt naarmate de vrijheid wordt ingeperkt door de heersende afspraken en regels in de groep.

Hetzelfde zien we op vlak van de gemiddelde zelfverklaarde begeleidershouding in de groep, die eveneens leidt tot een afname van de ambitie om leiding te worden indien de huidige leiding zich opstelt als strenge, regelminnende 'heren'. Dit geldt echter ook voor de zorgende, meelevende 'dames'-eigenschappen in de leiding, maar dan heel wat minder.

Het gemiddeld aantal jaar ervaring van de leiding lijkt een positief, maar echter niet significant ($p=0,099$) effect te hebben op de uitkomst.

De eerder gevonden variatie naar groeps grootte treffen we ook in deze analyse aan: leden uit kleine groepen lopen minder snel warm voor een leidingscarrière dan leden uit grote groepen.

6. Waardering

Waardering zien we in twee richtingen: enerzijds willen we achterhalen in welke mate het jeugdbewegingslidmaatschap gerespecteerd wordt door de omgeving, en anderzijds hoe tevreden de leden zelf zijn met de groep en het samenwerken met de andere leden.

6.1. Waardering lidmaatschap door personen/groepen

De leden vinden dat hun lidmaatschap het sterkst gewaardeerd wordt door hun ouders en het minst door vrienden die geen lid zijn van een jeugdbeweging, wat niet anders is dan twee decennia terug. Over het algemeen ondervinden ze meer waardering van de voorgelegde personen dan de leiding. Vooral van leerkrachten menen de leden veel meer respect te krijgen (gem. 4,0 op 5 voor de leden vs. 2,8 op 5 voor de leiding).

Tabel 209 Verdeling respons naar houding personen t.o.v. lidmaatschap (1=zeer negatief; 5=zeer positief)

	Gemiddelde op 5	SD	N
Ouders	4,47	0,688	672
Familie	4,14	0,707	647
Leerkrachten	4,00	0,741	554
Klasgenoten	3,90	0,752	648
Vrienden buiten jeugdbeweging	3,68	0,791	651

Chiro, FOS en S&GV-leden zijn doorgaans meer van mening dat hun lidmaatschap op prijs gesteld wordt door ouders, familie en leerkrachten dan KLJ- en KSJ-leden.

Tabel 210 Houding personen t.o.v. lidmaatschap naar jeugdbeweging

	Ouders ***	N	Familie *	N	Leerkrachten *	N
Chiro	4,58	144	4,27	143	4,16	120
S&GV	4,50	276	4,16	260	3,97	224
KSJ-KSA-VKSJ	4,37	76	4,00	74	4,02	66
KLJ	4,25	110	4,01	106	3,81	95
FOS	4,56	66	4,13	64	4,04	49

Meisjes voelen zich meer gewaardeerd in hun lidmaatschap dan jongens, en dan vooral door vrienden van buiten de jeugdbeweging. Maar ook van hun klasgenoten en ouders ondervinden ze significant meer appreciatie.

Tabel 211 Houding personen t.o.v. lidmaatschap naar geslacht

	Jongens	N	Meisjes	N
Vrienden buiten jeugdbeweging ***	3,49	255	3,81	396
Ouders *	4,39	265	4,51	407
Klasgenoten **	3,79	254	3,97	393

6.2. Tevredenheid met groep

Hoe sterk wordt de groep gewaardeerd door de leden zelf? Kennelijk zijn de leden erg tevreden, ongeacht de jeugdbeweging waar men lid van is. Op een tienpuntenschaal die de tevredenheid met de eigen groep uitdrukt, scoort men gemiddeld 8,6 op 10. Dit is merkkelijk hoger dan de 7,9 die door de leiding werd toegekend.

De verschillen tussen de bewegingen komen pas aan de oppervlakte als we de tevredenheidsscores opsplitsen in twee klassen (van 1 tot 8 en van 9 tot 10). In Chiro en KSJ vinden we een groter aandeel leden dat hun groep een score hoger dan 8 heeft toegekend (68% en 64,5% resp.) dan in de overige bewegingen (elk 52-53%), wat trouwens ook het geval was voor de leiding. Variatie naar geslacht en groepsgrootte stellen we hier echter niet vast.

Tabel 212 Verdeling respons naar tevredenheid met jeugdbewegingsgroep (dichotoom) *

	Chiro	S&GV	KSJ	KLJ	FOS	Leden	Leiding
max. 8	32,0%	46,8%	35,5%	46,5%	47,8%	42,4%	68,2%
9 of 10	68,0%	53,2%	64,5%	53,5%	52,2%	57,6%	31,8%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	150	282	76	114	67	689	1359

7. Houding tegenover de beweging

Net zoals bij de leiding legden we de leden een aantal uitspraken over de beweging voor, om na te gaan in welke mate ze zich kunnen vinden in de bewegingspedagogiek en de maatschappelijke functie van de beweging.

Overeenkomstig met de leiding en de leden van twintig jaar terug zien we dat het 'integrale' type primeert op het 'activistische' type. Ook de huidige leden zien de beweging in eerste instantie als een derde socialisatiemilieu. Zoals het traditionele beeld van de jeugdbeweging dat wil, blijft ook de gerichtheid op 'algemene ontplooiing' belangrijk. Jeugdbeweging is meer dan een spelbeweging en een sport- of hobbyvereniging. Lidmaatschap is dan ook niet vrijblijvend: men moet er iets voor over hebben, en regelmatig komen, aldus de leden. Maatschappelijke actie maakt weliswaar geen deel uit van die 'algemene ontplooiing'. De maatschappelijke rol van de beweging komt pas op de tweede plaats. Weinig leden zien er het nut van in om via de groep actie te voeren tegen wantoestanden in de samenleving. Daartegenover staat echter dat de leden er - net als twee decennia terug - veel meer dan de leiding van overtuigd zijn dat de groep het recht heeft om in naam van alle leden standpunten in te nemen over belangrijke maatschappelijke kwesties.

Tabel 213 Mate van eens zijn met uitspraken over jeugdbeweging
(gemiddelde op 5; 1=helemaal niet mee eens; 5=helemaal mee eens)

	Leden nu	N	Leden '91
We leren andere dingen dan op school/thuis	4,0	180	3,9
Wie er bij wil moet regelmatig komen	3,9	180	4,2
Geen sport/hobbyvereniging	3,8	180	3,6
Maatschappelijke standpunten in naam leden	3,3	178	3,5
Meer actie tegen wantoestanden samenleving	2,7	180	2,9
Spelbeweging	2,5	179	2,7

Opgedeeld naar koepel merken we dat de KLJ-leden (net als hun leiding) minder geloven in de pedagogische functie van de groep dan de leden van een aantal van de andere bestudeerde bewegingen⁵². Dit is ook eigen aan de leden uit landelijk gelegen groepen, die in het bijzonder minder verschillen zien tussen de jeugdbeweging en een sport- of hobbyvereniging.

Tabel 214 Uitspraken over jeugdbeweging naar koepel (gemiddelde op 5)

	Wie erbij wil: regelmatig komen	N	Andere dingen leren dan thuis/ op school	N	Spelbeweging	N
Chiro	3,95	42	3,98*	42	2,52	42
S&GV	4,04*	71	4,10*	71	2,45	71
KSJ-KSA-VKSJ	3,84	25	4,08*	25	2,12*	25
KLJ	3,61*	28	3,64*	28	2,68*	28
FOS	4,00	14	3,93	14	2,54	13
Algemeen	3,92	180	3,98	180	2,46	179

52 De koepels waar KLJ significant mee verschilt op vlak van 'integrale' houdingen worden aangeduid met '*' in Tabel 214.

8. Werking van de leeftijdsgroep: activiteiten

8.1. Inspraak

In welke mate houdt de leiding rekening met de voorstellen en ideeën van de leden? Voor de kleine helft (44,3%) van de leden is dat steeds het geval, de grote helft (53,3%) zegt dat dit af en toe wel gebeurt, en slechts 2,4% beweert nooit gehoor te krijgen. De verhoudingen liggen anders ten opzichte van twintig jaar geleden, toen altijd rekening werd gehouden met bijna drie kwart (72,2%) van de leden, met 26% af en toe, en met 1,8% nooit (Bral, 1991). Vandaag wordt de inbreng van de leden dus evenmin genegeerd, maar wel minder vaak gerespecteerd dan vroeger.

Tabel 215 Verdeling respons naar frequentie waarmee leiding rekening houdt met voorstellen en ideeën van leden

	Leden nu	Leden '91
Ja, altijd	44,3%	72,2%
Af en toe	53,3%	26,0%
Nee	2,4%	1,8%
Totaal	100,0%	100,0%
N	664	x

Specifieker is de vraag of de leden de inhoud van de activiteiten mogen meebepalen. Voor het merendeel van de leden wordt dit (90,2%) toegelaten, maar eerder af en toe (70,8%) dan altijd (19,4%). Ook hier liggen de percentages lager dan in het vorige jeugdbewegingsonderzoek.

Tabel 216 Verdeling respons naar vraag of lid inhoud activiteiten mag meebepalen ***

	Chiro	S&GV	KSJ	KLJ	FOS	Leden nu	Leden '91
Ja, altijd	23,4%	17,5%	12,5%	17,0%	29,9%	19,4%	23,8%
Af en toe	73,8%	76,5%	72,2%	61,6%	55,2%	70,8%	75,5%
Nee	2,8%	6,0%	15,3%	21,4%	14,9%	9,8%	0,7%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	145	268	72	112	67	664	x

Inbreng in de inhoud van de activiteiten wordt de leden van KLJ, KSJ en FOS vaker geweigerd dan de leden van S&GV en Chiro. FOS kent echter ook de meeste leden bij wie dit wel steeds aanvaard wordt. In grote groepen krijgen leden minder inspraak in de activiteiten dan in kleine of middelgrote groepen. In tegenstelling tot vroeger stellen we niet vast dat jongens meer zeggen inspraak te krijgen dan meisjes. We legden deze resultaten voor aan de tweede focusgroep. Niemand van de deelnemers vond het een punt. Een expliciete gerichtheid op inspraak en participatie is niet zo belangrijk. 'Als je je gasten kent, weet je wat ze leuk vinden.' Of: 'Als de kinderen iets niet leuk vinden, zie je het gauw genoeg en kan je bijsturen.' En: 'Als je vraagt wat ze willen spelen, dan weten ze het zelf niet.' Aansluiten bij de leefwereld wordt centraal geplaatst. Maar: 'Als leider moet je geregeld met iets nieuws komen, dat komt niet uit de gastjes zelf.' Op dat punt komen we dus terug op de kenmerkende spanning tussen het aansluiten bij de leefwereld van kinderen en de gerichtheid op leefwereldverbreding.

8.2. Favoriete activiteiten

De wekelijkse activiteiten vormen de kern van de jeugdbeweging. Daarom is het belangrijk om te weten hoe de leden die activiteiten het liefst ingevuld zien. We presenteerden hen een lijst met activiteiten die ook in het vorige jeugdbewegingsonderzoek werd voorgelegd (aangevuld met een aantal populaire activiteiten), waarbij ze hun favorieten dienden aan te duiden.

Tabel 217 laat zien dat weekends en kampen, en de nachtspelen en droppings die daar soms mee gepaard gaan, samen met fuiven en feesten tot de activiteiten behoren die meer dan drie vierde van de leden het liefste doet. Buitenspelen (zoals in het dorp, de stad of in het bos) wordt ook nog door meer dan de helft opgegeven als een van de favoriete activiteiten.

Tabel 217 Verdeling respons naar favoriete activiteiten van de leden, activiteiten die de leiding elk jaar opnieuw organiseert en activiteiten die in 1991 frequent voor de leden werden georganiseerd

	Leden		Leiding		Leden '91	
	RO	% of Cases	RO	% of Cases	RO	% of Cases
Weekends en kampen	1	86,9%	1	100,0%	x	x
Nachtspel	2	84,9%	7	88,2%	x	x
Dropping	4	77,0%	14	58,8%	x	x
Fuiven	3	77,0%	17	52,9%	x	x
Feesten	5	72,9%	15	52,9%	6	46,0%
Dorps- en stadsspelen	6	65,5%	3	94,1%	8	41,1%
Bosspelen	7	62,5%	5	88,2%	5	53,8%
Sport	8	55,0%	9	82,4%	1	80,0%
Pleinspelen	9	49,1%	10	82,4%	2	77,1%
Koken	10	47,9%	8	88,2%	x	x
Tochten	11	45,3%	2	94,1%	4	63,2%
Quizen	12	43,2%	12	64,7%	12	36,3%
Uitstappen/bezoeken	13	37,7%	21	35,3%	9	39,6%
Geldinzameling (leeftijds) groep	14	36,7%	4	94,1%	x	x
Creatieve technieken	15	34,6%	16	52,9%	14	29,5%
Expressie	16	30,7%	20	41,2%	15	26,9%
Binnenspelen	17	30,1%	11	70,6%	3	67,5%
Acties voor goed doel	18	22,4%	22	35,3%	x	x
Technieken	19	19,4%	6	88,2%	16	23,6%
Projecten	20	17,3%	25	5,9%	17	17,4%
Themagerichte activiteiten/spelen	22	16,1%	13	58,8%	13	32,9%

Natuurbeleving	21	16,1%	19	41,2%	11	36,5%
Viering/duiding	23	8,4%	24	23,5%	7	42,7%
Informatieve spelen	24	5,3%	23	29,4%	18	8,2%
Evaluatie	25	3,8%	18	47,1%	10	38,6%

Om te na te gaan of het aanbod afgestemd is op de voorkeuren van de leden, legden we ze naast de gegevens van de leiding, aan wie in het vorige hoofdstuk gevraagd werd om de activiteiten aan te duiden die ze zeker elk jaar aan bod laten komen. Daarbij filterden we de leiding weg die instaat voor leden jonger dan 12 jaar, omdat het aanbod in de oudste leeftijdsgroepen uiteraard heel wat verschilt met dat van de jongste.

De activiteiten georganiseerd door de leiding blijken relatief goed afgestemd te zijn op de wensen van de jongeren. De activiteiten die het liefst worden gedaan door de meerderheid van de leden, laat het merendeel van de leiding ook zeker elk jaar terug komen. De vele leden die van weekends, kampen en nachtspele houden worden duidelijk niet ontgoocheld door de leiding.

Toch zijn er heel wat leden die op hun honger moeten blijven zitten, gezien de populaire activiteiten dropping, fuiven en feesten door een kleine helft van de leiding niet jaarlijks op het programma worden gezet. Omgekeerd zijn er ook een aantal activiteiten die weinig leden kunnen bekoren, en toch vaak aan bod komen. Zo staan technieken bij nog geen vijfde (19,4%) van de leden op het verlanglijstje, terwijl 88,2% van de leiding dit elk jaar opnieuw op het menu plaatst. Hetzelfde geldt voor themagerichte activiteiten of spelen, die slechts door 16,1% van de leden als favoriet werd aangeduid, en toch door de meerderheid (58,8%) van de leiding wordt georganiseerd.

We hebben ook getracht om de vergelijking te maken tussen de activiteiten die tegenwoordig het meest op jaarlijkse basis aan bod komen, en de activiteiten die twintig jaar geleden frequent voorkwamen. Gezien de uiteenlopende vraagstelling voor beide elementen, moet er rekening mee worden gehouden dat de vergelijking niet zo nauwkeurig kan zijn. Merk ook op dat een zevental activiteiten niet werden opgenomen in de lijst uit het vorige jeugdbewegingsonderzoek. Toch krijgen we op deze manier een algemeen beeld van de evolutie in het aanbod. Het is alleszins duidelijk dat technieken, dorps-, stads- en bosspelen en tochten vandaag heel wat meer aan de orde zijn dan vroeger. Ook quizzen, themagerichte activiteiten, creatieve technieken en informatieve spelen zijn activiteiten die vaker georganiseerd worden dan twintig jaar geleden. Viering en duiding komt vandaag daarentegen heel wat minder voor. Over het algemeen zien we dus een tendens in de richting van een meer vrijblijvend aanbod (meer spel en technieken, minder duiding).

Tabel 218 Verdeling respons naar favoriete jeugdbewegingsactiviteiten – meerdere antwoorden mogelijk

	Chiro	S&GV	KSJ	KLJ	FOS	Algemeen	
	% of Cases	% of Cases	% of Cases	% of Cases	% of Cases	% of Cases	N
Weekends en kampen	89,0%	88,8%	90,3%	78,6%	85,1%	86,9%	577
Nachtspel	92,4%	85,8%	86,1%	74,1%	82,1%	84,9%	564
Fuiven	86,9%	72,8%	76,4%	86,6%	56,7%	77,0%	511
Dropping	84,8%	75,7%	77,8%	75,0%	67,2%	77,0%	511
Feesten	77,2%	73,1%	69,4%	75,9%	61,2%	72,9%	484

Dorps- en stadsspelen	73,8%	71,3%	69,4%	45,5%	53,7%	65,5%	435
Bosspelen	64,1%	62,3%	69,4%	56,3%	62,7%	62,5%	415
Sport	53,8%	54,5%	41,7%	62,5%	61,2%	55,0%	365
Pleinspelen	62,8%	40,7%	47,2%	53,6%	47,8%	49,1%	326
Koken	36,6%	63,8%	44,4%	25,0%	50,7%	47,9%	318
Tochten	44,8%	47,0%	48,6%	38,4%	47,8%	45,3%	301
Quizen	40,0%	42,5%	47,2%	45,5%	44,8%	43,2%	287
Uitstappen/bezoeken	34,5%	37,7%	41,7%	35,7%	43,3%	37,7%	250
Geldinzameling (leeftijdsgroep)	44,1%	42,2%	33,3%	18,8%	32,8%	36,7%	244
Creatieve technieken	35,9%	37,7%	30,6%	23,2%	43,3%	34,6%	230
Expressie	33,1%	29,9%	30,6%	28,6%	32,8%	30,7%	204
Binnenspelen	35,2%	28,4%	34,7%	27,7%	25,4%	30,1%	200
Acties voor goed doel	15,9%	30,2%	23,6%	11,6%	22,4%	22,4%	149
Technieken	13,8%	25,0%	11,1%	9,8%	34,3%	19,4%	129
Projecten	11,7%	26,1%	11,1%	6,3%	19,4%	17,3%	115
Natuurbeleving	15,9%	18,3%	8,3%	11,6%	23,9%	16,1%	107
Themagerichte activiteiten/spelen	16,6%	19,0%	6,9%	8,0%	26,9%	16,1%	107
Viering/duiding	5,5%	9,0%	4,2%	8,0%	17,9%	8,4%	56
Informatieve spelen	4,1%	6,7%	5,6%	3,6%	4,5%	5,3%	35
Evaluatie	4,1%	5,6%	1,4%	1,8%	1,5%	3,8%	25

De rangordening op vlak van favoriete activiteiten verschilt niet zo veel per beweging. Toch enkele uitschieters: Chiroleden houden meer van pleinspelen, S&GV-leden meer van koken, KSJ-leden minder van sport, KLJ-leden minder van koken, en FOS-leden meer van technieken en minder van fuiven dan gemiddeld.

9. Pedagogisch profiel

In het vorige hoofdstuk beschreven we het opvoedkundig profiel van de leiding. In wat volgt toetsen we deze perceptie van de eigen begeleidershouding aan hoe de bewegingsjongeren hun leid(st)ers op dit vlak zien. Daarnaast willen we ook nagaan welke eigenschappen de leden belangrijk vinden voor een goede begeleider.

9.1. Begeleidershouding

De leden kregen dezelfde stellingen voorgelegd die we gebruikten om zicht te krijgen op de begeleidershouding van de leiding. Aangezien de leden nog geen leidingservaring kunnen hebben, stelden we de vragen iets anders. Deze keer gaat de interesse uit naar hoe de leden hun leiding percipiëren, en naar welke

begeleidershouding hun voorkeur uitgaat.

De leden zien hun begeleiders in eerste instantie als speelse 'zotten', en dan pas als zorgende 'dames' en strenge maar rechtvaardige 'heren'. Dit komt helemaal overeen met hoe de leiding zichzelf beschouwt. Alleen is het zo dat de leden deze kwaliteiten telkens iets hoger inschatten dan de leiding zelf, en zeker wat 'zot' als type begeleidershouding betreft.

Tabel 219 Begeleidershouding schaal (o.b.v. Likertschaal)

	Leden (gem. op 15)	N	Leiding (gem. op 15)	N
Zot	12,22	620	11,38	1243
Dame	11,31	616	10,96	1237
Heer	10,60	615	10,35	1240

Ook als we de verschillen tussen leiding en leden per beweging bestuderen, zien we niet zo'n grote verschillen. KLJ- en Chiroleden vinden hun leiding wel een stuk 'zotter' dan hoe de leiding zichzelf acht. Zelfoverschatting aan de kant van de leiding komt weinig voor. Alleen ziet de KLJ-leiding zichzelf iets meer als 'dame' en 'heer' dan wat de leden hen toekennen.

Tabel 220 Begeleidershouding schaal naar jeugdbeweging (gem. op 15)

		Leden	N	Leiding	N	Leden - Leiding
Zot ***	Chiro	12,80	138	11,36	280	1,44
	S&GV	12,01	254	11,35	399	0,66
	KSJ-KSA-VKSJ	11,84	70	11,58	254	0,26
	KLJ	12,27	96	10,83	143	1,44
	FOS	12,13	62	11,65	167	0,48
	Algemeen	12,22	620	11,38	1243	0,84
Dame **	Chiro	11,78	138	11,06	281	0,72
	S&GV	11,15	251	10,83	394	0,32
	KSJ-KSA-VKSJ	10,84	70	11,03	253	-0,19
	KLJ	11,46	96	10,93	143	0,53
	FOS	11,15	61	11,01	166	0,14
	Algemeen	11,31	616	10,96	1237	0,35
Heer	Chiro	10,59	138	10,09	280	0,50
	S&GV	10,60	251	10,37	399	0,23
	KSJ-KSA-VKSJ	10,31	68	10,53	252	-0,22
	KLJ	10,68	96	10,30	142	0,38
	FOS	10,84	62	10,54	167	0,30
	Algemeen	10,60	615	10,35	1240	0,25

Wat de verschillen in ledenperceptie van begeleidershoudingen tussen de koepels zelf betreft, merken we dat Chiroleden hun leiding heel wat 'zotter' en zorgender ('dame') vinden dan de leden van de overige bewegingen, en zeker in vergelijking met de leden van KSJ.

We vinden bovendien variatie naar geslacht en groepsgrootte: de jongens ervaren hun leiding meer als 'heren' dan de meisjes, en de leden krijgen meer te maken met 'dames' onder de leiding naarmate de groep kleiner is.

Ook naar opleidingsniveau blijken er zich verschillen voor te doen. Leden uit het KSO en TSO ervaren vaker 'dames' onder hun leiding dan leden die les volgen in het ASO en BSO.

Tabel 221 Begeleidershouding schaal naar opleidingsniveau **

	Dame (gem. op 15)	SD	N
Beroepssecundair onderwijs (BSO)	10,97	2,639	29
Technisch secundair onderwijs (TSO)	11,73	2,106	172
Kunst secundair onderwijs (KSO)	11,75	1,915	16
Algemeen secundair onderwijs (ASO)	11,11	1,875	395
Algemeen	11,30	2,001	612

De zelfgepercipieerde begeleidershouding van de leiding sluit dus betrekkelijk goed aan bij hoe deze overkomt bij de leden. Is dit echter ook wat de leden willen? Om dit te achterhalen legden we de leden dezelfde uitspraken voor, maar deze keer in drie blokken van drie items (dame, zot en heer). Per blok dienden de leden dan de begeleidingstypes te ordenen naargelang men ze belangrijk acht voor een leid(st)er.

Tabel 222 Verdeling respons naar begeleiderstypes belangrijk geacht voor leiding (o.b.v. rangordening)

	Gemiddelde op 15	SD	N
Zot	11,67	2,372	500
Dame	10,93	2,033	500
Heer	7,40	2,153	500

De resultaten laten zien dat de jongeren duidelijk de voorkeur geven aan de 'zot', die ongeremd met hen durft mee te spelen, en de groep aansteekt met zijn enthousiasme. Aan zorgende, meelevende eigenschappen ('dame') in de leiding hecht men ook veel belang, maar iets minder. Dit komt dus goed overeen met hoe ze de leiding beschouwen, en hoe de leiding zichzelf ziet als begeleider. Er zijn echter heel wat minder leden die het hebben voor de strikte 'heren', terwijl we deze toch wel vaak aantreffen onder de bevraagde leiding.

Uit verdere analyse blijkt dat jongens meer waardering kunnen opbrengen voor de 'heer', wat aansluit bij hun ervaringen met de leiding.

9.2. De ideale leiding

In het vorige jeugdbewegingsonderzoek (Bral, 1991) trachtte men eveneens na te gaan welk type leid(st)er de voorkeur genoot. Ter vergelijking lieten we de leden dezelfde stellingen beoordelen. Alle vermelde

kwaliteiten blijken hoog te scoren bij de leden. Terwijl door de leiding pedagogische vaardigheden (in de schoenen van de leden staan, grenzen trekken) sterker werden gewaardeerd dan praktische vaardigheden, is dit voor de leden echter omgekeerd: een leid(st)er die initiatieven neemt, plannen maakt en ook uitvoert spreekt hen het meeste aan. Wel voelt men, net als de leiding, minder voor de leid(st)er als iemand met een boodschap en als grote broer of zus.

Bij diegenen die twintig jaar geleden lid waren van een jeugdbeweging stonden praktische vaardigheden eveneens hoog aangeschreven, en het ideaalbeeld van de leiding als grote broer of zus laag. Het enige verschil met vandaag is dat men het hebben van een boodschap toen juist de voornaamste vereiste vond voor een goede leid(st)er. Dat is opnieuw een illustratie van het gegeven dat de jeugdbeweging minder focust op duiding en zich meer richt op spel en techniek. Uit de focusgroepen leerden we al dat dit niet betekent dat de jeugdbeweging geheel vrijblijvend wordt. De impliciete opvoedende waarde van de jeugdbeweging wordt sterk benadrukt.

Tabel 223 Verdeling respons naar eens zijn met uitspraken over ideale leiding (1=helemaal oneens; 5=helemaal eens)

	Leden (gem. op 5)	N	Leden '91 (gem. op 5)	N	Leiding (gem. op 5)	N
Ideale leid(st)er: allround figuur	4,2	182	4,3	x	4,0	420
Ideale leid(st)er: in schoenen van de leden	3,9	181	4,1	x	4,1	420
Ideale leid(st)er: moet grenzen trekken	3,8	181	3,9	x	4,1	420
Ideale leid(st)er: boodschap voor de leden	3,8	180	4,4	x	3,7	419
Ideale leid(st)er: grote broer/zus	3,6	181	3,0	x	3,8	420

10. Waardenpatronen

Het staat buiten kijf dat de leden beïnvloed worden door de waarden die leven in de groep, gezien ze er toch een groot deel van hun jonge leven doorbrengen. Bijgevolg hebben we een aanzienlijk deel van dit onderzoek besteed aan het bestuderen van de waardenpatronen van de bewegingsjongeren. Waar mogelijk maakten we de vergelijking met de gemiddelde Vlaamse jongere.

10.1. Geloof

Net als bij de leiding merken we in vergelijking met 20 jaar terug een flinke daling in het aandeel leden dat zichzelf als christen of katholiek beschouwt (van 70,8% naar 41,3%), en een forse toename in het aandeel niet-gelovigen (van 5% naar 20%).

Andermaal springt het grote percentage katholieke en christelijke KLJ-leden (61,4%) in het oog. Opmerkelijk is dat ze daarin deze keer eerst gevolgd wordt door S&GV (39,2%), en dan pas door KSJ (37,8%), Chiro (35,6%) en FOS (33,9%). De proportie christen-katholieken onder de leden van S&GV is bijna 10% hoger dan bij de leiding, en bij FOS zelfs meer dan dubbel zo hoog, waardoor de bewegingen (met uitzondering van KLJ) amper verschillen op dit vlak. Wel kent FOS het grootste aantal leden dat niet geïnteres-

seerd is in religie (20,8%) en leden die het niet echt weten (22,6%).

Wederom zien we dat de proportie christenkatholieken afneemt naargelang de groep stedelijker gelegen is, in tegenstelling tot de proportie vrijzinnigen, ongeïnteresseerden, niet-gelovigen en onbeslisten. Meisjes identificeren zich vaker met het christendom, jongens zijn vaker niet-gelovig of ongeïnteresseerd in religie.

Tabel 224 Verdeling respons naar geloofsovertuiging **

	Chiro	S&GV	KSJ	KLJ	FOS	Leden nu	Leden '91	Leiding
Katholiek	21,2%	23,0%	24,2%	43,2%	22,6%	25,9%	43,1%	23,1%
Protestants	0,8%	0,4%	0,0%	0,0%	1,9%	0,5%	x	0,2%
Christelijk	14,4%	16,2%	13,6%	18,2%	11,3%	15,4%	27,7%	10,9%
Islamitisch religieus	0,0%	0,0%	1,5%	0,0%	0,0%	0,2%	x	0,2%
Vrijzinnig	5,9%	10,2%	12,1%	2,3%	7,5%	8,0%	14,6%	11,5%
Agnost	4,2%	0,4%	0,0%	1,1%	0,0%	1,3%	x	2,7%
Geen interesse in religie	14,4%	11,1%	15,2%	13,6%	20,8%	13,6%	x	14,3%
Niet gelovig	22,0%	23,4%	22,7%	10,2%	13,2%	20,0%	5,0%	21,4%
Weet het niet	16,1%	14,9%	10,6%	9,1%	22,6%	14,5%	x	14,6%
Andere	0,8%	0,4%	0,0%	2,3%	0,0%	0,7%	1,8%	1,1%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	x	100,0%
N	118	235	66	88	53	560	x	1209

Overeenkomstig met de leiding zien we dat, hoewel 41,3% aangeeft christen-katholiek te zijn, slechts 9,4% religie belangrijk acht in het dagelijks leven. Daarnaast woont 83,4% van de leden nooit of enkel op speciale gelegenheden religieuze diensten bij. Dit terwijl twintig jaar geleden nog 60% maandelijks of vaker naar de kerk ging.

Meisjes en leden uit landelijk gelegen groepen achten religie wel iets belangrijker, en bezoeken ook frequenter religieuze diensten. Verschillen tussen de jeugdbewegingen vinden we deze keer niet.

Dat meer dan 40% van de leden zichzelf christen of katholiek noemt, wordt niet vertaald in het belang dat men hecht aan deze waarden voor de jeugdbeweging. Het aandeel leden dat de katholiek-christelijke visie essentieel vindt voor de beweging is nog lager (19,6%) dan bij de leiding (30,7%). Voor KLJ- en Chiroleden ligt dit cijfer opnieuw iets hoger dan gemiddeld, en bij FOS-leden weer heel wat lager (hoewel we daarnet zagen dat meer dan een derde zich een aanhanger van de kerk noemt). Er is kennelijk heel wat verdeeldheid tussen de leden en leiding van KSJ (18,5% vs. 41,6%) en KLJ (28,4% vs. 51,5%).

Tabel 225 Verdeling respons naar belangrijk vinden katholieke/christelijke visie voor jeugdbeweging *

	Chiro	S&GV	KSJ	KLJ	FOS	Algemeen	N
Leden *	23,5%	18,0%	18,5%	28,4%	5,6%	19,6%	555
Leiding ***	37,0%	24,4%	41,6%	51,1%	1,9%	30,7%	1205

10.2. Maatschappelijke opvattingen

10.2.1. Maatschappelijke betrokkenheid

• POLITIEKE INTERESSE

De meerderheid van de leden toont geen interesse in politiek. Wel volgt meer dan de helft regelmatig het journaal of andere informatieve tv-programma's, maar dat betekent nog niet dat men inzicht heeft in de politiek, of er steeds een mening over klaar heeft. Slechts 17,% is ervan overtuigd meer over politiek te weten dan de meeste leeftijdsgenoten.

Tabel 226 Verdeling respons naar politieke interesse

	-	-/+	+	N	+ (VI. Jong.)	N
Ik weet meer over politiek dan meeste leeftijdsgenoten	61,0%	21,8%	17,1%	729	12,9%	824
Als er over politiek gepraat wordt, heb ik daar gewoonlijk een mening over	40,3%	25,6%	34,1%	727	27,9%	822
Meeste politieke thema's begrijp ik nauwelijks	28,6%	31,4%	40,1%	727	39,7%	821
Ik ben niet geïnteresseerd in politiek	20,5%	26,5%	53,1%	729	51,3%	825
Ik volg regelmatig het journaal of andere informatieve tv-programma's	15,0%	29,5%	55,5%	728	x	x

Bijgevolg scoren de leden heel wat lager (13,89 op 25) op deze schaal dan de leiding (16,12 op 25), waarvan meer dan de helft aangaf de meeste politieke thema's te vatten, en er ook een eigen mening op na te houden. De leden komen hiermee in de buurt van de modale Vlaamse jongeren, waarvan ongeveer hetzelfde aandeel weinig interesse en inzicht heeft in politiek.

Tabel 227 Verdeling respons naar politieke interesse schaal

	Leden (gem. op 25) NS	N	Leiding (gem. op 25) ***	N
Chiro	13,72	156	16,08	334
S&GV	14,02	290	16,35	446
KSJ-KSA-VKSJ	14,15	86	16,02	294
KLJ	13,29	120	14,97	173
FOS	14,38	71	16,80	200
Algemeen	13,89	723	16,12	1447

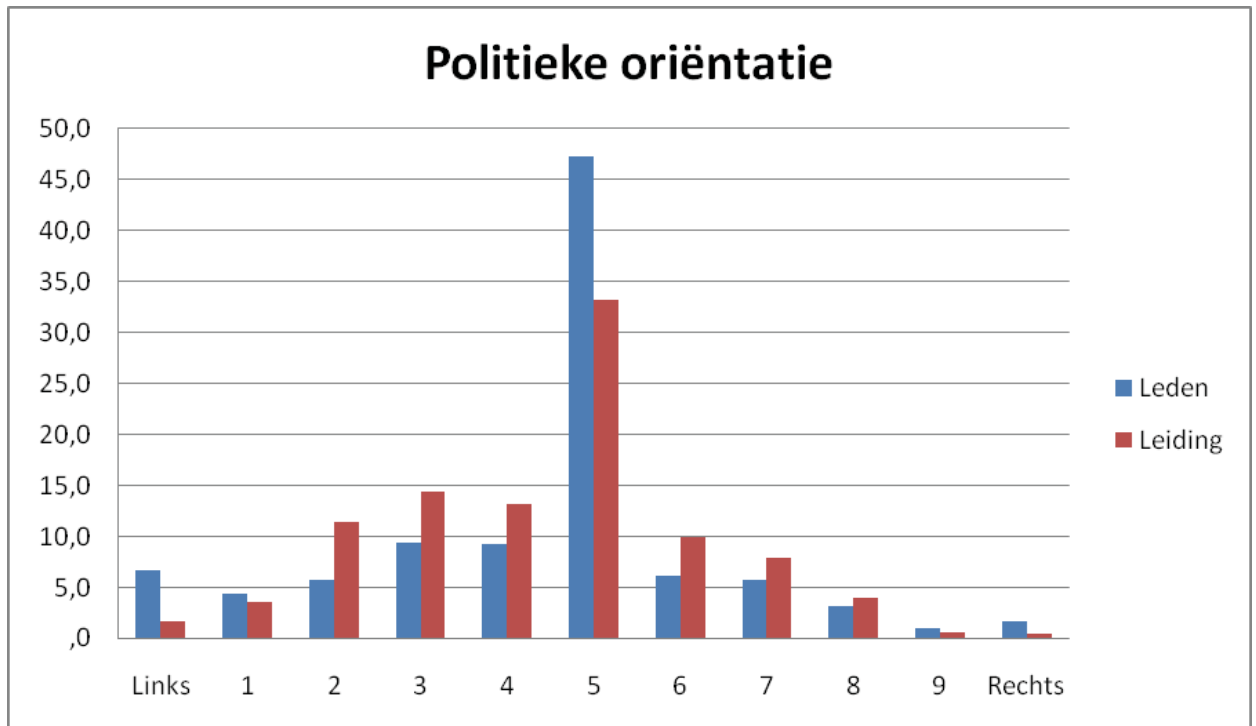
Tussen de jeugdbewegingen vinden we geen significante verschillen, maar we stellen wel vast dat jongens meer politieke interesse tonen dan meisjes, en leden van grote groepen meer dan leden van kleine groepen.

• STEMINTENTIE

Om zicht te krijgen op twee belangrijke kenmerken die geassocieerd zouden zijn met democratisch burgerschap, namelijk het vermijden van een extremistische stem en de bereidheid om deel te nemen aan het politieke proces, polsten we bij de leden naar hun politieke houding en stemintentie.

De politieke oriëntatie van de leden is minder gedifferentieerd dan die van de leiding. Bijna de helft (47,3%) situeert zich in het centrum van het continuüm (1=extreem links, 11=extreem rechts), terwijl dit bij de leiding voor net geen derde (33,2%) het geval was. Toch zien we dat de meerderheid van de overige leden (35,2%) zich in de linkerhelft van het politieke spectrum plaatst en nog geen vijfde (17,5%) zich schaart achter het rechtse ideeëngoed, wat ook zo was voor de leiding.

Tabel 228 Verdeling respons naar politieke oriëntatie

Leden en leiding scoren quasi gelijk (gem. 5,4 op 11) op deze schaal van politieke oriëntatie. Deze score verschilt enkel significant tussen de iets linksere S&GV-leden en de iets rechtsere KLJ-leden. Dit gaat deze keer niet gepaard met variatie naar verstedelijkingsgraad. Wel zien we dat jongens er een rechtsere visie op na houden dan de meisjes.

Tabel 229 Verdeling respons naar politieke oriëntatie schaal (1=extreem links; 11=extreem rechts) NS

	Leden (gem. op 11) NS	N	Leiding (gem. op 11) ***	N
Chiro	5,51	127	5,33	319
S&GV	5,19	257	5,29	428
KSJ-KSA-VKSJ	5,41	76	5,81	276
KLJ	5,81	108	6,02	164
FOS	5,61	62	4,95	191
Algemeen	5,43	630	5,44	1378

Komt deze centrumlinkse houding ook tot uiting in het (toekomstige) stemgedrag van de leden? We vroegen hen op welke partij ze zouden stemmen, eens dat mag.

De leden blijken op dit vlak alvast te getuigen van wat als democratisch burgerschap wordt beschouwd: slechts 5,6% zou zijn stem uitbrengen op het extreemrechtse Vlaams Belang. Dit percentage ligt wel wat hoger dan bij de leiding.

Overeenkomstig met de gemiddelde politieke oriëntatie, kan de centropartij CD&V rekenen op de meeste stemmen van de leden, net als bij de leiding. Groen! blijft de tweede grootste partij, maar SPA kent minder aanhang onder de leden. Dit is ook zo voor Open VLD en N-VA, die maar net boven de 'kiesdrempel' uitkomen.

Deze stemmen komen niet bij de andere partijen terecht, maar gaan verloren. De bereidwilligheid om deel te nemen aan het partijpolitieke proces is merkkelijk lager dan bij de leiding. 70,7% is bereid een geldige stem uit te brengen, en de overigen weigeren deelname door blanco (14,2%), niet (10,5%) of ongeldig (4,6%) te stemmen. Dit betekent niet onmiddellijk dat we minder democratische burgers vinden onder de leden dan onder de leiding. Meer waarschijnlijk is de relatief lage stembereidheid het gevolg van het feit dat het merendeel van de leden nog niet stemgerechtigd is, en bijgevolg nog niet heeft beslist naar welke partij hun stem gaat.

Tabel 230 Verdeling respons naar stemintentie ***

	Chiro	S&GV	KSJ	KLJ	FOS	Leden	Leiding	Vl. Jongere
CD&V	21,2%	14,5%	22,1%	41,9%	12,9%	21,2%	22,8%	x
Groen!	17,9%	20,8%	18,6%	7,7%	18,6%	17,5%	18,0%	11,4%
Open VLD	7,9%	5,9%	4,7%	7,7%	11,4%	7,0%	11,2%	8,8%
SPA	4,6%	7,6%	8,1%	3,4%	14,3%	7,0%	13,6%	7,9%
N-VA	4,6%	6,9%	5,8%	3,4%	5,7%	5,6%	11,4%	x
Vlaams Belang	4,6%	2,8%	11,6%	12,0%	1,4%	5,6%	2,4%	10,3%
Lijst Dedecker	4,0%	1,7%	0,0%	2,6%	1,4%	2,1%	2,6%	4,9%
SLP	1,3%	1,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,8%	2,4%	x
PVDA+	2,0%	0,0%	0,0%	0,9%	1,4%	0,7%	1,7%	0,4%
Belg.Aliantie	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%	x
CAP	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	x
Andere	1,3%	5,2%	2,3%	0,9%	2,9%	3,1%	1,3%	2,8%
Blanco	13,9%	18,0%	14,0%	7,7%	10,0%	14,2%	6,2%	14,3%
Niet stemmen	9,9%	11,8%	8,1%	8,5%	12,9%	10,5%	3,0%	16,6%
Ongeldig	6,6%	3,5%	4,7%	3,4%	7,1%	4,6%	3,0%	5,8%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	151	289	86	117	70	713	1445	807

De verschillen tussen de jeugdbewegingen op vlak van stemintentie zijn uitgesproken, en tonen sterke gelijkenissen met die van de leiding. CD&V kan rekenen op de steun van 41,9% van de KLJ-leden, maar op nog geen 15% van de leden van S&GV en FOS. Groen! doet het ongeveer even goed in alle bewegingen, behalve in KLJ. In FOS zijn heel wat leden te vinden voor S.PA, maar ook voor Open VLD. Deze twee partijen doen het stukken minder in de overige bewegingen. Vlaams belang wordt door iedereen geschuwd, behalve door de leden van KLJ (12%) en KSJ (11,6%). De bereidheid om deel te nemen aan het politieke proces is hoger bij KLJ (81,4%) dan bij de overige bewegingen (die elk rond de 70% schommelen). Groen! scoort sterker naargelang de urbanisatiegraad toeneemt, centrum- en rechtser partijen (CD&V, N-VA, Lijst Dedecker en Vlaams belang) halen meer stemmen naarmate deze afneemt. Leden uit stedelijk gelegen groepen opteren vaker (18,4%) voor een blanco stem dan leden uit zwak (11,7%) of matig verstedelijkte gebieden (10,9%). Overeenkomstig met hun politieke oriëntatie, zijn meisjes meer geneigd hun stem te geven aan links dan jongens (bv. Groen!: 21,7% meisjes vs. 11,4% jongens ten opzichte van N-VA: 2,4% meisjes vs. 10,4% jongens).

Hoewel de mate van politieke interesse van de leden nauwelijks verschilt met die in de Vlaamse jongerenpopulatie, demonstreren ze wel een hoger niveau van democratisch burgerschap (gemeten volgens de criteria die Elchardus en Vanhoutte (2007) vooropstellen). Naast een meer uitgesproken voorkeur voor het extreemrechtse Vlaams Belang (10,3%), is de gemiddelde Vlaamse jongere duidelijk ook minder bereid om een geldige stem uit te brengen (63,3%). De gemiddelde jongere is ook iets vaker geneigd te stemmen op de resterende partijen aan de rechterkant van het politieke landschap, en minder op die aan de linkerzijde.

10.2.2. Maatschappelijk klimaat

• HARDE REPRESSIE

In tegenstelling tot de leiding scoren de leden al boven de helft op de schaal van harde repressie. Toch gaat de meerderheid niet akkoord met de stellingen uit Tabel 231, waaruit we kunnen afleiden dat de leden de rechtsstaat steunen. Bijna twee derde van de leden vindt dat niet alle misdrijven even hard zouden moeten worden aangepakt, en meer dan de helft is van mening dat zware criminelen een gerechtelijk proces verdienen.

Tabel 231 Verdeling respons naar harde repressie

	-	-/+	+ (Leden)	N	+ (VI. jong)	N
Alle misdrijven zouden even hard aangepakt moeten worden	65,0%	24,2%	10,9%	596	12,6%	830
In probleemwijken moet er een avondklok voor jongeren ingesteld worden	34,6%	38,3%	27,2%	596	32,7%	826
De doodstraf zou terug ingevoerd moeten worden voor zware misdaden	50,2%	22,7%	27,1%	594	35,0%	833
Verkrachters moeten gecastreerd worden	25,2%	24,0%	50,9%	596	55,4%	829
Zware misdadigers verdienen geen gerechtelijk proces	52,6%	28,2%	19,2%	589	26,7%	819
Men moet zich niet schuldig voelen als men een inbreker zou doden	47,9%	34,5%	17,7%	595	32,1%	826
Minderjarigen moeten voor zware misdaden opgesloten worden in gevangenissen	40,7%	37,2%	22,1%	592	31,1%	823

Daarbuiten zijn de leden minder vergevingsgezind voor de daders. De helft vindt dat verkrachters gecastreerd moeten worden, en meer dan een kwart is voorstander van de herinvoering van de doodstraf, en een avondklok voor jongeren in probleemwijken.

Hun Vlaamse leeftijdsgenoten zijn echter nog meer de mening toegedaan dat misdrijven met de harde hand moeten worden aangepakt. Voor elke stelling vinden we bij hen meer voorstanders, en zeker wat het doden van inbrekers betreft, is de kloof met de jeugdbewegings groot.

Tabel 232 Verdeling respons harde repressie schaal

	Leden (gem. op 35) ***	N	Leiding (gem. op 35) ***	N
Chiro	19,74	133	16,73	274
S&GV	18,36	237	15,52	396
KSJ-KSA-VKSJ	19,28	64	16,77	248
KLJ	20,61	90	19,44	135
FOS	18,02	58	15,63	164
Algemeen	19,09	582	16,50	1217

De verschillen tussen de bewegingen zijn deze keer niet zo groot, maar net als bij de leiding zien we dat KLJ-leden opener staan voor harde repressie dan de overige leden, en zeker in vergelijking met die van de scoutsorganisaties. Maar opnieuw vinden we dat verdraagzaamheid voor harde repressie toeneemt naarmate de groep landelijker gelegen en kleiner is. Jongens zien ook minder graten in harde repressie dan meisjes.

• UTILITAIR INDIVIDUALISME

De leden zijn doorgaans weinig egoïstisch ingesteld, wat we ook reeds bij de leiding vaststelden. De stellingen, die redelijk extreem geformuleerd zijn, kunnen maar op maximum 8,8% instemmende leden rekenen.

Tabel 233 Verdeling respons naar utilitair individualisme

	-	-/+	+	N
Wat telt zijn geld en macht, de rest zijn praatjes	78,9%	17,7%	3,3%	593
Iedereen moet eerst voor zichzelf zorgen en niet rekenen op de hulp van anderen	69,3%	22,0%	8,8%	596
De mensheid, onze naasten, solidariteit,... wat een onzin allemaal	74,1%	19,9%	6,0%	594
Men moet steeds zijn eigen plezier nastreven	78,4%	16,2%	5,4%	593

De verschillen tussen de jeugdbewegingen zijn dan ook klein. S&GV- en FOS-leden denken wel iets minder aan het eigenbelang dan KLJ-leden. Dit is ook zo voor leden uit grote groepen ten opzichte van kleine en middelgrote groepen, en voor meisjes ten opzichte van jongens.

Tabel 234 Verdeling respons naar utilitair individualisme schaal

	Leden (gem. op 20) ***	N	Leiding (gem. op 20) ***	N
Chiro	8,01	132	7,18	270
S&GV	7,75	236	7,06	393
KSJ-KSA-VKSJ	8,26	66	7,42	246
KLJ	8,77	91	7,91	138
FOS	7,64	58	7,39	163
Algemeen	8,01	583	7,30	1210

• DIVERSITEIT

o Etnocentrisme

Het merendeel van de leden staat afkerig tegenover racisme, maar wel iets minder dan de leiding. Nog geen 4% noemt zichzelf een racist. Cultureel racisme kan op weinig bijval rekenen: de grote meerderheid vindt dat we veel kunnen bijleren van mensen uit andere culturen (60%), en gaat er niet mee akkoord dat migranten enkel onder elkaar mogen huwen (67,4%). Economisch racisme wordt iets minder afgewezen. 21,3% beschuldigt migranten ervan hier te komen profiteren van de uitkeringen, en 13,2% beticht hen ervan ons werk af te nemen.

Bij de Vlaamse jongeren komen die houdingen nog veel frequenter voor, zeker wat economisch racisme aangaat. Meer dan één op drie Vlaamse jongeren vindt dat vreemdelingen misbruik maken van het sociale zekerheidsstelsel. Daarnaast noemt 7,4% zichzelf zonder schroom racist; een aandeel dat bijna dubbel zo groot is als bij de leden.

Tabel 235 Verdeling respons naar etnocentrisme

	-	-/+	+	N	+ (VI. Jong)	N
We kunnen veel bijleren van mensen uit andere culturen	8,6%	31,4%	60,1%	598	54,6%	825
Vreemdelingen nemen ons werk af	55,6%	31,2%	13,2%	596	18,8%	824
Migranten komen hier profiteren van de uitkeringen	45,1%	33,7%	21,3%	597	34,2%	814
Migranten moeten onder elkaar huwen	67,4%	23,7%	9,0%	591	12,6%	818
Ik ben een racist	78,6%	17,6%	3,8%	598	7,4%	822

Negatieve houdingen ten opzichte van migranten leven sterker bij leden van KLJ dan bij de resterende bewegingen (en vooral in vergelijking met FOS en S&GV). Daar zal de verstedelijkingsgraad wellicht voor iets tussen zitten: etnocentrisme leeft immers sterker in landelijke groepen dan in stedelijke groepen (11,9/25 vs. 11,1/25). Hetzelfde geldt voor kleine en middelgrote groepen ten opzichte van grote groepen (12,3 en 12,2/25 vs. 10,8/25), en voor jongens versus meisjes (12,6/25 vs. 10,7/25).

Tabel 236 Verdeling respons naar etnocentrische schaal

	Leden (gem. op 25) ***	N	Leiding (gem. op 25) ***	N
Chiro	11,69	131	10,02	273
S&GV	10,83	242	9,24	393
KSJ-KSA-VKSJ	11,69	64	10,45	247
KLJ	13,00	92	12,23	139
FOS	10,33	57	9,23	162
Algemeen	11,41	586	10,00	1214

o Homonegativiteit

Over het algemeen zijn de leden betrekkelijk positief ingesteld ten opzichte van homoseksualiteit, maar iets minder dan de leiding. Meer dan de helft gaat niet akkoord met de stellingen dat de strijd van homoseksuelen voor gelijke rechten te ver gaat, en dat de aandacht voor hen vermoeiend is. Hoewel men hen dus het beste toewenst op maatschappelijk vlak, stoort toch een groot deel zich aan de manier waarop homoseksuelen hun geaardheid kenbaar zouden maken. Deze leden zijn van mening dat homoseksuelen niet zo veel ophef moeten maken over hun voorkeur, willen ze behandeld worden als iedereen (30,4%). Volgens hen leggen ze te veel nadruk op hun geaardheid (25%), lopen ze er mee te koop (20,3%), en doen ze overdreven (24%). Documentaires over homoseksuelen vinden ze dan ook onnodig (26,2%).

Tabel 237 Verdeling respons naar homonegativiteit

Homoseksuelen:	-	-/+	+	N
krijgen te veel aandacht	38,3%	49,7%	12,0%	167
doen overdreven	35,9%	40,1%	24,0%	167
maken te veel ophef over voorkeur	31,5%	38,1%	30,4%	168
aandacht maakt moe	50,0%	35,1%	14,9%	168
benadrukken geaardheid te veel	38,7%	36,3%	25,0%	168
aandacht vervelend	46,4%	39,3%	14,3%	168
documentaires onnodig	33,9%	39,9%	26,2%	168
strijd gelijke rechten gaat te ver	54,5%	34,1%	11,4%	167
lopen te koop met geaardheid	36,3%	43,5%	20,3%	168

Voor de leden vinden we geen significante variatie naar jeugdbeweging en verstedelijkingsgraad. Wel blijken jongens homoseksualiteit weer sterker af te keuren dan meisjes (27,8 op 45 vs. 22,1 op 45).

Tabel 238 Verdeling respons naar homonegativiteit schaal

	Leden (gem. op 45) ***	N	Leiding (gem. op 45) ***	N
Chiro	23,65	34	21,64	83
S&GV	24,29	73	22,41	128

KSJ-KSA-VKSJ	25,21	19	24,37	68
KLJ	23,96	23	25,05	41
FOS	25,25	16	20,80	56
Algemeen	24,31	165	22,64	376

o Genderideologie

De meerderheid kan zich niet vinden in traditionele opvattingen rond gender, hoewel de gemiddelde scores hoog zijn, en nog hoger dan bij de leiding.

Uitspraken die wel opnieuw door meer dan de helft van de leden gesteund worden, zijn dat het normaal is dat meisjes meer aandacht aan hun uiterlijk besteden dan jongens (67,6%) en dat mannen van gevaar houden (58,9%). Daarnaast vindt 30,2% het maar normaal dat meisjes hun uiterlijk gebruiken om iets gedaan te krijgen van een jongen en is 22,2% de mening toegedaan dat vrouwen zich niet mannelijk horen te gedragen.

Dat mannen zich niet vrouwelijk dienen te gedragen is een opvatting die zelfs bij 37,5% van de leden leeft. Verder beweren heel wat leden dat mannen zonder zelfvertrouwen maar sukkels zijn (24,3%), dat echte mannen zich niet laten doen (22,7%) en dat mannen er voor moeten zorgen nooit afhankelijk te zijn van anderen om hun doel te bereiken (20,7%).

Doorgaans verwacht men meer van mannen (gem. 19,15 op 25) dan van vrouwen (gem. 18,48 op 25) dat zij zich gedragen zoals het gendertypisch ideaal dat voorschrijft.

Tabel 239 Verdeling respons naar genderideologie

	-	-/+	+	N
Vrouw: meer aandacht uiterlijk normaal	10,3%	22,2%	67,6%	185
Vrouw: mag niet mannelijk gedragen	40,6%	37,3%	22,2%	185
Vrouw: iets mis mee als vuile praat	61,4%	25,5%	13,1%	184
Vrouw: best thuis als kinderen	80,0%	16,2%	3,8%	185
Vrouw: enkel slank aantrekkelijk voor man	63,4%	27,3%	9,3%	183
Vrouw: niet vrouwelijk als metser	60,0%	27,0%	13,0%	185
Vrouw: uiterlijk om iets gedaan te krijgen van man normaal	30,3%	39,5%	30,2%	185
Man: onafhankelijk voor doelbereik	41,3%	38,0%	20,7%	184
Man: sukkel als geen zelfvertrouwen	45,4%	30,3%	24,3%	185
Man: laat zich niet doen	42,1%	35,1%	22,7%	185
Man: houdt van gevaar	9,7%	31,4%	58,9%	185
Man: mag niet vrouwelijk gedragen	38,6%	23,9%	37,5%	184
Man: moet beslissen in gezin	73,0%	23,8%	3,2%	185
Man: iets mis mee als ballet	60,3%	28,3%	11,5%	184

Er zijn geen opvallende verschillen tussen de jeugdbewegingen wat genderideologie betreft. Traditionele opvattingen rond de rol van mannen en vrouwen blijken wel iets meer te leven bij de leden van KLJ dan de leden van de scoutsverenigingen FOS en S&GV. Jongens zijn stukken traditioneler ingesteld dan meisjes op vlak van vrouwelijke rolverwachtingen (gem. 20,14 vs. 17,47), en nog meer op vlak van mannelijke (gem. 21,51 vs. 17,68). In kleine groepen hecht men minder belang aan mannelijke rolpatronen (gem. 17,31) dan in grote (gem. 19,25) en middelgrote groepen (gem. 19,87).

Tabel 240 Verdeling respons naar genderideologie schaal

	Vrouwen (gem. op 25)				Mannen (gem. op 25)			
	Leden NS	N	Leiding *	N	Leden NS	N	Leiding **	N
Chiro	18,56	34	17,12	90	19,94	34	17,51	90
S&GV	18,14	73	16,25	114	18,33	73	16,74	113
KSJ-KSA-VKSJ	18,79	19	17,08	75	19,67	18	18,70	73
KLJ	19,71	34	17,46	52	20,32	34	17,75	51
FOS	17,36	22	15,35	54	18,48	23	16,04	54
Algemeen	18,48	182	16,65	385	19,15	182	17,33	381

o Stereotiep denken over TSO/BSO

Eerder in dit hoofdstuk zagen we dat de studierichtingen TSO en BSO meer dan een derde van de leden weet te bekoren, wat meer is dan verwacht. Maar ASO is nog steeds de meest gevolgde richting onder de leden, en in de ene beweging (bijvoorbeeld S&GV) al meer dan de andere (bijvoorbeeld KLJ). Daarom leek het ons nuttig om na te gaan hoe de leden reageren op een aantal stereotiepe stellingen over TSO en BSO.

Tabel 241 Verdeling respons naar stereotiep denken over TSO/BSO

	-	-/+	+	N
1. ASO beste leerlingen	29,4%	38,2%	32,4%	170
2. ASO leerkrachten gemotiveerder	47,7%	39,4%	13,0%	170
3. ASO garantie goede toekomst	44,7%	30,0%	25,3%	170
4. TSO/BSO slechtere leerkrachten	68,8%	23,5%	7,6%	170
5. TSO/BSO meer kans slechte vrienden	36,4%	22,9%	40,6%	170
6. TSO/BSO meer kans druggebruik	37,7%	30,6%	31,7%	170
7. TSO/BSO meer faalkans	53,3%	36,7%	10,1%	169

Wat opvalt is dat de leden over het algemeen meer bevooroordeeld zijn ten opzichte TSO- en BSO-richtingen dan de leiding (gem. 18,17 op 25 vs. 16,58 op 25). Het aandeel dat de stellingen weerlegt, is meestal groter dan het aandeel dat ze onderschrijft, maar toch zijn veel leden er van overtuigd dat dergelijke studenten meer kans hebben om slechte vrienden te maken (40,6%) en drugs te gebruiken (31,7%). TSO- en BSO-leerkrachten worden echter niets verweten: men denkt niet dat ze slechter (68,8%) of

ongemotiveerder (47,7%) zijn dan ASO-leerkrachten. En hoewel bijna een derde (32,4%) van mening is dat ASO de beste leerlingen heeft, vindt men dat deze richting niet per se een garantie op een goede toekomst biedt (44,7%) en is men er het allerminst mee eens dat TSO- en BSO-leerlingen meer kans op falen zouden hebben (53,3%).

Er zijn amper verschillen tussen de jeugdbewegingen op vlak van stereotiep denken over TSO en BSO. Alleen is FOS er meer dan KSJ van overtuigd dat het ASO de beste garantie vormt voor een goede toekomst.

o Houding ten opzichte van diversiteit in de leeftijdsgroep

De leden staan net als de leiding redelijk positief tegenover diversiteit in de leeftijdsgroep. Slechts 12,2% vindt het niet nodig dat hun leeftijdsgroep zich met dit thema bezighoudt. Velen vinden dat leeftijdsgroepen met een diverse samenstelling leuker zijn (45,8%) en dat alle jongeren, zonder enig onderscheid, een positieve invloed hebben op de leeftijdsgroep (39,1%).

Tabel 242 Verdeling respons naar stellingen rond diversiteit

Diversiteit:	-	-/+	+	N
moet mijn leeftijdsgroep niet mee bezig zijn	37,8%	50,0%	12,2%	164
iedereen positief voor mijn leeftijdsgroep	19,5%	41,5%	39,1%	164
diverse leeftijdsgroepen leuker	12,8%	41,5%	45,8%	164
diverse leeftijdsgroepen verrijkend	14,1%	47,2%	38,6%	163
kansarmen mogelijk lid	6,1%	35,4%	58,5%	164
handicap mogelijk lid	10,3%	46,1%	43,7%	165
allochtonen bereiken	32,5%	59,5%	7,9%	163

De leden nemen echter niet steeds dezelfde houding aan ten opzichte van alle 'diverse' jongeren. De meerderheid (58,5%) wil kansarmen meer mogelijkheden bieden om zich aan te sluiten bij de leeftijdsgroep, en de kleine helft (43,7%) vindt dat ook jongeren met een handicap lid moeten kunnen worden. Het aandeel leden dat zich kan vinden in gemengde leeftijdsgroepen van autochtone en allochtone jongeren (38,6%) is echter heel wat kleiner dan bij de leiding (59,3%). Nog geen 8% van de leden vindt dat hun leeftijdsgroep meer moeite moet doen om allochtonen te bereiken.

10.2.3. Verband maatschappelijke betrokkenheid & klimaat

Is er een link tussen de maatschappelijke opvattingen en de politieke voorkeuren van leden?

We onderzochten het verband tussen de hierboven besproken indicatoren van maatschappelijk klimaat en de politieke (links-rechts) oriëntatie van de leden, gecontroleerd voor basiskenmerken van de leden en de groepen.

Tabel 243 Correlatie maatschappelijke opvattingen en politieke oriëntatie (gecontroleerd voor koepel, urbanisatiegraad, groepsgrootte, etniciteit, leeftijd, geslacht, opleidingsniveau lid en ouders)

	Politieke oriëntatie (links - rechts)	df
Etnocentrisme	0,245 ***	404
Utilitair Individualisme	0,137 **	404
Harde repressie	0,232 ***	399

Een aantal maatschappelijke overtuigingen worden inderdaad weerspiegeld in de plaats waar de leden zichzelf situeren op het politieke links-rechts-continuüm. Naarmate de leden meer getuigen van negatieve gevoelens ten opzichte van vreemde culturen, doorgedreven individualisme en radicale ideeën omtrent het sanctioneren van misdrijven en -daden, zijn ze ook rechtser ingesteld op politiek vlak.

10.3. Belangrijke aspecten in het leven

We legden de leden dezelfde waarden voor als de leiding in het vorige hoofdstuk. Tabel 244 geeft een overzicht van de orde waarin de leden deze aspecten van het leven belangrijk vinden.

Vrienden hebben, van het leven genieten en een partner hebben zijn zowel voor de leden als de leiding de belangrijkste waarden in het leven.

In tegenstelling tot de leiding wordt deze top niet aangevuld met het hebben van een gezin, een aspect dat hier voorafgegaan wordt door financieel welzijn en persoonlijke ontwikkeling. Ook de overige financiële en materialistische (carrière maken en veel geld verdienen) aspecten worden door de leden telkens belangrijker geacht dan door de leiding, iets wat twintig jaar terug ook al werd vastgesteld (Bral, 1991). Deze aspecten overtreffen zelfs de meer idealistische ambities (streven naar een samenleving op basis van democratie en gelijkheid).

Autonomie is ook niet onbelangrijk in het leven van de leden: men wil kunnen doen en laten wat men wil en zelf uitmaken wat mag en niet mag. Dat betekent echter niet dat de leden niet bereid zijn om de regels te respecteren. Deze jongeren willen vrij zijn, en hebben er geen problemen mee als dit binnen opgelegde grenzen moet.

Tabel 244 Verdeling respons naar mate van belang aspecten in leven (gem. op 5; 1=zeer onbelangrijk; 5=zeer belangrijk)

	Leden nu	N	Leiding	N	Leden '91
Vrienden hebben	4,7	168	4,7	384	4,8
Van leven genieten	4,7	171	4,7	385	4,5
Partner hebben	4,3	171	4,4	385	4,4
Gezin hebben	4,3	170	4,1	385	4,0
Persoonlijke ontwikkeling	4,3	171	4,3	385	4,3

Doen en laten wat je wil	4,2	170	4,4	385	4,4
Kinderen hebben	4,1	171	4,2	385	x
Financieel goed hebben	4,1	169	3,8	384	3,8
Zelf uitmaken wat (niet) mag	4,0	171	4,2	383	3,9
Carrière maken	4,0	170	3,8	385	3,7
Democratische samenleving	3,7	169	3,4	385	3,4
Maatschappelijke gelijkheid	3,7	169	3,5	385	x
Veel geld verdienen	3,6	169	3,5	381	3,7
Niet aan regels gebonden zijn	3,3	170	3,2	385	x

Opgesplitst per beweging stellen we amper verschillen vast. Wel zien we dat Chiro- en S&GV-leden iets meer belang hechten aan vrienden in het leven dan KLJ-leden. Daarnaast merken we dat leden uit stedelijke groepen minder uit zijn op het maken van carrière dan leden uit landelijk gelegen groepen. Vrienden, gezin en kinderen hebben en persoonlijke ontwikkeling staan telkens significant hoger aangeschreven bij de meisjes dan bij de jongens.

Vergelijken met de leden van 1991 is niet simpel, gezien verschillende items werden voorgelegd. Wel kunnen we uit de vergelijkbare gegevens afleiden dat de huidige leden meer belang hechten aan financiële en materialistische aspecten van het leven dan de leden van twintig jaar terug.

10.4. Milieubewustzijn

De leden maken zich zorgen om het milieu, maar liggen er toch minder wakker van dan de leiding. De meerderheid acht ondermaatse waterkwaliteit, riolering of waterzuivering en (voornamelijk) luchtkwaliteit als ernstige milieuproblemen voor België, maar er is ook een groot deel dat niet weet wat er van te denken.

Zoals bij de leiding is de bezorgdheid over globale milieuproblemen nog heel wat groter. Meer dan drie kwart van de leden baart zich zorgen over de uitsterving van planten- en diersoorten en de opwarming van de aarde. De vervuiling van rivieren, meren en oceanen stemt zelfs meer dan 80% tot ongerustheid.

Tabel 245 Verdeling respons naar milieubewustzijn

		Niet ernstig	Weet niet	Ernstig	N
Nationaal	Waterkwaliteit ondermaats	18,9%	35,1%	45,9%	185
	Luchtkwaliteit ondermaats	6,0%	25,4%	68,7%	185
	Riolering/waterzuivering ondermaats	14,1%	41,3%	44,6%	184
Globaal	Opwarming aarde	7,0%	14,6%	78,4%	185
	Uitsterving planten/dieren	4,3%	18,9%	76,8%	185
	Watervervuiling	3,7%	15,1%	81,1%	185

De bekommernis om nationale milieuproblemen verschilt niet per jeugdbeweging. Voor globale milieuproblemen is dit wel het geval: de KLJ-leden zijn hier minder mee begaan dan de overige leden.

Tabel 246 Verdeling respons naar milieubewustzijn globaal schaal *

	Gemiddelde op 15	SD	N
Chiro	12,56	1,972	34
S&GV	12,59	2,281	74
KSJ-KSA-VKSJ	12,68	1,529	19
KLJ	11,26	2,853	35
FOS	12,57	2,107	23
Algemeen	12,34	2,303	185

11. Beleving van de persoonlijke levenssfeer

11.1. Sociale steun, zelfbeeld en toekomstbeeld

Aan sociale steun ontbreekt het de leden evenmin als de leiding. Zo goed als niemand beweert geen steun te ontvangen of te verlenen. FOS-leden zouden wel significant minder steun krijgen van hun omgeving (19,6 op 25) dan Chiro-leden (20,8 op 25).

Tabel 247 Verdeling respons naar gegeven en ontvangen sociale steun

	-	-/+	+
Er zijn mensen die op mij rekenen wanneer ze hulp of advies nodig hebben	2,0%	13,7%	84,2%
Er zijn mensen die op mij rekenen wanneer ze in de put zitten	1,5%	12,3%	86,1%
Sommige mensen vertellen mij persoonlijke dingen die ze niet aan anderen vertellen	1,5%	10,3%	88,2%
Andere mensen rekenen erop dat ik begrijp wat ze doormaken in het leven	2,9%	19,6%	77,5%
Er is niemand die mij echt begrijpt	67,3%	21,1%	11,6%
Ik heb een vriend of een kennis wiens meningen ik vertrouw	1,9%	11,2%	86,9%
Ik heb mensen rondom mij die me helpen vrolijk te blijven	1,0%	9,9%	89,0%
Ik ken minstens 1 persoon waar ik bij wil zijn als ik me slecht voel	5,3%	11,0%	83,7%
Ik ken minstens 1 persoon aan wie ik mijn diepste geheimen zou kunnen toevertrouwen	5,7%	15,0%	79,3%

Het zelfbeeld van de leden is eveneens positief, maar niet altijd. Ongeveer een derde van de leden voelt zich soms volledig nutteloos (31,7%) of nergens goed voor (32,6%), en 28,2% zou graag wat meer respect voor zichzelf kunnen opbrengen. Deze cijfers liggen iets hoger dan bij de leiding, maar toch staan de leden er telkens wat beter voor dan de gemiddelde Vlaamse jongere (waar vergelijking mogelijk is).

Naar jeugdbeweging vinden we geen verschillen, maar wel naar geslacht, in die zin dat meisjes iets minder tevreden blijken te zijn met zichzelf dan jongens.

Tabel 248 Verdeling respons naar zelfbeeld

	-	-/+	+	N	+ (VI. Jong)	N
Algemeen genomen voel ik mezelf eigenlijk een mislukkeling	82,5%	13,2%	4,4%	3,6%	3,1%	1653
Ik vind mezelf best OK	2,3%	16,3%	81,5%	76,4%	76,9%	1655
Ik vind dat ik trots kan zijn op wie ik ben	3,0%	20,7%	76,4%	71,3%	72,0%	1651
Over het geheel genomen ben ik tevreden met mezelf	2,1%	15,4%	82,5%	x	x	x
Soms voel ik me beslist nutteloos	37,5%	30,8%	31,7%	x	x	x
Ik heb het gevoel dat ik een persoon ben die wat waard is	1,8%	18,6%	79,7%	x	x	x
Ik vind dat ik een aantal goede kwaliteiten heb	1,1%	9,3%	89,6%	84,1%	86,8%	1649
Nu en dan denk ik dat ik nergens goed voor ben	37,7%	29,6%	32,6%	x	x	x
Ik wou dat ik wat meer respect voor mezelf kon hebben	41,1%	30,7%	28,2%	x	x	x
Ik kan de dingen net zo goed doen als de meeste anderen	11,0%	36,9%	52,2%	x	x	x

Verder gaat het merendeel de toekomst onbevreesd tegemoet, ongeacht de jeugdbeweging waar men lid van is. Het zijn uitzonderingen voor wie het leven doelloos lijkt (9,8%) en de toekomst hopeloos (8,4%) of somber (8,1%). De meeste leden kijken vol verwachting uit naar de toekomst (68%), waarvan men denkt dat die schitterend zal zijn (47,5%) en steeds beter zal worden (39%). Voor 41,2% is de toekomst echter te onzeker om ver vooruit te kunnen plannen.

De verschillen met de leiding zijn erg klein. Hetzelfde geldt voor de gemiddelde Vlaamse jongere, hoewel die minder rekt op een schitterende toekomst.

Tabel 249 Verdeling respons naar toekomstbeeld

	-	-/+	+	+ (VI. Jong)
Mij lijkt de toekomst vaak hopeloos	78,9%	13,7%	7,4%	7,5%
Het lijkt alsof ik in mijn leven geen doel heb	81,3%	11,6%	7,0%	5,5%
Ik ben er zeker van dat mij een schitterende toekomst te wachten staat	7,8%	46,7%	45,4%	39,5%
Ik kijk vol verwachting uit naar de toekomst	4,7%	24,9%	70,4%	67,3%
In de toekomst zal het met mij steeds beter gaan	6,4%	53,8%	39,7%	x
Ik zie mijn toekomst vaak somber in	72,9%	19,9%	7,2%	7,3%
De toekomst is te onzeker om ver vooruit te kunnen plannen	27,9%	30,8%	41,3%	x

Tabel 250 Verdeling respons naar sociale steun, zelfbeeld en toekomstbeeld

	Leden (gem. op 100)	Leiding (gem. op 100)
Verleende sociale steun	80,40	80,95
Ontvangen sociale steun	81,72	82,16
Zelfbeeld	72,98	75,02
Toekomstbeeld	70,83	72,00

11.2. Risicogedrag

• ALGEMEEN

Eerst onderzochten we bij de leden met welke frequentie ze bepaalde vormen van niet-agressief probleemgedrag hebben gesteld het voorbije jaar. Omdat de leefwereld van de leden dikwijls verschilt met die van de leiding, boden we hen andere items aan. In tegenstelling tot de leiding woont het merendeel van de leden nog dagelijks thuis en gaan ze naar de middelbare school, waardoor ze met andere situaties worden geconfronteerd.

Onderstaande tabel toont aan dat de meeste risicovolle gedragingen niet frequent voorkomen bij de leden. Wat ze wel dikwijls of vaak deden in het voorbije jaar, is alcohol drinken in het algemeen (42,1%), en op één avond meer dan vijf glazen alcohol drinken in het bijzonder (28,3%). Daarnaast maakte ongeveer een kwart zich (dikwijls of vaak) schuldig aan het kopiëren van huiswerk (27,5%) en het bezoeken van concerten met erg luide muziek (22%).

De overige risicogedragingen worden minder vaak gesteld, wat nog niet wil zeggen dat de leden ze nooit doen. Meer dan de helft geeft toe het voorbije jaar minstens één keer gestraft te zijn op school (70,7%), met de fiets door de stad geracet te hebben in druk verkeer (68,4%), en trein, tram of bus te hebben genomen zonder te betalen (54,8%). Ook bekend meer dan een derde van de leden in de afgelopen twaalf maanden iets riskant of gevaarlijk te hebben gedaan voor een weddenschap (47,3%), te hebben gerookt (35,1%), en pornosites te hebben bezocht (34,1%).

Tabel 251 Verdeling respons naar risicogedrag (1=dat is nooit gebeurd; 5=dat gebeurde vaak)

	Gemiddelde op 5	Minstens 1x
Alcohol	3,16	87,1%
Huiswerk kopiëren	2,75	83,2%
+5 glazen alcohol op 1 avond	2,48	61,1%
Luide concerten	2,47	70,8%
Fietsrace door veel verkeer	2,26	68,4%
Schoolstraf	2,23	70,7%
Zwartrijden	1,96	54,8%
Risico voor weddenschap	1,72	47,3%
Roken	1,70	35,1%

Porno sites bezoeken	1,67	34,1%
Seks	1,59	24,2%
Verboden zaken op internet	1,51	29,3%
Spijbelen	1,48	32,7%
Diefstal	1,46	32,7%
Regel ouders breken	1,45	29,9%
In auto met gevaarlijke chauffeur	1,43	28,8%
Vals spelen bij examens	1,41	27,6%
Joint's roken	1,38	21,8%
Geld stelen thuis	1,29	19,8%
Motorfietsen openbare weg	1,24	13,1%
's Nachts wegsluipen	1,19	10,9%
Leerkracht beledigen	1,45	31,4%
Vandalisme	1,44	35,7%
Bedreigen met geweld	1,23	16,6%
Gevecht op school	1,22	17,2%
Verwonden in gevecht	1,15	10,2%
Iemand in elkaar slaan	1,12	8,6%

Desalniettemin blijft de totaalscore voor deze schaal van niet-agressief risicogedrag erg laag (gem. 37,7 op 105). Chiro en S&GV zitten iets boven dat gemiddelde, KLJ en FOS er iets onder, maar de verschillen blijven beperkt. Meer specifiek zien we dat de leden van Chiro en S&GV vaker gestraft worden op school en meer (lichte) diefstallen plegen dan de leden van KLJ en FOS. KLJ'ers gebruiken echter beduidend vaker alcohol (gem. 3,39 op 5) dan de leden van FOS (gem. 2,57 op 5). Verder stellen we vast dat leden vaker seks hebben naarmate hun groep landelijker gelegen is. Jongens vertonen ook beduidend meer risicogedrag (gem. 41,72 op 105) dan meisjes (gem. 35,10 op 105).

Tabel 252 Verdeling respons naar niet-agressief risicogedrag schaal *

	Gemiddelde op 15	SD	N
Chiro	40,07	12,689	111
S&GV	38,10	12,736	225
KSJ-KSA-VKSJ	37,94	12,108	64
KLJ	35,69	9,924	83
FOS	34,06	11,087	50
Algemeen	37,74	12,189	533

Agressieve vormen van risicogedrag (iemand bedreigen met geweld, in elkaar slaan of verwonden in een gevecht, etc.) doen zich zelden voor bij de leden (gem. 7,6 op 30). Wel heeft ongeveer een derde van de leden het voorbije jaar op zijn minst één keer een leerkracht beledigd voor de hele klas (31,4%) en met opzet iets vernietigd dat aan iemand anders toebehoorde (35,7%). Als we de afzonderlijke bewegingen vergelijken merken we dat FOS-leden minder te vinden zijn voor agressief risicogedrag (gem. 6,91 op 30) dan Chiro-leden (gem. 7,78 op 30).

Een viertal items konden we vergelijken tussen de leden, de leiding en de gemiddelde Vlaamse jongere. Hieruit blijkt dat evenveel leden als leiding (ongeveer een derde) zich het afgelopen jaar minstens eenmaal gewaagd heeft aan diefstal en vandalisme. Aan zwartrijden wagen zich iets minder leden, maar aan knokpartijtjes nam men vaker deel dan de leiding. Overeenkomstig met de leiding zien we opnieuw dat de Vlaamse jongere 'braver' is dan de leden, en dan vooral op vlak van diefstal en vandalisme (ongeveer een vijfde).

Tabel 253 Verdeling respons naar min. 1x risicogedrag voorbije jaar (leden, leiding & VI. jong.)

	Minstens 1x		
	Leden	Leiding	VI. Jong.
Zwartrijden	54,8%	66,1%	45,30%
Diefstal	32,7%	32,0%	20,20%
Vandalisme	35,7%	35,1%	20,20%
Iemand in elkaar slaan	8,6%	4,6%	5,90%

• DRANK EN DRUGS, EIGEN GEBRUIK

In voorgaande werd duidelijk dat de leden van de jeugdbewegingen allerminst afkerig staan tegenover alcohol. Probleemgedrag dat gericht is op het schaden van zichzelf beperkt zich echter niet enkel tot alcoholconsumptie, maar omvat ook het gebruik van andere roesmiddelen. Daarom gaan we in wat volgt niet enkel na welke types alcoholische dranken (bier, wijn en sterke drank) in trek zijn bij de leden, maar willen we ook te weten komen hoe vaak ze tabak roken, en cannabis, hard drugs en andere drugs gebruiken. Excessief middelengebruik kunnen we echter niet nagaan, gezien enkel gevraagd werd naar de gebruiksfrequentie in het afgelopen jaar.

Tabel 254 Verdeling respons naar eigen middelengebruik voorbije jaar
(1=dat is nooit gebeurd; 5=dat gebeurde vaak)

	Leden (gem. op 5)	Leiding (gem. op 5)
Tabak	1,66	2,34
Bier	3,03	4,03
Wijn	2,29	3,35
Sterke drank	2,33	3,17
Cannabis	1,29	1,58
Hard drugs	1,02	1,05
Andere drugs	1,05	1,06

Het middelengebruik ligt stukken lager voor de leden (gem. 12,65 op 35) dan voor de leiding (gem. 14,57 op 35), wat niet verwonderlijk is gezien het verschil in leeftijd. De rangordening van de mate waarin men deze middelen gebruikt is daarentegen ongeveer gelijk voor leden en leiding.

De meest populaire alcoholische drank is bier, dat het voorbije jaar door bijna twee derde (63,2%) van de leden af en toe of vaker werd gedronken. Het verbruik van wijn en sterke drank ligt een stuk lager.

Het roken van tabak is beperkt, maar niet onbestaande. Een derde (32,9%) van de leden heeft de afgelopen 12 maanden minstens één keer een sigaret opgestoken; een tiende rookt dikwijls of vaak. Softdrugs en harddrugs spreken de leden nog veel minder aan. 84% beweert het afgelopen jaar nooit cannabis te hebben gerookt, en zo goed als niemand zou harddrugs (1,1%) of andere drugs (3,1%) hebben gebruikt.

We vinden geen significante variatie naar jeugdbeweging, urbanisatiegraad of groepsgrootte, wat de totale score op de schaal betreft. Alleen zien we opnieuw dat jongens vaker roesmiddelen (gem. 13,53 op 35) gebruiken dan meisjes (gem. 12,65 op 35).

Als we de afzonderlijke substanties bekijken, merken we wel dat het verbruik van bier en sterke drank merkkelijk hoger ligt bij de leden van KLJ en Chiro dan bij de leden van FOS. Voor cannabisgebruik ligt dit dan weer omgekeerd.

Tabel 255 Gebruik van bier, sterke drank en cannabis naar jeugdbeweging (gem. op 5)

	Bier ***	Sterke drank *	Cannabis *
Chiro	3,22	2,49	1,26
S&GV	2,90	2,33	1,33
KSJ-KSA-VKSJ	3,12	2,20	1,35
KLJ	3,34	2,46	1,09
FOS	2,54	1,89	1,48
Algemeen	3,03	2,33	1,29

• DRANK EN DRUGS, GEBRUIK VRIENDEN

We polsten bij de leden niet enkel naar het eigen middelengebruik, maar ook naar dat van hun vrienden. Daarvoor vroegen we hen hoeveel (hechte) vrienden dezelfde middelen gebruiken (gaande van 1=geen tot 5=allemaal). Dit resulteert in dezelfde volgorde als de cijfers voor eigen middelengebruik. Opvallend is dat velen wel enkele vrienden hebben die tabak (82,6%) of cannabis (46,1%) roken, en hard drugs (11,5%) of andere drugs (24%) gebruiken, terwijl het eigen gebruik van deze producten eerder gering (tabak, cannabis) of quasi onbestaande (hard- en andere drugs) is. Net zoals bij de leiding kunnen we dus met enige voorzichtigheid stellen dat de leden bestand zijn tegen groepsdruk.

Tabel 256 Middelengebruik vrienden (1=geen enkele; 5=allemaal)

	Gemiddelde op 5	SD	N
Tabak	2,30	0,915	558
Bier	3,39	1,133	558
Wijn	2,64	1,117	557
Sterke drank	2,61	1,176	558
Cannabis	1,61	0,785	557
Hard drugs	1,13	0,410	557
Andere drugs	1,27	0,525	555

Voor deze schaal vinden we wel variatie naar de jeugdbeweging waar men lid van is (althans voor de afzonderlijke koepels): FOS-leden kennen minder vrienden die de vermelde middelen gebruiken (gem. 13,57 op 35) dan Chiro- en S&GV-leden (gem. 15,41 en 15,19 op 35 resp.).

Tabel 257 Middelengebruik vrienden schaal naar jeugdbeweging NS

	Gemiddelde op 35	SD	N
Chiro	15,41	4,31	116
S&GV	15,19	4,793	228
KSJ-KSA-VKSJ	14,74	4,494	66
KLJ	14,64	3,471	88
FOS	13,57	4,874	54
Algemeen	14,94	4,493	552

• HOUDING TEN OPZICHTE VAN DRUGS

Overeenkomstig met het eigen gebruik, staan de leden eerder negatief ten opzichte van (illegale) drugs (gem. 29,48 op 60), en nog iets negatiever dan de leiding (gem. 31,48 op 60). Meer dan de helft van de leden vindt dat weinig dingen gevaarlijker zijn dan drugs (50,6%) en dat men er beter nooit mee zou experimenteren (60,1%). Men kan zich niet vinden in de stellingen dat drugs gebruiken leuk is (64,1%) en het leven ten volle helpen ervaren (78,9%). De meerderheid is er dan ook voorstander van om risico's van druggebruik op school te behandelen (60,4%), de wetten hieromtrent te verstrengen (54,3%) en de politie te laten ingrijpen indien ze experimenterende jongeren in het vizier krijgt (69%).

Tabel 258 Verdeling respons naar houding t.o.v. drugs

Drugs:	-	-/+	+
kan leuke ervaring zijn	56,5%	25,5%	17,9%
beter nooit proberen	21,9%	18,0%	60,1%
weinig dingen gevaarlijker	28,2%	21,2%	50,6%
leuk	64,1%	22,3%	13,6%

veel dingen gevaarlijker	34,2%	33,2%	32,6%
iedereen krijgt spijt	28,2%	25,0%	46,7%
wetten mogen strenger	18,5%	27,2%	54,3%
1 van de grootste boosdoeners	27,7%	35,3%	37,0%
helpen leven ten volle ervaren	78,9%	16,3%	4,9%
risico's op school behandelen	13,1%	26,4%	60,4%
politie moet jeugd met rust laten	69,0%	20,7%	10,3%
minder vat op leven	21,9%	31,1%	47,0%

De gevonden verschillen naar jeugdbeweging, verstedelijkingsgraad en geslacht blijken niet significant te zijn. Wel stellen we vast dat de leden illegale drugs sterker waarderen naargelang de groep waar ze lid van zijn kleiner is.

11.3. Relaties & seksualiteit

Een aantal bladzijden terug zagen we dat meer dan 90% van de leden (en de leiding) belang hecht aan het hebben van een partner in het leven. Hier gaan we iets dieper in op dit thema.

• LIEFDESRELATIE

Drie kwart van de leden heeft een liefje (gehad), wat minder is dan bij de leiding (90%), maar heel wat meer dan bij de Vlaamse jongere (61,4%). Meer dan een kwart (28%) zit momenteel in een relatie, en bij iets minder dan de helft (47,2%) was dit vroeger al eens het geval.

Tabel 259 Verdeling respons naar het hebben van een partner/lief NS

	Chiro	S&GV	KSJ	KLJ	FOS	Leiding ^{NS}	Leiding*	VI. Jongere
Geen partner/lief (gehad)	21,7%	24,4%	44,4%	21,4%	7,1%	24,9%	10,0%	38,6%
Wel partner/lief (gehad)	78,3%	75,6%	55,6%	78,6%	92,9%	75,1%	90,0%	61,4%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	46	78	27	28	14	193	431	828

De leden van KSJ hebben net als hun leiding al minder een lief (gehad) dan de overige leden. Het tegenovergestelde geldt voor de FOS-leden: veel meer dan de andere leden hebben zij al een lief (gehad). Deze verschillen zijn niet significant, maar dusdanig groot dat we ervan kunnen uitgaan dat ze de werkelijke situatie vatten.

De huidige relaties van de leden zijn minder vaak losse relaties (15,1%) dan bij de gemiddelde Vlaamse jongere (20,2%), maar vaker dan bij de leiding (5,1%). Veel meer dan de leiding hebben de leden ook een relatie met iemand die geen lid is van een jeugdbeweging (55,8% vs. 38,6%). Indien dit huidig lief wel lid is van een jeugdbeweging, is dat meestal van een andere jeugdbeweging (26,9%). Relaties tussen leden van dezelfde groep komen zelden voor in vergelijking met de leiding (35,3% vs. 9,6%).

Tabel 260 Verdeling respons naar vraag of partner/lief lid is van jeugdbeweging

	Leden ^{NS}	Leiding *
Ja, en lid van mijn groep	9,6%	35,3%
Ja, maar geen lid van mijn groep	7,7%	9,8%
Ja, maar lid van andere jeugdbeweging	26,9%	16,3%
Nee	55,8%	38,6%
Totaal	100,0%	100,0%
N	52	215

Nog meer dan bij de leiding gaat de voorkeur van de meeste leden uit naar exclusief heteroseksuele relaties (86% vs. 80,9%). 1,2% ziet zichzelf als uitsluitend homoseksueel, wat ongeveer overeenkomt met het door de groepsleiding ingeschatte percentage holebi-leden per groep (1,4%). 7,9%, waarvan het merendeel meisjes, noemt zich net niet exclusief heteroseksueel en positioneert zichzelf op de tweede plaats van het continuüm.

5,8% van de leden die in een relatie zitten, hebben effectief een lief van hetzelfde geslacht. Dat is een grotere proportie dan bij de leiding (3,7%), en ook heel wat groter dan het aandeel in de Vlaamse jongerenpopulatie (1,8%).

Tabel 261 Verdeling respons naar seksuele identiteit (naar geslacht) NS

	Man	Vrouw	Algemeen
1 Exclusief heteroseksueel	89,8%	83,3%	86,0%
2	4,8%	10,1%	7,9%
3	2,5%	2,6%	2,6%
4	0,6%	1,8%	1,3%
5	0,3%	0,4%	0,4%
6	0,6%	0,7%	0,6%
7 Exclusief homoseksueel	1,3%	1,1%	1,2%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%
N	315	455	770

• KENMERKEN VRIENDSCHAPS- EN PARTNERRELATIE

Welke kenmerken vinden de leden belangrijk voor een relatie? Om deze vraag te beantwoorden, lieten we de leden zes kenmerken rangschikken volgens het belang dat ze eraan hechten, voor zowel een vriendschaps- als een partnerrelatie.

Tabel 262 Kenmerken belangrijk voor vriendschaps- en partnerrelatie (rangorde)

	Rangorde vriendschaprelatie	Rangorde partnerrelatie
1	Wederzijds vertrouwen	Wederzijds vertrouwen
2	Vlot en open karakter	Vlot en open karakter
3	Onderlinge steun	Onderlinge steun
4	Overeenkomstige interesses	Lichamelijk aantrekkelijk
5	Overeenkomstig karakter	Overeenkomstige interesses
6	Lichamelijk aantrekkelijk	Overeenkomstig karakter

Wederzijds vertrouwen vinden de leden het belangrijkste kenmerk voor beide types relaties, op afstand gevolgd door een vlot en open karakter en onderlinge steun. Lichamelijke aantrekkelijkheid vindt men belangrijker voor een partnerrelatie dan de overeenkomst in karakter en interesses, voor een vriendschapsrelatie geldt het omgekeerde.

Deze rangordening vertoont sterke gelijkenissen met die van de leiding. Alleen vindt de leiding overeenkomstige interesses belangrijker dan onderlinge steun voor een vriendschapsrelatie, en onderlinge steun belangrijker dan een vlot en open karakter voor een liefdesrelatie.

We kunnen enkel vergelijken met de leden van twintig jaar terug op vlak van gewenste kenmerken voor een partnerrelatie, gezien de verschillen in vraagstelling.

Tabel 263 Kenmerken belangrijk voor partnerrelatie (% in eerste rangorde)

Partnerrelatie:	Leden nu	Leiding '91
Wederzijds vertrouwen	58,5%	51,7%
Vlot en open karakter	15,6%	22,9%
Lichamelijk aantrekkelijk	11,8%	8,3%
Overeenkomstige interesses	7,4%	3,4%
Onderlinge steun	5,2%	7,9%
Overeenkomstig karakter	2,2%	5,9%

De rangorde verschilt niet veel met die van de huidige leden, met uitzondering van overeenkomstige interesses, die de leden uit 1991 minder belangrijk achtten dan onderlinge steun en een overeenkomstig karakter. Daarnaast is het aandeel dat wederzijds vertrouwen en lichamelijke aantrekking als belangrijkste kenmerk voor een liefdesrelatie heeft aangeduid groter bij de leden van nu dan de leden uit 1991. Het omgekeerde geldt voor een vlot en open karakter.

Op het niveau van de bewegingen zien we amper verschillen. Het enige dat opvalt is dat KLJ-leden heel wat meer belang hechten aan overeenkomst in karakter voor een partnerrelatie (gem. 3,38 op 6) dan het gemiddelde lid (gem. 2,47 op 6).

• HOUDING TEN OPZICHTE VAN PREMARITALE SEKS & SEKSUELE PERMISSIVITEIT

In wat volgt willen we achterhalen hoe de leden staan ten opzichte van seksuele relaties. Daarvoor vroegen we hen in welke mate ze eens zijn met een aantal stellingen over premaritale seks en seksuele permissiviteit.

Met de uitspraken over premaritale seks wensen we van de leden te weten te komen in welke mate het relationele voor hen een rol speelt bij seksueel contact. In tegenstelling tot het vorige jeugdbewegingsonderzoek (Bral, 1991), blijken de leden vandaag veel gereserveerder te zijn dan de leiding. Van seks zonder liefde kan voor de grote meerderheid (71,4%) van de leden geen sprake zijn. Daarenboven vindt meer dan 80% dat men de partner eerst goed moet leren kennen, vooraleer tot seks over te gaan. Voor meer dan twee derde (67,1%) van de leden vormt een langdurige relatie zelfs de voorwaarde, terwijl dat bij de leiding slechts voor 37,2% zo is. Het huwelijk wordt daarentegen door bijna niemand als een voorwaarde gezien voor intieme relaties.

Tabel 264 Verdeling respons naar mate van eens zijn met stellingen rond premaritale seks & seksuele permissiviteit (1=helemaal oneens; 5=helemaal eens)

		-	-/+	+
Seks: liefde noodzakelijk	Leden	10,4%	18,1%	71,4%
	Leiding	18,0%	18,0%	64,0%
Seks: pas in langdurige relatie	Leden	7,1%	25,8%	67,1%
	Leiding	33,2%	29,6%	37,2%
Seks: eerst partner goed kennen	Leden	3,8%	15,8%	80,4%
	Leiding	19,8%	25,5%	54,6%
Seks: enkel in een huwelijk	Leden	87,9%	11,5%	0,5%
	Leiding	96,9%	2,6%	0,5%
Seks: one-night stands OK	Leden	23,5%	49,7%	26,7%
	Leiding	23,0%	48,0%	29,0%
Seks: met meerderen tegelijk OK	Leden	46,7%	39,0%	14,2%
	Leiding	37,2%	42,9%	20,0%

Als we een schaal maken van de eerste drie stellingen, wordt de variatie naar beweging, groepsgrootte en geslacht duidelijk. KLJ-leden zijn het minst terughoudend op vlak van premaritale seks (7,12 op 15), gevolgd door de leden van KSJ (6,68 op 15), S&GV (6,08 op 15), FOS (5,93 op 15) en Chiro (5,23 op 15). Verder stellen leden uit kleine groepen zich ontvankelijker op dan leden uit grote groepen, en blijken jongens heel wat permissiever te zijn dan meisjes.

Tabel 265 Premaritale seks schaal naar jeugdbeweging *

	Gemiddelde op 15	SD	N
Chiro	5,23	1,771	43
S&GV	6,08	2,591	73
KSJ-KSA-VKSJ	6,68	2,231	25
KLJ	7,12	2,233	26
FOS	5,93	2,433	14
Algemeen	6,10	2,362	181

Vervolgens onderzochten we hoe de leden staan tegenover meer onconventionele vormen van seksualiteit, zoals beschreven in de laatste twee stellingen rond seksuele permissiviteit. Net als bij de leiding zijn de meningen verdeeld, en antwoordt de kleine helft van de leden neutraal. One-night stands hebben ongeveer evenveel voorstanders als tegenstanders. Seks met meerderen tegelijk kan daarentegen voor bijna de helft van de leden niet door de beugel, terwijl de leiding daar iets minder problemen mee heeft.

Seksuele permissiviteit lijkt groter te zijn naarmate de groep kleiner en stedelijker gelegen is, maar nu zijn de verschillen niet significant. Jongens nemen wel een beduidend toleranter houding aan (gem. 6,59 op 10) dan meisjes (gem. 4,94 op 10) ten opzichte van deze vormen van seksualiteit.

• HOUDING TEN OPZICHTE VAN VOORBEHOEDSMIDDELEN

Net als de leiding ontkennen weinig leden het problematische karakter van seksueel overdraagbare aandoeningen, en nog meer dan de leiding is men bang om er een op te lopen. Leden die expliciet opzien tegen het gebruik van voorbehoedsmiddelen vormen dan ook een minderheid.

Tabel 266 Verdeling respons naar houding t.o.v. voorbehoedsmiddelen

Voorbehoedsmiddelen:	-	-/+	+
te grote last	77,7%	16,9%	5,4%
idee niet leuk	77,7%	17,5%	4,8%
seks niet leuk	73,1%	20,6%	6,3%
bang voor SOA	10,2%	36,5%	53,3%
SOA geen probleem	73,0%	24,1%	2,9%

Deze bevindingen verschillen niet per jeugdbeweging. Jongens vinden het wel duidelijk lastiger dan meisjes om anticonceptiva te gebruiken, en de tegenstand neemt ook iets toe naarmate de groep kleiner is.

• BEOORDELING RELATIES & SEKSUALITEIT IN DE JEUGDBEWEGINGSGROEP

Even terug bevonden we dat de kleine helft van de leden in een relatie een lief heeft die ook lid is van een jeugdbeweging, maar zelden uit dezelfde groep komt. Het leek ons dan ook interessant om te vragen hoe de leden staan ten opzichte van koppelvorming binnen de groep. Dit deden we door hen enkele situaties te laten beoordelen.

Bij het vergelijken van de reacties van leden en leiding, valt vooral de onverschilligheid aan de kant van de leden op. Daarbuiten stelt men zich meestal ook iets soepeler op dan de leiding. Zo hebben de leden er veel minder problemen mee dan de leiding om een kussend koppeltje aan te treffen, en ook als dat tijdens de activiteiten gebeurt. Hetzelfde geldt voor wat intiem contact tussen leden en leiding betreft. Hoewel nog meer dan de helft afkerig staat tegenover leid(st)ers die lichamelijk contact zoeken met jongere leden, heeft men maar weinig problemen met leden die een relatie aanknopen met een leid(st)er.

Tabel 267 Verdeling respons naar beoordeling relaties/seksualiteit in groep
(1=kan helemaal niet; 3=moet kunnen)

		Kan niet	Onverschillig	Moet kunnen
Sommige leden komen enkel voor liefde	Leden	25,4%	66,5%	8,1%
	Leiding	26,3%	59,2%	14,5%
Twee leden kussen elkaar	Leden	5,4%	34,1%	60,5%
	Leiding	25,8%	35,8%	38,4%
Leid(st)er zoekt lichamelijk contact met leden	Leden	51,4%	40,0%	8,6%
	Leiding	86,7%	9,3%	4,0%
Lid begint relatie met leid(st)er	Leden	22,7%	43,8%	33,5%
	Leiding	51,8%	28,3%	20,0%
Koppeltje kust tijdens activiteiten	Leden	38,6%	41,8%	19,6%
	Leiding	68,9%	24,7%	6,4%

Niet alle items kunnen worden vergeleken met het vorige jeugdbewegingsonderzoek (Bral, 1991), gezien we de voor meerdere interpretaties vatbare term 'vrijen' in twee situaties vervingen door 'kussen'. De drie situaties die wel integraal overnamen, lokken reacties uit bij de huidige leden die niet veel verschillen met die van de personen die begin jaren '90 lid waren van een jeugdbeweging. Alleen laat het de leden van vandaag meer koud als men enkel naar de activiteiten komt om met hun liefde samen te kunnen zijn.

**Tabel 268 Verdeling respons naar beoordeling relaties/seksualiteit in groep
(1=kan helemaal niet; 3=moet kunnen)**

		Kan niet	Onverschillig	Moet kunnen
Sommige leden komen enkel voor liefde	Leden vandaag	25,4%	66,5%	8,1%
	Leden 1991	42,1%	49,1%	8,8%
Leid(st)er zoekt lichamelijk contact met leden	Leden vandaag	51,4%	40,0%	8,6%
	Leden 1991	57,9%	32,0%	10,1%
Lid begint relatie met leid(st)er	Leden vandaag	22,7%	43,8%	33,5%
	Leden 1991	25,6%	46,4%	28,1%

Als we alle situaties samennemen, wordt het duidelijk dat KLJ-leden heel wat minder graten zien in relaties en seksualiteit binnen de groep (gem. 11,2 op 15) dan de overige leden, met in dalende volgorde KSJ, S&GV, FOS en tenslotte Chiro. KLJ'ers hebben voornamelijk minder problemen met relaties tussen leden en leiding, wat niet verwonderlijk is gezien de leeftijd dikwijls niet ver uit elkaar ligt. Deze houding blijkt ook eigen te zijn aan leden uit landelijk gelegen groepen. Verder zien we dat leden uit grote groepen afkeriger staan tegenover lichamelijk contact met de leiding dan leden uit kleine en middelgrote groepen.

CONCLUSIE

'De geruchten over mijn dood zijn schromelijk overdreven' (Mark Twain)

1. Opzet onderzoek

Het huidige rapport is opgevat als enerzijds een vervolgonderzoek op het jeugdbewegingsonderzoek van Bral uit 1991, en anderzijds als een gelegenheid om een hernieuwde stimulans te bieden om de huidige situatie van de jeugdbewegingen in Vlaanderen in kaart te brengen, inclusief nieuwe uitdagingen.

Aan de hand van een multileveldesign werden 185 groepen gecontacteerd, resulterend in data van 174 groepen, 1551 leiders/leidsters en 815 leden. In wat volgt proberen we een aantal belangrijke of opmerkelijke conclusies weer te geven, vergezeld van een aantal bedenkingen.

Aan de hand van de data kunnen we een aantal conclusies trekken over (i) de verschillen in perceptie en realiteit, (ii) de toestand van de lokalen, (iii) diversiteit binnen de groepen, (iv) waarden en opvattingen van leiding en leden, (v) de verschillen tussen groepen, (vi) de zogenaamde verkleuring van de jeugdbewegingen, (vii) het engagement van leden en leiding (viii) de tevredenheid van leiding en leden en (ix) de relaties tussen leiding en leden.

2. Perceptie en realiteit

Kampen de groepen met een toename in het afhaken van leden en leiding?

Bij meer dan de helft (54,2%) van de groepen voelt dit zo aan voor de leden, terwijl twintig jaar geleden slechts 13,3% een dalende tendens inschatte (Bral, 1991). De verschillen tussen de bewegingen zijn opvallend: in KLJ is de proportie groepen die een daling in het ledenaantal meent te zien het grootst (70,8%), in FOS het kleinst (36,8%).

De officiële cijfers lijken echter aan te geven dat die perceptie niet op de realiteit berust (zie deel 1, 1.1.1). Op Chirojeugd Vlaanderen na, waar een lichte daling kan worden geconstateerd, is het aantal leden de voorbije 20 jaren stabiel gebleven (KLJ en KSJ-KSA-VKSJ) of gestegen (Scouts & Gidsen Vlaanderen en FOS). Het zou natuurlijk kunnen dat er een grotere turnover is, d.w.z. dat er sneller nieuwe leden bijkomen, maar er ook sneller afgehaakt wordt.

Het gevoel dat de leiding de jongste jaren sneller afhaakt leeft nog sterker. Meer dan twee derde (68,5%) van de groepen meent te zien dat leiding vandaag sneller afhaakt dan vroeger. Ook hier geldt dat dit niet noodzakelijk de realiteit weerspiegelt. De gemiddelde leeftijd waarop men in leiding stapt is quasi onveranderd ten opzichte van twintig jaar geleden, en het aandeel leiding dat 20 jaar of ouder is, is fel toegenomen. Ook de verhouding tussen het aantal leden en leiders is weinig veranderd.

3. Lokalen en co.

Op vlak van beschikbaarheid zit het goed met de meerderheid van de groepen: 92,6% geeft aan de lokalen te allen tijde en zonder toestemming van externen te kunnen betreden. Het merendeel van de groepen (81,2%) heeft voldoende vrije ruimte in de onmiddellijke omgeving van het lokaal om veilig en ongestoord te kunnen spelen.

Toch zijn er een aantal belangrijke tekorten, weliswaar bij een minderheid van de groepen. Iets minder dan een vijfde van de groepen vindt de lokalen niet ruim genoeg in verhouding tot het aantal leden (18,8%) en de aanwezige bergruimte onvoldoende om het materiaal in onder te brengen (19,7%). Op vlak van duurzaamheid – functionerend en hygiënisch sanitair, isolatie – is er ook nog werk aan de winkel.

Perceptie is niet altijd realiteit, maar het aantal groepen dat problemen meldt met betrekking tot veiligheid van elektriciteit, brandveiligheid en inbraakbeveiliging is geenszins laag te noemen. Ook wat de toegankelijkheid van de lokalen voor rolstoelgebruikers betreft, kan er nog heel wat vooruitgang geboekt worden.

Hoewel slechts een minderheid van de groepen problemen ervaart inzake infrastructuur, zijn die zaken zeker niet zonder belang voor de werking. Zo blijken groepen die te kampen hebben met een gebrek aan ruimte een grotere kans te lopen op een tekort aan leiding, en is de onzekerheid over het behoud van speelterreinen, een slechte bouwfysische staat en het gebrek aan een schriftelijke overeenkomst voor de lokalen negatief gerelateerd aan de grootte van de groepen. Zonder deze relaties strikt causaal te willen interpreteren, lijkt er toch een cascade te bestaan waarbij infrastructurele problemen en geringe rekrutering van leden en leiding samenhangen. Kleinere groepen bereiken vaker een meer divers publiek (zeker op vlak van leden in kansarmoede), maar zijn tegelijk de groepen die te kampen hebben met bestaansonzekerheid. Een niet onbelangrijk signaal voor jeugdbewegingen en jeugdbeleid, gezien de diversiteit op die manier nog meer onder druk komt te staan.

4. Diversiteit

Dat de jeugdbewegingen hoofdzakelijk kinderen aantrekken uit autochtone middenklasse gezinnen is een vaak gehoorde opmerking. Deze opmerking is niet geheel onterecht: jeugdbewegingen bereiken geen doorsnede van de bevolking. Vaak komen leden en leiding uit intacte gezinnen, waarbij de ouders hoger opgeleid zijn en vaker tewerkgesteld zijn. Die ouders zijn vaak zelf lid geweest van een jeugdbeweging – maar niet noodzakelijk dezelfde – en vaker actief in het verenigingsleven. Het ‘erfelijk’ karakter van het lidmaatschap lijkt zelfs toe te nemen: niet minder dan 80% van de leiding heeft tenminste één ouder die lid geweest is van een jeugdbeweging; dat is 10% meer dan in 1991 (Bral, 1991).

Toch lijken er heel wat jongeren uit kansengroepen actief binnen de jeugdbewegingen, meer dan door de groepsverantwoordelijken wordt ingeschat. Als we kijken naar de mate van diversiteit in de groep (en dit gaat zowel over allochtone leden, leden in kansarmoede, leden met een functiebeperking en holebi leden), zien we dat de schatting van de groepsleiding systematisch onder de werkelijke diversiteit ligt. Dit is op zich niet zo vreemd gezien ‘diversiteit’ niet altijd zichtbaar is. Toch is dit niet zonder belang: als het niet zichtbaar is, zal er ook minder rekening mee gehouden worden.

Binnen de groepen ligt men niet altijd wakker van het thema. De houding is zeker niet negatief – leiding en hoofdleiding beweren open te staan voor kansengroepen – maar tegelijk geven ze aan zelden actief op zoek te gaan naar deze groepen. De overtuiging leeft dat kansengroepen moeilijker te bereiken zijn, en dit omwille van een gebrek aan diversiteit in de omgeving, financiële beperkingen en geloofsovertuigingen van diverse jongeren. De erfelijkheid van het lidmaatschap speelt ook hier wellicht een rol. Zo wordt de beslissing van allochtone leden om in leiding te stappen meer door vrienden dan door ouders bepaald. Of de diversiteit binnen een beweging effect heeft op de werking of de overtuigingen van leiding en leden, is niet makkelijk na te gaan. Uit analyses blijkt wel dat ethnocentrische gevoelens bij de jongeren niet stijgen of dalen naarmate meer leden van andere etnische groepen aanwezig zijn. Overigens zien we dat een groter aandeel leden van allochtone herkomst in een groep samenhangt met positievere opvattingen ten opzichte van drugs, en minder traditionele opvattingen met betrekking tot de rol van de man. Nochtans stellen we vast dat de allochtone jongeren zelf minder positief staan ten opzichte van drugs en er meer traditionele opvattingen op nahouden met betrekking tot de rol van de man. Die samenhang heeft dus wellicht meer te maken met de groeps cultuur, in die zin dat ‘voortuitstrevendere’ groepen opener staan voor diversiteit.

5. Waarden en opvattingen

In opvattingen en overtuigingen lijken leden en leiding eerder sterker op elkaar dan op de gemiddelde jongere in Vlaanderen. Dit is niet zo verwonderlijk gezien de leiding gerekruteerd wordt uit de leden. Leaders zijn meer in politiek geïnteresseerd, en minder autoritairistisch en ethnocentrisch ingesteld. Iets meer dan de gemiddelde jongere geloven ze in hun toekomst en kijken ze er verwachtingsvol naar uit. Bij leden zien we gelijkaardige patronen, ook al zijn die dikwijls minder uitgesproken dan bij de leiding.

We vergelijken ook met de jeugdbewegers uit 1991. Zo zien we dat – parallel met de maatschappelijke trend – er een sterke daling is in leden en leid(st)ers die zich bekennen tot een religie.

Uit deze gegevens kunnen we geenszins afleiden dat lidmaatschap op zich leidt tot andere waardenovertuigingen. Immers ook op vlak van sociale achtergrond gelijken leden en leiding sterker op elkaar dan op gemiddelde Vlaamse jongere. De verschillen tussen jeugdbewegingen kunnen evenmin losgekoppeld worden van de verschillen in achtergrond en rekruteringsbasis.

6. Vergelijking tussen koepels en groepen

Het vergelijken van de verschillende koepels op vlak van kenmerken is verleidelijk, maar zoals hierboven aangegeven moeten dergelijke vergelijkingen met voorzichtigheid worden benaderd.

Toch zijn er een aantal opmerkelijke verschillen in rekruteringsbasis tussen de jeugdbewegingen. Zo volgt bijna drie kwart van de S&GV-leden en ongeveer twee derde van de FOS-leden een ASO-richting, waarmee ze het sterkst verschillen van de KLJ-leden, waarbij dit nog niet voor de helft het geval is. TSO- en BSO-leden vinden we meer terug in KLJ (53,9%) dan in Chiro (38,2%), KSJ (36,9%), FOS (33,8%) en S&GV (23,3%).

Daartegenover staat dat FOS meer leden uit kansarme gezinnen telt. Chiro heeft het grootste aandeel allochtone leden.

Misschien belangrijker dan de verschillen tussen de koepels, zijn de verschillen naar groeps grootte. Kleinere groepen zijn meer divers van samenstelling, althans wat de schatting van de groepsleiding betreft. Daarnaast maken ze zich vaker zorgen over het voortbestaan van de groep en ervaren ze meer onzekerheid omtrent de lokaleninfrastructuur. De betrokkenheid in de structuren van de beweging is lager in kleine groepen. Leid(st)ers uit kleine groepen besteden minder tijd aan de jeugdbeweging en denken vaker aan stoppen. Ook de leden lopen minder snel warm voor een leidingscarrière indien ze uit kleine groepen komen.

7. Verkleuring

Een vaak geuite angst van de jeugdbewegingen betreft het fenomeen van de ‘verkleuring’ van het ledenbestand, en het gevaar dat de jeugdbeweging steeds meer als een goedkope kinderopvang wordt gezien. Die vrees lijkt overdreven. Er is inderdaad een stijging van het aantal jonge kinderen ten opzichte van 1991, maar dit leidt niet tot een afname van het aantal oudere leden. Het merendeel van de leiding staat in voor leden die ouder zijn dan 12 jaar, terwijl dit de minderheid was in 1991. En zoals we daarnet reeds aanhaalden is het aandeel leiding van 20 jaar of ouder gestegen (van 41% naar 67%), terwijl de leeftijd waarop men in leiding gaat ongeveer gelijk gebleven. Daarnaast bevonden we dat de proportie leden die nog minstens twee jaar lid wil blijven onveranderd is (84%), terwijl de gemiddelde leeftijd van de leden in onze steekproef hoger ligt dan in het onderzoek van '91.

8. Gebrek aan engagement

Het afbrokkelen van het engagement van leden en leiding is een andere zorg van de jeugdbewegingen. Meer dan de helft van de groepen duidt het gebrek aan inspanning bij de leiding en het tekort aan leiding zelf aan als gevaren die in de komende jaren wel eens de ondergang van de groep zouden kunnen betekenen.

De gegevens uit ons onderzoek leveren een gemengd beeld op. Enerzijds lijken leden minder frequent naar activiteiten te komen ten opzichte van twintig jaar terug. Het groeiend aanbod van andere activiteiten speelt daarin wellicht mee. Anderzijds is de verhouding tussen leden en leiding niet opmerkelijk gedaald in vergelijking met 1991. De leiding spendeert nog steeds heel wat tijd aan de jeugdbeweging, maar is minder geïnteresseerd in het meewerken in de structuren van de beweging. Daarnaast lijkt de intentie van

de leden om later in de leiding te gaan op twintig jaar tijd zo goed als onveranderd, al zijn er wel een aantal verschillen waar te nemen tussen de koepels. Zo willen meer dan vier op vijf Chiroleden in de leiding stappen eens dat mag. Daarmee staan ze in scherp contrast met de KLJ-leden, waarvan minder dan vier op tien zegt leiding te zullen worden. Dit houdt verband met het feit dat KLJ geen leeftijd vastlegt waarop leden niet anders kunnen dan kiezen tussen stoppen of leid(st)er worden. Het aandeel leden dat nu al weet niet in de leiding te zullen staan, neemt toe naarmate de groep groter is. Het percentage leden dat het nog niet goed weet neemt toe naarmate de groep kleiner is. Leiding worden spreekt de jongens iets meer aan dan de meisjes (69,2% vs. 63,2%)

De neiging om leid(st)er te worden in de beweging is groter bij leden die op vroegere leeftijd in de beweging zijn gestapt en ouders hebben die over een diploma hoger onderwijs (ten opzichte van secundair onderwijs) beschikken en ervaring hebben als vrijwilligers in het jeugdwerk. De perceptie van inspraak te hebben, het gevoel dat lidmaatschap van de jeugdbeweging gewaardeerd wordt door de omgeving (op het niveau van het individu), en een cultuur van inspraak, en leid(st)ers die zich niet al te sterk als strenge regelminnende heren of dames opstellen (op het niveau van de groep) vormen eveneens belangrijke predictoren van de intentie om leider te worden. Deze gegevens zijn belangrijk omdat ze aangeven dat groepen wel degelijk hun eigen toekomst mee vorm kunnen geven: in de mate dat intenties ook omgezet worden in daden, kan een cultuur van inspraak en erkenning – eerder dan één van strenge regels – de leden warm maken om de groep in de toekomst te versterken.

De motivatieredenen voor het engagement lopen sterk gelijk voor leden en leiding, en verschillen niet veel met die van de jeugdbewegers uit 1991. Zoals in het vorige jeugdbewegingsonderzoek blijkt dat intrinsieke groepsgerichte elementen zoals de goede sfeer in de groep, het gevoel er thuis te zijn en de vriendenkring nog steeds de voornaamste redenen zijn om leiding te geven, gevolgd door zelfontplooiing en idealisme. Een groot verschil is echter dat solidariteit en de inzet voor anderen niet meer de belangrijkste drijfveer vormt.

Wat het stoppen met leiding betreft, zien we dat de neiging hiertoe groter is bij leiding uit kleinere groepen, alsook bij de vrouwelijke leiding, voor wie slechte sfeer of conflicten binnen de groep een groter struikelblok vormen.

Uit de analyses blijkt dat het al dan niet opspelen van de gedachte om te stoppen zowel te maken heeft met kenmerken van de loopbaan in de jeugdbeweging als eigenschappen van de ouders van de leiding. De waarschijnlijkheid dat men al eens gedacht heeft aan stoppen met leiding is groter naarmate men langer in leiding staat, en kleiner naargelang de ouders van de leiding meer appreciatie tonen voor hun inzet in de beweging. Bovendien is het aantal verenigingen waarvan de ouders lid zijn gerelateerd aan de tijd die de leiding wekelijks in de jeugdbeweging steekt. Hoe actiever het verenigingsleven van de ouders, hoe actiever de leiding in de jeugdbeweging.

Ook na het stoppen met actief leiderschap is de betrokkenheid hoog. Meer dan 80% van de leiding wil op één of andere manier betrokken blijven. Dit is belangrijk aangezien de oud-leiding een belangrijke speler is in het netwerk van een groep: het zijn de eersten waar de groepen op terugvallen bij problemen.

9. Tevredenheid

Over het algemeen zijn de leiding en (vooral) de leden meer dan behoorlijk tevreden over de werking van hun groep. Bij de leiding zien we dat ongeveer 70% de jeugdbeweging in zijn top drie vrijetijdsbesteding heeft staan. Zowel bij leden als leiding worden 'Vrienden zien' en 'naar de jeugdbeweging gaan' aangeduid als favoriete activiteiten. Deze overlappen elkaar wellicht, aangezien vriendschap een belangrijke motivatie is om naar de jeugdbeweging te gaan.

Het unieke aspect van de jeugdbeweging lijkt haar profiel als 'derde socialisator', die een belangrijke aanvulling biedt voor de opvoeding van kinderen en jongeren naast het gezin en de school. Die klassieke 'unique selling proposition' lijkt nog weinig aangetast, al wordt ze blijkbaar meer impliciet opgenomen dan vroeger het geval was. De jeugdbeweging is voor leden en leiding meer dan een hobbyvereniging

in die zin dat de leden worden opgenomen in een groter geheel dat een kader vormt voor het overbrengen van waarden. Dat werd recent nog geïllustreerd in een boek met getuigenissen van oud-scouts naar aanleiding van de honderdste verjaardag van Scouts en Gidsen Vlaanderen (Verreyken, 2010). In die zin is het eigenaardig om vast te stellen dat andere vormen van jeugdwerk (jeugdhuiswerk, speelpleinwerk, jeugdateliers, ...) veel minder dat krachtige 'derde milieu' profiel opgekleefd krijgen, zelfs (of misschien omdat?) als ze zich meer expliciet als dusdanig profileren. In de lijn van het bovenvermelde boek met ervaringen van oud-jeugdbewegers zou verder onderzoek vanuit het perspectief van de deelnemers van andere jeugdwerkingen hier wel interessant zijn. De tevredenheid over het aanbod van de jeugdbeweging staat immers niet los van de situatie waarin kinderen en jongeren opgroeien. Zoals Machteld Libert het verwoordt: 'Ik ben opgevoed in een vrij streng katholiek gezin, maar elke zaterdag van 14 uur tot 17 uur mocht en kon ineens alles. Dat was een heerlijk bevrijdend gevoel.' (Verreyken, 2010: 125). Dat blijft een open vraag: Hoe flexibel is het aanbod van een jeugdbeweging om een 'bevrijdend' aanbod te formuleren ten opzichte van thuis en school, gegeven de wetenschap dat de diversiteit aan situaties waarin kinderen en jongeren leven en leren enorm groot is?

10. Pedagogische vaardigheden

De jeugdbeweging als 'derde socialisatiemilieu' is ook geen abstract gegeven voor de leiding. Zeer concreet zien de leid(st)ers hun vaardigheden groeien als een gevolg van hun leiding zijn. En dit geldt zeker voor de leiding die vorming volgt: hoe meer vormingscursussen gevolgd, hoe groter het vertrouwen in eigen vaardigheden. Het lokale jeugdbeleid zette de laatste jaren sterk in op het faciliteren en het bespoedigen van vorming en dat lijkt dus inderdaad een belangrijk aandachtspunt.

'Hoe moet de ideale leid(st)er handelen?' vroeg Bral (1991) in het vorige jeugdbewegingsonderzoek aan de leiding zelf. In tegenstelling tot twintig jaar geleden zijn twee pedagogische vaardigheden (duidelijke grenzen trekken, in de schoenen van de leden staan) hoger aangeschreven dan praktische vaardigheden ('allround' zijn: initiatief nemen, vaardigheden bezitten).

Een ander opmerkelijk verschil met toen is dat er tegenwoordig duidelijkere grenzen getrokken worden inzake relaties tussen leiding en leden. Vormen van lichamelijk contact tussen leiding en leden kunnen voor veel meer leid(st)ers veel minder door de beugel.

Bij het vergelijken van de reacties van leden en leiding, valt vooral de onverschilligheid en de grotere tolerantie aan de kant van de leden op. Zo hebben de leden er veel minder problemen mee dan de leiding om een kussend koppeltje aan te treffen, en ook als dat tijdens de activiteiten gebeurt. Hetzelfde geldt voor wat intiem contact tussen leden en leiding betreft. Hoewel nog meer dan de helft afkerig staat tegenover leid(st)ers die lichamelijk contact zoeken met jongere leden, heeft men maar weinig problemen met leden die een relatie aanknopen met een leid(st)er.

In het vorige jeugdbewegingsonderzoek (Bral, 1991) trachtte men eveneens na te gaan welk type leid(st)er de voorkeur van de leden genoot. Ter vergelijking lieten we de leden dezelfde stellingen beoordelen. Terwijl door de leiding pedagogische vaardigheden (in de schoenen van de leden staan, grenzen trekken) sterker werden gewaardeerd dan praktische vaardigheden, is dit voor de leden omgekeerd: een leid(st)er die initiatieven neemt, plannen maakt en ook uitvoert spreekt hen het meeste aan. We mogen wel aannemen dat een planner zonder pedagogische vaardigheden nu ook niet meteen zou aanslaan. Het is wel duidelijk dat zowel leid(st)ers als leden minder voelen voor de leid(st)er als iemand met een boodschap of de leid(st)er als grote broer of zus. Bij diegene die twintig jaar geleden lid waren van een jeugdbeweging stond het ideaalbeeld van de leiding als grote broer of zus eveneens laag. Het hebben van een boodschap werd toen echter wel gezien als de voornaamste vereiste voor een goede leid(st)er. Dat illustreert wellicht een tendens in de richting van een meer vrijblijvend aanbod (meer gericht op spel en techniek, dan op duiding en vorming). De opvoedende kracht van de jeugdbeweging wordt nog steeds centraal geplaatst, maar op een eerder impliciete wijze. De activiteiten die de groepen organiseren zijn overigens in de voorbije twintig jaar niet sterk veranderd, en over het algemeen is er een vrij goede afstelling van

het aanbod op de vraag van de leden. Ook al lijken deze meer warm te lopen voor droppings en fuiven en minder voor het aanleren van technieken of themagerichte activiteiten.

De leden van nu vinden minder dan de leden van 1991 dat ze inspraak krijgen in de activiteiten. Dit is misschien geen goede evolutie, aangezien de mate waarin de leden inspraak gegund worden in de groepswerking, zoals eerder is aangegeven, positief gerelateerd is aan leidingsambitie. Naargelang het de leden vaker wordt toegelaten om de inhoud van de activiteiten mee te bepalen, zijn ze sterker geneigd om de huidige leiding af te lossen eens dat mogelijk is. Anderzijds is het de vraag hoe inspraak en participatie vorm krijgen. We mogen aannemen dat vele leid(st)ers voldoende voeling hebben met de leefwereld van hun leden en dat de omgangsvormen tussen leiding en leden van die aard zijn dat niet altijd een beroep moet gedaan worden op formele inspraakkanalen om te weten wat leden willen.

11. Alles kan beter...

We zien een verschil tussen perceptie en realiteit, zowel op vlak van verkleuring, de aanwezigheid van diversiteit, het afhaken van de leden en de daling van het engagement. Omtrent dit laatste zijn er dubbele signalen, maar als we rekening houden met de sterk veranderende context, de toenemende concurrentie van allerhande initiatieven, dan is het geschetste beeld niet van die aard om de noodklok te luiden.

Toch is er ruimte voor verbetering.

- ⊙ Nog steeds spreken de jeugdbewegingen vooral de autochtone middenklasse jongeren aan, en niet alle groepen zijn doordrongen van het feit dat diversiteit de realiteit is waar hun groep voor staat. De variatie die op dit vlak tussen de groepen bestaat suggereert dat kansengroepen wel degelijk bereikbaar zijn. Dat plaatje moet verfijnd worden. Er is een meer concreet zicht nodig op de voorwaarden waaronder diversiteit haalbaar wordt. De jeugdbewegingen bevestigen dat de houding ten aanzien van diversiteit nu een eerder passieve houding is ('we staan er voor open, maar gaan niet actief op zoek'). Tegelijk wordt aangegeven dat de draagkracht en het draagvlak van de lokale groepen vaak te klein zijn om een degelijk diversiteitsbeleid te voeren. Het realiseren van wat als kerntaak wordt aangevoeld (de leden iedere week opnieuw een leuke middag bezorgen) neemt vaak al genoeg energie en tijd in beslag.
- ⊙ We hebben dus een beter zicht nodig op de manieren waarop diversiteit in de concrete praktijk gerealiseerd wordt en wat mogelijkheden en moeilijkheden zijn. Het is positief om te horen dat leid(st)ers leren met diversiteit omgaan. De relatie tussen leden en leiding groeit. Ze leren elkaar beter kennen, de leden leren de beweging beter kennen. Maar toch, zo wordt gesteld, groeien leefwerelden vroeg of laat uit elkaar en haken leden uit 'minderheidsgroepen' onherroepelijk af. We hebben een beter zicht nodig op die 'onvermijdelijkheid'. Hoe werkt dat en onder welke voorwaarden lijkt die realiteit minder onvermijdelijk?
- ⊙ Tegelijk kunnen we nu al stellen dat een aantal randvoorwaarden voor een optimale werking nog onvoldoende ingevuld zijn. Lokalen en speelruimte voldoen bijvoorbeeld niet altijd aan wat wenselijk zou zijn en vooral kleine groepen lijken een cumulatie van problemen te ondergaan. Er is de jongste jaren veel geïnvesteerd in lokalen en dat is duidelijk een goede zaak en moet dus verder worden uitgebouwd. De investering in voldoende speelruimte en open ruimte kan wellicht geïntensifieerd worden. Dat is weliswaar een aandachtspunt dat niet beperkt moet worden tot de jeugdbeweging en de omgeving van de jeugdbewegingslokalen. Het zou wellicht niet slecht zijn, mochten de jeugdbewegingen zelf hier ook een meer actieve rol opnemen in het lokaal beleid inzake ruimtelijke ordening.
- ⊙ Ook aan het fenomeen van kleinere groepen die het moeilijk hebben en een cumulatie van problemen ervaren, wordt de jongste jaren (zeker in stedelijke gebieden) meer aandacht besteed. Dat is duidelijk

nodig en wellicht niet alleen in de stad.

- ⊙ Vorming werkt. Ook hier zien we de vruchten van een doorgedreven beleid op lokaal niveau. Het subsidiëren van gevolgde vormingen heeft duidelijk effect. Leiding geeft ook zelf aan dat ze iets hebben aan de vorming die ze volgen.
- ⊙ Aandacht voor kleinere groepen, voor diversiteit, voor vorming, voor speelruimte, ... Dit onderzoek lijkt dus vooral te vragen om nog wat meer van hetzelfde. Daarnaast moeten de jeugdbewegingen (en dit aandachtspunt geldt voor het bredere jeugdwerk en jeugdbeleid) zich echter ook grondig bezinnen over hun kerntaak en -methode. De diversiteit tussen de jeugdbewegingen lijkt immers ook verder af te nemen. Ook KLJ noemt zichzelf intussen 'een volwaardige jeugdbeweging'. KSJ was al langer geëvolueerd van een doelgroepspecifieke beweging naar een algemene beweging. Een evolutie die ook gepaard gaat met een profiel als spelbeweging eerder dan als maatschappelijke actiebeweging. Het blijft de vraag of die afname aan diversiteit tussen de jeugdbewegingen samenhangt met het gebrek aan diversiteit in de jeugdbeweging. Het is in dat verband ook opmerkelijk hoe weinig de jeugdbewegingen ingebed zijn in netwerken die hun eigen werking overstijgen. Veel verder dan de jeugdraad (die nog steeds vaak een jeugdbewegingsraad is) komen we niet. We moeten ons hoeden om de jeugdbewegingen op te zadelen met al te hoge en uiteindelijk vrij abstracte verwachtingen inzake diversiteit en bereik. Dit onderzoek moet dan ook veeleer een stimulans zijn om het globale plaatje van het jeugd(werk)beleid kritisch te bekijken. Er zijn immers nog heel wat actoren in dat zgn. derde milieu. Die hebben veel minder dat profiel van krachtige 'socialisator'. Hoe komt dat? Kunnen de onmiskenbaar positieve ervaringen die opgedaan worden in de jeugdbeweging enkel en alleen daar worden opgedaan of kan het ook elders? Welke voorwaarden moeten daartoe worden vervuld? Als het al wenselijk zou zijn om het bredere jeugdwerk, de sportwereld, het culturele aanbod, ... mee te betrekken in deze derde milieu benadering dan zijn dit belangrijke vragen.

Maar terugkerend naar 'jeugdbeweging vandaag'. Een kwarteeuw terug al noemde oud-scout Paul Van Steenvoort (1987) de jeugdbeweging een 'actueel anachronisme'. Als we naar onze buurlanden kijken, dan lijkt dat inderdaad zo, maar het merk 'jeugdbeweging' als een totaalconcept, als 'derde socialisatiemilieu', blijft in Vlaanderen hoe dan ook overeind. En vooral, de leden lijken tevreden. Bijgevolg kunnen we met betrekking tot de staat van gezondheid van de jeugdbewegingen in Vlaanderen, in navolging van Mark Twain, stellen dat 'geruchten over hun dood schromelijk zijn overdreven'.

Referenties

- Baumers, K. (2008). *Jeugdbeweging populairder dan ooit*. Het Nieuwsblad 07/085/08.
- Billiet, J. & Loosveldt, G. (1998). De houding tegenover migranten en het stemgedrag in Vlaanderen. Evolutie tussen 1989 en 1995 en een verklaringsmodel. *De (on)redelijke kiezer. Onderzoek naar de politieke opvattingen van Vlamingen: verkiezingen van 21 mei 1995*. M. Swyngedouw, J. Billiet, A. Carton en R. Beerten. Leuven: Acco.
- Bombaerts, G., Hillaert, W., & Coussée, F. (2010). *Curieuzeneuzepastapot. Diversiteit en toegankelijkheid in het jeugdwerk*. Gent: Academia Press.
- Boone, S. & Van Houtte, M., (2010). Sociale ongelijkheid bij de overgang van basis- naar secundair onderwijs. OBPWO 07.03. In opdracht van de Vlaamse Minister voor Onderwijs en Vorming, in het kader van het 'OBPWO-programma: Vragenlijst (niet gepubliceerd). Universiteit Gent, Vakgroep Sociologie.
- Bral, L., (1991). *Jeugd in beweging. Een jeugdbewegingsonderzoek bij groepen, leiding en 15-jarigen*. Brussel: Katholieke Jeugdraad.
- Coussée, F. (2006). *De pedagogiek van het jeugdwerk*. Gent: Academia Press.
- Coussée, F. (2008). *A Century of Youth Work Policy*. Gent: Academia Press.
- Coussée, F. (2010). Jeugdwerk voor allen of allen naar het jeugdwerk? In: Bombaerts, G., Hillaert, W. & Coussée, F. (red.). *Curieuzeneuzenpastapot. Diversiteit en toegankelijkheid in het jeugdwerk* (pp. 126-151). Gent: Academia Press.
- Coussée, F., Roets, G. Bouverne-De Bie, M. (2009). Empowering the Powerful: Challenging hidden processes of marginalisation in youth work policy and practice in Belgium. *Critical Social Policy*, 29(3), 110-132.
- Damm, D. (1987). Hat Jugendarbeit noch Perspektiven? *Deutsche Jugend*, 34 (1), 17-27.
- Debusscher, M. & Fonteyne, T. (2008). *Bevraging van de lokale KSJ-KSA-VKSJ groepen*. Brussel: VUB, Onderzoeksgroep Cesor.
- De Decker, P., Ryckewaert, M., Vandekerckhove, B., Pisman, A., Vastmans, F. & Le Roy, M. (2010). *Ruimte voor wonen. Trends en uitdagingen*. Leuven: Garant.
- Dehertogh, B., Mortelmans, D. & Ottoy, W. (2005). *Scouting: meer dan jeugd bewegen alleen? Een product-effectenonderzoek in opdracht van VVKSM*. Antwerpen: Universiteit Antwerpen.
- Dewaele, A., Vincke, J., Cox, N. & Dhaenens, F. (2009). *Het discours van jongeren over man-vrouw rolpatronen en holebiseksualiteit. Over Flexen, players en metroseksuelen*. Antwerpen: Steunpunt Gelijkekansenbeleid.
- Elchardus, M. & Heyvaert, P. (1990). *Soepel, flexibel en ongebonden: een vergelijking van twee-moderne generaties*. Brussel: VUB-Press.
- Elchardus, M., Kavadias, D. e.a. (1998). *Hebben scholen een invloed op de waarden van jongeren? Een empirisch onderzoek naar de doeltreffendheid van waardevorming in het secundair onderwijs*. Brussel: Vrije

Universiteit Brussel, Vakgroep Sociologie, Onderzoeksgroep TOR.

Fausser, K., Fischer, A., Münchmeier, R. (2006). **Jugendliche als Akteure im Verband. Ergebnisse einer empirischen Untersuchung der Evangelischen Jugend.** Opladen: Barbara Budrich.

Giesecke, H. (1985). Wordt jeugdwerk puur marginaal? **Sociaal**, 6 (3), 13-16.

Hermans, G., Van Assche, V., Lauwers, J. (2000). **Het jeugdbewegingswerk: experimenteren binnen grenzen** (rapport 3). Wilrijk: UIA – departement PSW, 151.

Smits, W. (2003). **Maatschappelijke participatie van jongeren. Technisch verslag III: Schaalconstructie en patronen in de sociale, vrijetijds- en culturele ruimte.** Onderzoeksgroep Tor, Vakgroep Sociologie, Vrije Universiteit Brussel.

Stevens, F., De Groof, S., Elchardus, M., Laurijssen, I., Smits, W. (2006). **Het spanningsveld tussen het vrijwilligerswerk en de commercialisering van de leefwereld van jongeren Nieuwe analyses.** Onuitgegeven onderzoeksrapport. Brussel: VUB, Onderzoeksgroep TOR.

Swyngedouw, M., Billiet, J. e.a. (1993). **Kiezen is verliezen. Onderzoek naar de politieke opvattingen van Vlamingen.** Leuven: ISPO, Acco.

Torney-Purta, J., Schwille, J. & Amadeo, J. (Eds.). (1999). **Civic education across countries: Twenty-four national case studies for the IEA Civic Education Project.** Delft: IEA.

Torney-Purta, J., Lehmann, R., Oswald, H. & Schulz, W. (2001). **Citizenship and education in twenty-eight countries: Civic knowledge and engagement at age fourteen.** Delft: IEA.

Van Assche, V. (2003). **Jeugdwerkers als missionarissen van de moderniteit. Een sociologische analyse van het jeugdwerk vanuit een controleperspectief.** Antwerpen: UIA.

Van Assche, V. & Pelleriaux, K. (2005). **Lokalen onder de loep: Een onderzoek naar de jeugdwerkinfrastructuur van plaatselijke Chirogroepen.** Antwerpen: Universiteit Antwerpen.

Van de Walle, T. (2010). **Jeugdwerk in Sint-Amandsberg, spiegel van maatschappelijke breuklijnen?** (werkttekst). Gent: UGent/vakgroep sociale agogiek.

Van de Walle, T., Coussée, F. & De Bie, M. (2010). Social exclusion and youth work. From the surface to the depths of an educational practice. **Journal for Youth Studies.** DOI: 10.1080/13676261.2010.506534.

Van Haegendoren, M. (1950). **Jeugdidealisme en jeugdbeweging.** Antwerpen: Baken VZWO.

Van Hecke, E., Van der Haegen, H., Mérenne-Schoumaker, B. (1998). **Verstedelijking, Monografie 11A.** Nationaal Instituut voor de Statistiek, Brussel.

Van Steenvoort, P. (1987). Moeder wordt een dagje ouder. In: Bral, L. (red.). **Jeugdbeweging vandaag. Identiteit en plaats in de samenleving** (pp. 112-120). Deurne: Kluwer.

Van Wijk, E., van de Meerendonk, B., Bakker, F. & Vanwesenbeeck, I. (2005). Moderne homonegativiteit: De constructie van een meetinstrument voor het meten van hedendaagse reacties op zichtbare homoseksualiteit in

Nederland. *Tijdschrift voor Seksuologie*, 29, 19-27.

Vermeersch, H., T'Sjoen, G., Kaufman, J.M., Vincke, J. & Van Houtte M. (2010). Gender ideology, same-sex peer group affiliation and the relationship between testosterone and dominance in adolescent boys and girls. Aanvaard voor publicatie in: *Journal of Biosocial Science*.

Verreyken, K. (2010). *En sterren staan al teder. 100 jaar Scouts en Gidsen Vlaanderen*. Gent: Borgerhoff & Lambergts.

Vettenburg, N., Deklerck, J. & Siongers, J. (2010). *Jongeren in cijfers en letters. Bevindingen uit de JOP-monitor 2*. Leuven/Den Haag: Acco.

Vlaamse Dienst Speelpleinwerk vzw. (2006). *Dame, zot en heer, de troeven van een straffe animator*. Geraadpleegd op 22 september 2010, op <http://www.kattenkwaad.be/begeleidershouding.php>

Bijlage 1: tabellen

Tabel 269 Verdeling groepen naar steekproefstrata, en wegingscoëfficiënten

			Steekproef			Populatie			Populatie/steekproef (gewicht)		
Grootte koepels	Koepel	Urb. graad.	Groeps grootte			Groeps grootte			Groeps grootte		
			Klein	M.gr.	Groot	Klein	M.gr.	Groot	Klein	M.gr.	Groot
Groot	Chiro	Zwak	2,9%	4,6%	2,3%	0,9%	1,1%	1,0%	0,3	0,2	0,4
		Matig	3,4%	2,9%	2,3%	5,9%	5,9%	7,4%	1,7	2,1	3,2
		Sterk	5,7%	2,3%	2,3%	8,5%	8,1%	6,8%	1,5	3,5	3,0
	S&GV	Zwak	0,6%	1,7%	2,3%	0,3%	0,2%	0,1%	0,5	0,1	0,0
		Matig	1,7%	2,3%	3,4%	1,9%	2,9%	2,3%	1,1	1,2	0,7
		Sterk	1,7%	1,7%	4,6%	6,3%	5,2%	6,0%	3,6	3,0	1,3
Middelgroot	KSJ	Zwak	1,1%	2,3%	2,3%	0,5%	0,4%	0,5%	0,5	0,2	0,2
		Matig	0,6%	3,4%	1,7%	2,1%	1,9%	1,9%	3,6	0,6	1,1
		Sterk	2,3%	2,3%	1,7%	1,9%	2,1%	2,0%	0,8	0,9	1,2
	KLJ	Zwak	4,6%	0,6%	1,1%	0,8%	1,0%	0,9%	0,2	1,7	0,8
		Matig	3,4%	3,4%	0,0%	2,6%	2,1%	2,4%	0,7	0,6	x
		Sterk	2,9%	1,7%	1,7%	1,2%	1,3%	1,1%	0,4	0,8	0,6
Klein	FOS	Zwak	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	x	x	x
		Matig	1,7%	1,1%	4,0%	0,2%	0,3%	0,3%	0,1	0,2	0,1
		Sterk	1,7%	1,7%	3,4%	0,7%	0,5%	0,5%	0,4	0,3	0,1

Bijlage 2: Vragenlijsten

http://www.sociaal-cultureel.be/jeugd/onderzoek_andereproj_jeugdbeweging.aspx

Nota's:

A series of horizontal dotted lines for writing notes.

Auteurs:

Pieter De Pauw, onderzoeker, CuDOS, Vakgroep Sociologie, UGent
dr. Hans Vermeersch, doctor-assistent, CuDOS, Vakgroep Sociologie, UGent
dr. Filip Coussée, onderzoeker, Vakgroep Sociale Agogiek, UGent
prof. dr. Nicole Vettenburg, hoofddocent, Vakgroep Sociale Agogiek, UGent
prof. dr. Mieke Van Houtte, docent, CuDOS, Vakgroep Sociologie, UGent

Vormgeving:

Lidia Defosse, grafisch ontwerper, Digitale Drukkerij, Vlaamse overheid

Foto's:

Erik Van Cauter, Afdeling Jeugd, Vlaamse overheid

Druk:

Digitale drukkerij, Vlaamse overheid

Eindredactie:

Stephanie Vermeiren, Afdeling jeugd, Vlaamse overheid
Karine Galle, Afdeling Jeugd, Vlaamse overheid

Depotnummer:

D/2010/3241/392

Vlaams Ministerie van Cultuur, Jeugd, Sport en Media
Agentschap Sociaal- Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen

Afdeling jeugd

Arenbergstraat 9

1000 Brussel

02 553 06 30

jeugd@vlaanderen.be

www.sociaalcultureel.be

